Abyć

gotowe +

Tamo oczcił (sc. Jesus) Boga oycza, yen był y (leg. ji) posłał z nyeba, abycz przyał plecz (hunc misit incarnari)

Rozm 160, ~~ib. 342, 770~~

Abyć

Nye mnymayczye, abychoczy przyschedl przsczycz myr (quia pacem venerim mittere Mat 10,34) na zyemye

Rozm 312

Abyć †

Yego (sc. Krystusa) nyestatecznymy navkamy vszythko pospolstvo vvyodl v blad... A przeto omyslmy to, abycz vmaczon

Rozm 586

Abyć

Abycz nye był złodzyey (si non esset hic malefactor Jo 18, 30), a zabydzmy y (leg. ji) podały tobye?

Rozm 770

†

Aczbykoli

gotowe +

Moszely opyekalnyk gymyenye thydi tho dzyeczy przedacz, aczbykoly (OrtMac 21: aczbykolwyek) ony naprzeczyw themv mowyly, y s thego wyana (pro wyano) zaplaczycz gyne (leg. i ynne) dlugy (utrum tutor puerorum hereditatem vendere queat ad solvendum kofalicumet debita de eadem absque contradictione)

OrtOssol 26, 16

Aczbykolwiek

gotowe

Maszedy *opyekadlnych thych tho dzye- czy gymyenye <przedacz>, aczbykolwiek (OrtOssol 26,4: aczbykoly) ony zprzedayo themu moczy dly

OrtMac 21

Aczkoleby gotowe +

v (Sul 49: aczby)

Aczby nyektore sczepye bylyby yusz wsczepyone y wsadzone, aczkoleby v byli czyge wlosnely chcyalby ge wykopacz, tedy na dzedzynye ... na gych polowiczy ostawycz

1 (etiamsi fuerint propria)

Dział 41

41/ /V/stawyamy, aczby nyektore sczepye byloby yvsz wsczepyone y wsadzone, aczkoleby byli czyge wlosne y chczalby ge wykopacz, tedy na dzedzynye abo na syedlyskv ma gych polowiczą ostawycz pod wyną schesczą grzywyen.

/93/. O rzeczy gwaltowne.

/A/czby tesz nyektorzy gwaltownye szełazo gego abo ktorąkole rzecz gyną wlosną moczą swą komvkole nye podlug prawa wządby, tedy z wyną rzeczoną schesez grzywien ma wroczycz tą rzecz gwaltownye wzątą.

Dział.41

Āčci

gotowe +

Panye, nyedoy yego yescze y tego lata, aszaby okopayecz (dum fodiam Luc 13, 8) okolo yego y potrzessa gnoyem

Rozm 375

(Adamowy)
Jadamów

gotowe +

Frumen... est eminens pars gutturis, qu[i]a vescimur yablko yadamowo

ca 1470 MamLub 166

Antyfona gotowe †

Antifona: Wizwol, Panie, dusze gich od wszelkiego zawiązu grzechów

23r, 40r, etc.

MW 19v, sim. ib. 18v.

†

Antyfona

Antifona na psalm: Poruszmy szercza nasze ku nabozeynstwu

MW 89r, sim. ib. 97v

+

Antyfona

Antifona na Magnificat: O blogosla-
wyona y wszythkyey chwaly dosthoyna
Anna szwyatha

MW 95v

(Apostołowy)
Apostołow

gotowe +

Quia extunc non iudicabimur testante appostolo podlvg swaydeczthwa appostolowa

XV p. post. GlKazB IV 141

Arabski gotowe +

Kły arabski gummi Arabicum

1472 Rost nr 18

Arcybiskupi (2x) gotowe

Dominorum capituli videlicet Gneznensis, merica eiusdem mense nostre sitam inter villas infrascriptas, videlicet Czathoma, Manczerzino et prope molendinum nostrum, dictum vlg. a r c z i b i s k u p i mlyn, ultra villam Labyssyno de Gnezna versus Znenam eundo, in ius Theutonicum, quod Srzedense dicitur, duximus exponendum

[...] usque ad molendinum jarczibiskupi mlyn predictum (1387)XVI KodWP VI 346 nr 296

sim.ib.

[archiepiscopi Bodzantha et capituli Gneznensis]

(Arcybiskppi) jarcybiskupi gotowe +

Cum potestate piscandi a fluvio dicto Rakownyez cza usque ad molendinum j a r c z i b i s k u - p i mlyn predictum, necnon tertio denario omnium tabernarum ibidem locandarum per ipsum Nicolaum et ipsius legitimos successores perpetuo tenendum, habendum, possidendum, commutandum et vendendum persone nobis et successoribus nostris placabili et accepte damus

(1387)XVI KodWP VI 347

nr 296

~~Jar~~ (Arcydiakonowy) got.
~~(Archidiakonow)~~ Jardziekanow †

Yako czso zayęly moy kmyecze dobitek

kzandze yar dzecanow, tho zayęli w szycze

a w łękach, we szcodze na mey dzedzine

1425 Pyzdr nr 790

Babczany

Vt laxacio cessaret ventris, que dicitur dissenteria...
Bibat aquam paciens plantaginis vlg. babczana

Rkps By 1891 1475 Rost Rps s. 97
K. 48r LW

I Suppl.

Babin

†

559. Thakomÿ pomoſzÿ bog yſzwanthÿ † yako tho | ſzwyadczǫ yſz ye wydzerſlal dwanaczcze | lath wmirze wocoyw babyn poſaag

1417 Kal nr 559

Balsamowy †

Drugy krol myal pelen <ogrod> nastadzony stelya a drzew bal-samowy<ch> (balsamum)

Rozm 73

(Bardzy) BARZY gotowe

Postawylesz szyedm planet na
nyebyesszyech y przykazalesz ym,
by dzyerzely barzy byeg vcz⟨w⟩szyt-
dzenya nyebyoss (firmamenti...
impetum)

Rozm 5

Barewnik(?) gotowe

Aspice et extremis granycznymy domitum
cultoribus orbem eoasque domos Arabum
pictosque Gelonos* berewnycy x)

XV ex. Verg Georg 78

x) może należy przesunąć po: pictosque

[illegible] yelonów
XVI w.: niebarewny - blady

gotowe

Barkać

De locusta scribit idem poeta Ovidius:
Llocusta tempore estivo non laborat
sed a rubo ad rubum saltus facit concinend
barką X^{V} p.post. GlDom 89

(Barskość) Berskość gotowe

In subitacione w berskoscy, w rączosczi

ca 1418 JA XIV 511

barz Barz gotowe

Radem sz się gadał,

bom ję barz myłował

XV p. pr. AMP XIII s. XXVIII

(Barz)

Bar

Plecy myał myły Jesus nye bar sdzyrokye any barzo vąskye, alye małuczko nachylony a rovny

Rozm 153

! Baszta

Tr

Basta psaldus

(okładka przednia)

XVIII. WisTRp nr 1302

Batog

Taurea batog

ca 1420 WokTryd nr 443

Bazar gotowe

W Jawolskyey ordze vosstargnęły szyą panowye mijedzy ssobą y zabraly bazar y s polowiczą bazarw poschly do Czirkass. Drvga polowicza vosstargala szyą mijedzy gymy

1500 ListFat 175

Bazar

W zawolskyey ovobze vosstavgnąły syą panovye myedzy ssobą y zabraly bazar y s polovierą <u>bazarv</u> poszly do Czirkass. Dvvga polovicza vosstargala syą myedzy gymy.

1500 Lit Fat 1/5

Bazylik (Ocimum basilicum L.)
bazylia wonna

X

Basilik basilicon ca 1500 RostRp
s. 63

BAZYLIKON

'Bazylia wonna, Ocimum basilicum L.' lub 'Calamintha acinos Clairv.': czyścica drobnokwiatowa ×

Basilycon basilicon

XV w. GlLek 36

U Maślaka (Cz. a sł. jm. ros.) ∅ podobnych odpowiedników pol. o łac.
Cz.s. śl. łac. śr.: 9x basilicon na ozn. 'Ocimum basilicum L.'
1x na ozn. 'Calamintha acinos Clairv.'
czyścica drobnokwiatowa'
W stp. w 1. zn. - Bazylija, Bazylika (po jednym razie z Rost.) - b. dużo w XVI w. zapisów
i w zn. 2. Bazylika. W obu zn. łac. syn.: basilicon, basilicon.
W XV w. nie była u nas jeszcze hodowana bazylia wonna, ale była znana.

Beblanie

Contra gulositates vlg. beblanye in ventre. Signum est venti.

1475 RostRp s. 97

LW

I Supl.

Rkps. BJ 1891 K. 40v

wyraz opuszczony przez Rost. z kilkoma innymi

Bebłanie

Contra gulositates vlg. bebłanye in ventre. Signum est venti

1475 RostRp s. 105

I Supl, BJ 1891 k. 149 r
Przepisane z k. 40 v

V(ks. Petro)... gotowe

Bednerzowa

Veniens ... Petrus Zczak ... recongnovit, quod sibi nobilis Stanislaus Gremslawsky succamerarius domine ducisse ... satisfecit pro sorte sua de domo condam Mathie bednars, que sors sibi cessit post mortem sororis eius Dorothee bednarsowe, que domus devoluta fuit racione propinquitatis 1497 KsRStWarsz I nr 386

V(ks. Stanisławski)

! Bentagx

gotowe

Cloze Schubert cognovit coram iudicio bannito, quod tenetur Nicolao [...] securem dictam bentagx 1444 StPPP XI 207

[...] Kochmowice

(Betfania) Betfanija

(prz̃ svyatlosczy?)

Prze troyakye zyavenye svą̨tosczy dzen ten (sc̃. osvyeczenya Iesucristusovego) troyakyem ymyą̨nyem vezvan. Napyrwe y (sc̃. go) myenya Epifanya..., vtore zową̨ Theophonya..., trzeczye slowo Bethffanya, po greczkv od tego, czo szye stalo na svaczbye

Rozm 204

†

Betsejski

Gorze tobye, bethzeydzkyemv myastv (vae tibi, Bethsaida)! (Mat 11, 21

Rozm 317

(Bzrzczynić)
bieżczynić

Jaco Machna samoczwarta prziszla i wirzuciła
Machnę z yey domu y gey rzeczi y gey Byeszczi-
ne (leg. bieszczynię)

1411 Kościan nr 447

w indeksie Z. Kozłowskiej harbo biezczynić

Bezdrożny

Sed ad falsa deuius beszdroszny error abducit

ca 1500 GłPozn 33

+

Bezdzięczny

gotowe

Talis pauper benivolus cicius aufugit iram, sed pauper *bezdząccny* (bezdieczny P)... irasciur et comovetur

1470 GlBPol 23

bezecny

dworak skoda
zak nyesgoda
pleban przigoda
Chlop clopothnyk
zebrag pochlebnyk
Mnych paskuda
Pany vczeschenye
Panna Wesselye
alye **bezecna** baba
wielka *skaga

(ok. 1495) *ChrestWRz* 292

Bezmen f. Bezman

Bezpiecznie †

*Confidenter¹ bezpyecznyey

ca 1470 MamLub 212

V (war. kal.: przespyecznye)

¹ (in diebus illis salvabitur Juda et Israel habitabit confidenter Jer 23,6)

Bezprawy

†

Gdy woyth foldruge o glowa, czyast-
kye rany albo o ktorakoly bezprawą V
rzecz syrothna (criminale orphanorum
hominum)

V(ib. 91,1, OrtPlac 124 : bezprawna)

OrtOssol 21,1

Bezsenny

Tunc rospacy szromotne, bessenne, de quoqumque acti pessimo peccato

ca 1500 *R* XLVII 369
(rkps BCzart 2394, k. 129)

w SłStp: sromotny +

biadaż

Sliſeliſmi novina ovāgerſki⟨m⟩[1]
kroli[2] czoz {nam}[3] czeſi pravili temu[4] miſ
mi ſche ſmali Siſka [me]ſhore
poyahal krol dohore ja[cha]l abi
oni[5] ſegl palil nekto ſche mu
branil/ vy neverni[6] praſaczi
kdyes ky vam dyas kaſal
albo muſchicze przed glodem
ſjachaczi ſbroda/ Aneverni
kroli{cz}ku[7] nemo[ve]ſ[8] tego niſ ſch⟨e⟩[9]
ſiſka vy toczi ne yednj nemecz
czepi przeſkoczi krol czi ſtal
na horſe {ne} badaſ mne,
mili boſe ayuſ mne gloſka
boli, v Czehach ne pa mey voli

XV p.pr., ŚlPolW 25 6

rkps I Q 393 Pieśń o królu Z. Luksemburczyku

--------------------------19b

Valazek lyszowathy podszamem Strelczy Sbroya Strelcza Valach byaly podpacholatem Kon czyszawy Strelczy plechy prelbycza kusza Kon japlkobythy maly Strelczy Sbroya Strelcza Nicolai Sposznanya Kon Sloyerzowathy Strelczy Sbroya Strelcza Valach Szywy byalogaby Strelczy Sbroya Strelcza Kon Szywy japlkibythy Strelczy Sbroya Strelcza Iuszko Konyk Szywy Strelczy maly Sbroya Strelcza Hanus Kon byaly Strelczy Sbroya Strelcza

GórsJaz Rp 276 k.53v

Białogęby

1499

białoskórnik gotowe +

Circuli tam vicini, quam sutores..., possunt emere..., et hoc exceptis pellificibus et artificibus albae corene, videlicet białoskorniki, qui non possunt emere

[~~przed 4 lutego~~ (1430)], KodWP IX, 210

białoskórnik ~~(może n.proprium)~~

Cum byaloskornyk

1465-75 KsMLubl Rp I [illegible] 43v

Białoświat gotowe

~~Świat~~

Ista valent ad sequencia retrogradacio zasyastap, retrogradus zasyastapny, ... galaxia byalo swyath, parabellus rowno-krath ~~torrida zona gorna zemya, eccentricus wybyezgowny~~ XV ex. GlWp 75

(pro paralellus?)

tropicus zassyavroth, antarcticus przecyynaw

Białozorca

Brehm: 'sokół białozór', '(Hierofalco gyrfalco)'

Rost. Falco gyrfalco

1 x z XVI w. u Rost. białozor

Ymo solus grifalconis aspectus, gl. illius auis in girum volantis, byalozorcza

XVI w. Białozor 'Falco gyrfalco'

XV med. Gl Winc 151

Biedrzący się

Qui venatori tribuit, non homini donat, sed arti nequissime, gl. venator spyeyacz vel byedzaczy syą XV ex. GlGn 54.

x

Biegunka

Item contra fluxum ventris alias czyrvona nyemicz ..| Item contra fluxum ventris alias ad restringendum byegvnke . Accipe [...] masticam pulverisatam in tepida aqua.

1463 *CatCodJagRp* VI 23 (BJ 774, k. IIr)

Biegunka n. sg.

Vt laxacio cessaret ventris, que dicitur dissenteria * vlg. byegunca

1475 RostRp s. 97

! Supl. - Klups BJ 1891, k. 48r.
Opracowane przez Rost. - z wielkoma m. wyrazami polskimi z tego rkpsu. - LH

XVI w. 178x

bielawa

gotowe

Exivimus, ubi locum pascuorum dictum bielawy civium Powidzensium invenimus, ... ipsum regali allodio in Charbino adiunctimus

(1426) KodWP IX, 8

x

(naczynie do picia, kielich, kubek, czara

Bieleniec ?

Picarium belenecz

ca 1420 WokTryd nr 504

glosa wśród in. określających naczynia (panew, rzanø, Cn. picaria, smolarz piec, łyj, kocieł)
Glera picarius 'kocioł na smołę'
picarnia (smolarnia)
XVI w. ø, Cn. Linde ø
Sł. łac. śr. picarium 'naczynie do picia, kubek, kielich'
Wśród cytatów - są to kielichy posrebrzane, porówn. z st. brzeg, skarbonka ('st. otp. puszka')
St. słp. Korczak - sejkem picarios. też są posrebrzane
rostuchan

Bielić †

In corporalibus rebus reprehendunt deum [illegible]

omnes ille mulieres ... ,que formam sibi

a deo in facie datam mutant, illam

unguentis pulcrificando, przyprawyacz,

byelacz XV p.post. GlDom 77

gotowe

Bielnica

Żalowaly na nye, ysz gym zaplaczyly stho grzywyen pned. <~~[illegible]~~ szadza,> za byelnyeza (super dealbatorium), czo jesth w Opawye

OrtMac 41,

sim. OrtOssol 37,3

por. OrtOssol 37,3

(BIAŁONOWY)
Białonowy
olej białonowy

gołace

//Wyeszmy... oley byalonowy latine estulus

XV ex. GlLek 45

(Bierzmować)
birzmować

Suscipiens puerum ac confirmacionem, byrzmoval gy, sacri crismatis XV p.post. Gl-Kórn II 190

ei tribuens

BINKA

~~Bindka~~

Veniens ... honestus Johannes aurifaber cum Martha uxore defuncti Mathie sellatoris et recongnoverunt, quomodo inter ipsos facta est amicabilis concordia ex parte sortis seu matrimonii eius, videlicet Zophie filie sue, tali condicione, quod ipse Johannes aurifaber inscribit sue filie ... unum argenteum cingulum ... et unam crinile cum margaritis al. bynka

1499 KsRStWarsz I nr 469

nr 1468, 1512 byenthkas margaritkas

(Biorca)

Bierca +

Tribunus bercza, ... tributum HV

berna

ca 1420 WokTryd nr 19

ze Łac. średn.

(Bizmut) Wizmut

Wizmut = m. (Lapis vitreatorum) | ruda manganu, braunsztyn.

Stankie p. 36

Sy Wizmut. [1472] Rost. Synon. p. 487.
(opuszczone w materyałach). To jest tak zwany dziś braunstein.

Magnesyja (XVI w.) min. Lapis vitreatorum, rodzaj rudy manganu.
(4) - cyt. z Fal.

bizmut < ~~bis~~ smuth < niem. Wismut(h) - (pierw. chemiczny, metal)

Almadrusia, lapis magnesia, lapis vitreatorum, magnesia wyzmut

Bliźnięk   Miłosiak, gemellus   †

Gemellus al. blisnek

1458 Decr M Crac nr 190

BOBKOWY ac. sg. m.

* ⟨e⟩ *⟨a⟩
Wyszmy... loy geleny a oley bobkowy rowną myrą a

XV ex. GlLek 46

I Supl.

Bobkowy n. sg. neutr.

Bobcowe Korzenye Maurus

XV ex. Gloss. Wrocł. 38

I suppl

BOBKOWY cf. KORZEŃ
ods. niepotrzebny, bo ~ korzeń
nie jest w. bot.

Boby

gotowe

Any test kto leye vyna starego v nowe any novego v stare ssądy, boby szye (ssądy) roskocryly (alioquin rumpuntur utres Mat 9,17)

Rozm 295. sim. ib.

Boby

†

Twoy myecz szwyeczky yest sznacz thwe skazanye albo powyeszenye, a- a tho szaka ma bycz dobyt, lye nye thwa rąką ma bycz dobyt, boby k tobye myecz nye *przysluzal nykiako byl

Rozm 639

Boby

+

Ale bacȥy, yze thu Bog dal ſtrach v ych ſercza, aby vszyczky, i _boby_ ſzye snadz byly bronyly

Rozm 656

Boby

†

Swiąthy Pyotr... stał z daleka, lye przeto, yże myał Boga zaprzeć, boby mogł był ~~mogł~~ wykakey Boga zaprzeć, by był blysko Boga przystał

Rozm 665

Boczka Sup I

Inscribo terram ad duas boczkas. (1460) Kod Wil.

I a 260 (bis).

Beczka
S II ?

BOGADLNY

Bogaldny (?) : gotowa

Sentencia bogaldna non habet vigorem et est iniusta

1497 DecrMCrac II nr 686

zob. SGP s.v. błagalny

też XVI w. t. II 198

Pogadlny ? → ~~Bogadlny~~

Opozycja P ‖ B dla Niemca

Et in eo sentencia vestra ~~pogadlna~~ est tanka do
est cassa

(pro bogadlna) usłysano

1470 Decr M Crac nr 1087

Quod ... Dorothea, iuxta scripta vestra ... non est expedita, nunc vero Anne filia Dorothee amittam suam Annam impetit pro bonis matris sue ... et cum utraque pars sit de fuso, extunc in prefatis bonis ... equalem habet porcionem

amitta – ciotka

fusum, -i – wrzeciono, krewni po kądzieli

Pojedlny (Pojædlny) [Bogadlny] +

Quod ex quo iste due Anna et Dorothea mater actricis ex eodem patre et matre processerunt et Dorothea, iuxta scripta vestra, quibus dicitis, de ipsius expedicione nichil scivisse, non est expedita de bonis paternis et maternis, nunc vero Anna filia Dorothee amittam suam Annam impetit pro bonis matris sue maternis et paternis, et cum utraque pars sit de fuso, extunc in prefatis bonis, pro quibus lis agitur, equalem habent porcionem. Et in eo sentencia vestra pogadlna est cassa

1469 DecrM Crac nr 1087

Bagalny ? → BOGALNY gotowe

Et se per Paulum legittimum maritum ad ius revocavit (*sc*. Agnes) hereditarium, cui vos ex iure deifico al. bagalnego propter carenciam notarii scribendum ortilegium decrevistis rem amisisse

1496 DecrMCrac II nr 638

↑ zajrzeć

bogobojnie gotowe

(alegoricae etc. duchownye czelestnye naboszny̨e bogoboynye)

1455 JA XIV 485

Bogosławieństwo

Sicut de hoc patet, yawno iest, Judith VII. Octawo qůia ei benediccionem, bogoslawenstwo, omnium gencium, wsithkye plczy czlowiecze contulit (XV med. ZabUPozn 126

Bojem

gotowe.

Czo gesm rokosz ia mowil Gaykowi:
Ne vstoy roki na mego bratha,
bogecz (pro bogem) thobe ˣphenuncze
richol (pro richto) da

1398 RtKon 47

bojim (bojem) +
boim

XV med. 2 XXII 235

t. 219r

(Bojem) +

boim

Sznamyeniczye mowy ewangelista, eze
cristus nysze mowil, vsta swa otworzil,
bogim gid nigdi darmye nye otwarz<al>,
nam na nauka, bichom podlug s. Iacuba
czasczye sluchaly, nysze mowili

XV med. R XXII 235

BOLEGŁOWA

2, szalej jadowity, Cicuta virosa L. albo 1. szczwół plamisty, Conium maculatum L.

Boleglowa *cicucta

λvex. GlLek 37

Ostatecznie odpadałby tylko szczwół plamisty

Także uzasadnienie zn. ze względu na częstość synonimu łac. w staropolszczyźnie i jego polsko-odpowiednich. Nie w ogóle pewniejszy ten szalej? ale jednak jakieś małe prawdopodobieństwo jest!

XVI w. boległow 2. cykuta, świnie wesz

...pokój - ze wzgl. na to, że jego odp. łac. Rost. zakwalifiko-wał inaczej - nie wybór polski, ostatecznie szalej jadowity czy szczwół plamisty, Cicuta virosa L. a. Conium maculatum L.

! borzvy

Cum enim homines existentes in campis timeant, statim confugiunt ad castrum uel ad arcem, sic cum quis timet calor eximius an exterioribus membris, statim confugit ad interiora
na marg. borzvy

XV *p.ost. CatCodJag* IV 357
Rkp BJ nr 632 k. 57r

ponieważ z domniemanego możliwego odczytania borzwy byłby to wyraz nigdzie nie poświadczony, więc lepiej dać jako nieodczytany; w XVI w. burzyć, borzyć 4. 'wzbudzać niepokój, podburzać', więc może do tego timeant; łacina sprawdzona (LW)

Bożek

†

We wschem Kyącziye nye był nyyeden koszyol, v ktoremkolvye były boskowye (simulacrum), aby nye straczony

Rozm 92

brach ~~(?)~~ corruptum pro grath gotowe

Debet reponere paraferne al. brach (? może brath?), videlicet palliam et tunicas

1465-75 KsMLub|Rp I 58r

+

Bramować

part. praet. pass. ac.sg. f. bramowaną

Onucam subductam VI belisznami [subductam] et gronostays bramowana, pro qua sibi dare, ut dicebatur, debuit XVII marcis, hic coram iudicio pro ipso exibuit protestans in foro

1429 ArchTerCrac IX 49 nr 17
(odczytanie FW)

Brańny

wg SU Braninny, cf. Branina w SGP, por. też zakłodny (23.V.84)

Taco mam (!) | pomoſz bog etc. Jaco to ſwacza Jſze ⟦pana⟧ | pany febronya Swym ſzynem Szmaczepolyem | Skrapyewa nevrabyla ⟦d⟧ poltoraſta prze | rabli ⟦y⟧ przezedcztir dww zaclathnu ydwu | branynu gwaltowne wedwunaſcze Szoberow | nich awoſzmidzeſanth podleiſchil (!) doynevilovi | rib {narczeline} taco dobrich iaco dvadzeſcza grziwen yedno | tu gdzezey ⟦podano⟧ {wſdano} nawedercow y vidzerzala trzi lata | dobrowolno nawedercow — — —

1451 (leg. braninnu)

1435 Pozn nr 1451

Bratanię

†

Ipse revocavit mediam partem dicte porcionis super fraterinas sororinas al. <u>brathanyatha</u> dicte Anne

nr 971

1483 KsNWarsz I ~~205~~

= Wolff ... 68 - ...

†

Brodnia

Insuper propter graciam specja-
lem... piscaturam piscium
in lacu nostro... cum rethe, quod
sz <b>rodna wlg. dicitur et hamo
nomine wada wlg. impartimur

(1356) 1550 KodMaz III 8

Brodnia

gżow

(non remote a ripa pisci-
nae nostrae Desz[illegible]kociensis

Addimus... sculteto... piscaturam ... cum reti Brodna

(1401) Dok Mp V 4

(1593

Brukiesz

gotowe

Thome
Domino ... decim ulnas panni brukesch ad mandatum domini cancellarii 1472 RachKról 99

Brusnik

gotowe

Sed postquam dux Thartarorum per sagittam ex antiqua, ut fertur, brusznyk est occisus

XV p. post. MPH III 295

gotowe

Bryżel

Nullus frater debet laborare ad vendendum circa jopulam volvendam cum brischel de diversis coloribus seu de alio colore, nisi quale jopula tale debet esse volvendum de eadem materia ca 1479 WilkPozn II 12

Brzeziec *czy* Brzeżek

+ continet rurs(um)

<...> uxorem suam <...> dicte dotis septem ar<wos> <...>dlysska sui assignat *unum aream in graniciem residuam [?] <...>mens; secundum arwm magn<um in vi>lla wlg. przez dzal, que <...> <ad> villam et finem wlg. zzarzyne (*ib. gl*. zzarzynø); <tert>ium arwm in superiori wlg. dzalowe ad graniciem in Gnoynik et wlg. <in> Stawysska, que Stawyssko est in fin<e> dicte arwy wlg. nywy; quartum arw<um> magnum in et super Lopussna que distat [?] a granicie in poramba et tum situm hoc usque wlg. od wyssokego dzalu; quintum <a>rwm wlg. u yedli quod arwm <...>nsit terra metas [?] Nicolai Przybra<ne>cz; sextum arwm wlg. u yedly na dlugosthowsskem dec..... [?]; septimum arwm wlg. **w brzezczu**, super quo arwo in granicie lapis est terra Symkonis limitem wlg. medzø

1428 ArchTerCzchov III 40, nr 8

Brzeżka

Martinus et Iohannes fratres uterini de Ky<e>blo perpetuale divisione pro agris herilibus ibidem in Kyeblo, ex qua quidem divisione ipsi Johanni medium arvum agri retro arvum herilem contra viam **grothska** et **oc<a>tky** agri dicta **gnaszdowa** **<u>brzeszka</u>** et alios arwos dictos Baborowskye inter silwas cessit; et ipsi Martino medium arvum retro curiam antiquam ante viam Kromolowska et alter arvus dicta **kopanyna** cum **okathky** agri, alia **niwca** agri cum **okathky** ex oposito ipsius arwi iacentibus et alter arvus **spotawka** eciam perpetuale cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 385, nr 13

Brzeżka

Prefato vero Johanni tota thaberna cum ortulano loco predicte curie antique et tres arwi hic Ptharowszkye, Woytharowszke, Otrziwossowszkye dicte cum duobus arwis ... et medietas alterius arwi ... penes viam **grothsca** iacenti, cum agris **okathky** dictis **gnaszdowa brzeszka**.

1429 ArchTerCrac CCCXII 380, nr 3

Brzostowy

Smigma sic paratur. Cineres vlg. popyolu brzostowego et stercora canina et fac lixinium

ca 1430 ArsKow 171

gołowe

Brzuchowy

Stephanus plebanus... obligavit se restituere peliceum wlpinum brzuchowi Margarethe

1442 CracArt Suppl $\overline{\text{III}}$ 90

Brzysk

+

Tumultuantem <u>brzysk</u> albo rza<s>k czynącza (cum... Jesus... vidisset tibicines et turbam tumultuantem Mat 9,23, R XXV 272: gwarzęncą)

ca 1470 MamLub 262

Brzysk

Tumultus brzysk albo zmyesanye (Mat 26,5)

war. kal.: schebranye, zamyeschanye w ludzech. Rozm 509. AKLit III 108: zamyeschanye myedzy ludem; ne forte tumultus fieret in populo

zamieszki, tumultus, seditio

ca 1470 MamLub ~~Kal~~ 265

~~Barć~~ Burek

Mox eciam agrestes satiros, puste barcze, nudauit, et asper XV ex. GlKórn II 212

Vczytam: puste burcze
2W

ac. pl.

Burmistrzewa f.

Burmistrowa

+

(Burmistrzowa)

burmistrzewa

Yakom szye gya nye przisnal dlugu swego bratha dwudzestu a dwu grziwnu Anne, stare burmistrzewe ze Srzody nyszey trzech lath 1429 Pyzdr nr 916

! Burzicz gotowe

Non desinit hostis antiquus nobis laqueos ad peccata ubique burzicz pretendere

ca 1430 GlKazB II 12

K. 121v

(bycielny)
Byciedlny

gotowe

(est enim in illo, sc. sapientia, spiritus unicus intelligentiae..., benefaciens, humanus, benignus

Biczedlni humanus (Sap 7,23)

ca 1470 Mam L 153

wyrpl 'o duchu Mądrości Bożej' 'łaskawy, humanus'
s.v. ludzki 'dobry, życzliwy'

Bykowy cf. Korzeń

I Supl.

gotowe

Bystrzec ~~[?]~~

Egressus Ihus trans torrentem, za b<u>istrzecz</u>, Cedron/, vbi erat ortus extra ciuitatem Ierosolimam (Jo 18,1)

1476 AKLitRp III 108

k. 221

/ Kałużn 272: za rzeką cedronową,
Rozm 579: przez yeden mały potoczek, ktore-
mu dzyano Cedron

Bytnie gotowe 1

Cuilibet homini necessarium est ad salutem credere, quod caro Christi est veraciter, realiter et substancialiter, vyerne, prawdzive, bytnye, sub specie panis et vini

XV med. GlKarB III 18, sim. ib.

substancialiter

Bytnie

Caro Christi est vere, vyernye, realiter, prawdziwye et substancialiter, istnye, bytnye, in substancia panis et vini

XV med. GlKarB III 18

gotowe

całun d

2626.

Item Agnes Clos Voynerinne omnia suppellectilia ante recessum suum versus curiam Romanam delegavit, sic quod Katherine filie iuniori delegavit 4 linthiamina, unam czalunam, item plumaticam meliorem, item duo mensalia, item unum manutterium et unam togam, item duos cantaros, unum quartalem et alium in pondere medie olle, preter caldare parwm, in quo pisces decocuntur, item duas wlgariter *poschwi* plumaticales.

Item Margarethe alie filie resignavit et dedit quatuor linthiamina, item duo mensalia, item duos cantaros, item togam et balneamen[a], item manutergium, item septem redimicula wlgariter *fachliki*, item undecim wlgariter *podvyki*, item *rinkam* wlgariter. Et istas omnes res nominatas seu suppellectilia Katherine Mathie uxori de Cracovia ad manus commisit et dictis filiabus; tempore suo dicta suppellectilia debebit expedire. Si dicta Agnes mater ipsarum ita cito non veniret, vel si in via morietur, item quatuor wlgariter *poschwi* pulvinarium et duo cussinorum eidem filie Margarethe eciam assignavit.

1423 KsKaz nr 2626

Cechować

Pastores solent oves signare czechovacz, snamyonacz

XV ex. GlGn 54

Cegbroke 'most zwodzony'

ante domos faciat duos parietes ... [super] columpnas pandebit pons, in vulgari czegbroke

1426 MMAe XV! nr 991

P. opis zamku w Głkówn. s 8: Wyraz czegbroke oznacza most zwodzony: Zugbrück.

Zniekształcenie dowodzi, że wyraz był używany w Polsce, ale Sstp go odrzucił jednakże po namyśle, ja mam wąt-

Ceklarka

gotowe

Judea Markowa misit citare Michalowa czecklarka et sola non paruit

1489 ŻydKrak 169

Cerastes

gotowe

Bøødz Dan wøøsz rogati na drodze. czerastes (cerástes) na szczyeszcze

BZ Gen 49, 17

(Cerkwiany) cerekwiany gotowe

Yako tho sedlisko ne gest cosczelne, czerequane, czo xandz Michal stalowal na Clarą

1403 Kal nr 106

chadzać

† ÿako then row viſcheÿ gidze | {⟦mimo⟧} ⟦hod⟧ {mimo} trzidzeſ-ſczi lath ÿgim woda | chadzala

1438 Rtyu

w 354

~~Chąsiebny~~ Chąsiebnie

Yako kzandza Mycołayewego conya nye wyedzono w pana Micolayow chǫszyebnye, any go vsitka ma

1418 Pyzdr nr 550

V. nd ĪJI

Chrząszczebnie

620 Tako gym etc. yako przytem bili [[yſze]] | gdi ſczepan dal dorothieÿ ranÿ trzÿ | a ona chøſzÿebne neweſzla

1418 Kal nr 620

Chąsiebnie

~~chązieb ny~~ ie

Jaco[11] Ize czema Jerzerſký[12] Marczina kmecza vcządzał tedÿ kÿedÿ mv drzewo | noczną rzeczą gotowe bral wzapuſcze[13] chązebnę[14] a on mv tedÿ woſz[15] ÿ[16] konÿe[16] wſzal | ⟦vſamemv⟧ ÿſzamego[17] tamo ÿal

1420 Kościan nr 821

chąsiebnie

czino. — Rota.

Jaco[1] to[1] ſwatczą Jaco czſſo Jadwiga przeſſwego[2] | p^ro^curatora zalowala na marczina podrzeczſkÿe|go[3] abÿ ge dua[4] konÿa[5] vcradzono chąſebne[6] | abÿ ge donego[7] wdom vÿedzono[8], tÿch konÿ | ⟦donÿego w⟧ {wgego} dom nÿe wÿedzono anÿ gich vzitek | ma

1421 Kościan nr 899

chęsiebnie

~~chęsiebny~~

Jaco czſſo pan przÿbiſlaw ſalo|wal[10] na pana Januſza[11] Boſſcowſzke|go[12] a bÿ[13] mv chąſſebne na ſſvzeliczÿ[14] | a na luchowe wylowil a {druge} ſſ Szadzv[15] | vÿbral ribÿ iaco[16] pią[17] pÿąnacze[17] Grzy|wem[18] tego on ne vczinil[19] ani[20] tego | vzytek[21] ma

1420 Kościan nr 833

chąsiebnie

Zabil s prawem sznamenito y yasno medzi dobrimi ludzmi ne chøsebne scżil

1403 Pyzdr nr 220

gotowe

Chełmiec

Signa earundem granicierum notanter demonstraverunt ..., quorum signorum primum nominaverunt quercum, ... et ab isto quercu per montem al. chelmecz ... et eodem flumine ad montem uno litore ad summitatem eiusdem fluvii.

(1398) 1532 DokMp I 280

Reg. Matr IV Nr 392

(Cherubin)
chierubim

gotowe

To poselstwo... nad rozum szyaga,
bo tey (proten) w chyerobym grozny,
w szeraphyn mylowanym goraczy

Rozm 45

Chędogi

Sic Christus [...] suum preciosum thesaurum ... nulli dabit, nisi quem invenerit in scrinio cordis sui mundum, chadogyego, et castum XV p.post. GlDom 61

Chętko

gotowe

Gdy then goscz chczyal zasszya thy pyenadze y dowyedzal szye, ysz szgynaly, tedy przymowyl they panyey thako (pro chatko!) y przykro (dure et seriose)

OstOssol 56,3

v(OstMac 70: prathko)

Chętno (*?*)

Et ergo quantum ad hoc subdit littera: „et cum magna reverencia disponis nos” [Sap. 12, 18]. Est autem reverencia [*in mg.:* reverencia vulgariter chatno [?]milovany] dileccio mixta cum furore.

XV *p. post. CatCodJag* VII 92 (BJ 1211, k. 390v)

gotowe

Chlebodarca

Dapsilis *chebodarcza.

ca 1420 WokTryd nr 225

(Chlebojedźcowy) Chlebojecowy

~~T m p b y ſz~~ | iako mam ſchecz |
grziwen ſcodi omicolaiowø wÿnø |
ÿ odiegochleboieczøwø wÿnø.
Ad minus potest iurare, alicius vero non.

1401 RtKon nr 131

Chlewnik gotowe

[Altera die protulit duos denarios et dedit stabulario chlewnikowy]

(Luc 10, 35)

XV med. Gl Kar B III 41

Chłodność

Tunc respondens Ihesus ait illi: „O mulier, magna est fides tua" [*s.l.* recommendatur fidei magnitudo respectu tepiditatis, chlodnosczy, Iudeorum, propter quam tepiditatem Iudei filiacionem et mensam et dominacionem amiserunt]. „Fiat tibi, sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora"[10].

ca 1425 *CatCodJagRp* IX 344 (rkps BJ 1390, k. 246r

---

[10] Mt. 15, 23-28,

jest wg WisTRp nr 1350 ~~1424~~-1425

gotowe

Chmielina

De vinaria vynna chmelina XV ex. Gl-

Wp 79

Chmielny nie bot.' (związany z chmielem) x

Chieran[2] copanij, chmelny
herz et issep

1402 ArchJerCrac III 460,9

trzeba zob. kontekst w odpisie

1402 Cr
[2] Cr. III. 460.9

Chochla

~~Nos Petrus ..., iudex et Johannes ... sub-iudex ... significamus tenore presencium, ... quomodo~~ dum strenuus Clemens ... citta-verat ~~venerabilem virum,~~ dominum Nicolaum ~~... per ministerialem~~ ... cum triginta kmethonibus cum securibus et sagena et chochlye arestatum et p~~er ipsum ministerialem~~ ... man-davit 1444 DokMp III 153

Chochla

~~Per ipsum ministerialem Swach mandavit,~~ ut coram iudicio ~~predictus~~ dominus custos cum triginta kmethonibus et sagena et chochlye pareret sub penis, prout ipsos arestavit super lacu ..., qui dominus custos cum predictis triginta kmethonibus et cum sagena, chochlye et securibus comparuit ~~iuxta~~ 1444

DokMp III 153-4

Chrabąszcz

Zool. chrząszcz majowy, Melolontha vulgaris Fabr.;

De quibus scribit Ovidius et Avianus ...
Quia bruccus vlg. krowka al. chrabasc
quedam tempore vernali querens victum
volavit per pomeria ficuum XV p.post.
GlDom 89

wsp. Melolontha melolontha

2 x z Rost z XVI w chrząszcz
(bruchus, brucus)
Stęp z różnych źródeł
(bruchus, brucus)

(CHRAPIENIE) RAPIENIE gotowe

Corvo quippe recte comparantur heretici in viciorum nigredine, in raucitate, w chrapyenyv, seu obliquitate doctrine

XV p. post. GlKarB III 104

K. 323 v

CHRZĄSZCZ (Asparagus officinalis L. 'szparag lekarski')

Spargus secundum antiquos chrąscz ⟨z⟩

XV ex. GlLek 41

gołowa

Chuchać

chucha,

Primo sacerdos flat, in faciem pueri et per hoc eycit spiritum immundum XV p.post.

GlDom 77

uzupł. I

Chudzenie

i. sg. chudzenim

Expedit corpus spiritui subiugare ieiunio et maceracione, ~~gl.~~ chudzenym

XV *WisłRp* nr 2247 (k. 224r)

u nas hasła brak; glosa nadpisana

chwalca grzowe

Quis dei cultor, chwalcza, est, ... hunc exaudit (sc. Deus)

ca 1500 GlKazB I 69

Chwalca †

XXV sunt genera ypocritarum...
Septimi dicuntur laudati, chwalcze,
qui ad omnia opera sua vel audita,
ut videantur in corde Deum, dicuntur:
Laudetur Deus

k. 175r

XV WistRp nr 2322

gotowe

Chwatliwość

Ne ceteri fideles ab eis contagionem non paciantur chwathlywoscz gych sdradi nye czyrzpyely

XV p. post. GlKazB IV 137

Chytliwy

gotowe

Eo quod est morbus contagiosus chitliwi

ca 1500 GlPozn 40

ciągno ł(?) gotowe

Ipse accepit eum in ulnas suas (Luc 2, 28), in ulnas, id est inter brachias unde cyagna (PEV 38. ŚEwTam 294: na łokcie swoie, Rozm 78: w swoye rącze)

ca 1400 CatCodJagRp I 195

(k. 288 v)

Ciążny

gotowe

Pakliby była żałoba personna, tho gest cżążna [si... quaestio fuerit personalis), yako gest o dlugy abo kthorekole rzeczy ginsze zastawne..., skazugemy, aby porzyczcza... kthorekoly myal pelną mocz... przedanya... rzeczy gemu zastharzyone]

Sul 32

Ciek gotowe

Per flumen, czyek, Spiritus Sancti

ca 1500 GlGn 131

Ciemno

gotowe

Tako yusz mrok padł, yze było cyemno (tenebrae iam factae erant) Jo 6, 17)

Rozm 350

~~Cienczeć czy~~ Cieńczeć się czy Cienczeć się

gotowe

Decem sunt signa, per que cognoscitur infirmus, utrum cito morietur corporaliter... Quartum signum est, si nasus contrahitur vel si labia contrahuntur vstczi ssyą czyenczeyą

ca 1500 GlPozn 40

gotowe

CIEPŁY

Tedy pyeczy thy wszythko w gotowanyu pyeczsz albo szmasz, albo zosthaw w panwyczy.

Vancz pothym masz masczą czeplą

XV ex. GlLek 45

(Ciernisty)

cirnisty

gotowe

Lectus peccatorum est consciencia, in qua anima tanquam in malo lecto quiescit, qui est spinosus, czyrnisthi

1421 Gl Jag 98

(Cierpkość) gotowe

cirpkość

Ordeum namque est cibus iumentorum exterius habens asperitatem *dzyrpkoscz

XV p.pr. RRp XXIV 365

k. 152a

(cierpliwie)

cirpliwie

gotowe

Quantum ad secundum duriciam se habuit (?) magnanimiter barzo czyrplywye

ca 1500 ~~JARp X 11 11r~~

GlKazB I 30

d. = uciążliwość, przykrość

gołe

Cierpliwość

cirpliwość

Tu, qui non habes (sc. divitias), habe pacienciam, czyrplywocz XV p.post. GlDom 78

Cierpnienoga
cirpnienoga

n. sg.

Informacio de paralisi. Nota contra infirmitatem paralisis vlg. cyrpnyenoga. Recipe castoream et folia saluie, coque et bibe

1475 RostRp s. 105

I Supl.
.Rkps 1891, k. 210v. Wyraz niewydany przez Rost.

(Cierpny) Cirpny +

Praeterea genus haud vnum nec fortibus ulmis ..., nec pingues vnam in faciem nascuntur olive, orchades et radyy et amara, czyrpna, pausia bacca

XV ex. VergGeorg 77

Cirpnienoga cf. Cierpnienoga

(tiwunczyzna) gotow

Tywunczizna

Georgius

Ego ... e(c)clesie ... do, dono ... et ... iscribo

... mediam tunnam mel(l)is dictam tiwunczizna una cum media sexagena latorum Grossorum

(1442) Kod Wil I 195

? Cizokrajnicy gotowe

× Gescye rod israhelow y kyążęta, y kaplany. y nauczony. y *cyzukrajnyey narod (alienigenae gentes; Biblia taborska: cyzokragny narod)

BZ II Esdr 8,70

clenie

Tako mi po^mo^zi boog ẏſwanti †
ÿ|zem Ja ſkodzen. dla tego tego |
rankoyemſtwa. czſzom ran|czil za-
czlene. dzedzini Campÿ | zamicolaÿ
Jako ſſto grziwen
Et testes: Jako tho ſwatczą
Ad minus potest, sed ad maius non potest.

[a]) *Zapiska skreślona.*

1427 Kościan nr 1279

clenie

Tako gÿm pomoz bog etc. Jaco |
tho ſwathczą yſſze dla nyewi|cz-
lanya lang{v}w Myechy⟨ni⟩na *et* |
bargowa pan Micolaẏ ſząndza | ſto
grziwen ſcodÿ podÿal yma | ⟦za
ge⟧ zageſſ czlenye Januſſ ge{mv} |
rąnczil zaoſſwalda[a]).

a) *Litery* ſſ *poprawiono z* w.

1428 Kościan nr 1333

! climec gotowe

~~**dymek ?**~~

Item Schrol querulavit contra Micam et de omni *climec* [sic] et omne, quod est iudicatum in Bochna, sicut liberi sunt predicti facti in Bochna sic et hic.

1420 KsKaz nr 2230

~~xxxx~~ Czy cnie y +

~~Yako the swyadczą,~~ yako Pyotr burmystrz

z Coszmyna zachował szye czsnye a dobrze

w myesczo w Coszmynye a mye iest szadnego dobrego zdraczcza

1420 Pyzdr nr 683

Cnotliwie

Apostoli... Christum secuti sunt... exemplariter et virtualiter, čzyno thlywye, vivendo

XV med. GlKarBIII
23

Cnotnie

Item gystnye uel recznye hystoriace... podobnye allegorice... cznothnye tropoloice... szwyrchowany<e> anagoycze

ca 1500 GlPozn 60

Cnotny

gotowe

(gl. processus poruszenye, quasi naturalis in fine

Virtutis, moczy cznothney, enim motus... forcior est

XV med. RRp XXIII 279

k. 252

wg Wojasa

Cukowa

Item ad opilacionem splenis et epatis valet vinum decoctum cum ea addita czukara (RRp LIII 65 zucaro) ad materiam splenis et epatis summatur radices feniculi, petroselini et coquantur cum succo centauree, addita czukara (RRp LIII 65 zucaro) coletur et pacienti detur ad bibendum.

XV ex. GlLek-Rp 43

I Supl. k. 40r

Cukara

Cucurbita ... est medicamentum ... et cocta dissolvatur in aqua et iste aque adolita *czuczota optimus siropus sit in acuto febricantibus

XV ex. GlDekRp 43

K, 43r

I Supl

Cukava

Canna mellis ... transit in czukava

XV ex, GldekRp 43

k, 43r

I Supl.

Cukrowa

Seol prius pone ezulam in lacte vaccino per diem et noctem sepius innovando et czukara (RRp LIII 66: zukaro) et farinam triticeam, et fac inde pilulas

XV ex. GlDek Rp 43

I Supl. k, 45v

CUKARA,
Cukiera

Furfures... coquuntur cum oleo amigdalino et bibuntur cum czukyera (RRp LIII 66: zucaro) matura, materias, que sunt in pectore [...]

XV ex. GlSekRp 43

I Supl.
K, 46w

Cukava

Oleum vel aqua eius (sc. nenufaris) ex floribus fit decoccio in aqua et additur cwkqwa (RRp L III 68: zukava) et bibitur in distemperancia calida

XV ex. GŁekRp 43

I Supl.
K. 54r

Cukava

Cum datur succus eius (sc. solatri) in potu vel ex succo <cum> czukava (RRp LIII 69: in potu vel succo cum zukava) fiat syropus cum reubarbaro contra calefaccionem epatis

XV ex. GlDekRp 44

I bryl
k. 65r.

Cukieva cf. Cukava

Czapniczka gotowe

Andreas ... cum ... Philipo recognoverunt dare <eternam> pacem ... viro Mathis, czapnyk, pro relictis pie memorie Katherine, czapnyczka, ipsorum sororis

nr 746

1471 KsN Warsz I ~~148~~

Czarci → cf. Kus

gotowe

czarci kus bot. 'Succisa pratensis Moench'

otwcikgł Tąkowy.

*Czirty kuss iacea alba

1472 Rost nr 905

zob. Sstp III 472

~~De morte 195~~

gotowe

Czarowniczka

Jan Hokinbeke cum uxore sua iura-
bunt... Hanczel primo pro vitupera-
cione, 2° dixit, quod esset czarowniczka

1442 KsłóżHKr 55
sim. ib. 59

(Czasoczarownik)

gotowe

Czasoczarewnik

... arioli szczyathoczarewnyczy...

Species incantationum/... aruspices

czassoczarewnyczy

XV ex. GlPozn 39

!crater (X)

gotam

Afferte mihi sindonem vlg.

crater (?) mundam

XV med. RRp XXIV 368

k. 15v

Czciciel

Przyeżegnay ~~thy dary~~ ... thǫ swǫthǫ swathoscz ..., nyepyrzwey kthorǫ tyobye offyeruyemy sza czerkyew ..., kthorǫ ... szachowacz raczy po wszye zyemi yednako szlugǫ (leg. z sługą) thwym papyezyem nyaschim ... y se wszythkimy ... apostolskǫ wyarǫ czczyczelmy chwalǫczimy, ~~et~~ (cum... apostolice fidei cultoribus, ca 1431 Msza XII s. 212

IV

Msza VII: chwalączymy sługamy, III, VI, X, XIV: sługaam, Msza IX. XVI: sługamy, IV: czczicymi (y), XV: służaczymy (y), V: wołaczimy (y), leg. fała(cymi)

X

Troglodytes parvulus Koch.) ← ?

czeczotka Acanthis, linaria (Brehm)

Czeczot może rod. 'strzyżyk wole oczko,'

Dor. czeczota 'drewno brzozy, wiszu Br. 'kij z brzozy'

Encykl. czeczotka 'carduelis flammea'

Pitriculus czeczoth

cyt. ze słowniczka na końcu tekstu.

Niestety nie znalazłam w jęz.-pol. poświadczenia w rodz. męskim.

St. stp.: czeczotka 3x 'Fringilla linaria L.' (Rost), W/g Strutyńskiego jest Konopniczek, czeczotka (130)

XV p.post. GlDom 92

wg Brehma – Fringillidae – Łuszczaki. Blisko spokrewnione makolągwy są czeczotki (Acanthis linaria), gnieżdżące się na dalekiej północy, przylatują do nas na zimę.

SXVI w: czeczotka 'zn. za Rost'.

Laci. Śr. (słownik i Pracownia) nie znają takiego wyrazu ani jego podst. derywacyjnej. !

Strutyński

czeczotka ≤ ps. *čečetъ, lit. kekutis 'makolągwa – nazwa dźwiękonaśladowcza kikutis 'szczygieł' utworzona z epoki bałtosław.

wyraz dźwiękonaśladowczy Sohot. t. I s 107

W jęz. prasłow. wyraz ten został utworzony przez reduplikację pretiksalną če-čet. Pierwotna nazwa przeniesiona na drzewo

WEP: czeczotka – carduelis flammea
Słown.: s. 19: carduelis flammea (L.) – czeczotka zw.
~ dial. cecótka || ciecotka
~ orn. czeczotka Rzącz Hist 295 – 1721
zięba trzcinieczek Kluk 330 – Zwierząt domowych i dzikich, osobliwie krajowych... t. II O ptastwie, W-wa 1779
ziębka czeczotka Zaw 76 – Fauna... 1840
konopniczek czeczotka – Waga 309 – Wiziak porządkowania ptaków... 1842
łuszczak czeczotka – Tyz II 147 – Ornitologia powszechna, 1840–1846
czeczotka lnianka – Dun 279 – Klucz do oznaczania ptaków Polski, 1938

· Patrz uchw. Ew. zob. Strzeż w Słefp.

Czegodla

gotowe

Czegodla quapropter

ca 1428 PF I 493

(Czerstwienie) gotowe

Czyrstwienie

Scit celestis medicus, quid daturus sit ad consolationem czyrstvyenye

XV ex. GlGn 55

Cz(e)rwal bot. (mlecz zwyczajny, Sonchus oleraceus L.) lub (mlecz kolczasty Sonchus asper

Endivia Mały mlecz, gl. Cz(e)rwal, .. bhu: mlyecz. 2 f. XVppR. LIIII 66

Endivia, cz(e)rwal, gl. mlyecz, .. et scariola est eius species

I Stypł. Cyt. LW

Kartka wyjęta z magazynu! spod nieodczyt. do tej pory hasła.

CZERWAŁ l 'mlecz zwyczajny, Sonchus oleraceus L.' a. 'mlecz kolczasty, Sonchus asper L.' x

Chalabym hasło Czerwal -Czerw-al

zob. Słstp! Czrwal z RL III 66.

Czerwal endiuia

XV ex. GlLek 37 k. 20va

Rost. 5x endivia - 'Sonchus oleraceus L.'

1 x endivia silvestris - 'Sonchus asper L.'

XVI w. Ø

XVI w Endiwija - 'cykoria'

Zakwita w czerwcu

Tu by trzeba wydrukować z poprawką cyt. z RL III 66

(czerwiwy)
CZYRWIWY

gotowe

Per arbores, que stant in stagnis et in luto. faciunt fructus czirviwe. intelliguntur omnes luxuriosi

XV in. GlKarB III 75

(Czerwość)

Czyrwość

Quid facturus sum ego contra putredines, czyrvosczy, plenus fetore et errore, dies mei velud vmbra pretereunt

1476 AKLitRp III 108

k. 360

CZŁOWIECZNIE

gotowe

Fratres, humanum dico propter infirmitatem carnis bracza, czlowecze [x] przycaszaluiø prze mdloscz czala, vestre (Rom 6,19)

1435 GlKazB II 53

! czprisz

gotowe

Quod de quolibet remo plaustri, quod poczina vocatur, sex grossos Bohemicales... a quolibet homine recipere deberent... et de quolibet remo navis al. falanga, dicto czpriss vlg. tres grossos predicte monete debebant percipere similiter

1377 KodMaz III 211

~~Cwiertnia ?~~

~~Cwierć ?~~

CZTWARTH

Pro vitro in valore 4 ternariorum, item pro quartali al. cztwarth in valore 4 ternariorum, item pro 2 scul⟨tellis⟩ in valore 4 ternariorum

178 1478 PłocEpRp 13,168

[illegible]

[illegible]

gotowe

Czujnie

Quia sicut homo aptat se vigilanter czvyne ad deum

1448 GlKazB IV 71

Czujnie

Iudas... tota nocte non dormivit, sed vigilanter studuit <u>czvynye</u> praczowal szye, quomodo Christum Iudeis traderet

XV p. post. GlKazB IV 143

gotowa

Czworo

~~Vezmy makuch *linvmy, trzye go dlugo ....~~

namasz schyroky dlugy plat ot kolyana do przyshvyy a tham ot cziala namasz plath tensze byalkyem zbythym spyenyonem, a thak ve troye abo ve czvoro nogą obvyn thą massczą XV p. post. BednMed ~~50~~ 74

~~Czternaście~~ Czworomaście

Yako tho swyadeszǫ,ysz e Chwal pobral czworo{

nascz(ie) scotu nyedzelnego po smyerczy swego

ocssza,eu ktoreysze polowyczy scołu Swyachna

prawo myala

1418 Pyzdr nr 522

Czyńca

gorowe

Quanto tempore heres paruulus est, nihil differt a seruo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et auctoribus est (Gal 4,1)

~~ne marg.~~ czincza y szprawcza ~~(inną ręką?)~~

Γ, R XXV 269: pod sprawyczamy, PF V 31: actores sprawcze vel samperze)

XV ex. RRp XXIV 374
k. 15va

brak w Sstp

! czyos

gotowe

Povye yemv sluga, ysch vkrocżyl drze-
va, ktorest mv byl yego pan <kazal>
vrovnacz, ta (pro to) yest czyos ×vkrocżyl

Rozm 127

Rozm 127

-{Z}- dala

gotowe

√Adhuc permanes de longinquo s dala

1436 RRp XXIII 276

k. 65r

Putabam... ad racionis regulam plus te ceteris animantibus accessisse, sed ut ex vana gratulacione convinco, √

gotowe

Dalno

(*roſzmaycze*) *dalno*[6]
Multipharie multisque modis olym Deus loquens
prze
patribus nostris in prophetis, nobis novissime diebus
(*naweky*)
istis locutus est in filio, ... per quem fecit et secula

(Hebr 1,1)

XV med. Gl Wroc 84v

6 Tak w rkps. Por. czes. dálný - 'odległy', ros. dalnij, dalnyj...

Wyj: przedtym (dawno Frank.)

! Syø dalo pro syø dzalo

Ja krol Darius przepylnyem vstawil podle tego, abi syø dala (decrevi quam diligentissime secundum haec fieri, Biblia taborska: aby sie dalo)

BZ II Esdr 6,34

Dan +

+

Item Goluch, qui habet dignitatem, que dan populariter nuncupatur

1276 PMMAe 538

W SStp:
Danny 'urzędnik książęcy, prawd. podkomorzy'

to samo błędnie odczytał Piekosiński:
(1276) MMAe IX 139

aulicus - dworski
magistratus - urząd zwierzchni, godność

Darca

Dicitur dator munerum darcza darw XV p.post.

GlKórn II 191

†

Data

1103 ~~Taco | my pomofzbog etc.~~ Jfze trzy latha | temu minąly tey daty yaco pan parzis | obraczyl panu Jaroflaowy. y potrowy Sza | yendennacze groffy fzapana fuczka | — — —

1422 Pozn nr 1103

Data

Yako wisli latha daeze listowe, nysz posewny list wyszedl

1423 Pyzdr nr 712

data

Pisarz 24, ks. IX r. 1426 i pisarz 26, ks

~~Taco my pomoz bog~~ † Jaco | wten czafch kedẏm myal fwath|ky wodzycz zawicze yaco dzifch|eyfchey dati przecziw wfche|borowy tedym byl prawa | nyemocza nyemoczen othboga | flozonya — — —

1428 Kościan Nr 1421

Data

1313 ~~Jaco my etc.~~ | Jacom wten czafch tey dati Jaco | dzyfz bylem Nyemoczen prawa | nyemocza | odboga flozoną tedy | kedy pan pyotr podkomorze my | al przecyffmyne fwyathky vodzycz | adla tey nyemoczy nyemoglem | Swyathcow fluchacz | — — —

1428 Pozn nr 1313

Data

1503 Tako mi pomosz | bog yſwyanthi † Jako dzÿſcheyſchey datÿ | naroczech wyelkych thu nÿemoglem[1]) bÿcz | tegodla yſzem nÿemoczen[2]) byl[a] prawa | nyemocza othboga ſlożona [anyeſſmiſlo | na] anÿeſeſmi[i]ſlona | — — —

[1]) *Końcowe* m *oddane znakiem* ȝ.
[2]) nyemoczna *przerobiono na* nyemoczen

1428 Pozn nr 1503

Data

1314 Taco my pomoz bog † | Ifze wten czafz ytey dati kyedym | myal fwyathky vodzycz ytefz | fcham pogyedzynkyem przyfcha | gacz przecyw dzyeczem pana | dzerfka Rofwarowfkyego tedy[m] | poyal fwyathky vodzycz yprzyfch | aga cynycz ykonfza podyempna | powalil yftlukmya ydlamtego | fwyathcow vodzycz nyemogl | (155) any przyfchagy czinycz.

1429 Pozn nr 1314

data

(103 v) ~~Tako nam pomozy bog etc.~~ ~~Jako | tho fwathczimi~~ Ifze pany Helfka | byla wdzerzenu othteyg daty | plathu teczo/podlug lyfta afz do | zywotha fwego

√(pro tego)

1432 Kościan nr 1460

Data

~~Taco my po | moz bog~~ Jacom wten czaſch, tey | daty *prout heri* [*inter*]
1316 bilem nyemoczen | p^ra^wa nyemocza odboga ſlozonya | tedy kedy Clymek ſkrziſchewnik mal | przecywmye ſwyathky vodzycz adla | tey nyemoczy ſwyathcowem ſlu | chacz nyemogl |

1429 Pozn nr 1316

~~Podajca~~ Po | data

popodaycrzyc tego lysta

Ort. Br. VI 372

('po dacie')

Nowe hasło!

~~II 2 II JA VII 372~~

Data

Mozely ten czlowyek, czo nayn
lyst szwyadeczny mayv, okazacz...
yzz zaplaczyl ten dlug po ˣdayczye
tego lysta, tedy on tego dlugo (pro
dlugv) bandze proszen

OrtOrnol 73,4

2. dawca

gotowe

Amycz ssø | raduyemy tobye
slussocz saw|sse bogv ytobye
oprzewybor|na
Sdrowa yssess porodzy|la czysta
pres porussenya
Oprze|ssczodra dawcza
wssech vbo|gych ssyroth
pomoss nam wssem | cubogu przyyczy
omylossczywa |
Maria sswyatka (sic) rosa ut supra |

1409 ŚlPolW 20

Od dawna

gotowe

Ten psalm powyada, yze

Cristus od drewna (pro x od dawna)
w narodoch krolyuyøcz, opyøcz
yest czakaøczy pryszczym

PuL 95 arg.

~~MW 95~~

gotowe

X nie! nie mamy w drukach przykładu Zza

(Zza)dawna

Quod molendinum in eodem fluuio iacet, eademque aqua ad ipsum molendinum meare et fluere debebit, prout scha (leg. zza) dawna ex antiquo confluebat, absque quauis contradiccione ipsius domini Petri

1442 StPPP II nr 3050

gotowe

Dawność

Ysze my ten kmecz zbegł przez cza-
sv ode nye a thego kmecza za-
zwal w czasz v godzyna, nye
dadzacz zemskiey dawnoczy wynydz
o tha zbyegłocz

1448 Pilz 276

Dąbie

Eciam perdicti Dorothea et Przibislaus pro gayo dicto **dabye** ibidem iacente ultra rivulos al. nade stoky et leszczini ipsum Jurgam impetire non debebunt usque ad plenam exempcionem alie obligactionis ibidem in Przibislawicze per ipsum Jurgam tenutam. !

1432 *ArchTerCrac* X 61 nr 34

DĄBROWNIK śmiotłownik melisowaty, Melittis melissophyllum L.

Dąmbrownyk mellissa siluestris

XV ex. GlLek 39

XVI w. ∅ dąbrownik
dąbrawnik
∅ dubrownik
dubrawnik

Rost. s. 281

(Dzebrny)
debny III

gotowe

... damus ... et

Cui tamen sculteto ... Vprenominate scultecie perpetue adiungimus unum laneum liberum vlg. debny pro suo usu

1425 Kod Mp V 292

Deptanie

ac. sg. deptanie

Iohannes de Nyevarow pro duabus maxillis ad faciem et pro calcacione al. deptanye, ut dicebatur [...], Boguslavam sculteti vissam de Zalesye [...] iure euasit ex eo, quia sibi eadem Boguslaua iuramentum indulcit

1431 ArchTerCrac IX 287 nr 1

u nas hasła brak; *deptać* 'idem', ~ 'kopać', ~ 'brutalnie znieważać'; u Plezi *calcatio* 'deptanie'; 'poniżanie'; łacina sprawdzona (LW)

odczytanie FW

gotowe

Dębica

Alios duos mansos sive laneos in merica dicta dambicza in cruda radice ... do (1437) DokMP II 243 — et assigno

et non excultos

* dabrowa kop. 2

[illegible]

Dębny

Quod... Nicolaus...,

Medietatem molendini sui quercini alias dambny... viro Martino... dedit

dębny, zrobiony z drewna dębowego, quercens, e ligno querceo factus

1438 Sąd 2 Kr 205

(dias)
dyjas

~~hora~~

Sliſeliſmi novina ovāgerſki⟨m⟩[1]
kroli[2] czoz {na^m}[3] czeſi pravili te^mu[4] miſ
mi ſche ſmali Siſka [me]ſhore
poyahal k^rol dohore ja[cha]l abi
oni[5] ſegl palil nekto ſche mu
branil/ vy neverni[6] praſaczi
kdyes ky vam dyas kaſal
albo muſchicze przed glodem
ſjachaczi ſbroda/ Aneverni
kroli{cz}ku[7] nemo[ve]ſ[8] tego niſ ſch⟨c⟩[9]
ſiſka vy toczi ne yednj nemecz
czepi przeſkoczi krol czi ſtal
na horſe {ne] badaſ mne
mili boſe ayuſ mne gloſka

XV p.pr., ŚlPolW 25

Długobydlący

gotowe

Longevus długobydlączy
(war. tuł: długowie[l]ky)
(Is 9,15)

longaevus et honorabilis ipse est caput

Wuj: starzec i poważny, ten jest głową

1471 MamKal 184

Długowieki

gotowe

Longevus długowye[l]ky
(war. kal.: długobydlanoy)
(Is 9,15) longaevus et honorabilis ipse est caput

ca 1470 MamLub 184

Dłużyca

gotowe

Taco gim etc. yaco tho fwaczczą
yaco yan wlafl napana pomano
w wofz y deptal gÿ yklol nan dlu
fieza nafwego pana.

1418 ~~[illegible] XXXVIII 171~~ Pozn nr 953

ac. sg.

Dobrotliwoć

Tunc vidit (*sc.* Iesus) Matheum hominem sedentem in theoloneo. Non videre interdum significat beneplacitum aprobacionis… Alibi significat beneficium prevencionis dobrodliwocz przoduyøczø

rkps Vat lat 14 182 k. 103r
('dobroć' 'łaskawość')

ca 1430 *GlKazB* II 25

dobrotliwoć przodująca 'łaska Boża uprzedzająca'

gotowe

Doimać się

40 Iw (arbitratur[6], id est estimatur dogumasze

(pro arbitratur)

XV med. GlWroc 40r

dojka

gotowe

V domo propulsatur, nutrici, doycze, se contulit ~~(sc. sancta Margareta)~~

A gentili patre nata, gl. sc. sancta Margareta, fide Christo desponsata, ipsi regi glorie... V

1425 PFRp V 33

k. 97v

+

dojście

Jaco xanczopath nye yachal pres dwye graniczy...)

a nye przecopal [[mv]] grobÿe panu Abramowÿ | ÿ gaczÿ na doÿcze ~~to czffo ÿą woznim vca|zowano~~

1425 Kościan W I 132

gotowe

Dokładać

Ulterius prudentes domini dederunt ad terciam feriam, ut haberent dokladacz, ut starent in presencia stare

1457 KsNWarsz I ~~92~~ (nr 468)

DOKONAŁOŚĆ 'to, co jest doskonałe' gotowe.

Cum autem venerit, quod perfectum ‹dokonalosczₗ est/, evacuabitur, wyproznono byadze/, quod ex parte est/ [1.Cor 13, 10] /(prbakrye)

1 (SW] I 71: czso gest pewne)

1435 G]KazB II 51

rzecz: co jest doskonałego

gotowe

Dokonałość

Anima nostra secundum esse ydeale ab eterno habuit tres perfecciones nobilissimas, wyelebne trzsy dokonalosczy, racione quarum tria debet desiderare a deo

XV med. GlKazB IV 92

Dokonaność

In omnibus, scilicet rebus mundi et earum decore et perfeccione w doconanosczy, requiem... quesivi

1448 GlKazB IV 80

Sstp Dokonawanie 'utworzenie perfectio'

SP XVI Dokonanie, Dokonany, Dokonawca

dokończenie

Finito hoc libro, s dokonczenya thy

⟨s⟩ kyanszki, sit laus et gloria Christo

XV p.post. PFRp III 290

k. 282v

+

domostwo

Tako gim etc. ÿz Thomiſlaw vna[n]|-
czſki nepoſzegl[10] noczną[11] rzeczą[12] |

Michalowÿ[13]. Budowana. domowſt-
wa | yÿmena[14]. Jako oſzmdzeſzant |
grziwen

14) domostwa

1417 Kościan nr 640

Domostwo

1412 Taco my | pomoſz bog etc. Jſze czo mą baſch | ozalował opoldzewyaci grziwni | groſchi ſyrokich tego mu nyeſnaya | yedno nadawky czomu cudomow | ſtwu myal przidacz yaco dzelcze | ſkazali etc. |

1432 Pozn w 1412

domostwo

Jaco tho ſwatcza | Jaco tho ſzedliſco | ẏdomowſtwo ẏeſt pana ẏtamo ge | e mąſz ot vmarl

1410 Kościan nv 1408

gotowe

Doniczka

Vezmy makuch //linvmy, x trzye go dlugo w doniczcze, faszbyrem nye zadanym zalyevayącz, alysz bądzye yako masscz XV p. post. BednMed ~~50~~ 74

Dopuszczanie

†

T n p b y ſz † iakothoſwetczimi | iako pan Jandrzich kaſal Steſzcowi precz | preſzgego dopuſzczana

1404 RtKon

nr 171

Doradnie

radnyey ?

qot

Do radnyey

Sane quemadmodum JA.IV,93.

ca 1500 ~~AJ.IV, 93.~~

~~Col. Polo. Gl. II fol. 8.~~

193

51

Dosięgnienie

Quicumque ~~evisce~~ eiusce, takyego, uestigacionis, doszyęgnyenya, iter, drogę, incedere, podyącz, nititur, chcze, continuo uia illi omnis obcluditur, natichmmyast byva gemv zakryta zabudovana, et ante se nihil nisi deserta, pusta, loca et inuia, drogy nyemayącza, conspicit.

XV *p. post. CatCodJagRp* IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

gotowe

Doskonaność

Primi sunt similes soli, ut papa ...
et doctores, qui alios illuminant et non
indigent aliorum illuminacione propter suam
perfeccionem/ doskonanosczy[1] XV p.post.
GlDom 82

[1] możliwa też lekcja doskonasczy!

dospomóc

Jako pany Margorzatha usiwala swego dobi-
oza nisz trszy lata wiszly, ale gey pan sta-
rosta wrzeszena ne dospomogl, asz walki
zaszly.

1413 Kościan nr 489

gotowe

2. Dowierzenie 'adv.'

× Fiduciam dowyerzenye (war. lub.: dawyerzīye vczynyo) (fiducialiter agam et non timebo Is 12, 2)

'pro dowyerzenyey'

√ ecce Deus, salvator meus.

1471 MamKal 185

dowierzyć

Jacom bil gednaczem myedzy dominikem | a wyffemirem a czy moczne pufczili na | mya gdze bich ya Jal a wczynil grani|cza medzy wilkowem a Snaty to myely | trzymacz pod zacladem Stem grzywen za | ten rączil Michal Szecowfky za wyffemi|ra akedim ya tamo vyal y wful copyecz | geden tedy dominik pufczil namya avyfe|mir my tego nechczal dowyerzicz a tim | ffa to rozeflo

1421 Kościan nr 887

sim. ib. 886

Draszny

gotowe

Eodem die draszny domine regine dedi quatuordecim gross 1477 RachKról 198

Draszny †

Eodem die draszny domini regis dedi fertonem
1477 RachKról 207.

Draszny ?,   +

M

Item Martino draszny medium florenum
1478 RachKról 234

! drawaka

Anthonius Zuppara actorianue custodem domini plebani de Budzinow wurgaliter drawaka in termino personali pronuncciavit et condempnavit iamdictum pro violenta receptione duorum equorum valorem et redem (*pro* redam 'wóz') in via libera regali. Et equos eosdem, et redes (*pro* redas 'wozy') cum ministeriali arestavit za liczem nomine Mathia.

1428 *ArchCastrCrac* III 110, 586

gniade

-------------------------18d

Rosznowszky Kon Srydza pl-
esznywy Sbyala grzywa Stre-
lczy Sbroya Strelcza Kon
Szelaszno Szywy Strelczy
podpacholatem Kon Szywy
popyelyczysthy Strelczy Sb-
roy Strelcza Kon Szywy
lyszy Sbyala gaba Strelczy
maly Sbroya Strelcza Glo-
waczkowszky Kon Srydza
plesznywy Strelczy rowny
Sbroya Strelcza Kon vro-
ny maly jnochodnyk maly St-
relczy Sbroya Strelcza
Dropyasthy konyk Strelczy
maly, Sbroya Strelcza
~~Drzenszky~~

Dropiasty

(1474) GórsJaz Rp 276 k.53r

Drzewianka

Duobus coclearibus, cantero, drzewanka butiti] 1471 PłocEpRp 5,221 v

(por. butiń)

Drzewianka

. Jacobus... dare debet ... vascu-
lam butiri al. drzewyankę

(1497) 1499 (Zakr) Zap. Rp
12, 138

x I

Duchaczek

Sciendum, quod XXV sunt genera ypocritarum. Primi dicuntur gabaculi, duchaczkowye, qui gemendo et suspirando percuciunt pectus suum, vt videantur ab hominibus, qui dum hoc agunt, in corde suo trufantur

(może gerbaculi? - EB)

k. 174 v

ca 1500 WisTRp nr 2322

Duchanie

gotowe

duch < od duchownoscy / od duchanya

:h — Wydawnictwo.
pier offs. kl. III, 120 g
tograficzne, Wrocław.
;23

1403 gl T Jag 102

Duchowność

gotowe

duch < od duchownoscy
od duchanyo

1403 Gl Jag 102

Duchowność

Allegoria, duchownoszcz, est, quando aliud sonat in littera et aliud in spiritu X^V ex. GlWp 90

Duszaczek
Sciendum, quod XXV sunt genera ypocritarum ...

Octavi dicuntur spiritelli, duszaczkowye, qui nolunt nisi de spiritu loqui et cum quodam stupore et admiracione vt magni spirituales videantur

k. 175 r

ca 1500 WistRp nr 2322

+

gotowe

Dymnarka

Propter defectum ac decrescenciam aque ipse Andrasek minerator a labore fabrice, ut non cogatur, describere licet et suis posteris fabricam al. dymnarka in piscina Mlynsko extruere

(1476) Paul II 163

Dziadowy

gotowe

Huius vero Canuti nepos avitam, ~~gl. quidam filius fratris~~, wnuk dzyadowey, vlcisci volens iniuriam <ingua transtulit vlcionem>

Kürbis: chcąc pomścić krzywdę dziada

XV med. Gl Winc 144

Działowe

continet rursum

<...> uxorem suam <...> dicte dotis septem ar<wos> <...>dlysska ~~sui~~ sic assignat *unum aream in graniciem residuam [?] <...>mens; secundum arwm magn<um in vi>lla wlg. przez dzal, que <...> <ad> villam et finem wlg. zzarzyne (*ib. gl*. zzarzynØ); <tert>ium arwm in superiori wlg. **dzalowe** ad graniciem in Gnoynik et wlg. <in> Stawysska, que Stawyssko est in fin<e> dicte arwy wlg. nywy; quartum arw<um> magnum in et super Lopussna que distat [?] a granicie in poramba et tum situm hoc usque wlg. od wyssokego dzalu; quintum <a>rwm wlg. u yedli quod arwm <...>nsit terra metas [?] Nicolai Przybra<ne>cz; sextum arwm wlg. u yedly na dlugosthowsskem dec..... [?]; septimum arwm wlg. w brzezczu, super quo arwo in granicie lapis est terra Symkonis limitem wlg. medzø

1428 ArchTerCzchov III 40, nr 8

(Dziarskość)
Darskość

gotowe

Et arguit hic salvator iudicium presumptuosum darskoscz, ob indignitatem vite. Hoc autem contingit, quando ille, qui arguit, est in similibus culpis ..., quia talis correpcio non procedit a caritate, sed ex presumpcione, darskoczi

1421 Gl Jag 98

Dziedzina

Dziedzina ?

+

693 Tako gim pomozi bog yſwãti | †
Jaco to ſwatczø Jaco pan | Pyotr
poſſlal. dzewandz pa|niczow. tako
dobrich. iaco ſzam | nadzedziznø
paney Margorzathi | ÿ ſzaẏøligeg.
y pobralÿ moczø | y gwaltem ſco-
tha yowecz yaco | ſzeſczdzeſzanth
Grzÿwÿen ygnali | namedzirzecz
naczwirdzø cro | lewſkø ytego vſzÿ-
tek. ma — — —

1413 Pozn nr 693.

por. S XVI + SL

Dziekanowy
2x

y thim | [z] zachowanim
wodẏ mlin Ra|dzichø kzandza dze-
725 canow løky | olſze ſadzawkø y gyⁿne
vſzitky | kzandza dzeconowi zatho-
pila | y vſzcodzila

1428 Kal nr 725

Dziekanowy

†

1271 Byerza to kuſwey duſchy ykuſwe-
mu ſza | mpnyenu Jſzem gyeſdzil
ſkmethowiczem | dokxadza dzeca-
nowey wſy dokuczcowa | zadayacz
prawa aby muſza prawo ſtalo |
atam muſza neſtąlo |

1427 Pozn w 1271

DZIEKANOWY
dziekanów gorowe in suis limitibus
Quod pratum progressum tenet a fluvio Pilcza...
adusque forata ad decanatum
pertinentia vlg. do dzekanowich
lank

(1345) 1512 DokMp IV 84

Dzierżanie

†

635. Tako yako tha rola czſo yø | katarzyna rozorala tam ieſt | panÿ lowcza otetrzech lath | wdzerſzanu nyebila ale yeſt | prawa katharzynina otczyſna

1418 Kal nr 635

dzierżanie

+

Jaco tho Swathczą Jaco pan Jacub kothoweczſký dzerſal thą łąnką mýmo trzý latha ſpokoýem a mýe ſczenýna marczýna gwalthem nye wytrąnczyl ſdzerſzanýa

1425 Kości an nr 1262

(Dzierżanie) Dzirżanie +

Isz Jan *czaszal <w> swem *szdirzanu *Budziwowich parobki

1394 Kościan nr 16

~~Dziewiętnaście~~ Dziewięcioronaście

Yakom zay(sz)l (ysz x chełado) cop(y) dobitka y czwyoro y dzewy(ę)czoronascze kony na krolewske dzedzine za copczi

1427 Pyzdr nr 861

Dziewięcioronaście

\+

1492

~~Tako yemu pomofzÿ Bog~~ | Jako czſzo zayanl moÿ pacholek nagar | byech dzÿewÿanczoronaſcze Skotha tho | gÿ zaÿanl namem V praueÿ[1]) dzyedzÿnÿe | ~~anÿenazalaffowye~~ |

[1]) *Poprawione z* prauem.

V(pro mey)

1427 Pozn no 1492

? DZIEWIĘTNOSTO

? dziewiętnaście ?

? dziewiętnosto ?

+

Item[1] yaco[2] onefzaplaczene[3] pyenadzyni[4] dze|wacz[5] dzefzatyn[5] grzywen mam fcody[6] dru|gye[7] dzewantnofzto[8] grzyven[9]

por. Kuraszkiewicz, Staropolskie dziewiętnosto 'dziewiętnaście' [w: Polski język literacki, wyd. 2217.

420 Kościan nr 847

gorzze.

Dziewesłębny

Sicut habemus in quadam wlgari cantilena

^dzaweslambna XV p. post. GlDom 43

(dziwowiętwo) (?)

dziwowictstwo

garowc

√Haberem attemptare seculi spectacula vlg.

x dzywowyczsthw et mundana gaudia

XV med. RRp XXII 320

k. 123a

Forte ego sum monialis vel monachus, aut spiritualis, quod nondum V

Zwoneczník

(DZWONECZNIK) (bot. Lupinus albus L. w Szaf. 4 gat. za encykl. Łubin biały - w Rost. w tym zn. słoneczník ogrodny

zwoneczník ogrodny

Ffaba lupina

Ffaba amara,

Ffaba* egip(t)iaca, luparina, (marsilium) swoneczník ogrodny

[w Rost. Nelumbium speciosum Willd. s. 161 - gatunek lotosu - *faga egiptiaca planta auctoribus nota, ale nie ma to związku z tą rośliną.]

XV ex. GILek 59

Rost. s. 206 - jest wątpliwość syn. łac. tej polskiej nazwy

Rost. w tym zn. z XV w. słuneczník (ogrodny, ogrodowy)

+

Ekwitacja

1052 ~~Jaco otom vedza~~ | ſe pan Micolay nekdy | Szadza poznanſky ~~pczcez maczew yiadrzey~~ | wſzal equitacia krolewſka nadzeſzacz grziven | anato Szaplaczil trzi grzivni *Testes alii tres:* Jaco to ſwacza | — — —

1420 Pozn w 1052

Ezeita

gotowe

Trzeczy sluly byly czeyczy
(essaei)

Rozm 181 cf. 179

farmule

Molendinum ... in fluuio Rwdawa situm, quod prius erat farmule ..., transferimus in cerdonale temporibus perpetuis duraturis... cum eiusdem molendini tercia rota ex alia parte prememorati fluvij Rwdawa sitte, vbi prius lane textores pannum lanifica=bant al. folowali

1447 MMAe XVII 472

~~Folmühle~~ Farmule ?

Molendinum, quod prius erat Farmule 1447

MMAe. XVII, 472.

Cf. folować.

ON MED Aevi TXVII str 472

Rok 1447.

156

gotowe

Figura

V Baly ye ~~(sz. pieniądze)~~ na volyą ffygu-
lovą, tako szekuszego fyguly Rozm 764
(in agrum figuli Mat 27,10)

Vzyąly, czvsch kxyązęta kaplanskye, s korbany trzydzyesczy pyenyądzy szyeszbrnych myta zakupyonego, czosch od Judascha... y v

gotowe

Fletnia

[T] Antiquitus habebantur instrumentis tubarum, flethnye, per que comovebatur populus ad plangendum

XV p. post. GlKazB IV 174

gotowe

Foluszowy

Item in eodem nemore super fluvio Mlawka est piscina, super qua est mollendinum cum duabus rotis corzeczne et una pholuschove, et est mollendinum hereditarium 1498 LustrPłoc 158

frower ?rkps Bibl. PAU ?

Dominus Nicolaus... recognovit, qualiter quoddam maccellum carnium sub vocabulo _frouer_,... iacens in manu dextra intrando maccella quartum in ordine, contulit... et assignavit provido viro Petro

sub nomine 'imieniem, inaczej mówiąc'

1427, KodWP IX, 83

F·RYMARCZYC

Frymarczący

Sed per campsores, frimarcz⟨ące⟩, intelligitur omnes avari XV p.post. GlDom 88

Si non sustinuit campsores, frimarczacze, quando sustinebit ovisatores immunde loquentes Ib.

Frymarczyć

gotowe

Martinus ... et Albertus ... recognoverunt, quia unus alteri ... dedit equum pro equo al. frimarczyly

1455 Arch Węg Dok II/35

gotowe

Frysztować cz Frystować

Scabini iuste et cum iure ... terminum suspendissent al. fristowali

1458 DecrMCrac nr 188

Frysztować czy Frysztować

Quod ex[quo] pars adversa in termino transposito al. fristowany testes ab actore nominatos suscepit

1476 Decr M Crac nr 1377

fuśnica ?, śr. st. łac. śr. č. XVI w

Fusznica

Ad nostram veniens presenciam, ... honesta domina Katherina bednarka resignavit domum suam penes fuschnicza iacentem Leonardo custodi cum omni iure
1495 KsRStWarsz I nr 267

Sstp. Fus czy Fuz - 'woskobojny, pozostałości po wytopieniu wosku

SW + fuśnica 'woskolejnia' ÷ fr. fuser - topić się
śr. łac. fusorium - miejsce, gdzie się coś topi

Fusznik
Fuznik

Nicolaus fusnyk ... resignavit suam domum ... sue ... uxori ... Pyeckna

nr 638

1464 Ks N Warsz I ~~424~~

Fusznik
Fuznik

Materia Nicolai fusnyk cum uxore sua

1464 KsNlwarsz I ~~124~~ nr 637

Fusznik ? fuśnik? cf. Sstp Fus czy Fuz
Fuznik ?(2x) ? (wytapiający wosk ?

Nicolaus idem brazeator cum Nicolao fusznyk predictus Nicolaus brazeator mutuavit Nicolao fusznyk duas sexagenas

nr 588

1463 KsNWarsz I 114

Fusznik
Fuznik (2x)

uxor Nicolai fusznyk
Pyechna ... resignavit suo marito nomine Nicolao fusnyk sua omnia bona

1464 KsNLwow I 124 nr 637

Fuśtnik

Fuznik

Mathias fusznyk inscribit sibi septuaginta grossos.

1465 KsN Warsa I 433 nr 675/

Fusznik

Fuznik

Swathoslaus Has cum Mathia
fusznik

1477 KsNwarsz I ~~171~~ w 838

Fuznik Fusznik (2x)

Mathias fusznyk resignavit morg... Mathie... Kozyaschya... et omnes contribuciones debet idem Mathias fusznyk presenti anno solvere

nr 676
1465 KsN Warsz I 433

Fusznik
Fuznik

Mathias... Kozyaschya debet solvere eandem septuaginta grossos... Mathie fusznyk

1465 KsN Warsz I 133 / nr 675

Fusznik

Fuznik

Mathias fusznyk... resignavit duos domos

nr 838

1477 KsNwarsz I ~~171~~

Fusznik

Causa Margarethe et Katerine puellarum defuncti Johannis fusznik cum domina Loszka. Venientes in presenciam nostri consulatus virtuose puelle, ... defuncti Johannis fusznik et resignaverunt domum earum .. domine Katerine al. Loszka

1500 KsRStWarsz I nr 520

Fusznik

Causa Vrsula Czechowe cum puellis defuncti Johannis fusznik Margarete et Katerine. Coram nostra consulari sessione veniens honesta Vrsula Czechowa et recongnovit, quia recepit septem sexag. puerorum condam Johannis fusznik, videlicet Margarete et Katerine 1500 KsRStWarsz I nr 521

Futyrhus

Extunc propinquior est... Iohannes... obtinere supradictum futtirhusz cum ortis cum tali sufficienti probacione

1493 DecrMCrac II nr 482

Futerhaus mem.

Michael... posuit pecuniam suam racione propinquitatis pro exempcione hereditatis videlicet futterhaws feria sexta proxima post Lucie..., desuper nihil agens in iudiciis, nec eciam partem concitans pro recepcione pecunie

.

1464 Decr M Crac I nr 623

Futyrhus

Iohannes... intromittit se in futtirhusz domini sui et tenet illud

1493 DecrMCrac II nr 482

Futnor

Quod ipse Johannes ~~Gaspron~~ obmittendo jus, ... excepit se al wszyci szye ad regiam maiestatem ... et prefatam domum dictam pheuthrosz super ipso Gregorio lucratus fuerat

1493 SIrrrII nr 4413

60

Sw futnur

(Gacie) Gace

ac. gace

et illud, quod exyt, facta tali addiccione in subieccione est *osral ges gaczee* ← w 1. literze e jest druga, chyba ę

XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 159r)

u nas hasło jak wyżej; tej formy brak; polski dopisek nie ma, żadnego związku z tekstem łacińskim ← glosa w tekście wiecznego kalendarza, po jednym z fragmentów

odczytanie FW

Cały wypis z astrologicznymi tekstami i tabelami ciał i dróg niebieskich

GACIE

kokosze gace

ze względu na wyraz określający i sąsiedztwo (roślina z rodzaju kanianka Cuscutae species)

Kocosze gacze cristicula

XV w. GlLek 37

Kn, Bot, Ø w Sstp. Ø hasła kokoszy … nazwa przeniesiona z czech, ale w polskiej fonetyce

Rost 1 x łac. cristuca

XVI w. Ø; w starszym nazwa b. popularna.

! Gadobnycz

gotowe

V(mamotrekt kapitulny: hodu obnowenie miesiąca)

Gadobnyoz (war. lub. gad obne-wyenya, pro god obnowyenya) *mye-schanczow V neomenia (neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram Is 1,13)

neomenia - nów

wrij: nowiu miesiąca i szabatu...

nie łaciński

1471 MamKal 180

GADZAĆ SIĘ

gotow

Maria... audiebat ea, que filius suus predixerat de sua passione et conformans, gadzay⟨ą⟩cz se, divine voluntati

1430-40 GlKazB II 27

GAINY gaina (y, 1/4) Gajina ('mały liściasty las', 'miejsce porosłe gajem')

Vendimus cum omnibus utilitatibus predictam tabernam ..., videlicet orto, agris, prat(is), uno iugere al. stayanye, quod mediat inter agrum post gayiny vlg. poswyathne

(1449) 1540 DokMp III 317

GAINY Gajiny iugerum 'mórg ziem'

Tabernam in villa nostra Minori Modlnycza situatam laborioso Laurencio ... vendidimus ... cum omnibus utilitatibus predictam tabernam ... spectantibus, videlicet: orto..., uno iugere al. stayanye, quod mediat inter agrum post gayiny vlg. poswyathne, aliud iuger vlg. w kopcza (1449) 1540 DokMp III 317.

Gaisko

Stanislaus Falkowsky concordatus est cum domina Effka Falkowska pro omnibus causis, quas habuerunt inter se et omnes terminos, quos hic habuerunt in libro, omnes mortifivarunt et idem Stanislaus dimisit fluvium liberum dicte domine et omnes agros et eosdem agros dicta domina potest libere vendere... Et silwa alias gayska debent crescere in pace neque domina et homines ipsius nec eciam Stanislaus et ipsius hominibus debent nocere et excidere dictam silwam sub vadio X marcarum...

1430 *ArchCastrCrac* IV 182, 5

garbować gotowe

Item fratres corrigium non laborantes al. nyetgarbuyączy, isti non debent emere cuttes, donec deposite fuerint et appense ante pallacia

1515
(1443) KodWP X, 332

(Gardłaty)

Garłaty

mający zgrubiałą, wrzoły i wole, na szyi, czyli tzw. wole, wskutek powiększenia gruczołu tarczycy strumam magnam habens?

x

In corporalibus ut sunt gibosi, garbaczy, ceci, surdi, garlaczy ... nam tales reprehendunt, ganya, deum, quod non sunt sani XV p.post. GlDem 77

V ⟨strumosi⟩

Wydawcy nic nie mówią o uzupełnieniu tekstu, ale kopista pomylił opuścił wyraz

Gar[illegible]tochy cf. Garottaky

I Suppl.

kara pieniężna, także zastaw wzięty dla zabezpieczenia pieniędzy (zobowiązania) +rzecz będąca przedmiotem zabezpieczenia zobowiązania, zastaw

gbot

strafgeld 'kara pieniężna'

Jaco czffom zaÿąla conÿe dzerfcowi tych|em nyedala mÿmo zemfkÿe p^ra^wo na gboth | anÿ dla gbotu fyego czloweka copim wzą|la

synonima: ciężba, zastawa, brzemię

1427 Kościan m/1184

Gbot

Yàkosmy przy tem bili, gdi Zegotha ráczil kneoza Potra, yako sze ne poddal gbotu pod dzyesancz grzywen, ale czso by prawo skazalo

1417 Pyzdr nr 505

Gdzieżci

gotowe 1

Iszecz kałsde stworzene, gdiscz ono ma porodzicz, szukacz ono szobe prze-bitku, gdes bicz ono f nem *odpoczy-nolo

Gn 36

Gdzieci 2

Gdziszczy ona (se. niewieścia twarz) porodzicz ma, tedicz oycz ona przedthim to sobe ona komorę namnie, gdes bicz ona s we leszała

Gn 36

Ięzbice bot. pl. tantum 'Plantago lanceolata L.'; 'babka lancetowata'

De plantagine... Talis plantago est duplex: maior, quae aliene nomine vocatur arnoglossa; minor vero vocatur lanceolata et vlg. dicitur gambicze. Talis plantago sanat vulnera exsiccando

1475 Rost. Rp s. 105

BJ 1891, k. 188v.

! Supl. Gw. gębica

argum. (uchowych i zwierzęcych)

Gędzenie czy Gędźbienie . gęśrowe

Ad vocem symphonie gądzenya, gądzby

XV ex. GlGn 55

Gęsto

gotowe

Hic sonus cecat, sedule sepe, cząstho a gąsto, necat

1466 RRp XXII 20

k. 264

wg Perz

sonus - głos
caeco - oślepiać, wszystkie
sedule - z troską

Gibki

x

Sic etiam quilibet bonus et eum (sc. Jesum) sequens resurget ingravanter, potenter et sapienter. Ingravanter, ossa, caro et nervi sic unientur et conformabuntur cum anima, vlg. sjednaić sze, quod erit homo gracilis vlg. gibki, tenuis, quod naturaliter... quocumque res pertransire poterit ipsis intactis

k. 321 v

ca 1425 WisRp. 2459

odczyt. Frohelchrimarowa

szybki, ruchliwy,
zwinny

Gibki

Quod (sc. corpus) erit tam subtile, richle, agile, gibke et leve, ..., quod in ictu oculi erit, ubi voluerit XV p.post. GlDom 80

Chodzi o właściwości ciała po zmartwychwstaniu na Sądzie Ostatecznym i połączeniu z duszą w niebie - zob. ib. 40.

Gibki (?)

giętki, łatwo zginający się, podatny

Per istam virgam intelligitur virgo Maria, que ad instar virge fuit gracilis, glathka, per paupertatem et flexibilis, gypka, per humilitatem

1477 MPKJRp II 323

k. 89r

XVI w. 10x – tylko o rzeczach

Gicz

I x

(fot. cyfr.)

Boues vlg. gycz

k. 96 v

sstp ø, indeks abs. ø

KatCodJag datow. XIV ex. et XV in.

glosy na marginesie

XV in. WisTKp nr 1302

GICZAŁ (goleń, piszczel, podudzie X

(sc. Iudaei)

Accesserunt ad Pilatum petentes, ut crura, gyczali, eorum frangerentur. (Jo 19, 31)

rkps 2369

ca 1430 GlKazB II 20

gieślarz

gotowe

Statuimus, quod si aliquis ex fratribus aliquem hominem gyesztlarza dictum prestaverit in aliqua villa..., extunc debet fraternitas prefata dominis consulibus scitum dare et domini consules debent mittere ad recipiendum eundem gyeszlarz cum corrigio et labore suis

(1443) 1515, KodWP X, 331

~~! kyeszlka~~

†

Gieźłko

In die illa auferet Dominus... murenulas, szurkothy, kobathky, et monilia, zaponyore, <et> armillas, *kyeszlka, et mitras kyvyory] (Is 3, 21)

K. 387 v

XV p. post. GlKarB III 104

gołanie

Glan

Sed ... multi sunt peccatores, qui se abscendunt in squalore, w glanye, immundicie

XV p.post. GlDom 73

Ględanie

grbowa

(, gl. lugubre, tristabile, o zaloblyve,

O luctuosum, o transfunebre) fune[t]ris spectaculum, gl. ostentum, prodigium x glądanye.

XV med. Gl Winc 147

Gleba

Nimirum [me] ars illa me hoc agere edocuit in corpore, gl. in carne gleba, que sapientem erudiuit ruminare in mente

1436 RRp XXIIl 277

k. 67v

De boue et porco

Wojas K 278

(tekst poprzedzający)

Tunc porcus his auditis adiunxit: Quis ruminare te docuit? Cui ille: Nimirum ars illa...

Gleba W ogólnym rozumieniu tac... tumus 'ziemia' (grunt, rola), humerus 'bark, ramię, plecy', jako

Ait illa (sc. volpes) querulo (sc. corvo) dixit...:

Sed plus noui, quod quandoque bonus dormitat humerus (sic, pro Homerus!) gleba

1436 RRp XXIII 276

k. 61r

glinnik

De tribus iugeribus... circa argillatorium dictum <u>glynnik</u>

1391 DokMp IV 257, sim. ib. 258

Cn. Ø. Troł. Ø
St Warsz
<u>Linde</u> glinnik ↑ glinian-ka
glinianka x <u>glinnik</u> ʻdółʼ, z kt. się glinę kopie a. kopano
Linde Ø glinianka, gliniarnia

Gliwa y pl. tantum bot. 'gat. grzyba z rodzaju boczniak, z rodziny ...'
×

Glywy pustea

glwa jest jedną z kilku nazw grzybów - podpisane jedno pod drugim.

(okładka przednia)

XVI w. Ø

stp Ø, inolek, ats. Ø
wspsł. czes. hlíva 'kupenatá houba rostoucí na kmenech stromů bot. rod. Pleurotus: h. ústřičná
por. czes. hlívy 'grzyby rosnące na drzewach'
Jungmann: Hljwa, pustka, fungus [Hljwa, lycoperdon tuberosum]
Gebauer hlíva 'roslina toho jména, Staubschwamm' J 9.

Hlywa* pustea Nam A 32 b
Hlywa* drvena R Vodň 50 e
Hlywa* barvena Nam A 17 a

fot.

XVI w. WisTRp nr 1302

gotowe

Głębieć

Hoc castellum contra Deum nimium est,

quia Eius ~~(sc. castelli)~~ fossatum, przekop, est cupiditas, cum enim alia fossata processu temporis impleantur, hoc, gl. cupiditas, semper profundatur glabyeye

XV ex. MPKJRp II 326

k. 279 v

gotowe

głodliwy

voluntas eorum est famellica, id est glodliwa, quia semper volunt diligere varia

1417, ŚlPolW 8

gotowe

Głosować

In vtroque testamento sonant, glossuyą, in priuilegium exempcionis virginis a lege XV med. ZabUPozn 128

gł̄upstwo

gotowe

Advenit filius dei nos instruendo, ut non ex insi[]piencia, s/glupstwa, corruamus

1447, SłPolW, X. 10

T

Gniazdowy

Prefato vero Johanni tota thaberna cum ortulano loco predicte curie antique et tres arwi hic Ptharowszkye, Woytharowszke, Otrziwossowszkye dicte cum duobus arwis ... et medietas alterius arwi ... penes viam **grothsca** iacenti, cum agris **okathky** dictis **gnaszdowa brzeszka**.

1429 ArchTerCrac CCCXII 380, nr 3

Gniazdowy

Martinus et Iohannes fratres uterini de Ky<e>blo perpetuale divisione pro agris herilibus ibidem in Kyeblo, ex qua quidem divisione ipsi Johanni medium arvum agri retro arvum herilem contra viam **grothska** et **oc<a>tky** agri dicta **gnaszdowa brzeszka** et alios arwos dictos Baborowskye inter silwas cessit; et ipsi Martino medium arvum retro curiam antiquam ante viam Kromolowska et alter arvus dicta **kopanyna** cum **okathky** agri, alia **niwca** agri cum **okathky** ex oposito ipsius arwi iacentibus et alter arvus **spotawka** eciam perpetuale cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 385, nr 13

Gniewliwość

gotowe

Sol non occidat super irracundiam, gl. iracundia, gnyewlyvoscy, vestram (Eph 4,26)

a — Wydawnictwo.
ier offs. kl. III, 120 g
ograficzne, Wrocław.
3

wyj: rozgniewanie

1403 Gl Jag 101

Godowy

gośćinne

(war. kal: 5

Godova swyat(a) calendas et festiuitates (mamotrekt mikułowski: hodow a swatkow)

(Is ~~prol~~ 1, 14)

~~(war. kat.:~~ godnya ~~swantka~~ F

calendas vestras et sollemnitates vestras odivit anima mea

ca 1470 Mam L 180 ~~sim. Mam K~~

Golizny †

Postquam venerunt ad locum Calvarie golizne ca 1430 GlKarB II 20.

EB uważa, że to rzeczownik golizna, A jeżeli rozumieć, że golizne to przydawka do locum: miejsce golizne, czyli 'łyse, nieporośnięte, gołe'

Gołąb~~ek~~ka

'gat. grzyba z rodzaju gołąbek, z rodziny bedłkowatych' x

Golambką nilia

(okładka przednia)

SłStp ∅
in obelis abs ∅
XVI w. ∅, Trotz ∅,
Rost ∅

XV in. WisłRp nr 1302

GOŁY

tunna 'beczka'

Hoły 'pusty, vacuus'

†

Mathias... recognovit... Georgio... vendidisse octo tunnas allecum Schunensium sub signeto tunnarum Sunensium duarum rotharum, una rotha in aliam inclusa et nulla alia alleca ~~vel~~ nec aliqua vacua d. hol, solum vera Schunensia

1492 Dok Arch Mag III 190

cebr

! gory

gotowe

Elisabeth... proposuit..., quomodo ipsa... Johanni... triginta et unam porciones girgionum et filacionum al. gory ad texendum seu ad laborandum telum... racione salarii solvit

1467 DokArchWsg II/117

~~KORZESC~~ → Gorzec: 'gentiana punctata L.' gorycztka kropkowana'

Rost. s. 269

*Korzescz genciana

XV ex. GlLek 38

Nazwy od gorzkiego smaku korzenia

U Rost. wszystkie nazwy, oprócz jednej, od tej cechy

W in. gr. słow. - tez. Rost 1 x ze Stanki horec, gorzelka, gorczyczka, kulka + nazwy

W St. a tego jednej chyba niezrozumiały etym. nea. z tako krainą; - korześć

St XVI w ø gorzec; Korześć - St płp (anchis), cn, Linde ø

StWarsz ø

Linde ø

Karł ø

W czes. hořec - nazwa rodz. Gentiana i in. roślin

GOŚCINNOŚĆ

gotowa

Dilleccio sine simulacione odientes malum, adherentes bono, ...honore invicem prevenientes, sollicitudine non pirgi, spiritu ferventes, domino servientes..., in tribulacione pacientes, oracioni insistentes, necessitatibus sanctorum comunicantes; dawayaczy, hospitalitatem sectantes, gosczynnosczy, nasladuyaczy.
(Rom 12,13)

1435 GlKazB II 49

tzn.: do przyjmowania gości ochotnemi

?Gód (?) god obnowienia gotowe

(pro god obnowyenya)

Gad obnewyenya [miyesseczow] neomenie (mamotrekt kapitulny: hodu obnowienie miesiecow)

~~(Ps prol 13)~~

neomeniam et sabbatum, et festivitates alias non feram

ca 1470 MamLub 186

Is 1.13

Gód

232. Thaco mi b{o}g pomoſz iſwethi grziſz iaco tho | ſzwathczimi czſo wczinil micolay micolayo|wi tho wczinil ſzayego poczothkem[1] (12) ⟨...⟩ſzdal {god}iego ſzene ⟨...⟩ i-ſzan⟨...⟩ paropku

[1] *Hube 6*: Deganloszki, poczohtkem.

1401 Kol nr 232

gotowe

górnik

Martinus *gornik* resignavit domum, in tergo Andree Lis transeundo ad preconem in sinistra manu situatum, cum omni iure, sicud solus tenuit, Andree Thome pastoris filio vendendum, tenendum etc.

1422 KsKaz nr 2471

górnik

Jacobus *gornik* resignavit domum et hereditatem suam, iacentem in platea, in qua Oczowa vel eundo de platea Textorum ad desertum Collegium ex opposito Pauli serratoris et penes Albertum *brucnarz*, cum omni iure et dominio Franczkoni muratori et Anne uxori eius et eorum successoribus legittimis.

1424 KsKaz nr 2780

górnik

Nicolaus Vilk pro wlneribus, Stephanus *gornik* et Bartak seniores in montibus in Veliczca coadiutores tenentur respondere Jacobo de Cleparz et Nicolao et Johanni carnificibus.

1426 KsKaz nr 3113

grodzić

Grodzień

[i..] Super sororem suam acquisiuit sepissarium, vlg. grodzen seu przeczniec et debet sepire, vlg. zagrodzicz sub pena 1399 HubeSąd 144

s. - miejsce ogrodzone
z. - postawić płot, ustawić przeszkodę, zamknąć (drogę) zaporą

Grodziszcze

gorote

Adiungimus insuper civitati predicte omnes ortos et areas circa eclesiam Beate Marie et pascuis paludem protendentem de civitate ad sinistram partem a via, que ducit in Goram, usque ad antiquum fluvium Gansauam, prout hec civitas antiquitus obtinuit et possedit, exceptis duabus insulis, que sunt circa g r o d z i s c z e, quas pro nostris usibus reservamus

verte ÷

Grodziszcze

Hrodziszcze

†

Prata omnia pro ipsis damus sculte-
tis et attribuimus ipsa eisdem excepto
prato, quod iacet infra riwlum al. po-
thok, qui fluit a hrodziscze, quod pro nobis
reservamus

(1420) 1521 Dok Mp I 437

Matr IV nr 547

Grodziszcze

Eandemque villam hominibus adaugendi et in cruda radice locandi de laneis, quodquot magis dimensurari poterint, per extirpationem agrorum in mericis ... usque ad viam, quae a Grodek vadit et ad aliam viam, quae est penes grodziscże, se protendentibus, etiam in silvis et mericis, quae protendunt se a fluvio Wisznia usque ad fluvium et villam ..., plenam tenore praesentium concedimus facultatem (1441) 1559 DokMp II 370

Gruca

Krupy jęczmienne lub owsiane X

Auenata grucza

ca 1420 KokTryd nr 474

Obfite poświad. tekstem od XVI w. z rozszerz. zn. na kaszę jęczmienną.

gotowe

GRUCHNĄĆ

Ecce ceperunt animam meam, irruerunt gruchnaly etc. (Psal 58,4)
V (Fl.: rzucili sę się, Puł.: rzucyły sie)

XV med. GlKarB III 86

Gankeoka cf. Kankeoka

S.I → S.II

grys

D. rex de Prossouic Crac(ouiam) venit faciens prandium in Luborzycia: ... pro lacte et crema VII gr, pro I metreta grysz II sc, — pro C ovis II scotos

| assos
| otos

1393 *RachKrólW* 18, sim. 1394 ib. 52. 54. 55. 56. 84. 85. 86. 87. 88

(*sim. RachKrólW* 20–23, 52, 54–57, 84–88)

+

Grys

Pro medio choro grysz III grassos, pro uno choro communi[tati] III scotos

1393 RachKrakW 20.
sim. ib. 22. 23, 1394 ib. 57

+

Grys

Pro albo pane IIII scotos I grossum, pro I quartali de grysz I scotum, pro portatura predictorum de foro I scotum

1393 RachKról 15 21

Grzebula cf. Trybula

SI -> SII

Grzebyczkowie cf. Hrzebyczkowie

SI → SI

! Haftarczanka †

Agnes... posuit in arestum omnia bona mobilia et immobilia Maruschi... atque debita eius ubicumque locorum poterint ~~comperirir~~, ~~et signanter~~ (novam?) ~~novem~~ (scatulam?) scotos ~~margaritharum~~, ~~quas circa continet~~, apud Annam haftarczankam 5 florenos

1496 Żyd Krak 215

hamernik

pro detencione ferrimdatoris alias hamernica

1426 Kościan nr 1228

handtwark iurator przysiężnik †
ławnik

Nos vero prehabiti sano freti consilio cum consensu iuratorum necnon omnium fraternitatum in Lwow al. hanthwarkow eidem consensum prebuimus salutarem

praebeo dajemy dawać
→ użyt.

(1441) 1506, KodWP X, 202

handtwerkmistrz †

Proconsul cum consulibus totae communitati singulis annis, videlicet magistris mechanicorum [dg. hantwerkmistrzom] debitam facient rationem

debita 'konieczności', raczej f. 'sprawozdanie, rachunek'

(1419) 1596, KodWP VIII, 101

Harc

et nomen commune et nomen adiectivum bellipotens pro deo et dea belli et nomen commune et nomen adiectivum pro potenti et forti in bello et nomen commune bellicrepa pe quoddam genus ludif[cacii] cum armatis - na marg. *harcz*

A2
Łactum

59

XV p.post. CatCodJag III (nr 463 k. 30r [k. 5])

łacina sprawdzona; u nas hasła brak; łac.śr. bellicrepa brak, ludificatio 'zabawa', Du Cange bellicrepa 'quoddam genus ludorum cum armatis', XVI w. harc 'potykanie się, starcie pojedynczych, lekko uzbrojonych wojowników na oczach obu wojsk [...], utarczka zbrojna [...], pojedynek'

odczyatnie FW

Łac. śr. č. - bellicrepus - waleczny (o tańcu) (de saltatione)
-pa - válečný tanec %.

Harcowanie 'zabawa, radowanie się, rozrywka', †

Mersa: Cum ex insidiis altrinsecus hostes ebu-
liunt, nec amentatis, ut alias assolent, iaculantur
nec amenitatis, gl. iocunditatis, solacii,
recreacionis, hørczowanya, ut alias
assolet iaculantur.
spiculis, sed quasi cuiusdam torcularis in-
1 a, pressos prelo comminus confodiunt

tu pomyłka średnio-
wiecznego kopisty

XV med. Gl Winc 150

— Wydawnictwo.

amenitatis zam. amentatis

Hegewide (z niem. Heu(weide) Heu - siano Weide - pastwisko

Item in pascuis privatis scilicet h e g e-w i d e, in pratis et pascuis porcorum tempore glandinum in terminis ipsorum magister curie nec aliqui homines eos impediant, nec pecora eorum in ipsis pascent nisi de eorum conveniencia et concensu

(1333)XV KodWP VI 129

Qui eciam incole ad communia terre servicia tenebuntur. Item in pascuis privatis

Hergewet

Dominus plebanus velut actor querit arma al. <u>hergeweth</u> fratris sui defuncti

1483 DecrMCrac II nr 90, sim. ib.

Hergewet ~~hergwet~~ ↗ sprow

Ex quo

Vos decrevistis fratribus germanis actoribus post fratrem eorum germanum defunctum virum istius glotis gladium, bellistam, tunicas, pallia et alia parafarnalia al. hergeweth ~~et~~, ipsi non contradixerunt..., exnunc actores isti parafarnalia prescripta debent obtinere.

1486 DecrMCrac II nr 211

decresco -crevi, -cretum 'ubywać, maleć, niszczeć, tonieć'

obtineo 'zachować'

Hergewet

Res domestice et suppellectilia omnia dicte Dorothee iuxta inscripcionem libri preter hergeweth sequi debent

1496 DecrMCrac II nr 621

Hergwet

f

Bona per mortem eius derelicta sint per medium admittendi et equaliter ea dividere debent excepto hergweth

1497 DecrMCrac II nr 689

Hergwet

†

Strekussova sola manu propria | tacto sacramento et non metterzia | iurabit, quod non habet istud *hergweth* ad pecuniam taxatum et a solucione hergweth libera erit et soluta, sim. ib.

1476 DecrM Crac iur 1401

Hergwet †

Sed tamen arma bellica al. hergweth ipse Stanislaus actor propinquior est obtinere eadem quam ipsa Margaretha nowerca, quia pater suus iuxta formam iuris hoc facere neque ea ab ipso alienare potuit

alieno: zbpnedal

Sim. ib.

pnełoi vlasnoi na osobe trzecie

1476 Decr M Crac Iur 1390

Hergwet

†

Quod ex quo pars agens istud vestrum decre-
tum pro isto hergweth suscipere noluit

1476 DecrM Crac nr 1401

Hergwet

+

Strekussowa sola manu propria tacto sacramento et non mettercia iurabit, quod non habet istud hergweth ad pecuniam taxatum, et a solucione hergweth libera erit et soluta

1476 Decr M Crac nr 1401

Herodiaszów
Herodiaszow(y)

†

Herodyaszow dom wodz gych
(herodii domus, Fl: rarogowy dom)

Put 103,19

erodius, herodias (rarog, sokół, falco avis rapax

Herszt HERST †

Iste Malchus... crudelior ceterum erat et audacior herst

ca 1500 JARp X 196r

Hołdownik

ołdownik

Vasallus, oldownyk XV ex. GlWp 21

Hreczycha SI

dono... decimas eidem ecclesiae... tantum siliginis, avenae et <u>hreczychy</u> et de aliis omnibus granis decimas mihi excipio

1459 KodWl. I 255

może być jako rutenizm?

bot. Polygonum Fagopyrum L.; grykę tatarkę, roślinę, z której nasion otrzymuje się mąkę i kaszę

~~GRZEBYCZKOWIE~~

HRZEBYCZKOWIE coll.

flores Eugeniae caryophyllatae (Thuw. pozeh...) kwiatoroga [illegible] korzennego, lub bot. [illegible] gat. goździka Dianthus

dokł. identyfikacja znacz. głównie za nazwami czeskimi + łacina

Hrzebyczkowe gariofolli

także znaczenie - flores i fructus (tu pochodzi nazwa) daje Rost.

XV ex. GlLek 38

Bohemizm.

St. XVI w. Hrz~, Grz~ bot. nazw i.

Kluk. dawniej wszystkie gat. goździków były pod imieniem Caryophyl

(pod koniec uwaga „Bohemizm" jest opisana przez ... nie mam)

Siatkowski, Bohemizmy fonetyczne w języku polskim, cz. I Wrocław 1965 s. 65-66. w nagłosie

we wydaniu fonetycznym wpływu czeski pr s. 28

u Falkowskiego nazw podobnych określał od greckiego synonimum! Hrzebyczek i Goździk, 2. Przyprawa goździk, 3. goździki - kwiatki

Cn: 1) caryophyllāta 'zaryczka, Benedykt ziele, czyściec ziele; Geum urbanum L., kuklik pospolity)
2) caryŏphyllum, 'goździk, jagoda babia - to ostatnie, ba pomyłka
3) caryŏphyllus, gr. goździki kwiatki, goździki indyjskie

słacśir pol: caryophyllata 1) kuklik pospolity
2) goździk stokłoty Rost 158
(1x charyophilus, gariophilata 1x)
3. aster gawędka Rost 320
(cariofilaria 2x i carofilata 1x)
[4. pierwiosnek Rost 265 - odnotaja Rost: zle. - to w ogóle nie powinno się znaleźć w tym księgu w Słowniku łac. śr.]

caryophyllum-i ?
et caryophyllus-i } 1. goździki, fenygrawa
2. goździki ogrodowe, Dianthus L.

Czes. łac. śr. caryophyllata 1) kuklik, kręcz, benedykt, Geum
2) bazylia, Ocimum minimum L. betonica, karophilata, ovium - ocimum), basilicon idem s.t. bocwa
3) léčivý přípravek z hřebíčku

caryŏphyllon, -i (i wiele odmian pisanych) - 1. caryophyllum aromaticum L. - hřebíčko, též i jeho sušená poupata, hřebíček (koření)
2. Artemisia abrotanum

z dwego wagom. ×

porost pl. laubrum

Hubice = pl. ~~Sticta pulmonacea~~

hubicze = epatica 1472 Rost. n. 170.

Planta indigena

~~Sticta pulmonacea~~ Ach.

'Marchantia polymorpha L.! porostnice wielokształtna!

Rost. uzasadnienie znaczenia: Stanko ma 182 epatica - hubice, 1096 pulmonaria - zajęczy groch i 1141 pulmatica - dziewięciornik, z pierwszego szeregu synonimów, tak różnego z trzecim, można wnosić, że hubice oznaczają porost Sticta pulmonacea.

Tylko Syk.

Ja kwalifikuję zn. - nie Rost. 2a. st. czes.

Tac. średn. 170

i w/g zn. n. Tac.

ROST. Symb. r. 1472

Hubice

HUBICA

~~'porost, Sticta pulmonacea Ach.'~~ x
'porostnice wielokształtna, Marchantia polymorpha L.'

Epatica bdly, hubicze

v Bohemizm

wyplawczyni wymienia tea wyraz jako głoskę czeską, ponieważ obok niej występuje też nazwa polska!

XV ex. GlLek 37

M Rost. nr 170; 5423

też w l. mn. - są łacińskie w mugaryzme,

Wprowadzony gl. czeska por. s. 27

widocznie prof. Su odnowił hasło jako czeskie

LW

z dwiego uwagan Sticta ~~pulmonacea Ach.~~ x

pl. tantum

Hubice

(porostnica wielokształtna, Marchantia polymorpha L.)

hubyczye epatica

ca 1500 Rost nr 5423

rkps. pras(?)kí

Hobka cf. Gębka

5I → 5II

HUS

Si est hereticus, hvsz, excommunicatus

XV in.GlKazB II 87

HUS

†

Quando stas firmiter in fide et non permittas te per hereticos ,huszszovye, seduci, manet tee cum filius

XVin.GlKazB II 95

HUS +

Fuerunt autem quidam heretici ,huszovye, qui dixerunt ipsum√non habuisse divinitatem

√ (sc. Christum)

XV in.Gl^K azB II 103

HUS, US

Alii sunt, qui non habent Spiritu~~a~~m sanctum..., sicud sunt heretici ,vszovye,

XV in.GlKazB II 109

HUS

†

Ve illis, qui fidem dei in baptismo susceptam maculant male vivendo... sicut heretici ,husz, qui Christi incarnationem ...negant

XV in.GlKazB II 114

Hus

Non est de edificacione huius domus, qui a fide deviat,... vel se in actibus virtutum non exercet, sicut sunt heretici, hussove, scismatici, Iudei et gentiles desperati et per desiderium resoluti

XV p. post. GlKazB IV 150

Hus

+

Quando stas firmiter in fide et non permittis te per hereticos, <u>huszszovye</u>, seduci, manet tecum filius (sc. dei)

XV in. RRp XXIV 65

k. 146r

Hus

Fuerunt autem quidam heretici, <u>huszovye</u>, qui dixerunt ipsum (sc. Christum) non habuisse diuinitatem

XV in. RRp XXIV 67

k.220v

Husitts

Alii sunt, qui non habent spiritum sanctum ..., sicud sunt heretici vszowye

XV in. RRp XXIV 69

k.299r

Ico

gotowe

Vy yestescye *sdvt syemye. A stayely sol, v czemsze badzye solono. Ku czemu (leg. ku iczemu) szye daley badzye go-dzycz (ad nihilum valet ultra Mat 5,13), yedno yze ya vyrzvcza na dvor, aby zdeptana od lyodzy

Rozm 265

Ijeden

gotowe

On yemv nye odpovyedzyal y na yedno (leg. i-na-jedno) slovo (ad ullum verbum Mat 27, 14)

Rozm 772

Ijeden

Tedy swyączy oyczowye, dzyerżącz to
kaczyrstwo s korzenya skazycz,...
mocznye przykazały nye krz<cz>ycz
yednego (leg. ijednego, neminem bapti-

Rozm 191

zari) <yedno> przez vyelyka potrzeba

1kto

g-towe

Przeto wnymaly, aby ko komo (aby leg. i-ku-komu) ynsdenow krzest przysłuchał (ad alium non pertinere baptismum), yedno k tem przatokom

Rozm 185

Ikto

Mysmy pokolyenye Abramovo a nygdysmy nye sluzyly komv (leg. nie służyli ikomu, ₮nemini servivimus umquam Jo 8, 33)

Rozm 473

Irtęćnik cf. Rtęćnik

I Supl.

Iskrovy cf. Bykovy

I Suppl.

Ishnowy

~~Stieshowy~~ cf. Viorzsi

I Syd.

Istość

Quia videt effectum, ystoscz, sue passionis

XV ex. GlGn 55

'to że coś jest niewątpliwe, pewność'

Iz

*Iseszem obsilal Michala is Parscu, aby brał swe *penędze

1399 Kościan nr 142

Iz

Vzryala zyola (leg. zioła a) trawa rosszkosznye ydaczy y zyemya (leg. iz ziemie, herbas atque gramina de terra pullulare vidit)

Rozm 4

gotowe

Izać (?)

Quando ymo, yzacz, ego te interrogo

1456 ZabUPozn 98

SU (JP XLVI 226): izać zam. iżacz

Izdebny

†

Yako Bodzentha nye pobral poluoopya drzewa Stanisla(w)owy gysdebnego chǫszyebną rzeczǫ

1420 Pyzdr nr 649

(Jżaden)
iżadny

(~~iżadny?~~)

gotowe

Y zmarly spo wszitky dobitky egipskich, alye z dobitkow synow Izrahelskych y iżadne owszem nye zogynęlo (nihil omnino periit)

ZZ Ex 9, 6

(Iżaden)

Iżadny

Bo bil powyedział pan drzewey, że wszitczi zemrą na puszci a yżadni nye ostał s nich (nullusque remansit ex eis) tv ziw, iedno Kaleff

BZ Num 26, 65

Iżciby

gotowe

Wyerz temo, yscrzybydmy temo rądzy, by-cz czały rok nye swytało

Rozm 732

Jadło

Parum enim esset, quod aliquis refeccionem, *yadle, haberet 1456 ZabUPozn 109

(Jarmunica) ˣ

†

Jałmunica^

Tyara yalmunicsa

ca 1420 WokTryd nr 192

mycka XVI w.

ˣ cf. (Jarmułka) Jałmurka

~~ścierwa~~ → (Jaskrawy) Jeskrawy

et etiam ~~dnum~~ Paulum altaristam Poznan-
simeam et eyuam a~~lio~~ yestrewa?
appellavit (jev ścierwa)
~~de quo omnipotens Deus molestatur,~~
~~quia omne regnum in se divisum~~
~~desolabitur~~ (1454 [MMAe. XVI, № 1255.

~~r. 1454 nr 1255 571~~ ścierwa?

Sstp ścierw, ścirwo

MONUM medii aevi histor ~~16~~ ~~189~~
Ulan Acta capit Poznan

por. !Żwetrzewica (t. XI, s. 497)

por. Kostrzewa 'chwast'. (t. III, s. 357)

por. świerzopa | świerzoppa

jaskrzysty

Karissimi filii, festum hodierne solempnitatis tripliciter nominatur, scilicet Latine penthecostes, Thewtunice finkistage, vlg. ~~vulgariter~~ yaskrzisty dzen swyanti, Polonice Swyantky... quia hodie deus apostolis apparuit in variis linguis igneis 1447, SłPolW, ~~X. 9~~ 10, sim. ib.

VERTE!

SXVI – Jaskrzanie 'wydzielanie się iskier; iskry'

---

jaskrzysty dzień święty 'święto obchodzone jako pamiątka zesłania Ducha Św., Pięćdziesiątnica, tzw. Zielone Świątki'

Może w błędnym rozumieniu etymologji niemieckiego wyrazu finkistage od Funke 'iskra' zamiast od gr. pentekostē (hemera)

Jaźcowy cf. Jaźwcowy

I Suppl.

(Jaźwcowy)
jaźcowy

Item pellis yaszczowa

Invent. – Mat. do mieszczańskiego słown.

1495 RocznKrak XVI 64

~~Jagódka~~ Jądrko (?) granum   w ewidencji KK = „nie wchodzi" w Sstp ∅

Mora sitim tollunt necnon recreant tibi vocem, humiditas

v ~~uve~~ sine granis et sine pelle + yagody

besz gegotho, ? ~~II 1/2 XV~~ PrFil III 291.

extinguit sitim   XV p. post.

Jątrewka

Coram nobis Franczkone proconsule..., veniens Andreas... cum Elizabeth sua jątrewka, eiusdem filiis suisque cum filiabus..., nobis supplicarunt, ut inter eos nostram amicabilem concordiam inveniemus

1433 *ZapPlesz* 54

http://www.wbc.poznan.pl/dlibra

Supl I

JĄTREWKA +

Quamvis non est noster homo, tamen sicut noster proprius, quia nostre ~~latere~~ amice, videlicet palatine Belzensis nostre latere al. yathrewky nasey

1491 DokArchWęg III/167

Jątrewka

Yatrewka glos

XV ex. GlPozn 39

jątrewka

Szwyescz mee vxoris mater,
glos **yątrewka**

XV ex. *SlOcc* XXX 199

jebarutanie (?) †

blasphemia — potwarz, sorsba x ʒ
a ẏeparuthanye

XV med. PF V 28

sorba

Jeż (?)

domantes vobsmet ... odpuszczayącz sobye grzyew
ipsos, si quis adversus ... poszpolnie, prżecyzby ktykozyemu

querelam - skarga, yecz

SłPJ, I 62, XV med.

Valipiem habet
querelam

skarga, meyz Nehr. AS. 24.

Col 3, 13 nie weszło do słownika

... - ta jest

(Jegdyby) Jedyby +

Gyedyby gosczowy zaklad
w wysznanym dludze zastawyl,...
a then goscz nye chcze czekacz...,
czo maya s thym zakladem
czynycz?

Ort Mac 92

gotowe 1

jenkolić

Przedwyekyss | wybrana
smvtnym vczessenye |
Tobye ta mocz dana
nanyebye | nassemy
genkolyczo sachowa
tego twe skrzydlo schowa |
kwyeczne radossczy
Smutek | yego nyenagaba
any pyek|la ogløda
komvcz raczy sprze|czy

1409 ŚlPolW [redacted]-21

jenkole

Nyebancz mylossczy scan|pa
wssak ye nasbyt mass
Tyss wssego sswyata rosplodzenye
wssech smvtnych vczessenye
Boss ty odpoczotka |
wangelskem sborze
Atyss| vlyczka rayska
przytobyecz | myloscz angelska
sswyatloscz | vychodzy
Genkolyczø sakussy
ten sswyata ostacz mvssy |
radosscz ssø wnyem plodzy |

1409 ŚlPolW 21

Jesłonki

Forum contraxit ... pro sepe al. o ostroszenye .. et debet sibi excidere robora, et debet idem terminare ... ad yeszonky proxime instans 1444

ZapRpWarsz 1,42 v

elj. Rec.

(Jeśliż) Jestliż

gotowe

Tedi Gepte rzecze k nym: "Gestly[e]sze-
scye wyernye ku mnye przyszly
(si vere venistis ad me)..., ia bądą
wasze ksyąsza

BZ Jud 11, 9

JEZDNIK

q. strone

V quam ~~(sc. caronem)~~ debemus disponere sicut equester, yesdnik, cum equo

XV in. GlKarB III 76

Sic nos, si volumus esse victores, debemus habere equum, super quo equitamus, et non equum super nos, qui est caro nostra, V

Jezdno gotowe

(sc. Christus)

√ Prima svyaty obyczay, quia voluit √ intrare equitando ~~yestno (?)~~ yachac yesdno

ca 1500 ~~JARp X 27v~~ GlKazB I 36

Que quidem solemnitas, tho dzyszyesze svyatho, consistit ex tribus cerimoniis sibi factis. √

Jesierzyce cf. Jeziorzyce

I Supl.

(Jeziorzyce) ‹bagnisty teren ze stojącą wodą›
~~Jezierzyce (?)~~

Lilka, widzę w słowniczce bojcikowej Twoją ręką Jezierzyce

Quod villagium longitudine iacet inter stagnum nostrum al. iezie-rzyczem et piscinam plebanalem

(1413 ?) XVII DokMp V 142

Falsyfikat, pismo XVII w.

(Jędrość) Jędrzość czy Jędrzość +

Flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera et rigor lentescat ille sklon rosgi, drzewo wischoke, tøge oslap trzewa, gyødrzoscz sgipczeye

1419-1453 ~~XV p. pol~~ Gl Jag 82

(rkp BJ 2247)
k. 599 r

wg Wist XV

(Jędrość) Jędrzość czy Jądrzość +

Debent enim opera nostra procedere ex operantis bonitate, prompta voluntate, intencionis sincertitate, operis difficultate, studiosa vivacitate, s pylne yandrzosczy, ferventi caritate.

1493 GlAug 123

(zob. też przyp. 37)

JĘTRKA

ę a

Jątrki

ac. pl.

contra asma vel ohsma...

Recipe ... uwarum passurum emuleatorum, id est yatrky

1463 *RostRp* s. 71

i Sugol.

Rkps. 774 k. 190v

(Jrzany) Rziany

gotowe

Rzane grona (war. lub.: srzala grona, BZ: zrzałe iagodi) precoqua (erat autem tempus, quando iam praecoquae uvae vesci possunt Num 13, 21)

MamKal 41

1471 ~~MPKJ V 25~~

Zajutrze Za jutra

Themu ozlouanemu człowyeku vdzyalano dzen do zajutrza
Ort. Mac. 123.

indeks do OrtOrył za JUTRZA 94,3 w.4/5
za JUTRA 92,1 w.6
pis. raz.

-------------------------182d

ysz kogo zabya albo Czyaszko vranyv albo oczkoly takyego

ocz by m/3/yano goraczy

sand sandz/4/ycz albo gaycz aby zayv/5/trza wynowaczcza kv pra/6/wu wolno

y wszythko /7/ sznym vczynyono yako /8/ zagoracza

aby by ktho /9/ zayn raczyl Mogaly czy /10/ poracznyczy myecz dalsy /11/

dzen szlowye ozalowa/12/

nego postawycz kuprawu

albo na trzeczy sand albo kako ma bycz dzyerzan dluszy dzyen podlug prawa prawego

M.to: za jutra

OrtMac 130: zayutra – ZAJUTRO?

OrtOssol 94,3,w.2-12

T.225

Tw: za jutra – u St stp. tego hasła brak; zna przyt. jutre; wyr. przyjm. na jutra, za jutra, za jutra?

za jutra

za jutra

KABATEK gotowe 1

In die illa auferet Dominus... lunulas, myeszaczky, et torques, noszenya, et murenulas, szurkothy, kabathky V et monilia zaponnycze (Is 3, 20)

V (wzr. ib.: kapathky)

XV p. post. GlKarB III 104

zurkot 'jakiś obyczajowy strój' SłHistJęzP I 115

KABATEK

2

Lunulas myeszanaky, torques nassze-nya, murenulas zurkothy, *kapatky. monilia zaponycze

XV p. post. GlKazB III 104

KACERSKI †

Vel lavant predicatores recia sua, quando subtilitor predicacionem suam examinant..., ne aliquid in ea contineatur hereticum, cacerszkego, aut perversum

XV p. post. GlKar B III 102

'heretycki'

KAFR ~~Kamfor~~ Rość. Dryobalanops aromatica Gaertn. ; składnik olejku, rodzaj żywicy drzewa Dryob. aromat. używany w lecznictwie

Cafr camfora

I Supl

Krein. Campher - 2 XV ex. GlLek 36 K. 19v6 w. Bohemicum teksty kalny

arabs. kafour.

gr. καφουρα, arab. kāfūr ≤ ze stind. karpūra- K. 19v8 "

Gebauer, Jungm. kafr — To jest też dwie cyjna postać rzeczka!

Rost ∅, tylko Okamfer, kamfor, kamfora - najwięcej.

Wyd. na s. 28 zalicza wyraz jako pożyczkę z czeskiego.

C. łac. śr. Bcyt. w tej post. z ok. 1410

Rost. Fructus plantae notus z tego drzewa, a nie z Camphora officinalis, otrzymywały średniowieczni ten produkt.

Słtyp: Kamfor, Kamfer

Kamfora

Machek - ze średniowiecznego geffer

Gebauer stwn. gaffer ≤ śrłac. caffura

w języ. słowian. były ta postać z -a-, które w łac. są też w in języ. słow.

Kamiennik

gotowe

Miczko Woytkonis camennyg al. saxifractor, quia malum ferrum et falsum vendebat, quod fuit combustum, proscriptus est

1397 LibProscr 103

MKAe IV 174

Łapux

[redacted] KAMIENNIK †

Miczko Woytkonis
Camennyg alias
saxifractor

MMAe IV
1397 ~~RmK II~~ s. 174.

8

saxeus kamienny
750 saxum - i - skała

gotowe

Kamionawać

Kamyonavan yesm (ŚK) I 66: kamyonowan ge<sm>, ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum II Cor 11,25)

1449 R XXV 164

kanica †

Jaco kyedim ſſą prowadzÿl ſgrodu tedẏm | tam nÿepoſchcodzÿ[a] przantraw pÿeczew canycz [b] | tako dobrich yaco *centum marce*.

[a]) Przęter '*strych*'.
[b]) Kanica '*czop, zamek ciesielski*'.

1424 Kościan nr 1072

Kaprowie (?)

wygławcy

Herba adiber eufragia filix kaprowie czy kaprowce

wył. ⟨er⟩ wył.

H

XV *in. CatCodJagl* VI 329 (BJ 833, k. IIv)

supl.

Kapturnik

+ I

Sciendum, quod XXV sunt genera ypocritarum...

Sexti dicuntur capuletti, capturnyczy, qui vtuntur capuciis protensiis vsque ad medietatem nasi, vt fingant se mortuos mundo et nichil mundi velle videri, cum tamen omnia aspiciant

k. 175r

ca 1500 WisTRp nr 2322

Karaim

1475 A G 2 XV 179
1500 A G 2 XV 402

cf. Raban

Karaim

<Karaim>owye Iudei contra rabanowye

1475 *AGZ* XV 179

(wyznawca religii mojżeszowej uznający tylko Pięcioksiąg Mojżesza, a odrzucający Talmud i tradycję rabiniczną; pod względem etnicznym pochodzenia tureckiego)

Karaim

Venientes Iudei suburbii castri Leopoliensis recognoverunt dicti Caraymowye, quia Iudeos, dictos Rabany, eiusdem eciam suburbii castri Leopoliensis de omnibus custodiis, laboribus, daciis et a labore cuttium al. od svranow… emiserunt

1475 *AGZ* XV 179

†

Karaim

Prout Szmoyllo testibus Hryn Ruteno… et Hartim… eciam Ruteno et Solom Karaym Iudeo approbavit, quod dicta area est et fuit Iudei Szmoylo

1500 *AGZ* XV 402

Karbować +

Tunc recipe albugineum equi et canapum et intinge in albugine ovi, et decisole locum lesionis, id est carbugii, sub ponatur canapum predictum et si necessitas fuerit, quod oporteat te equitare, deciso loco lesi pedis, id est carbowawszy, unge cum calido sepo

XV in. LekKow 246

Karbować

Karbowan

Sicut iste piscis assandus inciditur vlg. <u>karbowan</u> bywa albo narzaszan ad salsandum ipsum, sic Christus graviter quinque wlneribus fuit incisus

XV med. GlKazB IV 95

~~jen~~ karczmarka

1427 kościan nr/1307

gewsky, quintus Heliczel Zo...

Tako nam etc. Jaco tho | ſwathczimẏ[b]) Jaco mv karczmar(421)ky gego nyewignaly anÿ geÿ | wrąmbow pobraly anÿ mv | gey roſtargaly dla pÿwa geÿ | nyezaplaczenya — — —

[a]) *Część łacińska zapiski skreślona.*

[b]) *Literę* c *poprawiono z* ſ.

Karczmarka

Jaco[3] tho ſwatcza[3] Jaco czſſo hanc
Carczmarka[4] zalo|wala na hancą[5] Bol
czewą aбÿ ⟦mv⟧ {ge} karczmą[6] ygin
ne ſboze[7] poſgla Jaco[8] ⟦ſe⟧ ſzeczna
cze[9] Grzÿwen tego | ona nÿe[10] wczinila

1421 Kościan nr 879

Kardus

+

Cardus lybanski (cardus Libani) poslal ku cedrowy: gen gest na Lybanye... Tedi zwyerzęta lesna, iasz ⟨sz⟩ na Lybanye, szedsz i potlocsily cardus

BZ IV Reg 14, 9, sim. ib. II Par 25, 18

Leop: głog albo szep, ou szep, II Par: szep

+

(Karwasz)

karbasz

Margaretha[m]... ipsam (sc. Claram) misit liberam ab omni impedimento et accione, quam sibi intentaverat occasione... sex grossorum pro carbasz al. ramky, ut asseruit, receptarum

1445 CracArtSuppl III 174

zob. przypis wydawcy L.Cn: naramiennik żelazny'
XVI.: karbasz 'bicz rzemienny'

+ 1

Kasanka

Item czu eynem kasanka, der da ist dritt-
halb elen langk, dy ermel von dreyen brey-
te und 2 elen langk von seyden gewandt
22 elen ça 1499 WilkPozn II 15

SW ze zmianą "spódnica"
kasanica - rodzaj szaty, vestimentum, tunica

Kasanka

Item eyn kasanka vom mechlischen gewande dritthalb ele lang, dy ermel eyne breyte, 10 elen ca 1499 WilkPozn II 15

Kasztan bot. 'Castanea sativa Mill., kasztan jadalny'

Pars autem posito surgunt de semine, ut altae castaneae, gl. arbores kastany

ca 1500 GlGn 70

Verg, Georg. ks II

s. 60 Abram: In. zasię wzrastają, gdy zsiyć po ziemi nasienie, tak kasztany wysokie..'

Post 1x kasztan z XVI w.

kasztanowe drzewo z XVI w.

Kawda

(21) † yako mẏa ſÿa tho doſtalo
⟦kawda⟧ | kawda ten dzal nathſpaſz
Et testis: ÿako tho ſwathcza yſzem |
przytem bil yſze ſyą tho do|ſtalo
pawlowÿ Czabſkemv | <u>kawdą</u>

1434 Rtlw

w 348

gotowe

Kawda

Debent ex utraque parte proicere sortem vlg. candi (pro caudi) aut lossi, et cui sors dederit, hic possidebit

1403 KsZ Pozn nr 1328

ten przykład jest w SP.StP. pod hasłem Los

*candi

Każący g. sg. f. (abych kazal prawdę,

Y pretozem przyszedł na ten swyath, a ~~k~~ktokoly bądźye prawdą sluchacz mną każączey, ten yest krolewstwo moye

'głoszony przez kogoś'

Rozm 784

kąd a. kęd

Kędy

Jaco ⟦czſſo⟧ kand ÿedzem[6] albo gÿdzem tand | ÿeſt prawa granicza mÿedzÿ poneczem[7] | drzewczem a Oporowem ÿ[8] ſtara[8] dawna wÿ|ſla

1422 Kościan nr 969

~~Kędy~~
kąd

Kąd jedzem, za tosmi przisangali:

1404 Pyzdr nr 288

~~Kzoby~~
kąd

Kød ÿedzem, ÿasm za to mal przisząnd, ale mi przisanga othpusczona

1404 Pyzdr nr 288

kąd a. kęd

kędy

Jacoto ſwatcza .ÿaco kąd panÿ albo ge *procurator* ÿal | na Gerlachowÿe a oſnamÿo[l]nal to ſſą doſtalo | Gnewoſſewẏ za czwarthą cząſſcz ÿ to Gnewoſſ | wÿtrzÿma mÿmo trzy latha

1424 Kościan nr 1080

kąd a. kęd

~~kędy~~

+

Jaco czſſom ial albo chodzil tom Jal | albo chodzil tąd kąd ÿeſt prawa | granicza

1420 Kościan nr 857

kąd a. kęd
~~kędy~~

quam partem est metam

Jaco czom Jal [abbo] albo chodzÿl[5] tom | Jal albo chodzil kąd[6] prawa granicza | ſtara dawna

6) kąth

1421 Kościan nr 871

kąd (a. kęd)

Kędy

+

Jaco czſſo gedzem[2] ⟦ab⟧ albo gÿ-
dzem | to gedzem albo gydzem
kąd geſt prawa | graniczą[3] ſtara
dawna ſprawa wÿſlą[4] | na teÿ ſtro-
nÿe mala lanka a na teÿ | welga *No-
bilis in testimonium*: Jaco tho ſwat|-
czą[5] Jaco[6] *cetera sicut in prima rota.*

1422 Kościan Nr 929

Kąd kąd!

cf. kąły

KADKOLI kę, ol, kolі

być

Jaco kandkolim ÿal albo ffzedl to ÿeft p^ra^we pole | wolwarkowe y ftara dawna bÿlo zytoweczfke |

por. Indeks abs.

1425 Kościan III/1139

Kądkoli

Kędykoli ?

Kęd koli

962. Taco gim etc. yaco kand ſmÿcoli gely na | prawo albo Nalewo tąd geſt prawa g^ra^nicza |

por. Indeks abs.

1418 Pozn nr 962

KAYSIK

kęsik

T

Tako mẏ pomozy bog etc. Jako czoſſo | wſząnl ſluga moẏ then kanſchyk | Nazalączinẏe then wſzanl Na | mem Naprawem aon rambyl trzy | wyſznẏe rodzaẏne wſzagaẏnem | żabuſcze

T c n n r

1432 Kościan IV/1462

Kozska czy Kasek (?) †

Jako czsso filius vilici pigneravit duos cultellos al. kanschcze cum una securi super Gorzyce, istos pigneravit in bonis puerorum domini Vyssaconis.

1429 Kościan nr 1395

30 04 10 WTw. „oddaje" autorstwo ML

kąszcz? kąska?

Tako mÿ pomozi bo{o}g Jako czſſo | *filius vilici pigneravit duos cultellos* | *alias* kanſchcze *cum una securi super Go|rzyce, istos pigneravit in bonis puerorum* | *domini Vyssaconis Jass-cowsky.*

A da

1428 Kościan nr 1395

Kębliciel (X) †

Discede a me fomes peccati, nutrimentum facinoris, gl. nutrimentum facinoris kablyczyelv* zslych vczynkow

ca 1500 GlGn 39

'ten kto czyni też to co stanowi pożywkę dla czegoś, podnietę do czegoś'

, gotowe,

Kędyż

Jozeph z Marya ... poschlasta do Bethleem, *kyedysch szye myal cristus narodzycz (ubi... nascitur) podlug vszythych prorokow

Rozm 62

~~Kantar~~

(Kętnar)

Kętar

Duo Kanthari magni 1472 RachKról 101

gstowa

BrEtym 226

Kichawica bot.

Eleborum est duplex; album et nigrum, Album facit vomere et vocatur vlg. kychavycza

1475 RostRp s. 105

I Supl.
1891, k. 280

†

Kieda

Jacom Micolayewi fszitko zaplaczil. Alter: Jacom przi tem bil, keda Budziwoy <Micolayewi fszitko zaplaczil>

1411 Kościan hr 451

Kie.r (?) gotowe

Dantes... consulibus... libram al. waga, ...
correccionem rebellium et reforma-
cionem maleficorum, omnesque penas
parvas al. kiery, ut sunt gladiorum,
cultrorum, cambucarum et omnium
armorum, exceptis vulneribus... , magnosque
penas ... pro nobis penitus reservamus

1447 Bendul 257

cf. Lexer sv. kür, küre germanizm

sim. (1448) 1554-9 ib. 273, (1451) ib. 275

Skiert?

Dantes... consulibus... in profectus tocius communitatis libram al. vagam,... rebellium et maleficorum reformacione sive correctione, omnesque penas parvas al. kyeri, ut puta gladiorum, cultrorum, cambucarum

(1448) BenLub 273

Kierz?

†

Damus... consulibus... libram al. wagą,... correctionem rebellium et reformacionem maleficorum, omnes penas parvas al. kieri, ut sunt gladiorum, cult/orum, cambucarum

(1451) BenLub 275

I·<r>

KIERBLIK 'trybula ogrodowa, Anthriscus cerefolium Hoffm.' bot.

Cerifolium kerblyk vel trzebula

XV ex. GlLek 36 k. 19vb

Rost. kierbnik z 1500 r.

Br. „wszelkie jej nazwy przekręcone z łac. cerefolium.

zool. (larwa żab i ropuch o ciele

Kijanka z ogonem o kształcie cyfry arabskiej 6,

Kyanka - 6 hoc loco de forma notae arabicae 6

XV ex. GlKórn II 205

kiznik (?)

Pro XIIII sexagenis scutellarum dictis <u>kizniky</u> I marc. II sc., pro II sexagenis leviarum scutellarum VIII sc., item pro XX scutellis et portatura predictarum de foro IX sc.

1393 *RachKrólW* 25

Klasztorski

Arvum iacet retro Rudkam et protenditur od zagumnia klasztorskiego usque ad eandem Rudkam, sive usque ad prata ordinis (1437) XVII DokMp II 240

Klasztorski
klasztorski

Yakom wszal dwoye kony, wosz y szekyrą kneeze-

wy z Babina w szapuszcze clasterskyem w nem

dzerseny

1440 Pyzdr nr 1185

~~KLOKOTKA~~ Klekotki pl. tantum kłokoczka południowa
Nie.
mrowie kl~~ę~~ekotki bot. może Staphylea pinnata L.
klekotki (Rost. kłokoc(z)ina, wyszogłów?
są w Sstp. picus vacua)
1 Rhinantus crista galli L. 1/206. pols. z ~~Szafera~~
Vva formicarum mrowye clikothky clekothky? k 105 v b
Sstp. klekotki!
Linde: kłokoczkowy, klekoczkowy
XV ex. GlLek 73
S XVI w. Kłokoczyna 1. Staphylea pinnata L, kłokoczka połud[niowa]
kłokoczyna leśna = pistacia (silvestris), staphylodendron
kłokoczyna ogrodna = pseudosycamorus ca.
kłokoczyna włoska = pistacia
(Linde też jeszcze: kłokocina)
XVI w: klekotki ø bot,
Linde ø bot. klekotka
Kluk R.c.g. szelężek
Jundziłł - olzwoniec
Szafer R.c.g - szelężnik
zwonec żwinoczky
Słownik bot. łac. - małoruski Rhin.cr.g. - ~~dzwinec~~ dzwinoczky
zwonok,
to jest słowniczek nienowożytny - od wcześniejszego
Antypolotarinina (k. 95 r - 105 v)

Fachek!
Slob 1852 – Rostlinnictví – perníčky – semena kokrhe
že připomínají perníčky, děti si s nimi tak hrají.

Linde, Wil, Warsz ∅ w zn. bot. klekotki
Orgelb. grzebycznik, Szelężnik, Dzwoniec, Chrost
Rhinanthus C. galli – Grzebycznik wyglisty
Erafer – Szelężnik wyglisty
Kluk: Szelężek pospolity.

gotowe

Klekotliwie

Statim... solutum est vinculum lingwe eius et loquebatur recte (Marc 7, 35), quia non loquebatur balbuciendo kellothlywye

XV p. post. GlKazB IV 172

klepanie

Damus... Michaeli... omnem venationem dor$\check{c}$arum, leporum, luporum et vulpium pacificam al. klepanie, ac etiam venationem cum sagittis al. objasch libere exercere

v (pro objasth) (1426) Sok Mp V 296

Klepać nie

Eciam adiungimus sepedicto Simoni voluntariam levacionem, alias in wlgari k l e p a n y e, in nostris solitudinibus

(1412) 1546 KodWP VII 498

klepnica

gotowe

Eidem sculteto assignamus et-damus piscaturam in lacu magno Rogotzenzi cum uno rethi vlg. klepniica piscari et uti: quomodo melius potuerit

S[?] + klep[?] II

(1429) 1564/65, KodWP IX, 198

Kleszczowy

pl. neutr.

n. ~~*coll.*~~ kleszczowy

ponatur vnum speculum in plano et procede huc et illud, donec videas altitudinem rey et per altitudinem (?) oculi tui a plano ~~[... quadranci qui ... in ... percipe ...]~~ et speculum et productum diuidatur per dist~~inccione~~m (ancia) inter pedem tuum et speculum et exibit altitudo rey mensurande . Mądze clesczoui (u)

XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 158r)

hasła w słownikach brak, oprócz Warsz, gdzie od *kleszczy*, nie *kleszcza*; u nas: *kleszcz* 1. ‘gatunek pająka, ...’, 2. ‘gatunek ryby, ...’ , u nas mądzie coll. ‘testiculi’, tu przenośnie o pająku, a w zestawieniu może jako wulgarna nazwa znaku zodiaku

nie! MF

odczytanie FW

VERTE!

H multiplicatur quantitas, que est inter inferiorem partem altitudinis

gotowe d. 55 ..., 56 ?

Kliez

brawo 1575

Iako wemi y swatczimi, eze Jan, cso szo listem potpiral, aby bil tego zawolana, cliza (!), a sczita y snamo na wloczney, yest tego to cleynota y tego zawolana y tey krwe 1399 HubeZb 74

(klusek) klosek

Kloski

Vnde haec solercia et solers quasi multus uel totus in arte et componitur ars cum creos, quod est caro, et fit haec artocrea, id est quilibet cibus artificiose compositus, uel ab artos, qui est panis et creos caro, inde artocrea, *gl.* klosky (glosa marginalna), cibus ex pane uel pasta et carne.

XV *p. post. CatCodJag* III 59
(rkps BJ 463, k. 21rb) odczytanie FW

+

Kłada

(In nerwm) w kłada (war. kal.: w zyły) (iussit eum mitti in nervum II Par 16, 10)

~ Bohemizm.

mamotrekt mikułowski: w kładu

ca 1470 MamLub 96

wg: niem. wklada

n. sg.

Kłak

Item a flo nomen commune flocrus, ri, parwa massa lane uel niuis, que leuiter flatu impellitur huc et illic - na marg. *clak*

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 91v [k. 16]

łacina sprawdzona; u nas hasła brak; Sł XVI w. ‘krótkie włókno lnu lub konopi zostające na szczotce po wyczesaniu’

odczytanie EW

‘mała, (lekka) cząstka (włókien) powstała przy czesaniu (wełny), też płatek śniegu’

47

ac. sg.

Kłak

Quicumque erat sacerdos, in signum sacerdocii deferebat almucium, sed ingruente calore, cum ex caloris nimietate non posset illud deferre, ligebat sibi capillos quodam filo uel flocculum, clak, lane filo in vertice ligatur deferebat in signum sacerdocii

la
m

rkps 463

XV *p. post. CatCodJagRp* III 59 (k. 83v)

(odczytanie AZ)

może: *cląk*

†

Kłamny

Nam qui confitetur et peccatum non dimittit nec ab eo recedit, illa confessio non est vera sed illusiva klamna

XV in. GlKazB IV 40

'nieszczery, fałszywy, zwodniczy'

Kłąbkowy

Sic nostra peccata ab inicio permulta sicut longum filium, que absconduntur nobis multa...,sed domini vindicta veniente, tunc omnia peccata patebunt nobis *yako klabkowe rostoczenye*

1470 GlBPol 22

'związany z kłębkiem, tj. zwojem nici'

Skrōkotki cf. Sklekotki

I Szyk ze względu na zestawianie

†

kłopotnik

dworak skoda
zak nyesgoda
pleban przigoda
Chlop **clopothnyk**
zebrag pochlebnyk
Mnych paskuda
Pany vczeschenye
Panna Wesselye
alye bezecna baba
wielka *skaga

(ok. 1495) *ChrestWRz* 292

knaflak

gotowe.

De qua cuttc talis frater debet excidere septem paras calceorum, videlicet ocreas aurigales al. woznycze, calceos ad genua cum knafflaky, cordwany thragarzskye cum knatolaky, sotularia cum duabus clausuris al. dwyema przanczkama eciam cum knawlaky

(1443) 1515, Kod WP X, 330

p. - sprzączka, klamerka

knaflØwka

gotowe

De qua cubte talis frater debet excidere septem paras calceorum, videlicet ocreas autigales..., sotularia cum duabus clausutis..., item alia sotularia cum una pranotkas duas paras knaslowok

(1443) 1545, KodWP X, 330

Kneziek (?) †

Volentes... ad obsequia nostra futuro reddere promptiorem, sibi aream nostram... in circulo et in acie penes Grabszycronem al. Kneziek ex opposito areae nobilis Jacobo... iacentem

(1442) 1519, Kod WP X, 267

Kniga (?)

* Znige liber

ca 1450 Gl Jag 96

†

Kochanek

(wrzącey

Sic superbus est calidus in ferventi deside-
rio bonorum huius mundi: domini, prelature, emi-
(suchvaly
nencie, kochankovye, status

(sicut sunt ebrii,

ca 1500 ~~JARp X 80v~~

Gl KorzB I 45

KOCHANOŚĆ †

Nota corporis glorificati dotes qua-
tuor: subtilitatem, kochanoszscz, cla-
ritatem, agilitatem, impassibilitatem

XV med. GlKar B III 85

'delikatność, ulotność, subtelność'
Linde s.v. Kochanie 'delikatność'
Zob. Peregryn, Kazanie na I Niedzielę po Wielkanocy

†

Kocielnikowa

Causa Mathie Twardostoy cum Hedwige coczelnikowe 1495 KsRStWarsz I nr 583

Coram nostra consulari sessione Hedwigis gladeatoris (pro caldeatoris) relicta recongnavit propdum debitum... Mathie Twardostoy

Hedwigis gladeatoris prawdopodobnie zamiast caldeatoris

KOCIĘCY

olej drzewyany

*Wyszmy... (yary woszk a *koczyenczy* szaldlo

XV ex. GlLek 45

(KOGUT) zool. «samiec Gallus domesticus Briss. ptaka domowego z rzędu kurakow, (Brehm - kurów grzebieniastych)
KOHUT

Gallus kvry cohvth ~ Bohemizm

XV ex. ~~Sikkm~~ GlLek 38

u Rost z XVI w. jest z Ortus Sanit. zapis przez h

I Supl.
wg wydawcy gl. czesko por. s. 27; występuje ona obok polskiej.

Koka

gotowe

Mathias... dixit, quod Anne cocze ipsius rectoris unumictum intulit

1411 CracArtSuppl I 36

St kac kr. s.v. coqua
dat. od coca 'kucharki'

~~KOKORZYCA~~

KOKORZYCE pl. tantum, bot. ('wilczomlecz sosnka, Euphorbia cyparissias L.') LW

⟨E⟩zula kokorzycze..., uva eius laxat coleram et flegma, similiter lac eius facit.
cyt. z herbarza Serapiona

I Supl. XV ex. GlLek 43 K.45 r.

w narwach czeskich i ukr. podobnych nazw

II Rost pod. Tithymalus Cyparissias vam = Euphorbia c. zob. też nazwy łac. esula

Machek: Euph. esula: Ezula latinè, česky kolovratec

Jag. esula 'wilczomlecz, ostromlecz'

Sł. łac. śr. Esula, ezula - 5 zn. bot. 'wilczomlecz sosnka Euphorbia cyparissias L.'

W SłStp. kilka wyrazów z rodziny: (kokorzec, kokoszak i tp.), ale to in. znaczenie i ob. sygnat. i nazwa łac.
Słownik Stawskiego, s. 335 - zebrane wszystkie słow. nazwy bot. z rodziny ze znaczeniami. Tego nie

Kokoszy cf. gacie

~~Cristicula kocosze gace~~

jakaś roślina ? ko-sza w Słp

~~XV ex. GlLek 37~~

gotowe

KOLUSZKO czy KOŁUSZKO

In die illo auferet Dominus... olofactoriales wsly, pismo <et> inaures kolostka v vszvf, <et> annulos pyerscyenyee (Is 3, 18)

XV p. post. GlKarB III 104

v (R XXII 322: zausky, zaukle)

KOLUSZKO czy KOŁUSZKO

Olofactoriales roztly, inaures koluszka v vszu, gemmas perly

XV p. post. GlKarB III 105

gotowe

Kołaczowy

In promptuario: ... olle 12, przethaki 3, lopatha vyeadlna 1, lopatha colaczova 1   1498 LustrPłoc 147

(Komarowy)

Komorowy

n.sg.neutr. komorowo

et idem, quod exigeret, adde quadrance tue altitudinis et quae res manebit, altitudo turris erit . hec figura pige comorouo

VERTE!

XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 158r)

łacina sprawdzona (LW); *komorowy* u nas brak, w XVI w. jako przymiotnik od *komor*; tu w zestawieniu może jako wulgarna nazwa znaku zodiaku

odczytanie FW

nie! MF

√ Si autem turris fuit inaccesibilis...
vide summitatem eius per ambo
foramina... et pone signum in loco
in quo stas... Consequenter elonga te
a turri uel appropinqua... et iterum
respice altitudinem turris et quere
numerum punctorum umbre recte ad
hunc situm secundum in quo stas et
pone signum in illo loco et mensura
quot sunt pedes inter duo puncta de
maiori et seruetur differenciam et distanciam
inter dicta duo loca et multiplicentur per 12
et productum diuide per differenciam prius acceptam

(Komornikowicz)

Komornikowic

Item Przibek komornykowicz de villa Schidewe prope Briste capitaneatum>

1477 Lib Proscr 145

gotowe

Wapax

Komorowy zob. Komarowy

KOMOSKA Rost. Chenopodium album L., komosa biała, lebioda

Hcanna (wg rkpsu)

Crisolo~~tanta~~, id est loboda uel komoska

u Rost. crisolotamia; łac. ~~nazwa~~ ~~tylko~~ i syn. gat. atriplex, ale u Diefen. jest chrysolochanna, idem q. atriplex

Łac. śr. → XV ex. GlLek 61 k. 89 ra

Może więc ten wyraz łac. jest błędnym odczytaniem zam. crisoloc(h)anna? ~~Wonika zgodnie w rkpsie, zwłaszcza co brzmienia wyrazu~~

Poprawiony zapis po weryfikacji w rkpsie.

LW

gotowe

Konwica

kolvica kanterus

ca 1450 Gl Jag 96

Kopiczka

Tacogim pomoſzi bog † etc. iacoto | ſuatcimi iaco Seigel ſzafetl ſzamo|-wtor nocznu rzeca drogu vawrzi-no⟨ui⟩ ẏvderzil nan copiczku

1407 RtGn
nr 148

+

Korozejski

Gorze thobye, *gorozyeyskye myasto (vae tibi, Corozaim Mat 11, 21)!

Rozm 317

Korzeń

Świętego ducha korzeń

bot. ø w tym zest. formy l. poj. tylko 2x korzenie

Eleborum est duplex: album et nigrum... Nigrum est laxatiuum et vocatur vlg. *siuantecho ducha korzen

1475 RostRp s. 105

I Supl.

BJ 1891, k. 280

Korześć cf. Gorzec

Kozak

Yesth dwyesczye kozakow, kthorzy nye smyeyą do ordy przyyachacz a yam gich wschisthki domy obrzozil 1500 ListTat 174

Korak u. seg. 1

Korak segla

(okładka przednia)

Kozł. babka Leccinum scabrum (Bull. ex Fr.) S.F. Gray
Borowiczka Koź. czerw. Leccinum aurantiacum (Bull.) ex S.F. Gray
przednia okładka
Tylko u Klareta taka łac. i wst. czercz.
za Klaretem
a we wszystkich [illegible] łac.

XV in. WistRpur 1302

Kosiarzec
~~Kosiarzyc~~ = pl. Spiraea Aruncus

koszarzecz = hircos || 1478 | Rost. n.

1981.

bot. Parzydło leśne
Aruncus silvester

kozia brzyca

cf. Koziabrzysc

Kartka wydobyta z gł. mag. Słp.

I Supl.

FOST. Symb. r. 1478

1981

To z pewnością nie bot. ani zool. w XVI w., ∅ fakiet zn., przy tym leksyk. u Lindego bez ∅; zool. zn., jest w SłWarsz.

(?)

Kozica

Carepta cozicza

1429 GlJag 9/5

Rkps 2236, k. 290v

Chyba gl. marginesowa, oba wyrazy w ( )

Mącz. kozica 'palica, pręt' - stimulus

2. -"- 'trzonek pługa'

cz. łac. śr.

∅ carepta

Diefenb. + Careptus, -us s. Carabus

Carabus (cf. Mergutus. Sirv.)

inne, inna

gotowe

Kozub

Fumigale cosub'

ca 1420 WokTryd nr 500

cf. kazub' fuligo'

gotowe

!Krantan

Strumen krantan*)

ca 1420 WokTryd nr 304

*) zob. przypisek wydawcy

gotowe

KRASIDŁO

Stola ista non fuit ex mortali vellere, sed ex virtute vitali splendens celesti lumine non colore ,craszidlo, color terreno

1430-40 GlKazB II 16

Krążnik czy Krężnik †

Sciendum, quod XXV sunt genera ypocritarum...

Decimooctavi dicuntur girouagi, cranszmyczy, de quibus dicit beatus Benedictus..., quod totam vitam suam per diversas provincias aut terras quaternis diebus per diversorum cellas hospitantur, semper vagi et nunquam stabiles, et propriis voluptatibus et gule servientes illecebris

k. 175v

ca 1500 WisTRp nr 2322

KRERAĆ

Kryrać

arizat grus quando clamat - na marg. *krirze* Oc ?

59

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 23r [k. 3]

u nas hasła brak, XVI w., Mącz krerać, kryrać 'o głosie żórawia' (to w Sł XVI w.), Knapski clangere; arizare łac.śr., Du Cange brak

odczytanie FW

Krok

gotowe

Pedetentim, id est paulatim *adire *remissim v kro[th]kyezsm (Mamotrekt Mikułowski: krokem), scilicet nisi tu, (pro adverbium remissivum)

semper recrastinans,... caute et pedetentim tuas possesiunculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos Prod VIII)

1471 MamKal 4

kropidlne

gotowe

In Minori vero Vrzowicze..
√ Cmetones quotannis aspergilii al.

kropidlnego et respectu pravolii debent

dare eidem rectori unam quartam butyri

(1610)

(1420?) DokMp V 230

Falsyfikat

Quolibet die dominico prandium... patri plebano cum rectore scholae concedimus et unum grossum aspergilli al. kropidła rectori scholae Item in Maiori Vrzowicze cmetones nostri debent contentare pro posse suo rectorem scholae quolibet die dominico visitantem cum aspergillio...

! Kroszky

gotowe

Jacobus cursor fideiussit pro Judeissza, quod debet facere fordrunk contra istam mulierem, que sedet in captivitate pro kroszky feria quarta proxima coram iudicem

1457 ŻydKrak 106

niem. forderung 'żądanie, pozew'

Krócenie

gotowe

Szwyąthy Yan chcząc napelnyecz vszythko, czo szye stało przy mącze mylego Jesucrista, vypyszal zaprzenye szwyatego Pyotra v Annascha y v Kayphasa prze krocrenye poszpdu

Rozm 710

qatwa

krōliczek

Sliſeliſmi novina ovāgerſki⟨m⟩[1]
kroli[2] czoz {na^m}[3] czeſi pravili te^mu[4] miſ
mi ſche ſmali Siſka [me]ſhore
poyahal k^rol dohore ja[cha]l abi
oni[5] ſegl palil nekto ſche mu
branil/ vy neverni[6] praſaczi
kdyes ky vam dyas kaſal
albo muſchicze przed glodem
ſjachaczi ſbroda/ Aneverni
kroli{cz}ku[7] nemo[ve]ſ[8] tego niſ ſch⟨e⟩[9]
ſiſka vy toczi ne yednj nemecz
czepi przeſkoczi krol czi ſtal
na horſe {ne] badaſ mne
mili boſe ayuſ mne gloſka

XV p.pr., ŚlPolW 25

KRUSZYĆ

'powodować skruchę, żal'

⌈Verbum enim Dei IX fructus operatur in cordibus nostris,...√⌉Item conterit, crusi, per dolorem⌋.. Item liquefacit, myaczcy, per amorem

XV p. post. GlKar B III 102

√nam frangit corda nostra per timorem,...: Nonne verba mea quasi ignis ardens et quasi malleus conterens VERTE!

petram? (Jer 23, 29)

Krzek 'żabi skrzek'

żabi-krzek

Ruptela, gł. rustus żaby krzek

1472 RostRp s. 23

wyraz niezwykły przez Rost. K. 289
odpow. łac. w kolumnie też rutela

i Supl.

gotowe

Krzesło

Mensa cum cista, crzeslo

1478 PłocEpRp 13,158

Krzykawka lat. (mandragora, lekarstwa / Mandragora officinalis L.)

Et portat ramum de mandagora L L vs
krzykawka.

z Rost. krzykawice, krzykwa.
<u>planta auctoribus nota</u>
śródł.-[illegible] nom. bylina z rodz. psiankowatych, stosowane w lecznictwie i magii

1421 Gl Jag 97

książka

gotowe

Finito hoc libro, s dokonczenya thy k<1>ianszki, sit laus et gloria Christo

XV p.post. PFRp III 290

k. 282v

~~[Kuczyja]~~ Kucza — krupy owsiane, kasza owsiana.

Item pro meolio chovo avenate al. cvcza IV 1/2 grossos.

1419 MMAe XV 530

[Suppl.]

KUKORZEC -w jest w ukr. na ozn. Corydalis cava w którijle (2x)

nazwa przeniesiona z Corydalis tuberosa D.C. -kokorzec, kokorek, kokorcz 'wilczomlecz' rosnie Tithymalus cyparissias Lam.

Ezula kolowrotecz vel kvkorzecz

XVe. GlIek 37 k. 20va

Słstp. kokorzec, kokorek, kokorek, kokorak, kokoryak w zn. Aristolochia clematitis L.) i 1x Astragalus sarcocolla jako 3. zn. oraz Corydalis tuberosa D.C.

(p. lac.-śr. pod Esula - różne gatunki variae spec. Euphorbiae L. (helioscopia, cyparissias vel lathyris, w nazw. nie notuje.

XVI w. Kukorzecze? też

Nstp.; Cw. Linde

I suplement

rowki
ozywie używ
grzybieni || grzybień
chebdzie || chebdza || chebd
rogozie || rogoża
skórzyce
sicie
sitkowa } coll.
sitowie

Kundel

(pies nierasowy, podwórzowy, pies wiejski; tu w obelżywym zwrocie) używ. w zastępstwie

Nobilis Borislaus, heres de Czyrnycze (ubliżał plebanowi z tychże Czernic i innym księżom) asserendo ipsos canes al. cundle 1496 PłocEpRp 15,252

(mówiąc na kogoś) kundle 'obelżywie nazywać psem, kundlem, aliquem cum contumelia canem appellare'

XVI w. ∅, Cnapius ∅, Linde XVII–XVIII w.

kupczyk (może n.proprium)

gotowe

Stanislaus kupczik posuit pignum

1465 KsMLubl Rp II 146v

Kurdwan

Item ab alo nomen commune alcedo dinis auis quedam que pre ceteris auibus sedulius suos pullos alit jd est frequencius vnde Plautus in Penulo cum ibi alcedo pullos educit suos et nomen commune aluta te pellis hircina preparata queque tannata dicitur quia alit pedes - na marg. wlg. kurdwan

58

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 14v [k.1]

łacina sprawdzona; u nas hasła brak; w XVI w. kurdwan 'delikatna skóra kozłowa (tu: hircina), specjalnie kunsztownie wyprawiona, używana do przedmiotów zbytku, wyrabiana pierwotnie przez Maurów w Kordobie'

odczytanie FW

41

kurdwan

gotowe

De qua cutte talis frater debet excidere septem paras calceorum, videlicet ocreas aurigales al. woszniczse, calceos ad genua cum knafflaky, curdwany Hungarszkye cum knaflaky, sotularia cum duabus clausuris al. dwyema przanczkoma ecium cum knawlaky

(1443) 1515, KodWP X, 330

gotowe

Kurpiel

(nyevypr<avny> przycrival,

V Crudus tegit altera pero kvrpyel

lupi

ca 1500 GlGn 78

Fulvosque, zolte, de pelle galeros tegmen habent capiti, vestigia nuda sinistri instituere, czrzvyly, pedis, V

kurwisyn gotowe

Ten przyszasznykow ortel layal ten krzesczyan y wyrzekl preczyw temv taky ortel: Gdysz wszyczy ludze Zydy zowa, kvrwyszyny tedy ya <yemv> nithem nyzadney krzywdy vczynyl, alem go prawye layal —

OrtOssol 103/1

OrtMac 140: kurwyny szyny, nequam appellant

Kwartnikowy

Tacogemu poſzÿ bog {†} etc. ẏacom
przitem | bÿl kedi ẏan poſziczil
trzech grziwen | ⟦groſzy⟧ kwarth-
nicouich wgroſze ycaſzala | ÿe yemu
ſzaſzø ſaplacicz

1415 RtGn
w 225

kwitacja

+

Jacom przÿ tem bil iſz lyſſzek kazal
pÿſſac⟨z⟩ lÿſt quitacią | ÿam⟦gch⟧ gÿ
ſzam roſkaſowa⟨l⟩ | {ſlyſcową wolą} |
{ÿ ſpoſnanſkÿego} a pan poznanſſkÿ
ne dal {⟦mÿ⟧} potaÿemne {przÿ}piſza|
piſzacz tego ſlow Colowo wolwarka

1420 Kościan nr 814

KWITACJA

kwitancja

t

Primus tanquam presens sic iurabit:

Tako mÿ pomozi bog. ÿ ſwãtÿ | crziſz. Jacoſzm. panu przibiſlao|wÿ. podał liſth. quitanciÿǫ ot | kxandza proboſcza. natrſzÿdzeſz|czÿ grziwen. a on mu ſze gÿch | zaplaczicz zobǫzal.

Alii in testimonium.

1414 Kościan nr 506

! Samscaϕ cf. Loisiere

I Suppl.

gotowe

Lądowe

Significamus universaliter..., quod licet iamdudum causa et differentia inter... Johannem... episcopum Cracouiensem... et... Nicolaum Wątropka... in granibus pascendi et aquarum utilitate,... qualiacumque ligna scindendi in silvis,... nec cum aliis, quae wegnanicze, Lecienstwo, wramb, lądowe seu pobrzezne vlg. nuncupantur... exorta fuisset questionis materia et controversia.

cf. pobrzeżne

(XV) 1612 Dok Mp I 310

Prz. M Mite VII 155 – lodowe

2

Lądowe

Wątrobka ...
Stanislaus ... debet habere ac utifrui libertate in silvis ... ligna scindendi ... et pro construendis aedificiis necnon in granibus pascendi et aquarum decursibus, quae vlg. lądowe et pobrzeżnie nuncupantur.

(XV) 1612 DokMp I 310

cf. MMAe VIII 156 – lodowe

leb

bila Gdi gad leb wąnſz od Schathana bil poſlan ku zdradzie niewieſ⟨c⟩iey[6] yowſſchem tak bylo ze Sam Sſatan [ſ] vdzelal ſie gadem a wlazl na to drzewo zapowiedzane {nye⟨m⟩} ktere bil pan buoh zapowie⟨d⟩zel {w rayv} a damowi a Gewie wzrzala gew⟨a⟩[7] {ze} drzewo welmi nadobne[8] y k g⟨e⟩dzenyu rozkoſſne {lagodne} y patrzala na nye pyl⟨no⟩ {a} lakomo [a] {myſlucz} ktorim bi obicza⟨y⟩em mogla a ſmyala ſie geho gąncz[9] geſczy pobacziw to on gad leb

XV med, ŚlPolW 12

leb

la ſie geho gąncz[9] geſczy pobacziw to on gad leb ſſatan ktori bil w perſonie gadowey {y} rzekl k gewie przedz[10] ⟨w⟩am przikazal bog zebiſcie niemely geſcz owoczu z drzewa tego[11] odpowiedzala gewa Sſatanowi kteriz ſie bil vczinil krolewnu a rzekla gemv de omni ligno concessum est nobis comedere dopuſczono nam

XV med, ŚlPolW 12

leczenie

A przeto, ysze leczenye musy bycz przesz przeczywne ~~rzeczy~~, przeto obyczay byl ten dosycz uczyn⟨ieni⟩a, naypodobnieyszy byl przesz smyarø y udrøøczenye y popelnyenye wole bosze. ~~od tych ⟨ludz⟩kych rzececzy, pysze sye w epystole swøtegoo~~ ⟨...⟩ Pawła

(var.: ne st[...])

ChrestWRz 116

XIV ex. ~~SAU XLIX 347~~

(et quoniam curatio habet fieri per contrarium)

s. 345-350

Legio

gotowe

Odpowyedźyedy (sc. źli duchowie) rzekacz, yze *legio (legio), to yest *szeddzyesziad a sczesćz tysyaczy y sczesczsed zeslo szye złych duchow

Rozm 219

Legio †

Odpowyedzyely (sc. źli duchowie): Legio (legio), yakoby rzekl czma (pro czma) nasche ymyą, yze nasz yest schescdzye-szyath a trzesczy thysyączy y schescz-seth zeslo szye zlych duchow

V. Rozm 119: ˣlego

Rozm 291

gotowe

Leman

~~Nos Michael... de Borzisewo prepositus Sancti Michaelis collegiate..., et cancellarius Gosthinensis...,~~ accedens personaliter honestus vir Ioannes alias l e m a n quandam litteram seu privilegium in pargameno scriptum... in villa Sewcze nuncupata... coram nobis obtulit et presentavit

Vnastra

(1431) *DokPłoc* I 173

(1572

LEMAN)

~~Lieman~~

Nos... Michael prepositus supradictus, consideratis et inspectis fidelibus serviciis prefati Ioannis l i e m a n ac peticionibus ipsius iustis et racioni consonis acclinati, confirmacionem supradicti privilegii de consensu... ratificamus et tenore presencium confirmamus

(1431) *DokPłoc* I 173

(1572

(Limania) Limunija n. pl.

owoc cytryny rozcinającej

fructus arboris Citrus medica limonum Risso

Limon, limunie lymunye

1472 Rost nr 1283

I Supl.

Símunija cf. Simonia

I Supl.

51

(Lito) Luto

Misereor erantibus, luto szmyą nad bladzaczimi, hostem conprehendere concupisco, letare autem volo omnes celestes virtutes, tibi soli hoc secretum pando.

1456 *ZabUPozn* 87

por. foto. cyfr. BUPozn 1728 k. 198v

(Lubieżliwość) +

√ LUBIEŻLIWOŚĆ

Quod IIIIor sunt cause incidendi in temptacionem, scilicet loci amenitas, lubyeszliwoscz, diviciarum fertilitas, ornatorum preciositas, mulierum speciositas

XV med. GlKarB III 86

'urok, powab'

(Lubieśnie) Lubieźnie . +

Tha tegoolla obata slusby nasze ale y fs[t]itke[c] *czelodki twoge prosszimi, pane, ⟨aby⟩ lubesszne ⟨prz⟩yal ⟨ut⟩ placatus accipias - kanon Mszy XVI

c

Ds (2x)

partykuła -i ?

'przychylnie, życzliwie, chętnie'

1433 Msza XVI s. 107

CD nr 43, k. 68v

jest na fot. prz lub pry ?

(Lubieżnie) Lubieźnie

Tercii sunt, qui delectabiliter, lubesznye, audiunt verba dei

XV p. post. GlKazB IV 112

gotowe

Luz

Recepit (sc. Bartholomeus)... duas tunicas subductas pellibus de vario, quas duas notario restituit vlg. luzem

1411 CracAktSuppl I 41

luzem

po łacinie

gotowe

Abowym yze po greczku agnus × rzekon yest od tego slova agnon, ktorest szye myny my-
loszyvy, albo po laczynye V rzeczon yest agnus... od tego slowa agnosco, ktore szye myny
poznacz

V (Latine)

Rozm 200

po łacinie

+

Bo bet po greczko myeny stye
dom po łaczynye

Rozm 205

Łacznoć ~~?~~ (fot.cyfr.
+

Spiritus divinus Christum in desertum deduxit, spiritus humanus ipsum esurire ~~f~~, ~~f~~ laczmocz, fecit, spiritus hic malignus eum temptavit, spiritus angelicus sibi ministravit.

1424-5 WisiRp nr 1390 k. 50vb

ŁAGODNO

gotowe

Deus autem respondit eis valde discrete et modeste X łagodno,

XV in. GlKazB II 106

Łagwiczka †

Lagwiczca (war. kal.: lagwicza) langwiculam (omnis laguncula implebitur vino Js 13,12)

ca 1470 MamLub 210

Łagwiczka +

Quod languunculas, łagwiczki, nouas dirumpit

XV ex. GlPozn 110

~~4 7 III 1111~~ Łamanie.

'wbicie, ukodzenie, Łamanie.

K. 27 a.

~~Codzyen lamanje~~ (czirpŷalem.

Lodzyey łamanye

Lodzye Złamanye

Naufragium feci

Starycki Kraj 1889 nº 1.

M. W. gl. P. N. 79.

K. 27a.

23 ~~h~~ Fer naufragium feci (II lor

11,25

Łamanie

Nowe karto!

Ter naufragium feci lodzey lamanye czir-
pyalem (II Cor 11,25)

MW 65

Gł.

Łamanie oprac.

Ter naufragium feci lodzyey ła-
manye czirpyalem (II Cor 11,25)

MW gl. ~~27a~~ 65

3 MamKal 284: naufragium, thopyenye (MamLub: thoparye),
quasi navis fraccio
1 SKJ I 66: *złomyenye lodzey, gl. idest navis fraccionem
2 RXXV 164: złomyenye lodzey

~~!Łoyky~~ łojka (?) gotowe

In die illa auferet Dominus... vittas, zathikadlnicze, et teristra loyky

GlWroc 231v, Kałużn 281: głowobrzeczky, R XXII 322: slogerze gedwabne Is 3, 23

k. 387v
XV p. post. GlKar B III 104
twój: letniki
s.-rodzaj czepca, przepaska na włosy

~~Łoyka~~ łojka (?) +

Vittas, *zathikadl<n>ydze, et teristra loyka

k. 390v

XV p. post. GlKaz B III 105

Łoiszczę

źrebię rozstrzone jednorazowe wołach

V (leg. z swych)

⟦T⟧ T mi p b y ſſ | Jaco mi micolaẏ vinowat zrzebø | {lãſcz{ø}} dacz ſzwich Cobil ſwerzepich, yake | ya nalebſze wẏberzø

1408 RtKon

w. 300

Sstp. Łoiszczak

XVI w, Linde, SłWarsz Łoiszczak, Łoiszczyk

Łowcza ? †

Testes Katherine de Preranye contra ~~Ann~~ Annam Lowcza de Dobyrzko...

1418 Kal nr 635

Łowcza ?

635. Tako yako tha rola czſo yø | katarzyna rozorala tam ieſt | panÿ lowcza otetrzech lath | wdzerſzanu nyebila ale yeſt | prawa katharzynina otczyſna

1418 Kal nr 635

Stp - łowczy, łowczyni, łowczyna, łowiec
w SP XVI - łowcz, łowczy (tam łowcza trąba)
mwie G. łowiec łowca

Łowcza ?

646. Jako tho ſwyadczø yſze woyczech | nerøczyl lowcze hancze bi | gego ſzona katharzÿna nẏe | wlodoncz myala przypuſczycz | wrøcze {przi-aczela} acz bi tego {ne} vczyni|la tedi mÿal dacz pyancz | grziwen ſaſtrawø aloky | otſtampycz

1418 Kal w 646

Łożnicky

gotowe

Andreas teschner... et Wenceslaus farbyerz ... cavent pro Nicolao Mikosch, losnyczky (pro losnyczy) domini regis, quia idem Hedwigim uxorem suam honeste servabit

1447 Crac Act Suppl III 205

losnyczy w indeksie s. 247

Łuczny

+

Deus enim non est citus, richli, sed tangit luczny

XV med. SlKonB III 44

Łucamy

Est apud Polonos proverbium:
Deus non est citus, sed lucrationes
łucamy

XV med. GlKarB III 50

Ludacz †

Item sequuntur casus, qui sunt digni ad sacramentum et qui non, et hoc intellige, si non paenituerunt vel satis non fecerunt. Et primi haeretici... Item spoliatores. Item histriones, fistulatores et cithariste ludacze

XV p.pr. Biul BJ XIX 78

Łup~~s~~^ie^stwo (~~X~~)   gotowe

Wykladamy, ysz goliby ktho o slodzeystw~~o~~^w^ albo lup~~s~~^<ye>^th~~w~~^w^o (de furto vel spolio) w szędze byl prekonany^trzykrocz^..., then przesecziczyny osten na ręku

1. Dział 56: o złodzieystwo albo zboy   Jul 58

~~pro lup<ie>stwo~~.

H lkv

-----------------------------19b

Valazek lyszowathy podszamem Strelczy Sbroya Strelcza Valach byaly podpacholatem Kon czyszawy Strelczy plechy prelbycza kusza Kon japlkobythy maly Strelczy Sbroya Strelcza

Nicolai Sposznanya Kon Sloyerzowathy Strelczy Sbroya Strelcza Valach Szywy byalogaby Strelczy Sbroya Strelcza Kon Szywy japlkibythy Strelczy Sbroya Strelcza Iuszko Konyk Szywy Strelczy maly Sbroya Strelcza Hanus Kon byaly Strelczy Sbroya Strelcza

Łysowaty 1499 GórsJazRp276 k.53v

maciorzyński

Jaco Michal | dal ſzedm grziwer
micuſzewi na | Maczeſzinſkø czøſzc

Piek. nie notuje.

1406 Kościan m 296

Macierzyty

Quia nobilis Derslaus ~~de Stopyna coram nobis personaliter constitutus~~ ... recognovit publice, quod et super medietate porcionum hereditariarum, ... et cum omnibus utilitatibus et usibus universis ... centum marcas racione veri et iusti dotis al. poszagu maczeszitego, dedit, ... et omnimode assignavit pueris, videlicet seniori filio Nicolao et aliis pueris (1436) DokMp II 228-9

22

Majewny cf. - Majowny

Majowny Majewny (?)

Cepe assum [?] sicus, butirum *mayewni* dum ista fuerint contusa mox addetur farina ordeacea ultimis ista simul terantur.

1463 *RostRp* s. 59 (rkps 774, k. 1r)

I Supl.

LW

* w zachowaniu wyrazie brak jednej laski na k wszystkie litery, ale [illegible] pozwala odczytać

Malarowa f. Malarzowa

gotowe

Malarzowa malarowa

√Coram nostra consulari sessione honesta domina Pietrusza mallarowa ex unione amicorum suorum post mortem domini maller viri sui obligavit se pueris suis ... centum sexagenas 1470 KsRStWarsz I nr 119

Causa domine Pietrusszie mallarowa cum Seraphin et Dorothea pueris suis. √

Malarzowa malarowa

Causa malarowey cum Seraphino 1471 KsR-StWarsz I nr 126

Causa honeste domine Pyotrusze mallarowey cum Seraphino. Coram nostra consulari sessione Seraphin recognovit, quomodo honesta domina Pyotrusza olym mallarawy Petri uxor sibi pro cunctis debitis post mortem avi sui, videlicet Petri pictoris, solvit 1472 ib. nr 131

et satisfecit

~~małżonek~~ gotowe

! Małszonek

Stanislaus kupczik posuit pignum, videlicet palium vurde (V?) muliebrem ipsius malszonek fabri in II marcis

V pro viridem

1465 KsMLubl Rp II 146v

gotowe

MARKOTANIE

Quidam singulariter non audiunt (sc. verbum Dei), quia nolunt...: accidiosi per pigriciam, fastidiosi propter timorem rebellionis od markothanya

[illegible] XV med. GlKarB III 84

SłXVI markotanie
SłTaczS rebellio I

marlica

⊔ tantum in valore duorum grossorum
Statuimus, quod consortes magistrorum
eiusdem artificii non debent emere cuttes
precisiores ⊔ et hoc solum debent emere
in diebus forensibus..., et si emet ultra
statutum mardycze ultra duos grossos, suc-
cumbet fraternitati prefate unum manuale
cervisie al. vszyerza pywa

(1443) 1515, KodWP X, ~~329~~ 332

SłXVI marlica

Marszude +

Radostowa non comparuit Bogusch pro marszude 1442 KsWójt[Cr]fa w 103, sim. ib. w 111. 112

MG

Marsuda †

Margaretha... iurabit... Margarethe..., quod cum ea fecit cambium pro morsude 1442 KsWójtKrakK nr 1205

MK

co do znaczenia p. Jęz. Polski LXXXII
s. 277

Marszuda, Merszuda

Res conscriptas magistri Hermani medici:... Palium rubei coloris subductum cum merschuda 1442 ~~[illegible]~~
Księga wójtowska krakowska w 1572
~~(sprawdzić rolę)~~ jeszcze 5 zapisów marszuda vel mersuda

zapiski w 1205, 1416, 111, 112

†

Marszuda

Margaretha... debet docere..., quod est lucrata iure marsudam apud Thomam in IIII marcis cum XV grossis 1443 KsWójtKrak
nr 1416

MB

gotowe

Maskność *czy* Maskość

Ignis exsicat humiditatem. Per hoc intelligitur accidia..., que exsicat humiditatem fructus bonorum operum. Unde...: Removet humiditatem masknoscz (*pro* maskoscz?) bonitatis accidia

XV med. GlKazB IV 96

zapamiętać o mastki VI 260 a
wstęp s. 21

k

Mastki

Dioskorides... narrat, quod in Eypto est quidem ager..., ubi sunt septem fontes... In uno illorum foncium, qui irrigat, masztke czyni, vlg. rozvylsza illas vites, beata virgo lavit suum filium Iesum Christum

XV p. post. GlKazB IV 153

Stp 1x mastność 'tłuszcz'
Rkps VI (BN IV 3022)

gotowe

Mastki

In uno illorum foncium, qui irrigat,
gl. masstke czyni, vlg. rozvylsza illas vites,
beata virgo lavit suum filium Jesum
Cristum

XV p. post. Gl Kat B IV 153

Matacz

Dicens ipsum fore deceptorem al. mataczem gego nazwal 1477 PłocEpRp 13, 93

MATRZYNA bot. śmikołajek polny, Eryngium campestre L.?

Matrzyna centum capita – nazwa ciemna ety[...]

? maczkina vit) rachel. słowin. [mać złe odczytanie? może to jest tylko pierwszy człon zestawienia? Nie]

K.20 r a – Hieracium pilosella XI ex.

GlLek 36

u Rost. w sumie 4 x poświad. nazwy łac.

Łac. św. centum capita s. centumcapita śmikołajek polny, Eryngium campestre L.

śr xvi w. ø całkiem

Ze słowniczka alfabetycznego; ø kontekstu

Jungmann: matřinka odew ruskych a polskych žen.

spr. w rkpsie! – tak jest

– Nie wiążę tu ani przyrostka -ina tworzącego nazwy abiowose, ani -yna ohierżowego !!

(Merdać) Mardać

Cum aliquis minatur cani baculo, statim latrat et irascitur, sed cum sibi blanditur, poblaza, mox diligit, marda XV p.post. Gl. Dem 50

MĘTNY

gotowe

Mare enim est procellosum, mǫtne, tribulatum nespokoyne

XV in. GlKazB II 81

Mętny

Et ideo nullus istam aquam debet appetere, cum sit turbida vlg. mąthna et amara

XV ex. RRp XXIV 374

k. 206ra

brak w SStP turbidus - zmącony, mętny

Miedowniczkowa cf. Miodow-
niczkowa

! miedzirowy

gotowe

Item pro locatione scholae eiusdem ecclesiae medium morgum areae..., item unum morgum de prato in Cebrzyserro situato, item olk. miedzirowy et ceteris utilitatibus perfrui cum vicinis haereditatis suae antedictae

(1379) 1612, Kod Maz III, s. 241

Mieokylesí cf. Miçokylesí

i Supl.

gotowe

(Mielczarzowa)

mielczorowa

Janowa *melczorowa* proposuit contra Glab, pro 1 sexagena recognovit.

1420 KsKaz nr 2338

(mierzchnąć) zmierzchać się, ciemnieć

mirzknąć

Quam (?) vesperascit, mirzknyl, quoad noctis appropinquacionem et meliciinta (?) est autem dies

XV ppr. WistRp nr 2645

k. 112v

Rkps zawiera głównie kazania

dzfp. mierzchać i 3 predrostkowe formacje

Mierzieniec v. sq.

Qui autem dixerit fratri suo racha, myerzencze, reus erit concilio (Mat 5, 22)

XV med. RRp XXIV 375
k_228 r.

R XXIV 74: nelithowe slowo mirzone, vasmerwaią są s nego
R XXIV 84: zzalenesze
GlKorzB IV 63: przesmoszg(o)necze zapamathały w roszvme
GlWroc 61 r: kracz
R XXV 179: racha vlg. naszmyeroszwo
Rozm 266-7: racha. Poczvsz dzy szye yemv naszmye vol abo swoglyvye rzekl
I Supl.

(Mierzięłny)

gotowe

Mirzięt~~ny czy Mirziatny~~

D

Sed quia sancti et electi deo placent, ideo oracio ipsorum non erit execrabilis, myrszathna, deo, sed digna exaudiri

XV p. post. GlKazB IV 124

(Mierzięty) Mirzięty ~~czy Mirziaty~~

Corrupti sunt et abhominabiles, a <u>myrszathi</u>, facti sunt (Psal 13, 1), scilicet deo et hominibus

V (Fl: szadaiąci, Pul: zadrżący)

XV p. post. GlKazB IV 173

gotowe

Mier-znąć

Quanto homo sibi ipsi vilescit myersnye, tanto deo magis placet

XV p. post. GlKazB IV 145

MIESIĄCZEK 'złota albo srebrna ozdoba w kształcie księżyca' ac. pl. X

In die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum et lunulas myesszaczky, et torques nosszenya, et murenulas szurkotky kabatky

(Is 3, 18)

Wuj: odejmie Pan ozdobę trzewików — i księżyczki i noszenia XV p. post

Nosszenya XV p. post GlKarB III 104 k. 387 v

Rkps BJ nr 2416 (VIII)

indeks. oks.

MIESIĄCZEK

ac. pl.

Lunulas myeszanczky, torques noszenya

XV p. post CfKorB III 104 k. 390v.

Mieszkowy cf. Korzeń

ˈtasznik ~~pos~~pospolity, Capsella bursa pastoris Moench!

Item si de naribus fluit madida mamuterium.. recipe bursam pastoris, id est myeszkowy coszyen et da ad manum, ut teneat, et sistit sanguinem

XV p. post. RRp L III 61 (k. 159)

Miecz (?)   gotowe

Mittit ei Darius tria manuscula: pilam, gl. sc. ipsam rotundam, myacz, qua ludunt pueri.

XV med. Gl Winc 146.

K: posyła mu trzy podarki (?): piłkę, którą bawią się chłopcy

(Międzyleś)

Miedzyleś

ac. m.

eidem

Damus... sculteto duos hortos,... pratum cum vepribus inter silvam miedzyles

(1368) BenLub 146

Jan, opat lubiński nadaje Mikołajowi – sołectwo we wsi Kosowo...

Supl,

XVI w. Ø

Wymów przez wydawcę umieszczony w ind. Miejsco wości i osób. – Międzyles łąka.

'miłowanie'?

Miłowani(?)

Et ergo quantum ad hoc subdit littera: „et cum magna reverencia disponis nos" [Sap. 12, 18]. Est autem reverencia [*in mg.:* reverencia vlg. chatno (?) milovany] dileccio mixta cum furore.

XV *p. post. CatCodJag* VII 92 (BJ 1211, k. 390v)

Miodkowy +
Sciendum, quod
XXV sunt genera ypocritarum...
Tredecimi dicuntur mel in bucca, myodkowe vszthka, qui vt angeli videantur et dicuntur, vtuntur verbis dulcibus et mansuetis et tamen seruant venenum in corde

k. 175r

ca 1500 WisłRp nr 2322

Miodowniczkowa

Miedowniczkowa

Veniens in presenciam nostri consulatus honesta Mascha Swenschowa de Bloyna et recongnovit, quod ea Margaretha relicta

ę mędowniczkowa satisfecit de sorte eius post fratrem eius defunctum Martinum medownick de omnibus et singulis bonis

1498 KsRStWarsz I nr 421

Causa: Swenschowa Mascha de Bloyna cum relicta Martini mędownik.

.I Sept.

Mirzknąć cf. Mierzchnąć

I Supl.

Mittelwerg

quendam partem murorum in corpore eiusdem ecclesie dictam vlg. mittelwerg circum et circa sacrarium corporis dominici de bonis sibi a deo concessis funditus erexit ...
aliam partem murorum circum et ante capellam sancti Michaelis eciam mittelwerg vlg. dictam in corpore eiusdem ecclesie .... erexit.

1406 AGZ II 56

Młodzieństwo 'młodzieniec, czas dorastania, młodość'

(por. Mat 20,3-6)

Mistice per istas horas significatur vita hominis a nativitate usque ad mortem... Tercia hora dicitur adolescencia mlodzenstwo

Nawiązanie do Mat 20,1-6

XV p. pr. GlKazB IV 45

XVI w.

Młodzież

tu [illegible] młode gałązki winnej latorośli ze świeżymi liśćmi.
coll.

Ac dum prima nouis adolescit, młod(z)yesz frondibus etas parcendum teneris

Abraham: Póki się w młodym wieku drzewa świeżym listowiem, szczep ochraniać należy
XVI w. 1 x o ludziach
i 1 x spore kazanom o księgach

XV ex. VergGeorg 86

n. sg.

Młostek

li Vnde et syriaca dicitur vitis uel wa uel quia de Siria allata allata est uel quia nigra est et seria,e,id est olla quasi siria quia ibi primum facta est uel dicitur sic a serys quia vtilis est et necessaria vel a serie quia ordine fit uel a sero quia in sero ad ignem ponitur - na marg. mlostek

59

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 201r [k. 31]

(Linde: młost,)

łacina sprawdzona; hasła u nas i w XVI w. brak, Warsz: młost, młostek 'naczynie, statki w folwarku'; młostka, młostek 'rodzaj garnka olla łac. śr. 'garnek, kocioł [...]'

odczytanie FW do młę ka'

'naczynie, garnek'

Młynik

Que prata... extendunt se circumcirca prefatum fluvium Usque ad molendinum wlg ~~aliter~~ vlg. dictum Volski mlynyk

~~(1533)~~ (1436) Pod Z Kr 198

Młynik +

Usque ad viam, que vadit et tendit
A molendino ville vulg~~ariter~~ dicte Wyelmosza
et vocatur vul~~gari~~ młynyk

(1533 (1436)) ~~Sąd~~ z Kr 198

(Mniemany) mnimany †

Zmovywschy ty slova Jesus vroczyl szye do domu svey mathky a do Yozepha mnymanego oycza (putativi... sui patris)

Rozm 141

Mnożenie

Apostolis data est virtus signorum ~~pxpkex~~ propter fidem gencium nutriendam, mnozenya

XV w. post. GlDom ~~60~~
60

(rozszerzanie, wzmacnianie, krzewienie, pielęgnowanie)

Mocarzów

Non prece uel supplicio, sed nec terrore potestatum, gl. moczarowo

XV p.post. PF III 287

k.170b z Rkp czyt. Józek Reczek
(Brückner czyta: mocza nova, błędnie!)

pod mocarzem: mocarze potestates R XXIV 374

~~Nowy~~ Mocarzów

Mocza nova. II ½ XV 2 Fil. III 287.

XV w. pol.

moczarovo

170 b

2. Morski   m. sg. f. – związany z morwą, tj.: morwą.   †

Morska yagoda mora celsi

XV ex. GlSek 39

I Supl.

MOWIAĆ

gotowe

Ait, movya, enim: Tempore accepto, ~~[illegible]~~ przygemnego czasu, exaudivi te (II Cor 6,2)

1435 GlKazB II 51

Mówięcy

gotowe

Myly Jesukriszye..., prosą czyebye, nye chodzy do Jerusalem v ten czvartek, boczyem vyelye zlego slyschala o tobye movyączy

Rozm 496

Słowni sob. Klekotki

w nazwie bot. krowie klekotki

Ø w SłStp — są w SłStp ut. III 1 x ze Stanki

Mrówczyca Zool. 'mrówka, Formica L.'
(de cicada et formica)

Hijs auditis mota cicada rogauit formicam

mrovczicza

'Bajka de cicada et formica'

1436 RRp XXIII 276

Cn. 0, Linde 0

k. 60r

stsłp. Mrówka - z R XXIII z in. rkpsm - i 2x ze Stank.

St XVI w. Mrowczka, mrowka

StWarsz [Mrówczyca] p. Mrówka

Mrowiszcza i ona, jak mrówczyca w smole

Orkan

mrowczyca przyrostek -ica wyraża tu zielskość, a może (wiewiórczyca / wiewiórzyca) wyraża stosunek, bo cykada obmawia mrówki.

I Supl.

! myerszanka

Nobiles Franczko de Ca[...] recognovit se arendasse thabernam su<am> al. **myerszanka** in propinquo a Wy[...] et cum ortulano nobili Andree de Raczi[...]ny.

1430 *ArchCastrCrac* IV 75 nr 505

MYSZOKRZEW

Myszokrzew

czy to XV wieczne? tak

bot. kurzyślad polny, Anagallis arvensis L.;

glosa XVI w.

Anagallus, id est myssokrzew, (myszothrzew*)

wyd.* glosa dopisana później, może w XVI w.

Słstp. Myszotrzew 'kurzyślad (polny), Anagallis arvensis L. et phoenicea Schreb.' 1437 Rost. Cf. Myszetrzew, Myszetrzew, Myszoczrzew (?).

XV ex. GlLek 68 K 92 r a

Anagallis phoenicea Schreb – uważana za odmianę gat. A. arv.

I Supl

gotowe

Nabywanie

Primum querite regnum Dei ... et iusticiam eius ..., quia regnum Dei est dignius quam iusticia regni Dei, quam ius ordine acquisicionis nabywanya

XV med. GlKarB III 43

Nadawek (o połtrzecyjaci grziwni groschi szyrokych) gotowe

Jsze
Czo mąt Basch ozalował..., tego mu nye snaya, yedno nadawky,

(leg. czom mu)
czomu ~~mu~~ cu domostwu myal prziędacz, yaco drzelcze skarali

1432 Pozn nr 1412

Naddač   gozave

Curam illius habe et quodcumque supererogaveris, naddasch V ego... reddam tibi (Luc 10, 35)

273, Rozm 333
(HamLubV: natho, leg. natto, vydast,
natto vciniesz),
HamKal 273: vydasch, R XXIV 75: natto vciniesz),

XV med. GlKarB III 41

(o ciałach niebieskich) x

Nadech (rozpływ, oświadczanie, oddziaływanie)

Ista valent ad sequencia:... retrogradus zasyastapny, remissio rosczyagnenye, influencia nadech, XV ex. GlWp 75
galaxia byaloswyath

Inc. 24 add.
Muzeum Sieradz

cz. łac.-śr. i polska (influentialis), ma cytaty, na podst. których ustalił[illegible] [illegible].

~~Nadwiele~~ */ NADNAWIĘCSZE (Nadnawiększe) ~~Wiele~~

~~Nadnawiętszy~~ cszy — gotowe

Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, ~~...~~ maxime, nadnawarszne, autem ad domesticos fideij (Gal 6,10)

(SłJ I, 113, ~~XX~~ XV wied.

* było bardzo 'nadwielki' napisane wg. P. Saf.

Radz. Hs. (Wien)

bryj: czyńmy dobrze wszystkim, a najwięcej domownikom

(Nadnawyższe)

gotowe

Nadnawysze ~~czy Nadnawyszsze~~

Ibi igitur amici summe nadnavysze essent nobis necesarii pauperes

XV p. post. GlKazB IV 143

~~Nadwiele~~ | ~~Wiele~~ ?

Nadwięcej ex superabundanti

(...ma przez pana w nadze gayonym)
Thaky sbyeszeza... trzykroćz, a nathwydzizey czwarthey vpomyenyon byez Sul. 80.

Kedy szolthisz albo kmyecz sz voley... przes wyny pana szwego szbyezy. V

(tez et
(ex superabundanti quarto)

H 322

~~Większy = major~~

× Nadwiększy = maximus \ ~~Wielki~~ (Naiwiększy) neutr ze

19

Alleć thogesoze nadwßdse milosierdze bosze bilo, Gn. 181, a ise gdisbich on sam se fszyczką nebeską oyszą k nemu nanedzil

(Trzem)

najzwraconiejszy pod wzgl. ~~natężenia~~ ~~siłowania~~ wielkości, nasilenia

↖ Nadwyszość (Nadwyższość) g. Jf. +

Duodecim sunt consilia dei:... 12. vitacio sollicitudinis <superflue>, nadwischosci, hoc ultra naturalitatem. De hoc loquitur... Christus in ewangelio dicens: Nolite solliciti esse, quid manducetis... Aves nec serunt, nec metunt, nec in horrea colligunt (Mat 6, 25-26)

XV med. GłKorB III 43

‘nadmiar, przesada’

K

zanieczyszczony gnojo...

Nagnojony

Iesus... nascitur in Bethleem..., nunquid inyerit pallacium marmoribus splendidum,... sed pocius... humile tugurium, vile squalidumque, nagnoyone, presepium

por. Luc 2,7

XV in. GlKazB IV 40

gotowe

Naigrawca

Cui illa moto capite illusorem, gl. deluso-rem, sc~~illicet~~ nuerem (?) naygrawcza, deludens ad veritatem respondit

XV med. RRp XXIII 279

k. 266

wg Wojasa

delusor - szydźca illusor - 1. st. i 2. zwodziciel

+

Najemnie

Desiderio desiderabant esse par|ticipes eterni regni ... Iam tenent, quod desiderabant, tenent | quidem non conductive naÿemnÿe, sed heredi|tarie

1493 Gl Aug 125

(w taki [sposób] jak ktoś bierzy coś w najem)

(Najmit) Namit gotowe

Mogaly z namythy ˇszwyatczycz y pryszagacz bandcz o pyenadze albo o glową... ~~albo czo yesth prawo podlug prawa~~ ?, czyly mogą ge odrzvczyacz, aby nye szwyathczyly any pryszagaly?

ˇ(appretiatis hominibus)

OrtOssol 70, ~~1~~ 2

sim. ib. 18, 2

(Najmit) Namit

Gdy czlowyeka ozalnya o glowa...
a then czlowyek[a] postawy poraka...,
mogaly z[a] namythy szwyathczycz
y przyszagacz

OrtOssol 18 rb

NAKROPIĆ (imper 2 sg.)

a szadło tyeczwyoka, oley...

Wyeszmy loy czelanczy... a bobrowye stroye... a thym nakropy szarką

wsz(e)go v mon szłuczy-sz poszpoł

XV ex. GlLek 45

kroplami cieczy obrzucić, kropigę zwilżyć

impl. I

Namiętność

i. sg. namiętnością

opportet enim, quod caro speculatur, quod subrepat et certamina, *gl.* namyąthnosczą, horret, qui autem X [Christi] sunt, carnem suam cum talibus crucifigunt

XV *WisłRp* nr 2247 (k. 223r)

u nas hasła brak; nie wiadomo, czy jest to glosa nadpisana nad crucifigunt, czy podpisana pod certamina, co formalnie byłoby bliższe, niż w odniesieniu do crucifigunt, może też nieco bliższe znaczeniowo, ale i tak odległe, w drugim wypadku jeszcze bardziej odległe

Namiłosierny v. sg. m.

Czebe tegodlo namiloserni ocze
(clementissime)
(pater)
~~przesz Jesu Cristo, syna twego~~, ... ma-
dlimi y proszimi
(o Bogu) (wielce, bardzo miłosierny)

1433 Msza XVI s. 105
k. 68r

Te igitur clementissime, namiloserni (Msza II-IV. VI. VII. XII-XIV: namiloscziwszy, VIII: namyloszczywszy, nataskawszchy, IX: miło-

VERTE!

scrinschi), pater... rogamus ac petimus

Namyślenie

gotowe

Gdysz ten czlowyek przyszedl szdrow przed gayony szand *gy sz dobrego namyszlenya (mente deliberata, OrtMac 106: sztrowego, lep. z zdrowego, zamyszlenya) mnye dlug wyszwal..., azaly yest mogę ~~zastawyenye~~... ma... ~~mnye... ma~~ mocz myecz?

Ossol

OrtRuRu 78, 4

(Nanawyższej)

gotowe

Nanawyszej *czy* Nanawyszszej

D

Audivit (*sc.* verba dei) et Pilatus et insuper nanavissey Christum quesivit

XV p. post. GlKazB IV 112

insuper – oprócz tego, ponadto, dodatkowo

~~Na~~Nipożyteczny

O pauendum miraculum, dzyw løklyvy, o inutiles reprobosque, o nanypoziteczną ganyebną, et impios zlosczyvą, stultorum mortalium conatus, szalonÿch ludzy praczę.

XV *p. post.* *CatCodJag* IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

Nanosić się

praes. ind. 3. sg.

Quia dum mens ad laboris excitacionem corpus non stimulat, *gl.* non instigat nye przypądzaya, pigricior paralysis, *gl.* sc. talis infirmitas, contractatur, *gl.* grauatur *nanoszy szą*, id est sit, et vexacionis conswetudinem sepius in se suis viribus, *gl.* id est in suis fortitudinibus, eneruat, *gl.* nachila destruit

11/
1466 RRp XXII k. 132
rkpsBJ 2195

u nas brak

odczytanie FW

'ściągać się w kopaś, powiększać się'

+

---------------------------20b

Voczech pogorzelszky Kon zelaszno Szywy Strelczy dobry Sbroya Strelcza /k. 54v/ Kon Szelaszno Szywy podpacholatem napada malo na noga Kon byaly Strelczy Sbroya Strelcza Konyk czyszawy jnochodnyk Sbroya Strelcza Grabyonowszky Kon vrony podszamem strelczy Sbroya Strelcza Kon czyszawy Strelczy maly podpacholatem Kon byaly maly Strelczy Sbroya Strelcza Valazek vylczasthy podStrelczem Sbroya Strelcza

GórsJaz 277 k.54r-v

napadać

1499 (Rp

+

Napełniciel

'ten kto wypełnia, wykonuje czyjąś wolę'

Estote factores verbi, bandzczye napelniczele szlova bozego, et non auditores (Jac 1,22)

XV p. post. GlKazB IV 123

R XXII 354: *pełnyaczye (k. 258v) fot.

AKZiT III 106: czinaczy (s. 91)

Napełniciel

Non auditores vel doctores legis iustificabuntur, sed factores ale <u>napelnycz<ele></u>

(Rom 2,13)

XV p. post. GlKazB IV 146

'ten kto wypełnia, wykonuje cudzą wolę'

+

napęczniały -ała

ac. sg. m.

et tunc vidi, quod virgo deposuit palium suum et habuit uterum gravidatum ~~napęcznali~~ napanczнali

Glosa w Kazaniach - Sermones de sanctis super evangelia et epistolas.

1403, SłPol W

~~8~~ 7

gotowe

Napędzidło

Dedi etiam campum vel agrum una cum rubetis ibidem sitis.
Haec omnia sunt demonstrata per me cum caeteris haeredibus, circa quod excepi stationem gregis dły. napędziollo

(1403) 1615 Dok Mp V 18

na pędzidło?

Napiastować się

O, virgo, accipe meum dilectum filium et venerare eum vlg. napyastuy sye yego

BN 3022 fot. ∅

Lat F I 449

XV p. post. GlKazB IV 152

k. 253d

R XXV 200 fot. ∅

Napierność

†

Addunt illius fastum arrogancie, gl. pompe, turgiditatis, V napernoscy, a nemine ferri debere g. sg.

V contumelie

kl. zam. contumacie (?)

por. Thum s. 222.

XV med. Gl Winc 150

NAPOMIENIENIE

+

(eleccionem)

Apostoli enim ipsam inchoaverunt ab exhortatione salutifera, napomeneńym swantim, quia beatus Petrus utilem sermonem promisit

napomienienie święte

Słowniki: exhortatio 'zachęta, prośba, namowa; krótkie kazanie okolicznościowe'

ca 1430 GlKazB II 17

Napora

Sciendum, quod propter septumplicem rem deus permittit paupertatem super suos electos, qui salvari debent... Tercio propter nimium desiderium incessabilem, przepornoscz n[y]apory, quando aliquis assidue rogat deum

glosy wewnętrzne

XV med. GlKazB IV 99

w tym samym rękopisie (ta sama ręka), s. 92 wydania, też glosy wewnętrzne: tres perfecciones nobilissimas (trabuit)
↓
wielebne trzy dokonałoszczy (także kolejność polskich wyrazów z tekstem do łacińskich!)

'bardzo silne pragnienie czegoś'

NAPOWIADACZ 'ten kto obwinia, oskarża'

Amen dico vobis et caetera quod dicit sc. Augustus de verbis domini

Audistis superbum accusatorem ,napowiadacza, audistis humilem reum, audi nunc iudicem dicentem

Augustyn: Sermo de verbis domini

SL ∅

SW ∅

Amen dico vobis, descendit hic, sc. publicanus iustificatus a templo

accusator oskarżyciel Wiec. śr., sondziel i oskorzyciel, donosiciel

Wp: Napowiedniec 'obmówić, oskarżyć'

ca 1430 ~~140~~ GlKazB II 22, k.92v

accusator - qui accusat, żalobce

St. Łac. śr. cz. navmlovnyk, żalovnik

ÑAPRAWCA +

Excellenciam enim recuperare non potuimus nisi per reparatorem ,naprawczø, excellentissimum

'ten, kto coś naprawia, tu o Chrystusie: ten, kto naprawia to, co ludzie zepsuli swoimi grzechami, odkupiciel, zbawiciel'

za 1430 ~~[illegible]~~ GlKazB II 20

Naprędki gotowe

Nam preteritum perdidi instans celi cursum rapidissimo, gl. prorutissimo naprathkim, iam transim

XV med. RRp XXIII 279
k. 260

wg Wojasa

Naramek

Margaretham Ochmankowa in Sandecz, datis medio septimo grossis Clare institrici de Cracovia pro expensis…, quam sibi intentaverat occasione trium marcarum et sex grossorum pro carbasz al. <na>ramky, ut asseruit receptarum

1445 *CracArtSuppl* III 174

~~Naramki~~
Naramek

gotowe

Perichelides sponky, *naraky (war. kal.: Periscelides sponky, *naranky[e], mamotrekt miku- sponky, *naranky[e], mamotrekt miku-Torski: spońky, naramky, offerimus in donariis Domini singuli... periscelides et armillas Num 31, 50)

p. = klamra, haftka, rzemyczek u nóg

ca 1470 MamLub 45

u. 89.

Narodzicielka

Recurramus ad genitricem, narodziczielka, gracie/ sc. Mariam XV med. ZabU-Pozn 124

Sermo de Concept. B M. Virginis

Narzać się

Contra zsychanie pedum. Contra infirmitatem pedum vlg. zsychanye accipe flores qui in piscinis crescunt albi vlg. narza szye et sicca bene et asparge super loca infirma

1475 Rost nr 3269

I Supl. Rost błędnie narsiężrze.

(Narzezać)

Narzazać

Sicut iste piscis assandus inciditur vlg. karbowan bywa albo narzaszan ad salsandum ipsum, sic Christus graviter quinque wlneribus fuit incisus

XV med. GlKazB IV 95

(nacinać)

Naski cf. Koper

Naszny

gotowe

Kyedyby w nasznym (OrtMac 98: w naszem) [nye] myeszczye czlowyeka zatwerdzono..., kako tego czlowyeka ku prawu mogą dobycz?

OrtOssol 73, 2

Naśladownie

Secunda, *gl*. sc. regula, vero est, ut sis, *gl*. sc. tu musca, auara de pedibus tuis, *gl*. de tuis gressibus, nunquam des alterubi, *gl*. in alio loco, duos, *gl*. ambos pedes, ne forte poriectis in malum, in perdicione per consequens, *gl*. deinceps nasladownye, sis eorum, *gl*. sc. pedum

XV *med*. *RRp* XXIII 279 (rkps Czart 1315, k. 264)

odczyt. FW

Na(ś)więty (superlat.)
Raczy dacz, aby ylekole gych
V(C tey oltarzowey vczastnoscy naswyą=
tego] syna twego czyla V y krew przyalybychom
V(przyęli ...,
(ex hac altaris participatione sacrosanctum
filii tui corpus) et sanguinem sumpserimus)
VI
1456 Msza 6 s. 262

naswyętszchego] 3, 8 III, VIII, XIV

swanthego] X IV

N(Ś) Święty
Skyeze twardoscz pokoyą y lasky
abysze gothowy byly *naszwyathimi

*thayemnyczamy *bozimi ~~stronsz~~
1456 Msza 6 s. 263
VI 264

~~1456 r. XXV, 263/ 264~~

sacrosanctis misteriis Christi, sim. XIV
naszwyøthszym § III. XII:
tayemnyczam boszym

Waśvięty

(Natszek)

Natszeć

Lepra anhelitum fetidum facit et homines ceteros inficit nathsy, ideo morbus contagiosus dicitur

XV p. post. GlKazB IV 160

EB 29-30

(Natczysty)

Natszysty

+

Hec infirmitas lepra est walde horribilis... et eciam detestabilis, fetulenta et contagiosa nadszysta

XV p. post. GlKazB IV 148

FB 29-30

Natłoczać + (miara) natłoczana +

Luc 3, 11

Qui habet duas tunicas, det unam non habenti ‖ et istis dabitur mensura conferta, natłoczana V, id est manibus compressa

V(Luc 6, 38)

XV med. GlKarB III 35

Natłoczyć 'napełnić, naładować do pełna'

Nawabiać +

Ysze

Andrzeq Januszeni ne layal
ani go nawabal stogo s nim v rocze

1407 Kal nr 200

— przyzwać, wzywać
powoływać

wabić - namawiać do przyjścia (do kogoś lub czegoś)
zachęcać do czegoś, przywoływać, wzywać

od-, po-, przy-, wy-, zwa-

Nawabiać

+

200. yakoſmi przitem bili yſze Andrzeg Januſzeui | nelaẏal anigo nawabal ſtogø ſnim vrocze

1407 Ucł nr 200

(Nawnokost (?)) skrawalnica-to narośl złotostawowa na kończynach, dawniej zwane też mostwą kostką

Contra nawnokost.Lligare cum filo et subtiliter scindere et cum digitto extrahere illam materiam, quo facto religare, extunc cutis ad locum *sua *pristina [...] brak końca recepty

XV p.post. RRp LIII 61

K. 126 (K VIIIv)

Bohemism

K

sim. ib. K. 368

+

Nawnokost

Contra nawnocost

XV ja poł. RRps L III 64

Bohemism

(E13 w eksc.: albo nawonocost)

k. 368

w fot. tej k. na naszym mikrof., ale obejrzałam zapis dokładnie, jak czytałam mikrofilm wypożyczony z Wrocławia w 2003 r.

Wyraz polski jest w tytule rozdz., powtórzony z k. 126, ta część zawiera rejestr tytułów rozdziałów

gotowe

Naznamienity

Recordare, quod

Primi sensus homo factus est in societatis commune iudicium et a tribus fratribus, Noe filiis, humanum post modum infirmitatis euidens documentum, gl. manifestum doctrinam notarium, nasnamenitą navką, disseminatum est genus

1436 RRp XXIII 278

k. 99r

Nehtyk

Nehtyk ungula

XV ex. Gldek 43

Nematny

†

Tyś namacna (pro nematna)
ścieszka błędnych

cz.: nemátna cesta (błudných) RM 329

XV p.pr. R XIX 42

Nieszkowiczny cf. Skarżin

I Supl.

Niebędący

+

Sandra ma przykazacz przez woz-
nego v parodzye... pewne myestcze
y rok thego (pro themo) nyebanda-
czemo naznamyonwyącz

Sul 9 w.31

Niebieskość

Anagoge, dzvyrzchownoszcz vel nyebye-szkoszcz, dicitur ab ana quod est sur-sum et goge quod est ductio, quasi sur-sum ductio. Unde sensus anagogicus dicitur qui a visibilibus ad invisibilia ducit

XV ex. GlWp 90

Nieboga

Bij wam nad dzyathkamy nye byly thakye tho pozory, yelye ya nyeboga nynye dzysa szesczala nad szwym nad mylem szynem krzasznym. yst on czyspy maky nye badacz u zadney wynye

XV p. post. R XIX 48

+

Niebojący

Wlgare canit proverbium: Timenti deum bene erit in consummacione *gl.* alye nyeboyaczego canes mordent

XV p. post. GlKazB IV 120

NIECHWIEJĄCY

Exemplo istius mulieris mens in oratione debet esse fixa, non vaga, ne, chweyącza

1430-40 GlKazB II 15

+

Niecierpliwoć

niecirpliwoć

Multi sunt ... contra paupertatem cupiunt habere et gustare divicias ... contra pacienciam et persecucionem impacienciam, nyecyrplywocz, et vindicacionem XV p.pos

GlDom 71

Nieczujny †

Ex quo insensibiles, gdysz nyeczvyne, lapides scissi fuerunt

ca 1500 Gl Kaz B I 44

NIEDBAJĄCY
NIETBAJĄCY

+

... si silencio et paci, melancolicus est vel dissimulator netbayǿczy, szmeszkayǿczy, si aliorum correctioni, turbator pacis et presumptuosus klopotliwi est...

1430-40 GlKazH II 18

NIETBAJĄCY NIEDBAJĄCY +

Melancolicus gruby, dissimulator, netbayącz, piger czą̨nsky

urwana karta

1430-40 GlKazB II 18

NIEDBAJĄCY

,Nedbaioczim, suadet, ne in desperacionem incidęrent

XV in.GlKazB II 84

Niedbający

× Byłam s ×łmodoscy pwsthy, ×niedbeyacy. roskosvyacy, ne stałem w cesz swe duszy

~~zob. Stan, magazyn~~

~~s. v. dbać~~

SkargaWroc w. 5

Niedbany (?) +

Remissa *nyedbana (war. Lub.: nyedbawa, V)

V, mamotrekt mikułowski: netbawa, egestatem operata est manus remissa Prov 10,4

1471 MamKal 135

Niedbawy †

Nyedbawa (var. kal.: *nyedbana, mamotrekt mikułowski: netbawa) remissa (egestatem operata est manus remissa Prov 10,4)

ca 1470 Mam Lub 135

Niedobrowolny

<...> woÿtek niepo<k>radl scotha chøszebnø rzecø | <...>dzal bi {ne} bil nedobrowolni

1402 *Kal* nr 55

Niedochodzący

†

Nyedochodzączemv (war. lub.: nyedochodzą) abortivo versus est abortivus matris, sed de ventre recisus postimus est natus defuncto patre creatus (novissime autem omnium, tamquam abortivo, visus est mihi I Cor 15,8)

1471 MamKal 282

Niedochodzony †

Abortivum nyedochodzony (wat. ~~Kal.~~ Lab.: nyedochodzyey) (ne fiat haec quasi mortua et ut abortivum, quod proicitur de vulva matris suae Num 12,12)

V. mamotrekt kapitulny: nedochodzie

1471 MamKal 41

Niedojrzały (niedozrały) Niedojrzałek

~~domus materialis czelestny~~;

labruscas golusky nadlem ne-
doszrali;

~~Brückner Kaz. Św. 2~~
~~Rozpr. Tom 25, str. 206~~
~~Pot. Łac I F № 449~~
~~ze Św. ... XV~~

3118

XV p.post. R. XXV. 200.

Golusky labruscas, gl. nedoszra(l)ki
XV p.post.

Niedojrzałek

Niedoźrałek *czy* Niedoźrałka

Laboravi, dicit Christus, et parwm fructum accepi, quia habeo se tanquam vineator, in qua vinea corwi, id est demones, comederunt maturas was, id est potentes huius seculi et divites, et ego solum congrego labruscas nedoszra<l>ki, id est pauperes orphanos

XV p. post. GlKazB IV 145

I Supl.

Br, III cz. Karawia s. 200 cyto nyedoszrali
SStp V 171. (Niedojrzały) Niedoźrzały 'taki, który nie dojrzał'

Niedojrzałka cf. Niedojrzałek
Niedożywałek cf. Niedojrzałek
Niedożywałka cf. Niedojrzałek

i Supl.

uzupł. I

(Niedomniemale) Niedomnimale

Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret in occidente, sic erit aduentus fily hominis subito, spe improuiso nagle, nyedomnimale (Mat 24,27), gł.

fot. wyp. rkpsu skan 0004.tif

nw skanie odpowiedniego miejsca z książki Wisłockiego – 538.jpg*

XV *WisłRp* nr 2247 (k. 54v)

u nas i w Sł. XVI w. hasła brak, ale jest w Sstp:
(Niedomniemały) Niedomnimały;
(Niedomniemanie) Niedomnimanie

* lub IMG_0554.JPG

Niedomnimale zob. Niedomniemale

yotowe

Niedoskonały

Quo fit, vt si in quolibet genere imperfectum, nyedoszkonalego, quid esse videatur

ca 1500 GlPozn 34

Niedostajać

gotowe

Nye gestly tego gydaczego gymyenya tako wyele, <yako> sstho grzywyen, czego gydh nyedostaye, tego mozzy ta zona nyechacz, a tesz ottokoly go yest, to ona ma wszytko wzancz

sim. OrtMac 140

OrtOssol 102,4

gotowe

NIEDOSTATECZNOŚĆ

Tunc Deus a suis electis et dilectis amonebit omnes insufficiencias. nyedostatecznoscy. absterget enim Deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum (Ap 7,17)

XV p. post. GlKarB III 105

K: niezaspokojenie
7: niedostateczność, niewystarczalność

NIEDOSTOJNOŚĆ

Suberbia consulit ad dignitates..., inhabilitas (n)edostoy(n)oscz, vero et grossicies, groboscz (pro groboscz) prohibet

1430-40 GlKazB II 21

XVI, niegodność
1: brak zdolności

Niedouczony

gotowe

Idiota nyedowczony ab idos diuisio et ota litera impertus, ignarus, rustus, rusticus, indoctus, stolidus (si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotae, quomodo dicit amen super tuam benedictionem? I Cor 14, 16)

ca 1470 MamLub 282

~~1471 Kal~~

~~ca 1470 MamLub 282~~

wyj: niedouczony

NIEFAŁSZYWY

gotowe

Nemini dantes ullam offesionem, ut non vituperetur ministerium vestrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa paciencia,... in spiritu, in caritate, w mylosczy (non ficta) nyefalszyvey,... per infamiam et bonam famam (II Cor 6,6)

V (Gl) I 73: w lasce nyefalszywey, nye-w-obludnej "w nieobłudnej", R XXV 258: nyeobludnem)

tnij: nieobłudnej

1435 GlKazB II 52

Niegospodarz

Nos omnes sumus collati ab eo in hoc mundo non ut in propria domo sed aliena, ut hospites, nyegospodarze, et advene

XV p.post. GlDom 74

NIEGRUBOŚĆ n. sg.

Sic fulgebunt iusti, ecce claritas.
Et tamquam scintille, ecce subtilitas,
negrubosce, ... in arundineto discurrent,
ecce agilitas (Sap 3, 7)
(fulgebunt iusti et tamquam scintillae in harundineto discurrent) XV med. GlKar B III 83

K-507v.

n. sg.

NIEGRUBOŚĆ

Tercia dos est corporis agilitas..., quarta subtilitas negrubosci

Notandum quod Christus integre resurrexit cum omnibus membris... et cum quatuor dotibus...

XV med. GKorB III 83

I Supl. glosa w Konarskiach

gotowe

Nieżdący

Mamly szwey zemye prawo odzyerszecz y dosteżgnącz gydączego gymyenya y nyegydączego gey gymyenya?

in mobilibus bonis et seminalibus

OrtOssol 29,2

sim. OrtMac 26

Nieidący

Ysze człowyek może dacz swe dobythe y gydacze gymyenye y nyegydaczeV, kamo chcze

V(sua acquisita bona hereditaria et mercimonia)

OrtOssol 59,2

sim. OrtMac 76

Nicidący

Azaly gego (sc. dziecięcia) czasskorz gymye-nyą bandzą gydacze albo nyegydacze, tho gest stoyaczey. odpowyedz na gego mathka?

V (OrtMac 89: bandz gydaczego bądz sthoyaczego)

OrtOssol 67,1

wac. tylko: in hereditatibus et bonis

Nieżdący

Mały test gość z szakładem (tzn. z zakładem)... czekać...

a kako wyele ma dnyow... czekać podług prawa, bandcz zakład gydaczy albo nyegydaczye gymyenyeł?

V (OrtMac 122: bądź zakład gydaczy albo nyegydaczy)

OrtOssol 89,2

Tac. φ

Nieidący

Ten mosty thym dzyeczom gych gymye-
nye gydacze opewnycz szwym nyegyda-
nye otym gymyenym, to gest stoyaczym
(OrtMac 127: swem stoyaczym gymyenym)

OrtOssol 92, 4

Dac 4

gotowe

Niejedzący

Kyedyby gosczi gosczyowy zaklad w wyszna- nem dludze zastawył, bandze gedzaczy albo nyegedzaczy ((sit pignus edens, ut equi aut alia pecora, seu aliud pignus)), <sławye> koyn albo szkrnyaki..., czo maya s thym zakladem vczynycz?

OrtOssol 69,2

†

Niejegojski

Cui (*sc.* Christo) leo crudelis, hostis humane salutis dyabolus, occurrit volens eum devorare... Sed quia ori eius non congruebat gustus iste, nyegegoysky tho kąs byl, ideo oportebat eum evomere mvszylo mu go przeszyescz

XV p. post. GlKazB IV 164,

sim. ib. 119

Niekajanie

Sextum ~~xpx~~ pecatum contra Spiritum Sanctum est finalis inpenitentia, id est conyeczne nyekayanye

1453 RRp XXIII 298

k. 360r

Niekarność

gotowe

Inanis glorie septem sunt filie..., tercia est iactancia, qua quis enarrat bona sua, ut laudabilis appareat..., quinta est pertinacia, gl. pertinacia, nyekarnoscy, que factum suum vel dictum defendit, ne errasse videatur

XV p. pr. Gl Jag 103

(Nickilkonaście)

niekielkonacie (ktg. świętokrzyskie)

v [w] wøsnes*lirschen w me [s]dzerszene pol Zorrewa, co [s]dzerszen od *nekolkonacze neś[s]drel? ^

((pro nekelkonacze)

1404 RtKon nr 185

Jako Jarosław posłał posły do Katharzyny: v

^ Tegda* rzegła Katharzyna: Ne wąsznen (ktg. wrząstos) sdren any* chzen wąrowac

gotowe

Niekrótki *czy* Niekrotki

Moraliter per asinam, que domita erat et pondera in se portabat, populus Iudeorum designatur, per pullum autem lascivum et liberum, ny<e>crothke, nerobothne, gentilis populus designatur

XV p. post. GlKazB IV 113

nieleżanie

†

Jaco dla nezaplaczenÿa[2] {gifczini}
a zalogÿ ne[3] le|zenÿa yem[4] fcodzen
L marcas[5]
Alii in testimonium.

(VIII 36) Smogorzewsky cum Golass

1424 Kościan nr 1032

NIELŚCIWIE

Ora in confessione vera, vere et non simultate
nelscivye

XV p. post. GlKorB III 103

1, 3.

niałściwa

+

Jacom[6] nyelſcziwe[6] Maczeyewy *scolteto*[7] podawal | pyanczdzeſſzad[8] Grzywen groſſy za[9] Szoltiſtwo[9] | a[10] pan[10] mye[11] [[m]] otegnal otmyego[12] y[13] nedal[13] nygo[14] | cupicz[15]

1420 Kościan nr 828

8

Nieludność

gotowe

Rozgnyewaly gy w bogoch czudzych y nye-w-lyudnoszczy (w nieludności) ku gnyewowy przywyedly (in abominationibus ad iracundiam concitaverunt ~~Pu~~ Deut 32,16)

PuT Deut ~~32~~,24

gotowe

Niełagodny

Sermo brevis et rigidus, szroga a

1515 nyelagothn[y]a, cum mulieribus est habendus

XV p. post. GlKazB IV 159

gotowe

Niełatwie

Quandocumque ergo predicatores inpacientes sunt, difficulter nelatwy⟨e⟩ possunt alios iudicare

1403 GlJag 93

sprawdzone w GlJag

Niemający

Quicumque evisce, takyego, uestigacionis, doszyęgnyenya, iter, drogę, incedere, podyącz, nititur, chcze, continuo uia illi omnis obcluditur, natichmmyast byva gemv zakryta zabudovana, et ante se nihil nisi deserta, pusta, loca et inuia, drogy nyemayącza, conspicit.

XV *p. post. CatCodJagRp* IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

l Niemiasa cf. Niemiąższy
Niemiożsży cf. Niemiąższy

I Supl.

Niemiąższy

niemiąszy n. sg. m. (corus erat vitiis atque

Tibia..., tenuis, simplexque, aspirare et adesse,

n Nondum spissa, nyemyasza, nimis complere

sedilia, sz godnosczy, flatu, XV ex. Gl-

Korn II 211 quo... populus... coibat

wyd. cyfa niemiasta

Sm... 93: nadawać się (klarnet) do towa-

rzyszenia chórowi i do wypełniania

głosem jeszcze niezbyt gęsto

napchanej widowni, dokąd

schodził się lud

I wyd.

XVI w. 2x

Niemiąsy f. Niemiążsy

(Niemieć)

gotowe

Mienieć

Nam illa hora (*sc*. separationis animae et corporis) tremenda vox raucescit menyeye et lingwa verbum excuttere non potest

XV p. post. GlKazB IV 144

m. sg.

Niemowa

Verecundia illa regnat in corde, ut homo debite non exprimat peccata et hec mutitas, nyemowa, aliquando provenit ex pudore

1414 GlKazB IV 36

gl. w Kazaniach Łukasza z Wielkiego Koźmina

Nienauczony

Sed rore, quem ex fronte doctorum hauseris, flectentes indoctorum, nyenavczonych, ortulos irrigare

1466 RRp XXII 12

k. 141

Nieobejrzenie

nieobeźrzenie

Quod spiritus sanctus mittitur primo invisibiliter nyeobszrzenye XV p.post. Gl-Kórn II 191

gotowe

Nieobrona

Gdysz to gymyenye yescze za zywotha mnye
moya szyostra polyeczyla... a myey zenye
w me gymya... trzeczy dzyen przed yey smyer-
czya klucze k nyemu dala... a odumarla
go nye-w-obroonye/yey maza, any gescze yest
<yego> w obronye..., asza ya nye blyszszy k temu gymye-
nyu okazacz swa obroną?

1(OrtOssol 97,3: wnye<o>bronye

OrtMac 134

Nieodmieniony gotowe

Quod si iste pannus, de quo nobis scribitis, remansit integer in se, sicut subtractus est, et non alienatus al. nye odmyenyon et rei... emerunt eum in foro annuali libero

1466 Decr M Crac I/ cur 769

NIEODZIERŻANY

(Nieodzirżany)

gotowe

Olim quatuor erant hominibus dura, pricona, et incomprehensibilia, nyemilosczyva a ňyeodirzana, scilicet celum, angelus, mors et deus

XV p. post. GlKazB IV 136

nieogrodzenie

gotowe

Quia tua nonsepcione al. thwoyem nyeogrodzenyem predicte tue aree deserte in Gyssowycze seristi (?) sibi dampnum in bonis ipsius

k 1477 LubZiemRp V 17v

NIEPEWNOĆ

gotowe

Nota octo impedimenta oracionis, ut non exaudiatur... Secunda causa est quies, pocoynacz, familiam non est conveniens inquietare... Tercium est oracionis dubietas nyepewnoscz

XV med. GlKarB III 85

Niepilnie

gotowe

Non minus reus erit, qui verbum dei neglienter, nyepilne, audit, quam ille, qui corpus Christi sua negliencia in terram cadere permittit

XV p. pr. GlKazB IV 60

Niepobożnie gotowe

Peccaui tradens nequiter, nyepobosznye, sanguinem iustum (Mat 27,4)

ca 1500 ~~JARp X 200v~~
GlKarB I 79

Niepochutny u. Sg. m.

Multa senem circumveniunt incommoda,

,, Dilator, spe longus, iners, auidusque futuri,

* liakomy, nyepochuthny XV ex. GlKórn II 211

=

1 przykł. - XVI w ∅

\+ chutny

Pochutny ∅ w SStp / Wszystko odkłada na (później)

Simlus 90: Gnuśny (sc. senex), żądny przyszłości, trwożny w życiu, skłonny do narzekań

Niepocieszony

Sic ~~a tako~~ homo audiens verbum dei et non faciens secundum illud, manet vacuus a gracia dei, incoñsultus, nyepoczesschony, et irremuneratus a deo XV p.post

GlDom 55

V(pro inconsolatus)

?- nie wynagrodzony, pozbawiony nagrody

NIEPOCZEŚLIWOŚĆ †

Inpudicicia, luxuria, nyepoczeslywoscz, lacomstwo, idolorum servitus, veneficia, truczyna, inimicicie, contenciones, ~~emulaciones, rixe, odium, dissensiones, secte, invidie, homicidia, obrietates, commessaciones,~~ his similia (Gal 5,19)

cf Gal 5, 19-21 : opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,

V (SU) I 110: luxuria, id est fluitas in cibis et potibus, et vestibus. opuszczenie a roszczenie 1435 GlKazB II 54 się ku nieczystości w piciu, odzieniu i w jedzeniu)

też i wszeteczeństwo

Niepoczliwie

Requiramus igitur, quantum debet oculus noster, qui impudice, nyepoczlywie, aspiciens, multas malas affecciones attulit cordi

XV p. post. GlKazB IV 142

Niepogodność g. Sg.

Arguunt deum de intemperie aeris nyepogodnoscy powyetrza

XV ex. GlGn 56

I Supl
Sermones Thesauri
Paludc Petrus

Nieposobiony

gotowe

Non enim plebeii aborigines non vendicarie illis principate sunt potestates, gl. vsurpatorie, violente, aliene ł nyeposSobyone moczi.

K: nie rządzili bowiem nimi ani potomkowie plebejscy ani samo-
zwańczy władcy, lecz książęta dziedziczni XV med. Gl Winc 144.

n. pl. 4.

Niepościgły

GlKaz B I y 169 nyeroznalesziony[y]e
R XXV nyerozmysłne

Non fuit ausus curiose misterium Sancte Trinitatis investigare, badacz, sed ... ait, rzekl: O, [...] quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles, nyepesczygle, vie eius (Rom 11,33) XV p. post. GlDom 65

PF IV 580. 577: nyepoznane
R XXIV 342: nyerozbadane, nyesznanyenithe
SKJ I 90: nyewybadane,
RamLub 279: nyescygle,
nyedogonion[y]e
R XXV 147: nyeprzeszczyganyone albo nyeprzebadane

I Supl. XV/w. 2x
Wuj: niedościgłe
B. Tys. nie do wyśledzenia

Niepotrzebizna

Quia filius eius sanus factus esset perfectissime, sic quod non expediret, ˣnyepotrzebisznya, aliquem medicum venire ad ipsum XV p.post. GlDom 83

(Nieprożnienie) Nieprózn̈ienie gotowe

Nyeprosne⟨nye⟩ (var. kal.: nyeproznye⟨nye⟩, matnotrelet kapitulny: neprazdnienie) occupacionem (hanc occupationem) dedit pessimam Deus filiis hominum, Eccles 1,13) ut occuparentur in ea

ca 1470 MamLub 142

NIEPRZEMIENIENIE gotowe

<Bo> w *dzyeczynstwye* poznacz syny a nyeprzemyenyenym (pro nyeprzemye-nyenye) bądzye Bog oczyacz ych (in potia enim apparebunt filii et immutabiliter erit Deus pater eorum)

Rozm 276

gotowe

Nieprzemożony

O... quanta milia igitur hominum naufragaverunt,... quot reges, quot principes, cesares, invictissimi nyeprzemoszony philosophi!

XV p. post. GlKazB IV 110

~~nieprzemożny~~
nieprzemożony

Gymyal nyeprzemozonø mocz, bo przezen wszytko iest uczynyono, a przesz nyego nyczs iest vczynyono.

XIV ex. ~~SAU XLIX 348~~
ChrestWPz 116

Nieprzyjemny

gotowe

Omnibus est vilis, nyeprzyyemny, sensus
et mens puerilis

1466 RRp XXII 11

k. 140

w/g Perz.

gotowe

Nieprzykryty

Aliqui humiliant se propter temporalia et talis humilitas non est acceptabilis coram deo, quia si debet esse humilitas, oportet, ut sit incorrupta, nyeobludna albo nyeprzykrytha, et pura propter deum

1414 GlKazB IV 37

gotowe

Nierobotny

Moraliter per asinam, que domita erat et pondera in se portabat, populus Iudeorum designatur, per pullum autem lascivum/et liberum, ny<e>crothke, nerobothne, gentilis populus designatur

V vlg. plochy

XV p. post. GlKazB IV 113

Nierodzenie   n. sg.

Sicut sterilitas, xxxx nyerodzenye, corporalium agrorum et defectus virtualium defectus pluuie et arefactio foncium et fluminum signa sunt ire diuine

XV ex. MPKJRp II 326

k. 279r

I supl. XVI w. Ø

Nierostropnie

Sic bria coercebat ne infrunite, nyerostropne, absorbens pocula a poculis sorbearis Cum incumbat Bacho sitim tuam extinquere, non sic fauces irriges, vt sis semper bibulus vt arena, sed appetitus excessiui discursum,

1466 RRp XXII 12

k. 141

w 18 Perz.

K: głupio, nieumiarkowanie
J: głupio, niedorzecznie, niepowściągliwie

Nierozumnie gotowe

Oculis peccavit homo dissolute, rospusthnye, et irracionabiliter, nyerosumnye, inspiciendo arborem et concupiscendo eam

ca 1500 ~~JARp X 100v~~ GlKarB I, 49

Wie

Rozumność

gotowe

In quo quis audet,
in insipiencia dico, ~~wjscowj~~ ~~nie~~ ~~swoj~~ ~~ebrodz~~, nije-w-rozumnoscij ǀ mowyę,
audeo et ego (II Cor 11, 21)

SPKJ, I, 65, (A XV ex.

ǀ (MW gł. 65: w nyemądroscy)

(NIERÓŻNY)
Nierbzny

Quanto tempore heres parwlus est, nihil differt, id est nyczsz nerosni[e] a serwo..., sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus, asz do namyenonégo czasvv, a patre (Gal 4,1)

1435 GlKazB II 48

wyj: nic nie jest rożny

niezgodliwości

Quid bonitati dei (D) displicet? Omne peccatum et omnis inordinacio myeradlyvoscz

ca 1500 Gl Kaz B i 45

------------------------------38a

Koyn Szywy nyerzezany pod samem po raczkv Koyn hnyedy pod pacholkem valach po raczkv Koyn szywy Valach pod pacholkem po raczkv /k. 35r/ Cristov teszlick Conscriptio eiusdem feria sexta ante dominicam Iudica in illa silaba Am bro zi fe sty Cracovie Anno 1500 Valach Byeli pod samem po tatarskv Valach plesznyvy pod pacholkem po tatarskv Valach Gnyadi pod pacholkem po tatarskv Valach vylczati pod pacholkmmyem potarskv etc

----

Kp

GórsJaz 286 k.13r.35r

sstp VIII 103

rzeczać 3.

Niezrzezany

Nieśiedzenie

†

T m b | p y ſ † Jaco to ſwatczimy Jaco pan | Micolay *recipiens nocue* ſdaw my | rok y neſzadl [[ÿa]] {ot} yego neſzedzenẏa | ſtraczilem ymena ya co *X marce.*

1424 Rt Kon
nr 420

Nieskalany gotowe

Offerugemy swatle velebnoscy twoge s twogych darow... offera czista, offera swantha, offera neskalana hostiam immaculatam

1433 Msza XVI

s. 108

Niesłusznoć

Sunt delicta, neszlusnoczy, tamen quibus ignouisse velimus XV ex. GlKórn II 213

NIESTAĆ

gotowe

Porusan był dyabeł postem czterdzyescy dny, bo vyedzyał, yze po czyebye (pro tetye) dny nyestało vody v obyecowanyee zyemy. kyedy łacznono

Rozm 194

MIESTAĆ

Yako vyna nyestalo (deficiente vino] Jo 2,3), dzyevyćza Marya rzekla ko svemo syno Jesukristossovy

Rozm 207

NIESTARY gotowe

Sufficiencia (obfythoscz) nostra ex deo est, qui et ydoneos (dosthateczne) nos fecit ministros Novi Testamenti, slugy nyestarego pysma, non littera, sed spiritu; littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Pysma Starego Zakonu zabyja, duch s prawda ozywya

1435 GlKazB II 54

Strychować

Niestrychowany † chyba jednak strychować

Dabitur vobis mensuram bonam et confertam, et coagitatam, et superffluentem, id est non rasam nyestrychowana (Luc 6,38)

GlWroc 56v: swirchowanø

GlDom 72: assuta

XV p. post. GlKarB IV 133

R XXIV 367 (fot. k. 98v: superfluentem. obvythą, pelną)

Wu:

1000: opływającą

Niesytość

gotowe

Avaricie filie, que dicuntur scilicet prodicio, fraus, zdrada, fallacia, nyevyara, periuria, inquietudo, nyesitoscy, violencio (gwalt aut vzylstwo) et contra misericordiam obduracio

1407 Gl Jag 104

Niesytość

'gwałto(wnoscą), drap[illegible] (e)ż(e)stwo

Filie avaricie ... sunt septem ..., secunda violencia ..., tercia inquietudo, nyesitoscy, et hec est lucri appetitus ...

— Wydawnictwo.
ler offs. kl. III, 120 g
ograficzne, Wrocław.
3

XV p. pr. Gl Jag 103

Nieszkodliwie

gotowe

Ktho gest taky czlowyek, ysz on s prawem ortel strofuge ..., ten moze ku przyszlaszmy kom szyeszcz w lawyczy y ortel wyrzecz na szwe prawo, acz on prawyczmy ortelmy szobye pyrwey dokonal (nyeszgodlywye (pro nye-szkodlywyesz), si ipse hoc iustis sententiis prius optinet sibi indempnabiliter), dochazi on ku prawu nye przistagl

OrtOssol 54, 1

gotowe

Nieśmiertelnie

~~Sicut dicit beatus Augustinus:~~ Deus ideo hominem creavit, ut summum bonum intelligeret, id est ut deum cognosceret,... ut immortalitate nyeszmertelnye cum ipso eternaliter regnaret

XV p. pr. GlKazB IV 64

wpl. I

(Nieścierpiedlnie) Nieścirpiedlnie

Contumelia est animaduersio ulcionis externe, quam tunc pecator non ualebat effugere, qui nunc /v/ ad lamenta penitencie non recurrit, inde enim erit intollerabile, ~~gl.~~ nyesczirpyedlne, fugere

verso

XV *WisłRp* nr 2247 (k. 54v) fot. cyfr. – skan 0004.tif

u nas i w Sł. XVI w. hasła brak; glosa na górnym marg.

nr skanu odpowiedniego miejsca z książki Wisłockiego – 538.jpg lub IMG_0554.JPG

Nieścirpiedlnie zob. Nieścierpiedlnie

NIEŚWIADOMY

golone

(sc. via)

Est dubia, nepewna, et ignota, neszwadoma, quia quandam ducit ad celum, quandam ad infernum

ca 1430

~~1426~~ GlKazB II 13

Nieświadomy

Horum sanctorum sumus inexp⟨er⟩ti, nyeswyadomy XV p. post. GlDom 41

gotowe

Nieukazanie

Videt (*sc*. deus) absenciam nevkazane filie mee (*sc*. mulieris Chananaeae)

XV p. post. GlKazB IV 108

~~Umieć~~

~~Nieumiejący~~

Nieumiejący

neumeyączy

idiota - ca 1428. Pr fil. I 495.

glossy około r 1428

M AL. Zab j. polsk. № 2503 Bibl Jag

Prace Fil t. 1 str, 495

770

Nieumiejący
~~Umie~~

Nie umiejący

Herod wzgardził niem Jezusem ... jako nie-umiejącym, iże ni jednego słowa nie odpowiedział Rozm. 801.

Vzgardzyl ym (sc. Herod Jezukrystem), yako nyeomyayaczym (tzn. nieumiejącym), yze nyyednego slova nye odpovyedzyal

(Nieumierający)
Umirać

Bo acz będę ja ninie cirpieć człowiek śmiertelny, ale z martwych wstanę Bog oświcony na wiek wiekom nie um[i]rający [ego quia patiar homo nunc mortalis, surgamque glorificatus deus immortalis] Rozm. 170.

~~Niezmiejętność(n)~~ gotowe

Nieumiętność

Non quod faceremus ex ignorancia, sz nyevmyathnosczy,... sed ex propria sciencia, rozumem, et malicia dei leges... prevaricamur

ca 1500 ~~JARp X 101r~~ Gl Kazb I 49

Nieuznany

gotowe

Nimirum scio, quod vbi inexperta, gl. incognitus, non agnitus, nevsnany, malorum iuuentutis flamma furiosis ~~quantocius superbie pes subintrat~~ perturbacionibus sensum adhuc indomitum nubilat. Ex hoc ipso inquietus quantocius superbie pes subintrat

1436 RRp XXIII 278

k. 117v

inexpertus = nieświadomy 'nieznający'

Nieuznany

O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie dei, quam incomprehensibiles sunt, nyesgromadzeny, nyevsnane szą przes czlowyeka, thezauri tui!

XV p. post. GłKazB IV 139

Rom 11,33

Nieważny (?) gotowe

Eadem dilectione mitto vos simplices, inermes, nyebronne, debiles, incognitos, non reputatos, nyevash<ne>, in universum mundum.

1493 GlAug 121

Nieważny +

Paknyalibi ktho przeczysko themv vstavye-
nyv nyedbalye vczinil, thim prawem nye-
waszno bącz pozyskanye V any kv kthorey
zapłacze... przekonany powynyen bądze
przekonawcy

V (ipso iure non valeat evictio)

Sul 46

Niewołzięczność gotowe

De duabus dicam circa hoc evangelium: de Dei beneficiis et de ingratudinibus, nyewdzanczznosczach, nostris

XV med. GlKarB II 42

NIEWIDANY

gotowe

O nyevydana myloszy (o mira et inexquisita pietas), o nyevymovna dobroczy, o nova y nyeslychana smyaro!

Rozm 532

NIEWIDANY †

Yedny (sc. zwierzęta) schly przed nymy a drudzy za nymy, yakoby vkazuyącz ym droga nyewydana (quasi semitam ignotam demonstrantes)

Rozm 84

Niewidzący -su g. pl.

Ty yes *swatłosz newidzącich, vkrop grzechow *smiwayączzich, lekarz wszech ran *vzdrawanchich

XV p. pr. JA XV 535

Pocz. 412-413

niewojechanie

+

Jaco onÿe zaplaczenÿe gifczini a[1] nÿe wÿachane[1] | zalogÿ[2] gem[3] fzcodzen[a])[4] *quindecim*[5] *marcas.*

1424 Kościan III/1099

Niewydręczony [symbol] gotowe

Newidrączone (? indefesse) [symbol] XV med. R. XXII, 40

indefesse 'bez spracowania' Kn.

NIEWYDZIELONY

Wydzielić

~~2305...~~ quia filius tuus Hynath indivisus alias nyewydzelony

1490 AGZ. XVII, 263

~~Arch. B. XVII.~~

Margaretha... attentavit terminum ... super Petrum ... pro eo, quia filius tuus Hynath indivisus al. nye →

Archiwum bernardyńskie. T. XVII

Zap. sadów Przemyskich

R 1490 str 263

189

in viam publicam.. in
wydrelony .. ipsam Margaretham
percusisti et intulisti ei ... vulnera

(Niewyjechanie) niewyjachanie gotowe

Jaco o myeraplavenye giscrini a myewyachanye ~~w załogę~~ załogy (lg.) Jigem szczodrzen quindecim marcas

1424 Kościan nr 1099

Niewykarany.

gotow

Super gentem indomitam vulgariter nijvicarane. ~~II 42~~ XV Erz. Glog. 174.

p. post.

gotowe

Niewynaleziony

Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius (*sc.* dei) et investigabiles nyewynaleszon[y]e vie illius! (Rom 11, 33)

XV p. post. GlKazB IV 169

wynaleźć Niewynaleziony.

investigabiles, nyewynaleszo„nye, vie illius; ~~XXX~~ XV R.XXV, 198.

Cp. post.

H. w GłKazB IV 169 ~~Brückner Kaz.Św.3.~~

~~Rozpr. Tom 25 str 198~~

~~Pet. Łac I F. №497~~

~~Świętokrzyski~~ w XV

(quam incomprehensibilia sunt indicia eius, sc. dei, et investigabiles viae eius Rom 11,33)

3059

gotowe

Niewypowiedziany

nyewyspowyedzani ineffabilis

1437 Wisl. №228 s. 87

i. = niewysłowiony, niewypowiedziany, niewymowny

404

KATAL RĘKOP. Bibl, Jag
№ 228 Isnàcensis, r 1437

Niewysłowiony
~~Wysłowić~~ gotowe

O mądroscy boska,... ~~dobroscy nyeskonczona,~~
myloscy nyewislowiona XV/XVI. Sl Occ. XII 161.

ca 1500

Niewysłowiony = inauditus

Newysłowona (inaudita) Gn. gl. 15, a.

Certe magna pietas esset, si aliquis amicus vulnus pro amico sustineret et multo magis si mortem, sed maxima et inaudita, a newysłowona, si pro inimico, et hec fecit Christus

Niewyspanie

ae-sg.

Paciebantur miseri et captiui famem, sitim, nyevyspanye in nocte

gl Kor B I 46

cal500 ~~JARp X 92v~~

I Supl.

~~Nienaruszony~~ {Niewzruszony} gotowe

~~niezwruszony~~

Modliwy scha y thesz prosimi aby przyemnye malby... thy swanthe obyathy nyezwrusonye (rogamus ac petimus uti accepta habeas haec sancta sacrificia illibata)

XV p.pr. Msza ~~...~~ ~~9~~ IX. ~~258~~ 259

~~obyathy czysthe 4, 8~~
~~obyathy~~ ~~obyatowanya neporuschony 3~~
obyathy czyste ~~4, 4, 8~~ IV, I,
~~...~~ swyathosczy nyeporuszonye nyepokalonye V ~~5~~
obyathovanya nyeporuszona ~~6, 3~~ VI, III.
szwya<n>thosczy nyepokalane ~~7~~ VII
~~obyathy~~

gotowe

Niezapowiedziany

Ista virgo (*sc*. Maria) est quasi oliva campi, non clausa, nulli denegata nęzapowedzena, quicumque wlt, potest ad eam accedere

1448 GlKazB IV 83

Niezbedność

Si averterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes abhominaciones *nyesbednoszczy myersyonoszczy*, quas operari solet impius, nunquid vivet?

XV p.post.GlBPol 28

Gl Pol B

Niezgadzający

gotowe

Oczasnośća roszmowa myedzy naszymy poddanymy o granycze w dzedzynach gich, bi bili roszczegnony, wyelk(ye) skargy powstaya, z gychże strawi szą mnoża, a robocze wyelkey szą nyekdi podkladayą nyeszgadzayączi (supponuntur discordantes)

Sul 21

Niezgodliwy

Notate hoc bene discordantis, nyesgodlyve, sicut isti evenit

ca 1500 ~~JARp X 134v~~
GlKazB I 61

(?) Niezgodno

gotowe

Tedi Senuiczowe pokasstali swe vini vipiszane nemeczsstky. Tedi *rzegk pan Hlinczka: Dacze ("dajcie") mne ti vini vipisrafszy... Tedi ma ti vini dani... Ot dego v<z>śli szobe rok gini do Vtrosstina *neschodno gich listom

1395 Pozn nr 187

Niezgromadzony

O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie dei, quam incomprehensibiles sunt nyesgromadzeny nyevsnane szą przes czlowyeka thezauri tui!

XV p. post. GlKazB IV 139

~~Zmilewit~~

Niezmieniony-

45 B β

gotowe

PF

neszmenony
incommutabilis - ca 1428, ~~Pr. fil.~~ I 495.

~~około r 1428~~

glOssy

MAL. Zab j polsk. №2503 Bibl Jag

Prace Fil. t. 1 str, 495

780

~~Żytomić~~
Nieżmienony

gotowe

nyeżmyenyoni incomutabilis

1437 Wisl. №228.
s. 87

456

KATAL RĘKOP Bibl, Jag
№ 228 Isnàcensis r 1437

gotowe

Nieźmienny?

Cum quis dat consensum in morosam, nyeszmyena, delectationem

morosus zrzędny, dziwaczny, uporczywy ca 1500 GlGn 132

W indeksie: nieźmien⟨n⟩e

Nieżmierzony

gotowe

Nyesmyerzony immensus

1437 Wisl. w 228, 87

~~Krządzić~~ Niezrządzony, Niezdrządzony "..." gotow

Nye zdr(z)adzone aut nyeradne (wer. kal.: Nye zrzandzone) - incompositos

NIEZRZĄDZONY 14 ~~MMPKJ V 125~~ ManLub 278

poprawić o SS. stp.

(tradidit illos deus in reprobrum sensum, ut faciant ea, quae non conveniunt, repletos omni iniquitate ..., insipientes, incompositos, sine affectione Rom 1, 31)

Znacz. przyznaczne nie Trzymający

part. praet. pass. ac. pl. m.

gotowe

Niezupełny

Omne nempe quod imperfectum nyeszupelne dicitur esse

ca 1500 GlPozn 34

Supl I

Nieżytowica

Reuma est humor, qui a cerebro defluit neszitouicza

XV *in. CatCodJag* III 12 (k. 49 v) rkps 453 (II 13 d)

(odczytanie AZ)

Nim

gotowe

Gabriele, yakoszs vydzyal kyesz Moyze-
schow na puszczy, yensze ogyen gorzal a nye
zgorzal, takyesz ta moya svolona dzyw-
ka, nym k ye zyvotv svyątemv stąpyła
(leg. zstąpię), moym zaszczyczenyem nye
bądzye v czystoszczy vrazona

Rozm 47

Niszczyc

Oracio omnia vincula nostrorum viciorum in nobis destruit et anichilat, a nysczy

XV p.post. GlDom 57

Nosica +

spiritualis, -e 'duchowy'
ductor, -oris - przewodnik

Docere fidem spectat ad spirituales, quia spirituales debent laycos fidem docere ... quia ipsi sunt ductores fidey. Ideo iste paracliticus (pro paraliticus), qui credit sicut sui portatores, sanatus est

glosa polska na marginesie przy ductores wle EB sądzi, że odnosi się do portatores XV med. GlKarB III 49

grant I

Nowowierzący

ac. sg. m.

Proselitum, id est nowm credentem novavyerzancego aut nonouarka (Mat 23, 15) 1471 MamKal 265

Obaczać

Scito prenoscens, vyecz obaczayacz, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua

praenosco, -novi, notum 'naprzód dowiedzieć (się)'

XV ex. GlPozn 109

uświadamiający sobie, zauważający

gotowe

Obałkowasty

In deserto filii Israel adoraverunt vitulum conflatilem, oblego, obalkowastego, oboyøthnego

GlWroc 43v: vlane, MamLub 28: date, war. kal.: danthy

XV in. GlKazB IV 41

obążknąć †

Item quicumque transiens ad offertorium murmuraret vel manisaret, talis sex obulos pro culpa solvat. Si autem facere aliquis talem insolenciam circa aram, quod ipsum clericus aut presbiter occlamaret id est obążknął, talis ponat grossum pro culpa fraternitati.

1491 StatSukRes

obdarzanie ~~czy obdarzenie~~ †

Tempus est nos convertendi, tempus est nos premiandi obdarzanyą

XV p.post. PFRp III 289

k. 275x r

Obegnać †

Nero, imperator Romanorum, misit contra regem Assiriorum, cum filio suo Titum, Vespasianum... V Isti... cum Iudei in Ierusalem ad festum fuerunt collecti, ipsam circumdederunt, oblegly, obegnaly, othoczily, *okroily, tria valla circa ipsam fecerint

XV med. GlKorB III 40

Obezrok n. sg.

(sc. Liber VII De celo et mundo)

Iste valent ad sequencia retrogradacio zasyastap, retrogradus zasyastapny, ... galaxia byaloswyath, ... tropicus zassyawroth, antarticus przeczynaw, orizon obezrok, solsticium sloneczstay ... torrida zona gorna zemya, ecentricus wybyegowny XV ex. GlWp 75

Obglądać +

Sluch then pastyrze vczyeszyl, geden do drugego mowyl: Poczmy do Bethleem rychlo, obglądaymy takye szlowo.

Pieśni WŁad 181

suf.

Objadać <się>

Sed a carne multa mala nobis procedunt...,

quia wlt (*sc*. caro) gurgitare, obyadacz <się>, pigritari, proszmyowacz

XV p. pr. GlKazB IV 63

Obkliczać

obejmować
być [illegible]

†

Ob<k>Lyczayą complector

Prologus VII

Uzupełnienie na podstawie odpisu Mikułowskiego

Sstp obkliczać cf. obliczać

Oblicząć 4. 'corruptum pro obkliczać: Oblyczayą (manustrekt kapitulny: obkliczujı) complector (Iob exemplar patientiae, quae non mysteria suo sermone complectitur Prol) 1471 MPKJ V 6.

ca 1470 MamLub 3

(obkować) op~~ko~~wać †

Item legavit duos equos cum curru domestico et ferrato alias opcowany

(1444), Kod WP X, 337 rkps 9175

†

Oblekać

Licet peccata spiritualia sunt graviora carnalibus, tamen carnalis voluptas, id est luxuria, homines plus infatuat, magis insaniat a wyaczech (*pro* a wyaczey) ye we szla omova <u>obleka</u> et excecat in racione, quam cetera vicia

XV p. post. GłKazB IV 131

przyodziewać (= przenośnie)

ogarniać wg Sł. Janakochan. – obrać (abstracta)

obliczanie

Tako etc. Jaco Wanczencz kuranowſký | naſſ nyewabẏl ku obliczanv dop{b}ẏthka | kedẏ nam naſſ dobythek wypuſczal

1424 Kościan nr 1238

Obłamać   part. praet. pass. n. pl. neutr.

Fructus eorum (*sc.* contemplativorum) bonorum operum quasi poma optima flantibus horribilibus malignorum ventorum conquassantur / słych vyatrow moczą bywaya oblamany / et in nichilum revertuntur

XV p. post. GlKazB IV 134

takie formę daje EB.

Obłudnik m. sg. +

Quia si bene dicit zophista, gl. simulator obludnyk, est

1436 RRp XXIII 277

k. 69v

'ten kto jest nieszczery, fałszywy, hipokryta'

n. pl. +

Obłudnik

Erant ambo (*sc.* Zacharias et Elisabeth) iusti ante deum, non sicut ypocrite, oblvdnyczy, qui fingunt iusticiam ante mundum

1448 GlKazB IV 79

obłudnik

v. Ig. +

Hipocrita, obludni czlovecze vel obludniku, eice primum trabem de oculo tuo ... (Mat 7,5)

(hypocrita, Rozm 282: lycemyernyku)

ca 1450 CatCodJag Rp VIII 183

rkps 1300 k. 13v

Obłudnik

Ipocrite, *gl.* id est tu, qui simvlas te esse bonum et non es, obludni czlovecze uel obludniku, eice primum trabem de oculo tuo (Mt 7, 5)

ca 1450 *CatCodJagRp* VIII 183 (BJ 1300, k. 13v)

OBNI⟨ŻYĆ SIĘ⟩ 2

Conspicite igitur dominum Iesum Christum, qualiter indignantibus misericorditer condescendit ,obny,

SP W brak
Cn brak

1430-40 GlKazB II 19

(Oborna) Oborzna

Magister Iaroslaus de Głuszow canonicus Cracoviensis actor cum Floriano herede de Dzaduszicze habent terminum primum ad VI septimanas pro eo quod Jacobus filius suus exiens de domo sua venit ad villam Rzemandzicze, fregit sepes, et humilum in orto destruxit violenter, et in hoc ipsum dampnificavit in XX marcis, et pro eo quia idem filius suus (*sc.* Iacobus, *cf. supra 79, 404*) peccora kmetonum ville dicte Rzemandzicze pellere fecit ad domum suum et peccunias wlgariter oborzna cepit violenter.

1428 *ArchCastrCrac* III 79, 405

Obracanie

Taco † Jaco tha famÿcza {czfo |
Petrus Russoczycze zalo|val} | wÿf|-
tala *triginta annos* przeobraczanÿa

1427 Rt Kon

nr 475

obracać - ludzi ...
obracanie - XVI w. wykorzystanie, używanie

+

Obracanie

Sed occupato sz <u>obraczanya</u> ad imagines visu... ~~vere specimen beatitudinis possis agnoscere~~

ca 1500 GlPozn 33

Ad veram, inquit, felicitatem, quam tuus quoque somniat animus, sed occupato ad imagines visu ipsam illam non potest intueri.
(Boethius, Philosophiae consolationis, liber III)

Obradzić

Sed pauper habet se sicut gallina, cui cum ad mensam volat, dicitur sibi sermo, sed dum mactatur, ad scutellam auream ponitur. Sic pauper hic in mundo existens non curatur et dicitur sibi sermo vel obradz cze bog day czebye tako obradzyl yako ty mnye

XV med. GlKazB IV 97

SłPXVI v. – obradź cię Bóg
SłGw – obrada 'pociecha, pomoc, pożytek'

+

Obradzić

Sed pauper habet se sicut gallina, cui cum ad mensam volat, dicitur sibi sermo, sed dum mactatur, ad scutellam auream ponitur. Sic pauper hic in mundo existens non curatur et dicitur sibi sermo vel obradz cze bog day czebye tako obradzyl yako ty mnye

XV med. GlKazB IV 97

T

Obranie

Est autem omnis eleccio [*s.l.:* quilibet eleccio kaszde obranye] uoluntaria sed non omne uoluntariam est eleccionem, quia pueri et bruta uoluntarie operantur carencia tamen racionis et temperancia uoluntaria non electa.

ca 1460 *WisłRp* nr 1957 (k. 113r)

(odczyt. A. Z.)

Obryć

977 yakotho ſwyatczimi yako marczin |
yechal ⟦w⟧ {przeſ}łąnką obrithą ÿza-
po|wÿadną ytam yeſt ſy y gÿemu |
bronÿl ⌋

1421 Kal nr 977

XVI w. okopany rowem 2x

n. pl. +

Obrzydzenie

Proprie detestaciones obrzydzenya

XV p. post. GlDom 45

'potępienie, odrzucenie, też wzbudzenie (również u siebie) lub odczuwanie odrazy, wstrętu, także odraza, wstręt'

ac. y. +

Obrzydzenie

Secundi sunt vere penitentes, qui tantam habent peccati detestacionem obrzidzenye, quantam in eo delectacionem habuerunt

XV p.post. GlDom 67

Obrzydzenie w. ł. †

Primum est peccatorum detestatio obrzydzenye

XV ex. GlGn 56

Obsadzanie

obsadzanie

†

(110v) Jaco potra neobſzylal bogel
840 po | obſzadzanu przyacżol abymu
po|momogl na ſſzyna prawa

1423 Kal nr 840

Obsuwca cf. Obmówca

II Supl

XV ex GlKórn 210

OBYCZON

OBIDZON

Ego karitatem non possum habere, nisi deus me ...atrahet per graciam prevenientem. Dico, quod deus multociens... dat graciam, sed homo facit ,obiczon, quia non wlt apponere voluntatem

XV in.GlKazB II 101

SL

(OBŻERSTWO) edacitas, cibi aviditas, comissatio, jedzenie i picie ponad miarę, nieumiarkowanie w jedzeniu i piciu
OBŻYRSTWO

Voluptilem operam adnihilire commessacionibus ,obszyrstwo, et immundiciis est regnum dei perdere

I Supl.
W Sitp. obżarstwo

1430-40 GlKazB II 15

Obżyrstwo cf. Obżerstwo

I Supl

Ochalma cf. Saturnia

S I → S II

Ochłodny 1, Vgl. in suo ore,

cum vidisset formicam multo labore granum suis organulis attra

Cicada... dixit, yt quid in tanto caumate, cum hentem

complaciens est (quare magno calore,

natura refrigerativam, gl. refrigerium ochlodnego, quietem et humectivam umbram requirit, tu...

pokoyn

Ese, formice grani onere te acciolis

, in suo ore, gl. olo suis organulis

XV med. RRp XXIII 279

k. 258

wg Wojasa

Ochłodny 2

sc. de formica, v

(sc. ego cicada) Nonne vides, quod in umbra viridi cum iubi-
othpoczywayacz, w zadusząyaczem cieple,
lo requiescens in suffocat~~ione~~ estu vix refrige-
refocillativum vo vix
ratium, gl. ~~refrigerativum~~ recreamen, ochlodnem,
cordis anhelitum rapere, possum ?.
gl. usurpare,

XV med. RRp XXIII 279

k. 258

XVI w. 1x 'chłodzący, przynoszący chłód'

wg Wojasa

Bajka: De cicada et formica

+

Ociągać

Reprimo scilicet retrahere

oczagacz

(89)

ca 1490 Leks RzW

~~(OCIEMNIENIE)~~

(Ociemnienie) Ocimienie

n. f.

Sicut ipsa (*sc*. Maria) de se testatur dicens: Et in plenitudine sanctorum detentio mea (Ecclus 24, 16). Quod exponens beatus Bernardus dicit: Bene in plenitudine sanctorum Marie detencio, *gl*. detencio oczimene√, fuit, cui non defuit fides patriarcharum, spes prophetarum

√ (GlWroc 105v: strimane, MamLub 167: zadzyrzenye, var. lat.: zadzierzienye)

XV in. GlKazB IV 41. ~ Możliwa też lekcja ocimienie?

(o Matce Boskiej) 'zakrycie, osłonięcie obłokiem przez Ducha Świętego i poprzez takie uświęcenie zatrzymanie, pobyt, przebywanie wśród świętych'

Ocięty

Ya kaszdy gynszy palecz, vczą w gy, trzy grzywny grosszow themv oczą-themv zaplaczycz ma

(ipsi mutilato, Dział 55: temv vraszonemv)

Sul 67

Oczekanie

Lo<n>ganimitas dlugye oczekanye XV p.post.

GlDem 74

Oczocht

†

Redditum vendimus... septem decem institas, wlg. bud, ... in circulo penes institas sutorum sitas..., versus canale al. **oczochtt**, honestis viris budnikam et budniczkam.

√ (war. ib. oczohtt)

(1418) 1561 *KodWp* VIII 62.

~~Uczynić~~ Oczynić condit. 2. pl. m.

Quia sicut est voluntas Dei, ut benefacientes ~~obtumescere~~ (nyemąscye oczinyly, faciatis, imprudentium hominum ignoranciam ~~quasi liberi, et non quasi velamen habentes malicie libertatem~~ (I Pet 2, 15-16)

— obmutescere

(SKJ I 84: zamylczecz, zatulycz vsta złym panom, R XXV 165: zle zamylcze[…] leg. zle zamilczeć 'zwykł. zmusić do milczenia', R XXII 352: silere cogatis przyprzymyllczycye leg.: przypsilczycie)

'być sprawcą czegoś, uczynić ~~[illegible]~~ coś spowodować'

rkps 1562 k. 1ra 1403 Gl Jag 98

Odbierać praes. ind. 3. pl.

Nam sicut homini stulto et armato auferunt ~~t~~ur, odbyerayv, arma, cum quibus multis nocuit

GlKazB I 27
ca 1500 ~~JARp X 6r~~

'zabierać coś komuś (siłą)'

Odchodzenie

w. ſg.

Quid est enim ocium, nisi perdicio irreuocabilis hore, effusio, gl. retrotransitus regradacio odchodzene, uite, retrogradacio proficiencie?

1436 RRp XXIII 277

k. 72r

fot. cyfrowa wszpisu: s.18.jpg

'bezużyteczne przemijanie, tracenie czegoś'

d. sg.

(Odchowanie) Otchowanie

Que mox ut erat | nata, data fuit ad aliam civitatem (*othchova*[v]) [15] cuidam mulie|ri ad nutriendum

1493 Gl Aug 120

'wykarmienie piersią, aby utrzymać przy życiu

Otchowanie zob. Odchowanie

ODCHÓD †

Sed quomodo eos excecat (sc. diabolus homines)? Certe abscondendo peccata sub similitudine a''erius rei, ita quod est superbia, dicunt esse humilitatem,... violenciam dicunt esse iustitiam et usuram dicunt odchodi XV in. GlKarB III 78

usura 'lichwa'

+

ODCIĄGNIENIE

Nam circumcisio Iudeis fuerat da-
ta in remedium culpe originalis
et ad refrenacionem na odczang-
nyenye concupiscience carnalis,
qua Iudei maxime ardebant

k. 246r

rkps 2634 (VI) BJ XV p. post. GlKarB III 89

SP XVI 'opuszczanie jakiegoś miejsca (o wojsku)'.
Cn 'odciąganie czego, kogo, siebie od czego'

1

ODDYCHAĆ tu: żyć

In quo nomine (sc. Iesus) respiramus oddichami, per quod consolamur

XV p. post. GlKar B III 105

spr. Concordantia ∅

Oderżnąć +

Ipsa (sc. prima aetas) acie falcis ~~odersznyony~~ (odersznyony lathoroszly) nondum temtanda, sed vncis carpende manibus frondes interque legende

XVex. VergGeorg 86

Odganianie

Audiens auris, quod oculus palpebra tuebatur, acuto puncta invidencie aculeo nature dixit: Vt quid oculum tam volatilium palpebrarum muni-
cione vallasti, me autem sic nudam dimisisti? Cui illa ... ~~[illegible]~~ respondit: ...

Ad hec auris adiunxit: Cur et mihi repudiacionis, gl. repulsionis nocumentori odganyanya, ianuam non dedisti?

Nonne locata es in profundis et osse ac cartilagine circumquaque munita? Foris tamen lucerna est corporis oculus et ob hoc provi-denter pellicula velocitatis armatur, sed et propter hoc digne is

XV med. RRp XXIII 280

k. 313 w. 18

hostilio) clauditur, ut voluenti quidem nihil indecens spargente radio praesentetur.

wg Wojasa

odjęcie

Opus mortuum dicitur dupliciter, gl. zkutecznye, Effectiue ut pecatum, gl. odyaczye, priuative ut operatio sine gratia

XV *ex,SlOcc*[redacted] XXX 198

Dołtóg

n. sg.

Et hoc nouale, et hoc nouale, ager qui singulis annis renouatur arando, vel qui primum nouos proscinditur et aratur, vel qui alternis annis vacat nouandarum sibi virium causa

XV p. post Cat. Cod. Jag. III

59

BY 463

I Sygl. k. 150 v

ODMAR odmiar

†

nori. — Rotha:

Tako gym etc. ÿſſze Jan | zacowſkye ſząncz *non recepit* | *XVI marcas in latis grossis post Ka|therinam matrem Elizabeth* ottm|maru czſſo nẏal paſcz na | katherziną {anÿ odzenÿa} any gynſchych | rąmb ⟦...⟧ *uti septem marce.*

1428 Kościan nr 1346

+

(Odmiękczać) Hołmiękczać

otmiękczać

Humiwertat hothmakcza cor aridum

XV p.post. GlKórn II 192

SP XVI Odmiękczać 1. 'czynić miękkim, spulchniać'
2. 'łagodzić'
3. 'czynić wilgotnym'

Cn odmiękczam remollio terram, artus

+

• Odmiękczenie

Ex resolucione • s rozrzewnyena z odmyakczenya cordis pre nimio dolore lacrime fluebant ex oculis

1493 Gl Aug 123

SP XVI Odmiękczenie 1. 'uczynienie miękkim, spulchnienie'
2. 'złagodzenie, ukojenie'

Cn brak

Linde brak

odonychmiast

†

Tako. gim etc. ÿz Tworzian|fczÿ bilÿ wtrzimanu te[3] dzel|nicze wmorawczewe. Jako gich | lÿfth mowÿ, othonichmafth[4] | az[5] dotichmafth[6]. ⟦oÿąfz⟧[7]. *in[8] qua* | *Nicolaus nocuit domine[8] Katherine* | *sorori[9] ipsorum[9]*.

1418 Kościan nr 696

m. sj.

Odpłaćca, Otpłaćca

Nam ipse est deus noster, creator noster, ... , noster doctor et remunerator, odpłaczcza, obdarcza, noster, qui adventu suo, przyssczym swym, magnum tribuit gaudium illis, quos inhospitat et dignos invenit XV p.post. GlDom 62

o Bogu

'ten kto odpłaca, wynagradza'

~~P40~~

N. 17.

Odpłaćca, [redacted] Otpłaćca

Veni dator, otplaczczya, pauperum!

XV p. post. GlKazB IV 128

o Duchu Świętym

'ten kto odpłaca, wynagradza'

Odprawa dział majętku należny kobiecie †

Quod ex quo pars agens proposuit pro patrimonio eius indiviso post patrem ipsius ac sororem et fratrem indivisos, parte respondente instante responsione sua, dicens, quod actrix esset expedita al. odprawiona de bonis istis, volens hoc obtinere al. odrzeszecz, extunc pars agens propior est docere, ut iuris est, ad patrimonium eius indivisum, et quod non sit expedita, ut iuris est, quam quod pars rea contra eam obtinere ob expedicionem al. odprawa

1467 Decr M Crac I nr 844

(Odroda)
Otroda

+

Quid ergo inquit admissum si reg[e]ni dedecus, si patrie prodigium, gl. monstrum, othroda, si religionis submotum est scandalum.

SKŚ prodigium – I niezwykłe zjawisko, dziw, cud
II 2. potwór, monstrum

monstrum – I niezwykłe zjawisko, dziw, cud
II osobliwe stworzenie, dziwoląg, dziwadło

SłEt Odrodek – wyrodek (Bańkowski)
SP XVI w. – odroda 'wyrodkowie'

XV med. Gl Winc 148

Odstawać

Otstawać

It

Totaliter veritas a circumstanciis ipsius desertit, gl. discedit othstawa

XV med. RRp XXIII 280

k. 283

wg Wojasa

Sstp odstać, otsta[illegible] [illegible] od [illegible]
[illegible] cos, [illegible]
[illegible] odstawać 1. [illegible]

2. opuszczać kogoś, porzucać

Ou – odstaię, odstawam od kogo, od pana

odstawać 'Pr...cać

Semper tu disce nec a stúdio resiste odstavag

XV p.post. PFRp III 290

k. 285v

Odstawać

*Sponteque decipiunt odstauayą

1466 RRp XXII 19

k. 249

wg Perz

Verum, gl. sc. pro certo, querentes, gl. homines scrutantes, bona, gl. sc. opera, sunt eterna, gl. sc. premia, merentes, gl. optinentes zaslugvią, *sponteque, gl. voluntarie, libere, despiciunt, gl. sc. in vita eterna odstauayą

(Odtrącać) Odtręcać *czy* Ottręcać 'potrącać, odliczać'

Sunt quidam, qui precium suorum servorum taliter defalcant <u>ottrączaiø</u>, nam cum ipsis debent solvere, tunc componunt super eos dicendo: Perdidisti mihi calcar... vel pro se usurpavit

XV p. pr. GlKazB IV 63

Sstp Odtrącić, Odtrącić się 1. 'zrzucić, pozbyć się czegoś, odrzucić' 2. odtrącić się 'wstrzymać się od czegoś'

SP XVI Odtrącać 1. 'trącając odpychać, odbijać' 2. 'zniechęcać, zrażać'

Łac. defalco II 'potrącić, odliczyć, [illegible]'

Odumorek   częściowo got.

Quod ex quo Gregorius cum sororibus suis proposuit pro bonis demortuis al. odumorek que Iohannes... recepisset post patrem et patruum ipsorum

1467 DecrMCrac I nr 917

Umorek pot. — odumarły ? cf. odumór

Nos Stanislaus Pienyazek ... [recognoscimus, quomodo Stankonem baythkonem de Sczawne de omnibus bonis post mortem cedentibus in iure Ruthenicali alias od vmorkow liberum dimittimus] et relinquimus eum circa ius Valachiense prout et villam nostram Sczawne relinquimus. 1492 AGZ.XVI. 241.
; ~~Arch.B. XVI.~~

Archiwum bernardyńskie. T. XVI ~~244~~
Zap. sadów sanockich
R 1492 str 241

Odzierżawać

Sacrum ieiunium primo fugat peccata,... quarto, quia consequitur (*sc.* qui ieiunat) vlg. odzersz<a>wa premia regnum celorum

XV p. pr. GlKazB IV 47

zbitka „premia regnum celorum" do porównania z rkpsem – – do zamówienia, BN IV 3025

KDWE H1750 +.

Oganica - flabellum 'wachlarz'

Słowa dzyewyczze kv oblyvbyenyczy;

I Kako byzkop swyat mylvyączy L $\bar{\bar{k}}$
oganyczy pelney wyatra a sszklye-
powy lyezzączemv w gnoyu przy-
rownan jest> (qualiter episcopus diligens mundum flabello pleno vento et testitudini iacenti in putredine comparatur)

XV med. MPKJ V 430

brak w MPKJ, ale tak brzmi Z.p. Taszyckie

ogarnica T

'Słowa dziewycze ko obłyobłycznycy, kako byzkop święt myłwytłey ogarnycy pełney świętha ... [...]
(qualiter episcopus diligens mundum flabello pleno ... comparatur)

XV med. MPZJ Rp V 430

(OJCOWOŚĆ) +
OTCOWOŚĆ

Quando enim a patre omnis paternitas <u>othczowoscz</u> nominatur in celo et in terra, ita a filio omnis filiacio

k. 587r

XV med. Gl Kar B III 84

rkps BJ nr 2246 (III)

Okazować

Eamque tu paulo ante monstrasti okaszovalesz sz dovodow

ca 1500 GlPozn 34

Okazować

Hactenus mendacis formam felicitatis ostendisse okaszovacz

ca 1500 GlPozn 34

Okątek *czy* Okętka

Martinus et Iohannes fratres uterini de Ky<e>blo perpetuale divisione pro agris herilibus ibidem in Kyeblo, ex qua quidem divisione ipsi Johanni medium arvum agri retro arvum herilem contra viam **grothska** et **oc<a>tky** agri dicta **gnaszdowa brzeszka** et alios arwos dictos Baborowskye inter silwas cessit; et ipsi Martino medium arvum retro curiam antiquam ante viam Kromolowska et alter arvus dicta **kopanyna** cum **okathky** agri, alia **niwca** agri cum **okathky** ex oposito ipsius arwi iacentibus et alter arvus **spotawka** eciam perpetuale cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 385, nr 13

Okątek *czy* Okętka

Martinus et Iohannes fratres uterini de Ky<e>blo perpetuale divisione pro agris herilibus ibidem in Kyeblo, ex qua quidem divisione ipsi Johanni medium arvum agri retro arvum herilem contra viam **grothska** et **oc<a>tky** agri dicta **gnaszdowa brzeszka** et alios arwos dictos Baborowskye inter silwas cessit; et ipsi Martino medium arvum retro curiam antiquam ante viam Kromolowska et alter arvus dicta **kopanyna** cum **okathky** agri, alia **niwca** agri cum **okathky** ex oposito ipsius arwi iacentibus et alter arvus **spotawka** eciam perpetuale cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 385, nr 13

Okątek *czy* Okętka

Martinus et Iohannes fratres uterini de Ky<e>blo perpetuale divisione pro agris herilibus ibidem in Kyeblo, ex qua quidem divisione ipsi Johanni medium arvum agri retro arvum herilem contra viam **grothska** et **oc<a>tky** agri dicta **gnaszdowa brzeszka** et alios arwos dictos Baborowskye inter silwas cessit; et ipsi Martino medium arvum retro curiam antiquam ante viam Kromolowska et alter arvus dicta **kopanyna** cum **okathky** agri, alia **niwca** agri cum **okathky** ex oposito ipsius arwi iacentibus et alter arvus **spotawka** eciam perpetuale cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 385, nr 13

Okątek *czy* Okętka

Martinus et Johannes fratres germani de Keblo heredes talem divisionem pro omnibus bonis hereditariis subscrtiptis ... fecisse publice recognoverunt, videlicet itaque tota omnia herilis antiqua et medietas arwi ... necnon tres aree ... cum tribus arwis, ex quibus unus arvus dicitur **kopanina** cum agris dictis **occathky** alterque arvus, qui dicitur **niwka**, cum agris similibus **occathky** dictis, ex oposito eiusdem arwi **niwka** iacentibus ... cum omni iure et toto dominio utilitatibus, fructibus, proventibus et universis pertinentiis prefato Martino pro sorte et divisione eius perpetualiter cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 379, nr 3

Okątek *czy* Okętka

Prefato vero Johanni tota thaberna cum ortulano loco predicte curie antique et tres arwi hic Ptharowszkye, Woytharowszke, Otrziwossowszkye dicte cum duobus arwis ... et medietas alterius arwi ... penes viam **grothsca** iacenti, cum agris **okathky** dictis **gnaszdowa brzeszka**.

1429 ArchTerCrac CCCXII 380, nr 3

Okątek *czy* Okętka

Martinus et Johannes fratres germani de Keblo heredes talem divisionem pro omnibus bonis hereditariis subscrtiptis ... fecisse publice recognoverunt, videlicet itaque tota omnia herilis antiqua et medietas arwi ... necnon tres aree ... cum tribus arwis, ex quibus unus arvus dicitur **kopanina** cum agris dictis **occathky** alterque arvus, qui dicitur **niwka**, cum agris similibus **occathky** dictis, ex oposito eiusdem arwi **niwka** iacentibus ... cum omni iure et toto dominio utilitatibus, fructibus, proventibus et universis pertinentiis prefato Martino pro sorte et divisione eius perpetualiter cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 379, nr 3

Okładać

Argus init stabulum, bobusque ministrat, plus equo (leg. aequo) tenues

widerat esse bowes dum munit, okladal, prae-

sepe cibo

1466 RRp XXII 16

k. 223

wg Perz

OKOJENIE

Nam prima pax est pectoris alias spiritualis, et est tranquilitas ,okoyene, mentis

1430-40 GlKazB II 21

— Wydawnictwo.

Okrąglica 'kamień okrągły', 'tj. znak graniczny' +

→ verte

Per inter signa facta usque ad strumienczriszka et okraglica ... rubetos Olszyny dictos ... recepit

(1416) 1612 Sąd Z Kr 162

Wileński 'rodzaj robaka', Warszawski 'kamień' okrąglica
XVI w. ∅ Linde ∅ Karłowicz 'kamień okrągły'
intersignum 'znak graniczny'

Oleander bot. Nerium oleander L.

Oleander

XV med. Cat Cod Jagl Rp.
II 101

I Supl.
By 359, k 248v

Grzegorz IX Dekrety (o mędrzeństwie)

Ołupić

olubø cavo

XV *in. CatCodJag* VI 337 (rkp BJ 836, k. 156v)

(odczytanie AZ)

praes. ind. 3. sg.

Omamiać

Licet peccata spiritualia sunt graviora carnalibus, tamen carnalis voluptas, id est luxuria, homines plus infatuat, omama, magis insaniat et excecat in racione, quam cetera vicia

XV p. post. GlKazB IV 131

'podstępnie doprowadzać do siebie ogłupiać, zwodzić, manić'

Omamiać praes. ind. 3. sg.

Tolle maleficam, que mentes mutat, omamya, et animos alienat

ca 1500 GlGn 39

(Omierznienie)
Omir-źnienie

Refeccio spiritualis facit delectacionem ~~lubowany~~ sine fastidio* omirznynya

K. 49r

XV med. GłKmB
III 35

(Omieszkałość)
Omięszkałość

Propter negligentiarum expiationem dla opusczenia omaskalosci

ca 1500 GlGn 60

Opacisza, Opaciesza i. zj. +

915 Tako nam etc. yakoſmÿ bili ẏe|dnaczmÿ mẏedzẏ [ab] opaczẏſzø | a conuentem, zgedne ſtrony a| pẏotrem zleſzẏone ſdruge ſtronÿ | o copcze ẏako liſt gednaczſkÿ | mowÿ

1425 Kol nr 915

(w niektórych zakonach o najstarszej regule) (przełożona klasztoru żeńskiego)

Opacisna, Opaciesza d. y. +

a pẏotr ſamowtor | ranczil
opaczilſzy yconuentowÿ | {zablyſſze}
915 ⟦zathẏ giſte copcze⟧ yſze {tÿ copcze}
myali | ſtacz przeſetrzi latha {po-
coyne} y caſal | ſzẏe pyſacz wliſt
gednaſczſkẏ | yako rancoÿmÿa

1425 Kal nr 915

Opacisza, Opaciesza w. sy.†

~ kosieni opaciesza:

Tako mý | etc. yako kzený opacze-
ſza | yſconuentem nýedala oſmÿ-
na|ſcze ſcott czwartego latha me|-
mu oczſu platu — — —

1424 RtGn
nr 287

Opactwo

Abbas cuiusdam monasterii obiit.

Illi fratres... acceperunt (sc. s. Benedictum) eum in abbatiam

v opacztvo

ca 1500 ~~JARp~~ k. 216r

GlKazB I 86

'gadnosć', urząd opata'

oparzysko 1

Nos Wyzga dedimus et praesentibus eidem ecclesiae... perpetuo donamus...

~~[illegible]~~ unum laneum euntem

a via, quae vadit a Stanyny al- u

oparzysk

(1412) 1548 DokMp V 134

Opętanie

In isto autem Ewangelio de quinque personis sit mencio, scilicet de Christo, de quo erat magna miseracio, de muliere Chananea, in qua erat instans peticio, de filia, in qua erat dyaboli magna vexacio, de dyabolo, in quo erat maliciosa oppressio [*s.l.:* opyetanye] et de discipulis Christi, in quibus fuit magna compassio.

ca 1425 *CatCodJagRp* IX 344 (rkps BJ 1390, k. 54v)

Opętawać +

Avaricia... hominem... perplectit

vlg. opanthawa

XV med. GlKazB III 46

k. 471r

opieprzyć   part. praet. pass. acc. pl. f.

chwalone ryby,

|w Nummos laudatos pisces comedit piperatos

*dobrze opyeprzone

XV p.post. PFRp III 289

k. 276v

I Suppl.

? Opiętać 'powtarzać' +

Opyantha repetente

MamLub 270 opy<ę>tam, czeski opaczene ('obrócić', 'wprowadzić w odwrotną pozycję', 'powtarzać') (Prologus in Lucam)
L i tcs - repetendae, może to płn.-pol. odpowiednik płd.-pol. opiętuje?

Sstp - Opiętować 'powtarzać, ponawiać'. Cn, Lu - brak
S XVI w. - odesłanie do Sstp

↙ verte

1471 MamKal 270

por. Cyfrowa Biblioteka Narodowa
Rkps BN BOZ 36, k. 385v oraz
fot. Biblii (ze Sławkowskiej)

a perfectione generationis in Christo
impletae, repetendae

opłakawać

Sancta ecclesia katholica nuncciat hodie omnibus fidelibus, ... ut sanctissimum tempus digne cum passione, gl. oplakavaly eius passionem, ... peragamus

ca 1500 GlKazB I 57

'wyrażać płaczem smutek, rozpacz'

Opostołać

Sciunt... matres optime ornare filias ad coreas..., sed ad laudem dei in templum nesciunt calceos induere opostolacz

XV p. post. GlKazB IV 103, sim. ib. 157

'nakładać na nogi tzw. postoły (rodzaj plecionego z łyka obuwia)'

Oprōcz †

Czso szye stanye w prawie przed sandem y przed pryszasznyky, tho ony moga szwyathczycz pod thą pryszagą, czo kv prawou pryszagly, ale chczely czo szwyath-czycz, czo szyą stalo oprocz sandv albo wyedzely, k themv szwyathczycz mvssza osobno pryszancz podlug prawa prawego

OrtMac 136: presz
(extra iudicium)

OrtOssol 98,23

Oprócz

Geden czlowyek wyanowal swey zenye osmdzyesanth grzywen na szwym gydaczem gymyenyv oprocz sandv

(OrtMac 131: procz (absque iudicio)

OrtOssol 95,3

Oprócz +

Geden, człowyek wyanował swey zenye osmdzyesanth grzywen na szwym gydaczem gymyenyv oprocz sandu

OrtMac 131 : besz szadu
procz szadv

OrtOssol 95, 3

Opuszyna f∅

Contra opuschinam vlg. ziolwopisim. Recipe herbam, que vocatur vyeprzy-nyecz, ~~que~~ et crescit in rub(e)o querciano

1475 RostRp s. 97

ISupl_ k. 30v

ac. zj. +

Organistowa

Michael... sicut tutor legittimus uxoris sue dedit citare Hedvigem organistową

1499 DecrMCrac II nr 749

'żona organisty'

SSNO nie notuje

Organistowa   Małp ∅   n. sj. †

Lazarus... insinuat contra Dorotheam organistowa pro 3bus florenis... pro pallio apud eum empto

1500 ŻydKrak 240

ac. sj. +

Organiścina

Michael... sicut tutor legitimus ex parte sue consortis proposuit contra matrem eius Hedvigim organisczyną pro privilegiis domus et orti, rebus domesticis in legacione seriatim descriptis

1499 DecrMCrac II nr 759

SSNO nie notuje

organiścina d. ż. +

Kachna organistyne non comparuit Kasche pro XIIII grossos

1443 KsŁobżTKr 79

2. Orlisz bot. 'gat. storczyka z kulistymi bulwami Orchiokarum sp. tuberibus obovatis'

Orkis omex 1472 RostRp s. 12

K. 166 - glosa czarnym inkaustem, drobnym pismem

nazwa opuszczona przez Rost.
I sylab.

XVI w Orotynu zn.

(ORTEŁOWAC) ORTYŁOWAĆ,

Tercio iudex eternus culpas ponderatas sententiabit wlgariter orthelował bandz cum diceret: Discedite a me maledicti in ignem eternum!

SP XVII – brak, Mącz. – brak, Cn – brak
Linde – ortel. (w przykładach: Boh. ortelowali, ortelugi rozsądzać, wyrok dawać)
Warsz – ortelować 'sądzić, wyrokować, dekretować'

ca 1430 GłKazB II 12

+

Orzeczenie 'postanowienie, wyrok sądu a. lub radziców miejskich, ~~jednaczy~~, ortyl

Quod si actor et reus dederunt potenter ad manus consulibus facere edictum al. orzeczenye in causa inter vos vertente, extunc hoc, quod consules edixerunt, → robur

actor oskarżyciel, zastępca, także sprawca
reus pozwany, winny
potenter skutecznie, z mocą
robur 'siła, moc
edictum postanowienie

1455 DecrMCrac I nr 266

(Osiągnienie)
Osięgnienie

i. sg. +

Quartus actus (sc. poenitentiae) est spei de venie consequenda, osyągnyenym, que spes sequitur ex consideracione divine misericordie

ca 1500 Gl Kor B I 45

'uzyskanie'

51 g. sg.

(**Osiągnienie**) Osięgnienie

Quo euadis miser, quis unquam hoc uidit, quis audiuit ut puluis modicus fragilis, tesz prochu kruchkyego, in pelagus descenderit, w morze wszedl, ad perscrutandum, dla oszyegnyenya, omne maris profundum?

XV *p. post. CatCodJagRp* IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

†

oskarżać

... Homo quidam erat dives, qui habebat vilicum, et hic diffamatus, & nyapowyedzan oskarszasan, est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. (Luc 16,1)

ca 1450 CatCodJag Rp VIII 183

Oskarżać

Homo quidam erat diues, qui habebat villicum. Et hic diffamatus, nyapowyedzan, oskarszchan, est apud illum, quasi dissipasset bona. illius (Łk 16, 1)

ca 1450 *CatCodJagRp* VIII 183 (BJ 1300, k. 170r)

Supl I

Oskarżenie +

Circa parabolam quinque ponitur: Primum est apud dominum villici diffamacio oskarzenye

K. 230 v

XV med. SłKazB III 39

Zarzut, doniesienie, zniesławienie

Oskołka u. sg. (sok roślinny lub drzewny) ten przykład na XVI w.

Eius succus, oszkolka, cum bibitur valet contra venenum

ca 1500 GlGn 139

I Supl.

Oskudzać +

Osczvdzaacz (war. kal.: osczandayącz) dissimilante (dissimulante illo, sc. Lot, apprehenderunt manum eius Gen 19,16)

Br: oskudzając

ca 1470 MamLub 10

Osmaczyć   part. praet. pass. n. pl.

Nostra opera non sunt beatitudinis condigna, quousque erunt istis panibus, scilicet donis spiritus sancti, decorata *osmaczonye

I Suppl.

XV med. GłKarB III 39

Ospity

Quinto describit hoc premium quantum ad habundanciam et superfluentem [*cf. Luc. 6, 38; s.l.:* ospyta uel oplwyta]

XV *in.* *CatCodJag* IX 474 (BJ 1419, k. 165r)

(odczyt. A. Z.)

X

Osrać

praet.2.sg.m. osrał jeś

~~et illud, quod exyt, facta tali addiccione in subieccione est~~

10 osral ges gacze

I Supl. XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 159r)

u nas hasła brak; polski dopisek nie ma żadnego związku z tekstem łacińskim

odczytanie FW

Polskie zdanie dopisane w wolnej części strony po skończonym odpisie Prophatiusa Judaeusa, Canones super Almanach perpetuum. Fragm.

OSTRADANIE

w. zg.

Infernus est quadruplex: primus damp|natorum pro peccato mortali..., in quo est pena Sancti spiritus et dampni ac tenebre interiores et exteriores, id est absencia ,osztradane, gratie

'utracenie, brak czegoś'

ca 1430-40 GlKazB II 16

zool. ryś 'Lynx lynx' L.
Ostrowid ostrowidz Rozpr. Felis lynx L.

Videte quam occulta sit fides et quomodo linceos habet oculos [*in mg.* linx, ostrowyd]

u Stp jest Ostrowidz, Ostrowzrok

I Supl. XV *WisłRp* 1469 (k. 73v)

Ostrówka

Ostrowka

XV ex. GłLek f 3

+

ostrze ?

Gladky promisit sub pignore sue hereditatis Clos Meisilwiczer, ut si quis eum impediret racione securis sive *ostre*, ipse tenetur intercedere pro eodem.

1417 KsKaz nr 1961

SP XVI 1. 'tnąca krawędź albo spiczaste zakończenie jakiegoś narzędzia lub broni'

SGroł? Ostre – neczasownikowo 'coś ostrego np. krawędź' s. 475

Linde – 'ostra część czego',

Warsz – ostre 'coś ostrego'
ostrz, ostrze – 'brzeg a. koniec czego zaostrzony, szpic' | sama część żelazna a. stalowa narzędzia do krajania, cięcia, rąbania, [illegible]' ↘

Mącz Bipennis '... siekiera na obie strone ostrze

majęca' 256/29

Cu Ostrze 'ostra część czego'

Ostrzeń

Ostrzeń rubrina

XV ex. GlLek 41

Ostrzesa

Ostryes cyperus

XV ex. GlLek 37

Ostrzeżnie †

Ostrzeznye caute

Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum et ducite caute (ostrzeznye)

Sstp – Ostrożnie 'przezornie, rozważnie, bacznie'
SP XVI – ostrożnie 'z rozwagą, przezornie, roztropnie, bacznie, pilnie' (caute)
Mącz – ostrożnie - caute 42a/44
Linde – ostrożnie
Cn – ostrożnie caute

1476 AKLit III 108

†

Ostrzębić ? ~~Ostrzępić ?~~

Insuper idem magister Nicolaus in melioracionem allodii et curie in dicta hereditate Conycowe consisten(cium) horreum preparare et salam sive pallacium ante stubam in longitudine quatuordecim ulnarum construere et stubam tegere et reformare necnon unum granerium pro conservacione bladorum et aliarum rerum valens, necnon dictam curiam allo-

Verte ÷

dii in Conycowe sepire et spinare vel falangare, vlg. o s t r z a m b i c z

falango 'otaczać, ogradzać płotem ostro zakończonym, szpiczasto zakończonym'

-, -

1403 KodWP VII 126

astringo, -strinxi, zobowiązać (Sondel), rynek

OSZKODZENIE n. sg.

Sed Iudei non intraverunt in pretorium ne contaminaretur pascha... Iudeis ...contaminacio ,oszko[n]dzene, erat in habitaculum gentilis intrare

rkps BJ 2369 k. 254r

'pokalanie'

ca 1430-40 GlKazB II 19

Ośliczy

ac. sg.

Pyrworodzone osałycze (primogenitum asini) ~~mutabis owe~~ odmyenysz pannę owczą

wyj: osłowe

BZ Ex 13,13

otchnęć

mordet sensum, viti<a>t

Propterea invidia mentem ~~vi<ti>t~~, pectus afficit, id est othchnye, vires corporis consumit, id est caszy, et cor hominis eterna morte pascit

XV p.post. RRp XXV 173

k. 13r

Otrocić

part. praes. pass. m. sg. m.

XVI w. otroczny ?
otrzeczny ?

othroczony bob ffaba decortica⟨ta⟩

XV ex. GlLek 72

czes. łac. śr. obłupić z kory
płłac. śr. decortico 'obedrzeć z kory lub łupiny'

XVI w. Otrzeczny (opiłki metalowe
Otroczny (-ny-)
Srzeg (łuski albo otroczyny) — Weźmi łusk albo otrocin żelaznych Sientleb.
! Supl.

otuchlić (?)
Venite ad me omnes, qui laboratis... et
e[illegible]go reficiam, *othuchę, vos (Mat 11, 28)

rkps, 188

ca 1400 CatCodJagRp I 185
(k. 289 v)

i supl.

Nrj: ochłodzę.
Błąd. poliszepię

a b c ć d e f g h ch i j k l ł m n ń o p r s ś t u w z ź ż

~~Uwiędły~~ Uwiędły (got)

Uwiądły

(pro kwyth)

'wszemu' - (lig. prawu)

Arronow kwyath yest prothowadly przeczyw szwemu praw athakyesz runo yedeonowo dzywno sznyeba szmoklo thakysz thy panno nygdysz masza nyepoysznyala porodzilasz yeszu crista. w oryginale było może: Aronow kwietł jest prøt uwiądły; inne błędy usuwa nasz przepis. (s. 222)

XV p. perf. R XXV 221

Br. Dr zab jez pol Rpr t 25

s 221 Pśu. Zdrowa bądź naświętsza królewno

Sieciechowski I poł w XV

zes. Tekst. ~~Aronow~~ wykwetł gest prut uwadły przeciw wszemu prawu

(Aaron avens virga floruit non nature more)

Lac 2 R XIV 45 (w Brewiarzu 8)

6

Owocność ac. sg.

Secundo fructificatio spiritualis et gloriosa ibi: ut eatis et fructum afferatis [owocznoszcz] 1 f

(Jo 15, 16 non vos me elegistis, sed ego elegi vos. et posui vos, ut eatis et fructum adferatis) ca 1500 GlGn 139

Petrus de Palude, Sermones Thesauri novi de sanctis.

XVI w. brak Sermo CI De divisione apostolorum

I Supl.

OWOCOWAĆ - przynosić owoce, płody

Fratres, non cessamus pro wobis orantes [et postulantes,] ut ympleamini agnicione voluntatis dei in omni sapiencia et intellectu spirituali, ut ambuletis digne deo per omnia placentes et in omni opere bono fructificantes, owoczuyaczy, et crescentes in scientia, in omni virtute confortati secundum potenciam claritatis yasznoszczy eius, in omni paciencia luthoszczy et longanimitate

I Supl. (Col 1,10),

1435 GlKazB II 55

XVI w. Owocować

Wnj.: owoc przynosząc

Ozimniały   n. sg. neutr.

Flecte quod est rigidum,
[f]oue quod est frigidum, rege quod est devium nakloyn czo gyest sbwcznale, szwche, szgrzyey, czo gyest oszymnale, naprawy, czo gyest blandne XV p.post. GlKórn II 192

I Suppl.
(AKH III 106: ozocz zymnye)

Oznamianie +

Osnamyanye (war. kal.: oznamyenye) solucio (cuius visionis haec solutio est secundum Hebraeorum traditionem Zach Prol)

ca 1470 MamLub 255

~~pakt~~ Pacht

2V

Dedimus etiam praefato eiusque veris pueris, quinquaginta arbores pro refformatione ~~mellipaca~~ mellicaparum et libere secureque possidere, sed si praedictus scultetus et eius legitimi pueri et successores plures arbores refformaverit quam quinquaginta, ut praefertur, extunc dare debent dationem alias pacht ad curiam secundum consuetudinem ipsorum laborantium alias barthodzieiew.

(1425) Kod WP XI 228

1585

Palolwan

Palolwan amerilla

XV ex. Gldek 35

Palędzie *czy* Palędź   l. pl.

Cum ipsa gracia devocionis fuerit subtracta, homo quasi arundo in paludine w palaczoch a vento temptacionis agitatur

XV p. post. GlKazB IV 122

I Suppl.

Pałęoki cf. Pałęokie

I Suppl.

palorwan cf. baldrian

Palowy

Stachne ipse Iohannes <pat>ernam dothem et dothalicum in iure <re>signar<e> asignabit, et ipsa Stachna s<e> agros iemales in hereditate Sokolniky seminare tenetur et cum eisdem seminibus, et quatuor vicibus; sibi Iohani, cum ipsam eximet, descendere debebit et ultra ipsa Stachna silwas et **gayas** ibidem in Sokolniky non debebit dampnificare neque vendere, tamen pro necessitate, sua vi, pro edificiis suis et pro lignis ignialibus vlg. **palowy lesczíny** liberam potestatem habebit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 393, nr 4

Palowy

Idem Martinus Cordek debet habere benivolam scissionem lignorum al. **wrab** in omnibus ipsius meritis, quas habet ibidem in Czaslawycze, ad sepiendo sepibus et ad ligna al. **ku palovem** *dravam.

1444–85 *LubZiemRp* XI 2

Panek może nomen proprium? †

włodika, panek hanc discordiam me non [illegible] amplius [illegible].

1447 R XXII 55

U Brücknera k. 223b, [illegible] słości k. 242v.
Panek to prawdopodobnie imię (zob. [illegible] słow. nazw osob. t. IV, s. 15v)
w rkpsie 5232 są zapisy typu włodika panek: k. 235r Panna
Anna, Panicz [illegible], k. 246v słodchta [illegible].

Parskać

~~Qui~~ ignem sulphureum ex ore et naribus evomentes parskayą

ca 1500 GlGn 40

Parszywy n. pl.

Tercium ovile est ecclesia sancta militans et communio fidelium, in quo ovili... sunt oves triplices:... alie autem sunt morbide, pustulose parsiue et contagiose

XV p. post. GlKazB IV 128

I Supl.
Sstp. parchowaty

pasieczny

De duobus iugeribus in *passecz-*
na nywa

1391 DokMp IV 256, sim.
ib. 257

(Pasierbny) Pasirzbny †

Ad hec illi: ymo priuignali, gl. ipsorum prevignorum nouercali contrario, parsijrzbna, pater odio videremur taxicati.

XV med. Gl Winc 145

paskuda

dworak skoda
zak nyesgoda
pleban przigoda
Chlop clopothnyk
zebrag pochlebnyk
Mnych **paskuda**
Pany vczeschenye
Panna Wesselye
alye bezecna baba
wielka *skaga

(ok. 1495) *ChrestWRz* 292

pasternik

ac. sg.

Iolem habet (sc. rector ecclesiae) fundum dictum pasternik

(1432) 1615 DokMp V 332

I Supl.

pasternik ac. pl.

Damus ... omnes hortos sub eadem civitate contentos et loca pascuarum vlg. <u>pasterniki</u>

(1446) <u>XVIII</u> DokMp <u>III</u> 201

<u>I</u> Supl.

PASTUSZE

~~pastuch~~ → pastusze +

Michael et successores ind~~k~~alia vlg. vyeczne, pastoralia pastvsze debent .. solvere

ST. Łac. średn. w Polsce notuje ten sam cytat pod hasłem pastoralis / pastoralia → zapłata dla pastera za wypas zwierząt

w tym znaczeniu nie notuje SXVI ani Linde

(1433) XVw., KodWP IX, 330

n. pl.

Paści pl. tantum

Item compositum capio uel captus cum mente et nomen commune et nomen adiectivum mentecaptus id est mente captus insanus quociens enim captus componitur uel iungitur cum voce designante membrum proprium designat carenciam illius membri ut captus oculis Item compositum capio nomen commune muscipula quedam decepcio ad capiendos mures - - na marg. *pasczy*

59

XV p.post. CatCodJag III (nr 463 k. 38v [k.10])

łacina sprawdzona; u nas hasła brak; na kartce magazynowej jako (proponowane ?) hasło 3. paść, ale to źle, bo to powinno być w plur.

odczytanie FW

— continetur AZ

'pułapka na myszy'

Pączewie coll. ac.

Quando arbor wlt fructum producere, primo habet vlg. <u>pøczewe</u>

1414 GlKazB IV 37

I Supl.

PA, CZKOWIE coll. ac.

Tercio homo comparatur arbori in fructum produccione, quia sicut arbor primo emittit loca, ex quibus flores debent produci panczkowe, sic homo primo debet cogitare, postea florem bonum... XV in. GlKarB III 75 producere

I Supl. XVI w 1x

Pchnienie †

Pchnyenye punctus (Is 54,7)

(wer. kol.: znamione

manutrekt mikitowski: ca 1470 Mam l 201

tkuntie

Pełnia

tacz paⁿna... szlyczna yako myesyącz vpelny

świebodliwość boga żywego W. Wydra

księżyc w czasie trzeciej fazy miesięcznego swego cyklu, w której jest widoczny jako okrągła tarcza

XVI w 61 x

I Supl

XV p. post. Sl Occ XXXIV 162

+

Pełniciel

Si quis auditor est verbi et non factor, nye pelniczel, hic comparabitur viro consideranti wltum nativitatis sue in speculo (Jac 1,23)

XV p. post. GlKazB IV 123

'ten kto wypełnia, wykonuje czyjąś wolę'

(Pergamieniczka) Pargamieniczka

? Pargameniczka

Juramentum, quod debuit facere pargamyenyczka erga Josephova Judeam ob spem concordie, iudiciatur ad proximum iudicium bannitum

1500 ŻydKrak. 246

verte

SP XVI – pargamin, pargamina, pargaminek,
pargaminka, pargaminny, pargaminowy

pergamennik cf pargamennik
'rzemieślnik wyrabiający pergamin'

pergameniczka

~~Mathka mv zabyezala, chczacz yego oglandacz,~~
~~a gdy yego vszrzala, yela rzewno plakacz.~~
~~ca 1500 WładW 271~~

Jak

Sstp pergamenista
(pergamin) pargamień / Pargamin

JP L, s. 46–55 Z dziejów wyrazów zapożyczonych w j. pol.: pergamin // pargamin

Perd zob. Pird

Pępeniec
Pupeniec

Pupenyecz mandragora

XV ex. Gldek 39

Pępenik

Umbilicus Veneris* pąpe-
nyk, pupenyk

XV ex. GlLek 43

2. **Pianka**

Zarze, zar<z>ycze, trzy szyestr<z>ycze.

Item: Poszla mathka bozą po morzw szbyrayacz zlothe pyanky, podkal yą szwanthy Yan: A gdze gydzesz mathwchno? Ydą szynaczka swego leczycz. Sic medetur pueros.

Item: Rwszkyego (var. *Pwszkyego) masla, yako przesz thego lwdzye (var. livdzye) bycz nye moga, thako aby thy nye byl p<r>zesz (var. przesz) mnye.

jeśli to homonim, to u Sstp trzeba poprawić 1. Pianka (?) *ca* 1500 R XXIV 332

← verte

por. zapis z XIX w.:

„Poszła była ~~z~~ miła Panna Maryja, cichoć ją sam Syn Boży. Gdzie idziesz, Matuchno moja miła? Idę, mój miły synu, zamawiać tego złodzieja, który uczynił złość tej to pani."

(St. Czernik, Trzy zorze dziewicze, Łódź 1984, s. 92)

DO UZUPEŁNIEŃ

+

Piądło

Potom na _pyadla_ rospyechu, wandziczami tarhachu ye to czalo proslawne, welicze sbite

Dorota w. 45
169

por. Kucała, Słownik...

Śl. gw. – piądać, piądlenie 'rozpinanie skóry, żeby wyschła' (tak samo Warsz
Linde, Cn – brak
SP XVI piądło(?) – 'piętno'.
St. słowoczeski – padlo + rysunek s. 7

Piątyszósty

Quod ex quo Machna exaudiens cause manifestacionem, procurator exoneravit se dicens, causam istam non posse finire, extunc eadem Machna adhuc potest habere ad alium procuratorem ad primas duas, ad secundas duas et ultra ad piotaszosta septimanas vel ad eundem procuratorem meliori consilio ad constituendum eum

1468 DecrMCrac I nr 938

Syg. rkp

SWPM - I - 21

+

Piekarzyk

Micolai pekarzik furatus fuit triticum in molendino ett... et fuit virgis cesus et perpetue de civitate expulsus

1408 Lib Proscr 117 s.

V de mandato... procuratoris generalis

Kapmx

(pielesz) pielasz +

Item opportuna stabula pro peccoribus et peccudibus fossatas al. pyelasty, item sepes, agros

1443 CracArtSuppl III 93

S XVI – pielesz -m. 'legowisko zwierzęcia'

SL - pielesz, *peles, -a m, 'łożysko zwierzęcia'

cz. peleš, -e fem.

verte

Cr – Stabulum 'chlew, obora, stanowisko, gospoda'
Mącz – Stabulum 'stajnia, gościnny dom, gospoda, karczma'

por. Srtp Pieniążek II S.

PIENIĄŻKOWIE

coll., bot. Stojość rozesłana, Lysimachia nummularia L?. dla LW

Pyenyąszkowye numularia

XV ex. GlLek 40

I Supl. U Rost łac. nazwa tylko pod tą rośliną. pisownia łac. naz. systemat. gat. wg Szaf.

(~~Pepło? Pepem?~~) got,

! Pyepla → Piepło

1841. (562[v]) Jakom ya nye <po> bral rabkopkow (!) pyepla(!) <any> hothbyl zamkow hvrzmky (!) y vrzynyey (!) per[1] Szona swoya dorothea iuxta cittacionem. — Jakomy tho vyemy.

1499 Zap Warsz nr 1841

V pro skrzinky

Γ «·14»

(Pierwiaznka)
Pyrwiazynka

Pyrwyaznka

Subdit autem statim, dicens: „Maria autem erat, de qua Dominus eiecerat septem demonia". Ymmo ipsam primiceriam [*in mg.:* primicerius, primiceria, pyrwyaznka] penitencium extitit in Ewangelio.

XV *in.* *CatCodJag* IX 474 (BJ 1419, k. 9v)

(odczyt. A. Z.)

Pierzchatki pl. tantum
Pirzchatki (pat. gruszek, nie majacych skórki niegładkiej czy też centkowanej)
Kerthine, flammes pyrzchatkj
kumetra
kumetis

1472 Rost Rp s. 10

I Szypl.

Pierzchliwy †

Pirzchliwy

Dedit nobis exemplum, quomodo debemus [x] fruentibus, gl. furentibus, iracundis pyrzchayaczem, pyrzchlyvem, contra nos, eisdem nos subtrahere

ca 1500 GlGn 51

czy (pyrzch)zlyvem?

Piesszki?

~~Pieszki~~ ~~Piesiek~~

Deinde clavo per tempora, pyeszky, transfixo ite-
rato iussit incarcerari

ca 1500 GlGn 60

Chyba zawsze w pl.: Pieśki
czy Pieszki
zob. w Słowniku gw.

Pięćdziesta

ꝛ infra sex septimanas… (1406) 1541 †

neque per… nostrum officialem…

Quod condemnatis (sc. pauperes nostri subditi) in penis brevis terminus solvendi ipsas penas deputabatur, igitur pene dicte pyecz-dziyesztka…, statuimus, quod ipsi nostri subditi… ꝛ nec per aliquem honoratorum nostrorum… impediri debeantur pro solucione penarum earundem

JurMas I 91 = JusPol, AkPr V

' sądowa kara pieniężna pierwotnie wynosząca 15 grzywien

condemno 1) skazać condemno poenam wyznaczyć
karę, osądzić
deputo 2) przeznaczyć, rozsądzić

impedio wstrzymywać, hamować

honorator pan feudalny, szlachcic
infra wcześniej

Piętnaście – koła pierwszego XVI w.
lokal
ST stp. Piętnadziesta 1 Tstp Pięćdziesiąt – liczne
poświadczenia

piękne

Chorum care visitare et in choro pulcre, barzo pyeknye, stare

XV p.post. PFRp III 289
k. 275v

pika ?

Item Woytko exhibet pignus, videlicet ferramenta alias *picke*, quarto iudicio.

1412 KsKaz nr 1356

Może germanizm?
Picke - oskard, kilof

pilnoć

ac. sf. +

Chorum care visitare et in choro stare, v pulcre v veniendo non ridere, sed de deo providere pylnocz myecz

XV p.post. PFRp III 289

k. 275v

pilnoć mieć 'myśleć usilnie o kimś, o czymś, skupiać się na kimś, na czymś, poświęcać uwagę, czas komuś, czemuś'

Piotrusiel

Petroselinum. pyotrusszka, pyotruszel

XV ex. Gl.Lek. 40

Pirzchałki cf. Pierzchałki

I Suppl.

Piwko †

A ty, pane Janieczku, ne day sche sabiczi. Pocz snami na Konstancy, bacze missze [cs] bezsaczi (pro: baczaczi). Swiniczkego pyfka damesacz (pro: damecz) dasicz (pro: dosicz) pyczi, alle panczerse y paski muschy masse biczi

Fot. cyfr. 33

XV. p. pr. ŚlPolW 26

(Pizd) Pezd

n.sg. pizd

et moue margaritam vsque ad meridionalem lineam, et ~~ecce~~ ille erit situs margarite, vbi cadat margarita et habebis horam sicud prius: pesd croui hec figura dicitur (wydawca czyta: crowi)

XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 157v)

łacina sprawdzona (LW); formy *pizd* nie ma w słownikach, Linde: *pizda* jako obscenum; w Słowniku lekarskim Giedroycia też tylko forma *pizda* 'vulva'; w XVI.w. tylko *pizdka* o kurze to hec figura dicitur wskazuje na nomen proprium, tu w zestawieniu może jako wulgarna nazwa znaku zodiaku

odczytanie FW

nie! MF

ad talem diem, tunc permitte radium solis intrare per ambo foramina et nota locum

Bohemizm.

Phac cf. Phac'

I Suppl

Pleśniewiec

Plesnyewyecz stercus citrinum

XV ex. GlDek 42

Plewicz

Cerusa, plewicz, id est puluis plumbi

XV p.post. RRp LIII 65

s. 375

XVI ...
I Supl.
W Wstęp. Blejwas, Blejwejs ... cerussa 'biała farba, ... '
... 'biel, skwara ołowiana, cerussa'
Cr. Fac. śr. cerusa dicitur plawass ... et dicitur spalene olowo vel olowyeny prach, sed tamen dicitur theutunicum playwas UK 10 E 14 f.

(Pliwa) Plewa

Item ad sanandum vulnus, quod ad cerebrum fuerit lesum. Si... movetur circumferencia cerebri, **pleva** claska, tunc incipe firmare. Quodsi ventuabit (*pro*: ventilabit*?*), pleva szapy (*leg.* siąpi), tunc dubium est de vita ipsius et sic tunc incipe quantum ad primum, primo albiginem vel oleum ovorum appone vulnerum.

XV *p. post.* *GlKórn* II 178

(Pliwa) Plewa

Item ad sanandum vulnus, quod ad cerebrum fuerit lesum. Si... movetur circumferencia cerebri, pleva claska, tunc incipe firmare. Quodsi ventuabit (*pro*: ventilabit*?*), **pleva** szapy (*leg.* siąpi), tunc dubium est de vita ipsius et sic tunc incipe quantum ad primum, primo albiginem vel oleum ovorum appone vulnerum.

XV *p. post.* *GlKórn* II 178

+

Płać ac. sg.

Accipe cum claro ovi contere et appone ad wulnus conversum, placz, vyvynyenye.

XV p. post. GlKórn II 179

Wyd. czyta plac
wyd. odczytuje tekst z wielorakimi błędami

PŁAĆCA

ac. sg. †

Peccator... in domum cordis sui dyabolum conducit, sed Christus tanquam malum pensionarium ,płaczczą, de domo expellit

XV in. GlKazB II 105

'ten kto jest zobowiązany płacić daninę pieniężną, tu przewodnik'

†

Płaćca

Pecator enim in domum cordis sui dyabolum conducit, sed Xc tanquam malum pensionarium, placzcza, de domo expellit

XV in. RRp XXIV 68

k.237v

Płaza por. XVI w. +

Mathias ... inculpavit Janyczka ... pro vulneratione ad caput. 2° pro vulneracione manus in recenti et Myclasch x Woytek et Johannem pro percussione plasą et pro recepcione marce pecuniarum et pallii nigri

1477 ŻyolKrak 128

płazą

percussio 1) 'cios, uderzenie'
2) pobicie

Linde Płaza 'płask, Vil. płaska strona miecza,
XVI w. 'płaska część klingi miecza'
Varn 'ts.'

+

płetnica

Paulus Nouakouicz obligavit domum suam in Stradomya situatam Gregorio carpentario de curia regine in 8 marcis monete currentis... Item duas strues lignorum alias *pletnicze* eidem Gregorio dictus Paulus racione dictarum pecuniarum dare tenebitur. Et si dictum Gregorium mori contingerit, prius quam dictam pecuniam de eadem domo vel a dicto Paulo perceperit...

1422 KsKaz nr 2568

Może pletnica?

PŁOCHKI · , niecobietliwy, ~~nie~~pochopny, gwałtowny, narowisty †

Non ascendit super equum fervidum ,plochki, discordie et litis amatorem, sed super asinam tranquilitatis ca 1430

1430-40 ClKazB II 16

+

Płoszyć spędzić, przepędzić, odganiać

Descenderunt volucres super cadauera et abigebat plossylh eas Abram (Gen 15,11) (MamLub8: sganyal, MamKal: zagnal, odpandzal)

XV ex. GlPozn 109

MamLub 8

oc., pl.

Pniak

Hic stirpes obruit arvo <qua>drigasque sudes, pnyaky, et acuto robore valos

XV ex. Verg Georg 74

Aber. 61 Lub ziemią przysypie gałęzie, kół wszczepiony na ostro zakopie jak słup w palisadzie

I Supl

XVI w 16x

~~(Pniak)~~ Pnik n. pl.

Totum involvit flammis nemus et eruit atram ad celum picea crassus caligine nubem, presertim si tempestas a vertice silvis, hoc vbi non a stirpe valent ceseque reverti possunt atque ima similes revirescere, otlz[o] corzenya, pnyky, terra, infelix superat foliis oleaster amaris

Abr 77: Cały wnet gaj się kotłuje w płomieniach i ziemię ku niebu, czarną jak smołę chmurę wijąc się gęsto kłębami, zwłaszcza kiedy z wysoka przypadnie wicher burzliwy... i pożar unosi ołtarzy pokosie. Wtedy już, jeśli

! supl

XVex. VergGeorg 85

~~Chętka~~

Hbr 77: winorośl się z pnia nie odrodzi ściętego ani nie zdoła ponowną zielenią z ziemi wystrzelić, dzikiej, bezpłodnej oliwki tam gdzie wypełnią się liście

(~~Pniak~~) Pnik

g. sg.

Etiam ardua palma nascitur et casus abies visura marinos, inseritur vero ex fetu 'spnyka' nucis, arbutus horrida

Abr., i palma wyniosła stąd się rodzi, i jodła, gotowa ku morskim przygodom. Orzech wszelako można zaszczepić na szorstkiej jeżówce.

I Supl XVI w Ø

XV ex. VergGeorg 76

POBRZEŻE

I Szlach.

Wladislaus... P(oloniae) ⟨rex⟩ significamus... quomodo... Christinum de Sczukowcze... Vrippis al. Pobrzesze A et debitum suum praesens expressatum suum sortiatur effectum

Vde quadringentis marcis pecuniae... et octingentis marcis etiam pecuniae praefatae..., quas sibi in districtu et castro Baccotha et villis Poteruncze et Burnakowcze ad ipsum districtum pertinentibus certis nostris litteris inscripseramus..., volentesque ut donatio nostra sibi praefatas pecunias tam debiti, quam

1440 DokMp VIII 170

servitii in praefato districtu et castro Baccotha ac villis nuper expressis inscribimus..., damus cum(omnibus et singulis eiusdem districtus ac villarum praenominatarum) utilitatibus, fructibus,..,fluminibus, rippis al. pobrzesze

4

Pochlebienie

Predicator... nec plaussum, *gl.* plausum pochlebena, a populo studeat spectare sed gemitum lacrimasque

XV in. GlKazB IV 41

n. pl. neutr.

Pochlebny

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt

Vestimenta ovium sunt blanda verba... et cetera religionis signa, ut puta elemosinis signa simulata, pochlebna,... longe inclinaciones profunde

'udawany, pozorny, obłudny, aby uzyskać czyjąś przychylność'

XV p. post. GlKazB IV 137

ad vos in vestimentis ovium, id est sub specie religionis et pyetatis.

(Mat 7, 15)

Pochodnie

Originaliter, pochodnye, effectiue

vychodnye

ca 1500 GlGn 63

Pochodnie (~~ze względu na~~ pod względem podstawowa, początkowa, i źródła, przyczyny

Omnis scriptura exponitur sic: Originaliter rezultatywnie rozstrzygająco

pochodnye, effectiue vychodnye, diffinitiue

vypusznye, pactatiue povyednye,...

ca 1500 GlGn 139

expono tłumaczyć, objaśniać, interpretować

Pochylenie

gotowe

~~Quarto~~ Ad bonam arborem requiritur fructuum depressibilitas pochylenye

XV ex. GlGn 56

Pocieszony

n. zj. neutr.

Quid ergo meruit (sc. mulier Chananea) a Xpo audire, id est verbum poczyessone: O mulier, magna est fides tua!

Mat 15, 28

ca 1500 ~~JARp X 11v~~ GlKazB I 31

'taki który usunął smutek, przywrócą radość'

Podchodzić

Ex hoc ipso inquietus quantocius superbie pes subintrat gl. subingreditur subit podchodzy

1436 RRp XXIII 278

k. 117v

podgórny

u. sg. m.

Vltramontanus Zagorny
C⟨i⟩smontanus **podgorny**

K. Lod. perg. 10v

Inc. 9: Angelus de Clavasio, Summa de casibus conscientiae. Venezia 1492 4 VI.

I Supl.

XV ex. *SlOcc* XXX 198

podjuszczanie

I ... †

Tercio instruit peccantes hec enim stella graciam presigneat, que apparet homini e[*]unti in oriente id est conformitate ad voluntatem optimam qui si cum herode id est cum diabolo moram traxerit ad eius inclinando instinctum, gl. instructum pothiu- sczanye, graciam amittit.

XV in. Rp BJ 1490 k. 42r

SP XVI, XVII – brak (jest poduszczać, poduszczenie)

poduszczenie 'zachęcenie, namowa, pokuszenie'

Na forum kaszubów znalazłem: juszczycielstwo i juszczyć, ale w StGdKasz jest tylko juszyć, tak jak w SP XVI juszyć się 'pienić się, musować, burzyć się'

Stkwarsz – podjudzanie, podjudzić 'poduszczyć, podszczuć, podburzyć, podżegać, podjurzyć, namówić do czego złego'

podjurzyć 'zapalić gniewem, podjudzić, podburzyć'.

Podjuszczanie (?)

n. sg. podjuszczanie

Videntes autem stellam, gavisi sunt, magi, gaudio magno (Mat 2,10)... Viderunt stellam et cognouerunt eandem esse, quam in Oriente conspexerunt . Et gauisi sunt in vidione illius, quam Irlm ingredientes se crediderunt amisisse gaudio magno, quia in Irlm scriptum propheticam cum signo celesti ad signatum regem consomni invenerunt et prouocati a signo et eruditi prophetali vaticinio ad peragendum latere cultum et obsequium

---

na dolnym marginesie ynstruccio pothiusczanye

zapis czytelny, ale takiego hasła nie ma w słownikach; u nas, w XVI w. poduszczanie; w Warsz. podjurzanie

BJ 1490 k. 42r

Podlhonic

Sypl. I

Testes ducit Jacussius de Falanczice contra Miroslaum... quartus Nicolaus Ogurczewicz de Chlewo, quintus Nicolaus potkonicz de ibidem

1415 Kal nr 477

podłTawca (?) n. zg.

'ten kto pogubia kogoś zmarł lub podstępem' (?)

Vidit alios duos fratres: Jacobum,

gl. Jacobus interpretatur subplantator

vel subplantans podlawcza, ... et Johannem (Mat 4,21)

ca 1400 cat Cod Jag Rp I 195

(k. 234v)

zob. Sstp: Dławić

zob. SXVI: Podławić

BJ rkps 188

tom VII, s. 699b

por. Encyklopedia Katolicka

PODNIEBNIE +

'wysoko nad ziemią, w przestworzach'

Notandum, quod Christus homo sedet a dextris dei, eminenter hereditáns omnem boni possessionem, congruenter reintegráns omnem celi habitacionem, affluenter erogans omnem doni perfeccionem (pothnyebnye eminenter slusznye congruenter szupelnye affluenter)

XVin. ElKazB II 94

Podniebnie

Notandum, quia Xc homo sedet ad dextris dei, eminenter, gl. eminent⟨er⟩ pothnyebnye, hereditans omnem boni possessionem

XV in. RRp XXIV 65

k. 142v

Podstrzygalnia

Dantes... consulibus... in profectus tocius communitatis libram al. waga, rasoriam ~~al~~ vlg. <u>podstrzigalnyą</u>

1447 BenLub 257

cf. Postrzygalnia

PODTENCZAS +

A gdy szye to przedanye stalo v Yerusalem,
to bylo pravye v ten czass, v ktory
byl Bog svyatlosca sluneczna stvorzyl.
A tez dnya, ktoregosch Bog przedan,
po<d>tenczass lepak slonce pomyrzklo

Rozm 516

podymie ?

<Quod incolae>* ... annuum censum per duos grossos Pragenses, quod *podyme* dicitur, ... solvere tenebuntur

1397 DokMp IV 306

* W rkpsie słabo widoczne

podymie ?

podymne ?

Preterea volumus seu homines [illegible]

Quod incole... censum, qui dicitur podymye, per duos grossos Pragenses et avenam... de qualibet stuba sint astricti ad solvendum

(1397) 1546 DokKp IV 298

Ẋ

podymie (?) ~~a. podymowe~~

verum quia villanorum

Incole... exaccionem consuetam

*podyme per duos grossos Pragenses...

et avenam, necnon post avenam duos grossos communes de qualibet stuba,

persolvant et persolvere sunt astricti

1415 DokMp V 161

podymie (?) †

Preterea volumus, quod incole seu kmethones... censum consuetum per duos grossos Pragenses, quod dicitur podymye ... solvere debent

1423 DokMp V 264

(Podymny)

Poddymny

X

de ipso melle... duas tunnas... capitaneo predicto dare debebunt et tenebuntur

Avenaque de kmethonibus provenieus a ~~bis~~ poddymny pro prediis ducalibus ad seminandum conservari debent [!]

(1457) 1460 Ur Maz 306

Krp. Metr. kor. 335 zapis — 1460
170 v' - 171 v

Poić +

Os meum potatum est, są poiona, felle contra gulosos

1476 AKLitRp III 108
k. 236

1. Pocić cf Napawać
Przypocić

Poić cf. Spoić

Pojedynek 'ktoś występujący sam, indywidualnie, osobno' †

Ab uno vero teste, qui per se jurat, vlg. pojedzynek medium grossum tollet

JurMas I 105

= StPPP I

(POJEDYNKOWY) (o szatach ....) +

POJEDZINKOWY 'pojedynczy, niepospolity, wyjątkowy, świąteczny'

In die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum..., et gemmas, perly in fronta pendentes et mutatoria pallia poyedzinkowye odzenye (XV p. post. GlKarBIII 104) [ib. 105: ~~mutatorie~~ poyedzinkowy mutatorie]

POJEDYNKOWY (POJEDZINKOWY) +

inaures, gemmas, mutatoria, poyedzinkowy, linteamina, specula

XV p. post. GlKarB III 105

Js 3, 18–23

POKA/SZENIE ?

~~pokażenie~~ ?

~~pokazanie~~ ?

z począszenia

6466. It. Nicolaus prefatus habet terminum cum Gozdzone ad colloquium generale s p o c a s z e n a.

1400 TPawIIIw 6466

cf. s pocąszena ib. III, № 4800.

Nicolaus prefatus habet terminum cum Gozdzone ad collogium generale s pocąszena

Teki Pawińskiego T. 4 № 1509

Ksiegi grodz Łeczyc. rok 1400

1400 T Paw III w

+

Pokątny

Sed dyabolus... wlt, ut sibi serviatur in impudiciis et in immundiciis w pokantnych szlych szluszbach, lasciviis, luxuriis et adulteriis

XV p. post. GlKazB IV 149

Pokątny

Pars adversa litterale testimonium produxit duorum virorum, quod actor non suscepit et ei contradixit, dicens esse angulatum al. pokanthne

1498 DecrMCrac II nr 693

POKOJNOĆ 'spokój, cisza, skupienie'

familia 'żelon

convenio 'zgadzać się, po

inquieto 'niepokoić, przeszkadzać',

XV med. GlKarB III 85

quies 1) wypoczynek, 2) sen święteły
3) milczenie, spokój

Pokrapiać

tensaque purgantur ramala, quando putantur, tunc bene fructificant germen et amplificant, gl. purgat, precidit

sic electorum putat, auctor corda suorum arida rore rigans, pocrapyayącz, fune soluta, gl. dissoluta corda, refrenata rospuszczone, ligans

1466 RRp XXII 19

k. 245

wg Perz

I Supl.

Pokrzepczać się

wzmacniać się, umacniać się
praet. 3. sg. m.

Puer autem crescebat et confortabatur pokrżyepe
czal są abo krzyepczy sa (Luc 2,40)

Wuj: umacniało się
B. Tys: nabierał mocy
1946 Ossol.

XV med. RRp XXIV 375

k. 29v

I Supl.

†

Pokutnik?

Veri penitentes, pokuthnyczy?, intrant (*sc.* post mortem) secundum chorum angelorum

1448 GlKazB IV 76

part. praes. act. adv. †

Polubiać

Dicitur autem somnus peccatum similitudinarie, quia sicut sompnum homini dulcis est, a quo iterum non gaudet excitari, sic homo oblectans, polubayancz, sibi quodcumque peccatum, gaudet non excitari ab eo

XV p. post. GlKazB IV 101

'mieć w czymś upodobanie'

potajonie n. sg. †

Manifesta autem sunt opera carnis, que sunt: fornicacio,... inimicicia, contenciones, polayanye (Gal 5, 20) (PF V 31: zwada, GlKazB II 54: swady)

XV med. SłJ I 110

Gal 5, 20 'kłótnia, zwada, spór'

POŁAPIAĆ †

O szvych zvolyenykoch nycz nye odpovyedzyal (sc. Cristus), pyrve prze-to, yze nyyednego przy sobye ny myal, bo byly vschysczy od vyary odstampy-ly, vtore prze tho, yze ych nye chczyal zyavycz, by nye polapyany

Rozm 682

POŁUDZENIE †

Cum nulla res sic bonum extermi-
net sicut simulacio, poludzenye, eo
quod malum sub specie boni velatum
dum non cognoscitur, non cavetur

XV p. post. GlKarB III 104

Polupać

+

591, Jako tho ſzwyadczymÿ ÿako pÿotr Jachal w|katharzÿnÿn dom ſamotrzecz ⟦yta⟧ gwaltem | ytamo polupal zamkÿ yſcoda vczynÿl | ſtako dobrymÿ yako ſaam

1418 Kal w 591

POMNOŻYCZ

+

Quarto pasśionem Christi nobis representat wszipomina Bernardus: Qui sum auctor verus pomnoszicz prawi, ipse sum testis veritatis

auctor 'pomnożyciel twórca, sprawca
rozm[illegible]żca 'ten co powiększa, poszerza coś, twórca
[illegible]ożyciel 'ten co pomnaża, powiększa coś'

~~1426~~ GLKazB II 13

ca 1430

Pomocno → Pomocny w Słstp

ZW

XV med. GlKarB III 26

sim. ib. 27

Poplenić cf. Sstp Popełnić +

zwłaszcza

W staropolszczyźnie nie istnieje czasownik poplenić

WG proponuje poprawkę popełnił na poplenić. Pełk hasło Popełnić zn. 6

ca 1470 MamLub 136

†

(Poprężnica), Poprążnica

Accipe in latere que popraszniycza vocatur

GlKórn II 179

Poróść

praet. 3. sg. f.

Hec via (*sc.* via virtutum) multum succrevit porosla et ergo pauci sunt, qui per eam ambulant bene, quia est arta

XV p. pr. GlKazB IV 66

I Supl.

Porząd

Por<z>ąd jugit (II Reg 21,1)

ca 1470 MamLub 76

Porząd (war. kal.: vstawnye) jugiter (facta est... fames in diebus David tribus annis iugiter II Reg 21,1)

— Wydawnictwo.

Posządzenie

Quia ad feruentis penitencie desiderium V requiruntur ...: splendor cognicionis, timor penitencionis, dolor contricionis, pudor confessionis, labor satisfaccionis (na dole, osobno) iasnoscz vsnanya, pne (?) poyasnye (?) posan-dzenya, bolescz skruszenya, srom spo-vyedzenya, praca dosczinyenya

Cyt. FU 1461-7 Serm. 103v

~~Posciągnienie~~ proponuję Posiągnienie +

Spei succedet comprehensio, poszignenye, bonitatis

succedo 'następować po czymś',

comprehendo osięgnąć coś, posięść

osięgnięcie, uzyskanie, dostąpienie

XV med. GlKarB III 28

Postuszník + I

Sciendum, quod XXV sunt genera ypocritarum... Quindecimi dicuntur obedientes, posluschnyczy, qui ex obediencia omnia faciunt, osculantur se mutuo ex obediencia et alia turpissima faciunt, que causa honestatis ommitto, vt patet de socie<ta>te Barilotti Bononie, que omnia habebat communia, vxores, filias, diuicias

k. 175 v

ca 1500 WisT Rp nr 2322

abs. †

Posłuszstwo

Nicolaus de Burzyn cum Petro de By<ly>cze habent ad terminum proximum pro eo quia veniens v<iolenter> super ipsius tenuta ad molendinum in <Byl>ycze, hostium repercussit et seram eciam de <...> molendini, et siliginem accepit; ex eo damp<num> X marcas intulit; et quia piscinam perfodi<t> wlg. **przekopal** et expiscasti; ex eo damp<num> XX marcas intulit; et quia sextum denarium census pertinentem ad scultetum accepit super ipsius tenuta; ex eo dampnum quinque marcas intulisset. Et pro eo quia honores kmetonum et obedyenciam wlg. **posslusszstwa** inhibuisti ad scultetum pertinentes seu <ad> suum iudicium; ex eo dampnum XX et <...> marcas intulit.

1423 ArchTerBiec Ia 262, nr 3

por. StPPP II nr 1876: possluscenstwa (bt.) →

to zapiska jest wytowana (błędnie)
w Sstp VI 436 s.v. Posłuszeństwo

por. też. Sstp s.v. Nieposłuszstwo

por. SAV XLIX 347: nieposłustwo

POSOBEK 'taki, który następuje po kimś, potomek'

Omnes posteros, posobky, tuos dyabolo tradeves

XV p.pr. GlKarB III 79

POSOBIENIE †

Accepistis spiritum adopcionis, possobyenya, filiorum (non enim accepistis spiritum servitutis..., sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Rom 8, 15) GlKazB II 53: vyswolenya, R XXV 166: ducha zwyzwolonych, posszobyonich synow wybranya, ManLub 279: synowye vyswolenya, war. kal.: sch<y>nowye vyswoleny, AKH

POSOBIENIE przybranie za syna przyjęcie adopcja

[czynić robić dokonać ordinare disponere] +

cres. posobiti 1. 'zawędrować'

2. przygotowywać do czegoś

Rom 8,15

3. ustanowić, mianować

4. wytwarzać coś

XV p. post. GlKarB III 90

5. doprowadzić do skutku, czynić, dawać asumpt do czegoś

6. troszczyć się o kogoś lub coś

Postny czy Postni ac. pl. m.†

Si dimisero eos ieiunos, postny[e] in domum suam, deficient in via (Marc 8, 3) V (ib.: glodny[e])

'odczuwający głód, zgłodniały, głodny'

XV med. GlKarB III 38

Postronny

Czy polskie pal [illegible] scopulus?

Transeundo ab eodem scopulo al. palv sipati

sunt duo scopuli laterales al. postronne

1538

(1476) ~~V~~ DenLub ~~xx~~ 360

sim. ib.

scopulus zwykle graniczny w formie „zwalonego drzewa" [illegible]

XVI w. Postronny 4 s. 217 t. XXVIII

postrzygadlnica

Quibus eciam et pretorium, razoriam postrigadlnicza nominatam..., quos infra et supra pretorium instaurare et procurare poterint

1427, KodWP IX, 88

(Poszerzyć) Poszyrzyć

Hi vel belli, vel pacis artibus gloriosum nomen propagare poschyrzycz festinant

ca 1500 GlPozn 33

poszorly → POSZORAŁY zu +

Allagusz vult et promisit solvere... Stanislao Sigmunt... quinquaginta kamchas bursenses bonas et meliores al. przedny sine auro poszorly nuncupatas, videlicet in rubeo album vel rubeum in glauco

1489 Orm Krak 46

Poszukać

nie ma kartki

1471 MPKJ V 49

I Par 28,9

29,23

Pośmiewca †

Posmyewcza illusor (Prov 9, 12)
(var. kal.: naschmyewacz)
si sapiens fueris, tibimetipsi eris, si autem illusor, solus portabis malum.
ca 1470 Mam Lub 135

(POŚREDNIOŚĆ) Pośredniość 'wiek dojrzały, średni'

Sic nos debemus ipsum (sc. Iesum) invitare et rogare, ut maneret nobiscum mane, id est a iuventute, meridie, id est in adolescencia, w posrzyednosczi, vespere, id est in senectute

1476 GlKarB III 95

adulescentia ('młodość')

Poświat n. sg.

Lucerna poſwÿath corporis tui est | oculus tuus [55]

1493 Gl Aug 125

Luc 11,34

Wuj: świeca ciała twego

B.Gd. światłem twego ciała

I Suppl

Poświat ac. sg.

Ecclesia peragat celebritatem huius diei in | dei laudibus pro honore sue sublimis glorie, | quem deus ... quasi clarissimam | lucernam | poſwÿath | posuit super candelabrum | ecclesie

1493 Gl Aug 126

por. Luc 11,34

I Supl.

POTŁOCZNY (?) raczej POTŁOCZONY

Si venit temptatio, sis virilis ad
resistendum subplantans potłocz<o>m,
vicia et sic obtinebis graciam

XV in., GlKarBIII 77

toli ktory depce, niszczy, tepi

~~Potocznie~~ Potoczni †

Cmethones... de quolibet laneo quatuor mensuras grani... deducere tenebuntur et exceptis emendis gravibus, que stabunt in arbitrio virginum, leviores vero dicte potocznye ad dictum Stanislaum pertinebunt

1447 CracArt Suppl III 207

zob. JP XXV, s. 8–26

POTRACENIE

g. sg.

Ex ista prostracione, potra[ ]czena, istorum maxime timere debemus verbum strenui szrogliwego iudicis

rkps BJ 2369 k. 251r

ca 1430-~~40~~ GlKazB II 19

'doprowadzenie do zguby'

potrzebnictwo ac. ż. †

Gre troiako rec sirca nasa slusa nam vgotouac: pre nase vinouatstuo, pre <u>potrebni<t>stuo</u> a pre gospodara tego dostoienstuo

ca XIV med. Vinth.Gl. 222

'istnienie potrzeby czegoś, potrzeba'

Potrzebowanie

I stp: Potrzeba m.in. 'interes, sprawa, rzecz do załatwienia, negotium,...'
. Potrzebizna m.in. jw.
II Łac.: Negotiatio m.in. I.1. 'kupiectwo, handel'. II.1. ('transakcja handlowa, interes')

Nolite facere domum patris mei domum negociacionis *potrzebovanya*.

XV p.post. GlBPol 30

(Jo 2,16)

VERTE!

Wujek: Nie czyńcie domu Ojca mego domem (kupiectwa) (targowego).

Friedlender: Nie róbcie z domu Ojca mego domu

JgKacźr: Negotium n. in. I.A.1. (pl.) 'sprawy (do załatwienia), interesy'. II.1. (pl.) 'towary'.

EwZam 304: domu kupyeczstwa, Rozm [redacted] 211: domu kupyeczkyego, [redacted] ib. 449: GlKaz B I 35: yaskynyy lotro<w?, -vsky?> domu kupyeczskyego

'interesy, sprawy, rzeczy do załatwienia (zwłaszcza transakcje handlowe), handel, kupiectwo'

Potuchlać (?) ~~Potuchnąć (?)~~ praes. ind. 3. sg.
~~Potuchać (?)~~

Prima astutia dyaboli est, quod dyabolus inspirat, pothwchlą, homini, vt non cogitet non esse tam durum, vt predicatores dicant

ca 1500 GlGn 131

'zachęcać, pobudzać'

w Indeksie: potuchla
SXVI: Potuchlać (ten sam przykład).

Powalać

†

My, raycze[x] rymanowczy, pyszemy vaszey myloszczy, ysze thu szą dwa kmecze..., ktory szą powalany w Rymanowye od szolthyszka

XV ex. SłArch I 169

Powiednie

+

|o Omnis scriptura exponitur sic: Originaliter pochodnye, effectiue vychodnye, diffinitiue

* vypusznye, pactatiue povyednye

ca 1500 GlGn 139

cf. ib. 85 (XVI s.): Diffinitive Vypysznye. Recitative Povyednye

(o przedstawianiu tekstu,) 'przytaczając, opowiadając zgodnie z oryginałem' (?):

Powieźć †

Jaco to swatczimi, jako Szemka mal Potrowy powest[x] nywo a ne powosl

1406 RtKon nr 221

Powieźć

T mi b p y S † Jacoſm | przziteg bil vmowe ⟦Jako⟧ Jedi Sezmk | vmawal ſSpotrem is potrowy | mal poweſt gnoiem nywo a ne | powoſl y otho dwe grzwne Scodi | ma

1406 RtKon

nr 221

Powieźć

T mi b p y S † Jacofm | przyteg bil vmowe [[Jako]] Jedi Sezmk | vmawal fSpotrem is potrowy | mal poweft gnoiem nywo a ne | powofl y otho dwe grzwne Scodi | ma

1406 RtKon

nr 221

X

Powodny

Pars powodna exaudiens skazanye radzcziske, quod contra quemlibet consulem mettercius tego ma bicz nyewinien per iuramenta, et contra hoc naonczassz non accepit sibi bannitum iudicium na pomocz

1458 Decr M Crac I nr 157

+

Powodziciel

'ten kto prowadzi kogoś, wskazuje drogę, przewodnik'

Tales ergo peccatores accesserunt ad Iesum, ut ceci ad ducem, do povodziczela, tanquam infirmi ad medicum

XV p. pr. GlKazB IV 62

powróślnik

+

powroźnik

Jacobus *snurnik* alias *powroslnik* resignavit domum et hereditatem in villa in Stradomya, retro domum Cracoviensis domini penes aream domus Szawranyecz[a] retro molendiunum, Katherine Swankwaltin et eius successoribus legittimis, ita longe et late etc.

1421 KsKaz nr 2435

Powtórny

Cui spe nephas iteratum, gl. resumitur bywa poutorny, munus venie postulat

1466 RRp XXII 19

k. 239

wg Perz

Poznamionowanie

poznamionowaniu 'konkretnie, szczegółowo'

Oportet igitur, carissimi, ut non in generali, sed in specificando, poznamonovanym, peccata confiteamur

XV p. post. GlKazB IV 108

POŻAŁOWANIE n. zg. †

Melior est immo tua perswasio, magis temptatio, quam compassio ,pozalowane, est

1430-40 GlKazB II 15

'współczucie, też miłosierdzie'

POŻAŁOWANIE

J. Sg. +

Alibi significat effectum compassionis pozalowanya...

1430-40 GlKazB II 25

POŻAŁOWANIE

g. j.

... et per effectum compassionis, poszalovana, ipsum de statu peccati eripuit, et per beneficium, dobrocz, prevencionis, przodoyanczą, ipsum in apostolatum elegit

1430-40 GlKazB II 25

~~POŻARTKI~~

Pożartka czy Pożartek

l. pl. +

Sicut in die honeste ambulemus, non in comessacionibus, w porzardkach, et ebrietatibus, non in cubilibus, w loszach nyeczystosczy, et impudiciciis ~~wlgariter~~, non in contencione et emulacione (Rom 13, 13)

'wystawna uczta połączona z obżarstwem i pijaństwem'

√ VERTE!

1435 GlKazB II 48

V (MaczLub 280: w zarlacztwach, MaczKal: w zarlaczstwach, frinolczech, oblaystwach, R XXIV 371: wye w gadowanyv vel wye v obzarstwie, SKJ I 49: id est superfluis et luxuriosis conviviis, w oblaystwach, R XXV 163: v *oblaystwach, ErzGlos 175: wy <w> *oblostwye, R XXIV 75: w opilitem iedzenu, PF IV 753: w svowolse, GlWroc 98r: roskoszyatch>)

~~POŻARTKI~~

Pożartka czy Pożartek n. pl.+

Inpudicicia, luxuria , idolorum servitus, veneficia, inimicicie, contenciones, emulaciones, rixe, odium, dissenciones, secte, invidie, homicicia, ebrietates, opylstwa, commessaciones, poszartnky, his similia... (Gal 5, 19-21) (MPKJ II 325: id est inordinate et frequentes comestiones, godowanye, PF V 31: godowanye, SKJ I 110: obloyzstwa) 1435 GlKazB II 54

POŻYTECZEŃ

Pożyteczny w Słowniku wydrukowano Pożyteczno

Expedit, id est vtile est pozytheczno yesth ca 1500 Erz 77.

(Półdziele) Poludziele

Nicolaus et Johannes fratres germani de Bandkouicze, dicti Cziszikouici, medium laneum agri al. **poludzele** circa mericam dictam Wyeprzek iacens, unum stadium agri super Studzonka et unum stadium eius agri in Welopole ibidem in Bandkouicze... iure... Petro Hagnyowicz... resignauiunt.

1460 *ArchTerCrac* XV 705 nr 44

[*cf.* Sstp *s.v.* Półachtele, Półdworze, Półgrzywnie, Półkłodzie, Półkopie, Półkorcze, Półłanie, Półmierze, Półmordze, Półśledzie]

Półsządek? ?.

Ya ne dal Micolayevi polszpthka modu 1398 JA. IV, 186. (Cf. półkwadek).

Leksz I nr 2640 polklothka

Szan nr 380 polklothka

Półstranek czy Półstranka

Item secuntur res inscripte … primo XXXX cum quatuor lanatorum mediorum al. polstranki

(1442) *KodWP* X 271

+

Połwsie

Thomas prepositus se et conventum suum in Swerzinecz obligavit mansionem dare Dorothee... in area al. na polroschu circa monasterium

1447 CracArtSuppl III 212

(Półźrebię) Połujrebię +

Michał ne wszal gymenya po Anne sestrze ... any połu yerebya przedal ... any wszythka

ma

1423 Kal^{mr} 852, ~~891, 911~~

(Półźrebie) Połujrzebie

Wanczslaw ... dzerszy poluyrzebe

in Wyrzchoslaw

1424 Kal. nr 891

(Poźrebie) Potrzebie

Micolay... dzierszy spokoyne trzydzieszczy y trzy latha podwyrzebe y pol ogroda

1425 Kal nr 911

Pracny g. pl. m.

v erracie

zob. Pragny s. 23 t. VII Sstp (dać tu var. i odsyłacz do: Pracny)

Tyś wszech pracnych światła *sprawcze

(rkps kapituły praski, (sygn.) D 84, za: R. Mazurkiewicz, Polskie średniowieczne pieśni maryjne, s. 329: tys pracných z nuže výpravenie) VERTE!

w Bohemizm.

Svatovítský rukopis

XV p. pr. R XIX 42

Staročeský slovník s.v. pracný: ty s [Ma-
ria] pracznych z núzě vyprawenie Vít
83a

Svatovítský rukopis

'cierpiący z powodu nieprzychylnego
losu, znajdujący się w trudnej sytuacji,
odczuwający brak czegoś'

egenus – SStaczr

(Pracowny) g. pl.

Procowny

Itaque paulo post: O, inquam, summum lapsorumque proczownych solamen animorum!

'spracowany, utrudzony' ca 1500 GlPozn 33

początek księgi trzeciej Boethiusa, De consolatione philosophiae; w polskim przekładzie, VERTE!

Witolda Olszewskiego (Boethius, O pocieszeniu jakie daje filozofia, Warszawa 1962,): „Tażeż po chwili zawołałem: - O!

(s. 50) → " najwyższe ukojenie dla znęconych dusz!"

Prodziadowy cf. Trawa

~~?~~ prag

g. zg.

Confiteorque in septem operibus misericordie *yzem nagyego nyeprzyodzal lacznego nyenakarmyl praga nyenapoil podrosznego wdom nyeprzyal nyemocznego nyenawyedzyl vmarlego do grobu nyedoprowadzyl Iathego nyevczeszyl*

(p. post.)

XV ~~SlPolW 17~~

Spow 9

'ten kto chce pić, kto pragnie, spragniony'

Procowny zob. Pracowny

PROGON

~~Pogoń~~

[Insuper damus predictis servitoribus nostris et eorum] successoribus angulum, qui transit de Uawual Dol ad gades et penam, que dicitur quindecem, illam post se [recipiant et gades habeant, que versantur inter Slunchice] et Vselowo donec ad p r o g o n

(1274) XVI KodWP VI 28

tylko wyrazy w nawiasach według kopii

+

Prośbny

(o piątej niedzieli po Wielkanocy zwanej obecnie Rogate) (związany z prośbami, błaganiami modlitwami)

Dominica hodierna vocatur dominica rogacionum prosbna modlithw

XV p. post. GlKazB IV 124

Protoż +

Ja sz Torunya, gdy szem umrzecz ymyal, prothoszem tho kazal popysszacz, zeby tho na mey dusszy nye zostalo

DTLB III 354

Prozn – cf. Proin –

Prožu – cf. Prožu.

(Za próżna) Za **próźnia**

Peccator homo comparatur male arbori, … quia mala arbor inutiliter, za prosnya, occupat locum in ecclesia dei

(*zaprosnya* - EB czyta: *za proźnia* czy *za prozn*[*i*]*a*)

XV *p. post*. *GlKazB* IV 170

(Próżnochodka) Próznochodka

Omnibus adulteris et publicis meretricibus prosnochotkam

XV p. post. GlKazB IV 114

n. sg.

Prządka

Vnde filatus a vm id est curuatus quia filum cito curuatur et filo as filum a colo per quandam extenuacionem deducere et nomen commune et nomen adiectivum filacista te qui uel que pro mercede filat - na marg. *przathka*

59 (rkps)

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 83v [~~k.~~ 14]

łacina sprawdzona; u nas brak, na kartce jako ~~prządka ?;~~ w XVI w. liczne

odczytanie FW

'ten kto przędzie (dla zarobku)'

Przebieżca n. pl. †

Nam duodecim apostoli sunt duodecim exploratores chasząky (ʻłazęki') przebyeszcze, szpyegacze

ca 1500 GlGn 139

ʻten kto przemierza, bada, poznaje nowe tereny, obszary'

Przeciwnoć - n. pl. +

Nam ibi (sc. in inferno) est fames, ignis,... desperacio et blasphemia szuffalnocz a *przedzywnoczy boze

XV p.pr. RRp XXIV 365

rkps Ossol. 1490 k. 29b

przeciwnoć boża 'obelga, szyderstwo skierowane przeciwko Bogu, bluźnierstwo'

Przeczać się czy raczej Przeczei +

Unus dixit: Emi ab isto domum et in ea inveni thezaurum, spero, quod est eius. Ille autem respondit:... Non est meus... Alternantibus illis invicem przyeczaly szą iudex decrevit sic

Glosę czytam przeczali się

XV p. post. GlKazB IV 171

+

Przeczka

Caeterum ipse plebanus pro tempore existens,
habet unam petiem terrae arabilis dictae ~~prz~~
przeczka in terra petrosa al. rąndzini ~~sita~~
sitam

DŁLB II 32

cf. Przeczówka

wyszło przy okazji redakcji; nie wejść do uzupełnień; [illegible] SU X 1974

przeczyć praes. ind. 3. sg. +

Superbis deus resistit, *preczy, humilibus dat gloriam suam

(deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam Jac 4,6, I Pet 5,5)

XV p.post. PFRp III 290

k. 286r

'przeciwstawiać się, być nieustępliwym komuś'

Przeczynać (i) impér. 2. pl.†

Dirigite, id est parate vos, przeczinaycze, ut Deus veniat ad vos

Xv p.pr. GlJag 92

'zmieniać, aby przygotować'

Przeczytać

przeczytal

XV *p. post. CadCodJag* VII 260 (BJ 1249, k. Ar)

n. sg.

gł. saltus

Przedborze

Unde et extremitas siluarum dicitur saltus, quia ibi iam arbores rarescunt. [*in mg.* saltus: vlleszye, *przedborze]

XV *p. post. CatCodJag* III 32 (BJ 460, k. 254r)

(odczytanie AZ)

Hugutio de Pisa, Liber derivationum

I Supl.

Przedliczny

Ut in virtutis actibus non retrocedentes ymo semper procedentes crescamus plures enim sensuum antesituati, gl. antrorsum locati existunt przedliczne, sunt

XV med. RRp XXIII 279
k. 253

wg Wojasa

Przedłużanie

i. sj. †

Sanctę [a] desideria dilatione, przedlvzanym, crescunt et animam capaciorem reddunt

'przesuwanie na później, odkładanie, zwlekanie'

XV ex. GlGn 55

zob. Tf Kacz śr: 1. Dilato – pierwszy przykład

przedmiejski

Stanislaus Tampi personaliter constitutus ccoram bannito iudicio, resignavit domum suam, sitam penes domum Martini Blonsky ex una parte et domum Zdichnicz ex altera parte, Voitkoni de suburbio, *przedmyeszky*, et Katherine uxori sue legittime, suis heredibus et legittimis successoribus secundum longitudinem, latitudinem et circumferenciam eiusdem, prout ipsemet possidebat ad habendum, tenendum, vendendum et pacifice possidendum. Litera soluta.

nr.

1416 KsKaz 1787

przedpiekielny

k. 107vb recreabunt — *potlnwyrdza* — te in corpore miserere mei, quia infixa sum in limbo profundi
— *przedpyekyelna otchlan* — et ignorancia erroris Cum autem esset annorum duodecim et conservabatur

p. pr.
XV ~~med.~~ ŚlPolW 14

rkps I F 607, k. 107vb

Przedwóz

Grzibek de Gnoynik actor habet terminum in colloquio generali in Cracovia proxime celebraturo cum Johane Gamrath procuratore de Wszowa, qui Brunrath est prolocutor experte kmethonis, videlicet **przedwos** pro hereditate.

1409 ArchTerCzchov I 234, nr 6

Przegrzeszny v. sg. m.+

O prze[z]grzeschl[i]wy czlovyecze Iudaschv, dobrze baczy, yze thy yesz v czyem-noszczy grzechow polozon

'bardzo grzeszny'

Rozm 550

Przekrasa → krasa †

Chczesz nyeewiasty widzecz przekrassz, tegdi pamyøtay, yze Tanita (pro Tamara) od swego brata czystotø stgubila

vidziei zn. 7

chyba jednak = widziei pozna nie krasę z powodu piękne

niesłusznie wydrukowane pod KRASA (III 376-7)

Gloger

PRZEŁAZ 'przejście, ~~droga, które~~ miejsce przez które ~~~~ można się przemieszczać' †

Per domum nostrum transitum, przelasz, facit (sc. diabolus) in temptacione per delectabiles cogitaciones.

XV med. GlKarB III 84

temptatio. onis f. pokusa

cogitatio 1) myślenie, rozważanie
2) budzący zamiar

Przemożenie

Voluit ideo ut nobis modos vicendi [*s.l.:* sznaky przemoszenya] ostenderet et nobis modis pugnandi demonstraret.

(sc. Christus)

ca 1425 *CatCodJagRp* IX 344 (rkps BJ 1390, k. 244v)

przemożenie g. sg.

ideo ut nobis modos vivendi (?),

~~cf.~~ sznaky przemoszenya

1424–1425 WisłRp nr 1390

k. 244v

Przemycenie

Tako mẏ | pomoſzy bog y ſwẏanthy {†} ya|ko czſom piſal rok mẏedzy | daronẏø a Janem Coſą thom | piſal zprawẏedlywie podlug | prawa pyſarſkego nẏedla | ſzadnego przemẏczenya a nẏ | ſzadneẏ | ſtronẏe nadloſzenẏa | ale yſz mẏ dwẏe ſtronẏe | kazale.

1429 RtCra

nr 304

Przemykać †

Quorumlibet quantalibet corpora, dictu incredibile, quotquot vno pertingit vibramine, non scindit, sed transvolat, gl. penetrat, pertransit, przemykal

XV med. Gl Winc 149.

~~Świetlejszy (najświetlejszy)~~ got

~~Świetlny~~ Przenaświetleszy

prze nasuetlesa = per clarissima 1436 | R. XXIII, 276.

Prudencia vero est ars preclarissima, gl. nitidissima, candidissima, perlucidissima, prenasuetlesa, causa vivendi cum simplicitate

PRZENIKNOŚĆ 'bystrość umysłu' †

4 dotes: claritas, subtilitas, przeniknoscz, agilitas, impassibilitas contra obscuri-
XV med. GlKarB III 83

tatem, grossiciem, tarditatem, passibilitatem.

subtilitas 'bystrość'

Sap 3,7

[illegible] następnej karcie 508 r. subtilitas niegrubość

Przepieczny

Nunquam viri cum muliere sunt longa colloquia, nemo in se confidat, si sanctus es, nec tamen securus przepyeczny es

1448 GlKazB IV 79

Przeporność

ac. sj. +

Sciendum, quod propter septumplicem rem deus permittit paupertatem super suos electos, qui salvari debent... Tercio propter nimium desiderium incessabilem przepornoscz n[y]apory, quando aliquis assidue rogat deum

XV med. GlKazB IV 99

'nadmierna, nieustająca intensywność czegoś, która przynie się coś przeprzeć, przezwyciężyć'

Przeprawca

Ita eciam voluit habere filium precursorem, przeprawcza, qui eciam nasci debuit supernaturaliter

1453 RRp XXIII 298

k. 412v

rkps Ossol 824

'ten kto poprzedza pojednanie, jest pośrednikiem w pojednaniu'

†

Przeprzane

Jaco Micolay nye viszepnąl Kosmanovi gwaltem przeprzanego w panczdzeszanth grziwen w Poznanu na grodze 1408 Kościan nr 370

condemnatio certa 'zasądzenie opiewające na oznaczoną sumę pieniężną
c. incerta 'zasądzenie pozostawione uznaniu sędzie

t. VII s. 170 stp. prawa w. 36-9

powinno być hasło

PRZEPRZTANE

akceptacja SU 7 IV 1986

⁒/.

Przeradzenie 'oszustwo, uprowadzenie w błąd; podstęp'

Avaricie filie, que dicuntur scilicet prodicio, przeradzenye, fraus, fallacio, periuria, inquietudo, violencia et contra misericordiam obduracio

avaritie 'chciwości'

1407 Gl Jag 104

Przeradzenie

†

Filie avaricie ... sunt septem ..., septima prodicio, przeradzenie, que est idem, quod decepcio

— Wydawnictwo.
r offs. kl. III, 120 g
raficzne, Wrocław.

XV in. Gl Jag 103

przerośl †

Nos igitur Andreas haeres in Wiszniewa ..., significamus tenore cum praesenti... quomodos, ... dominus Wladislaus haeres in Damborzh..., a scrupulis al. od kopczow oppidi dicti Wlothowa a przeroszl penes lacum dictum Pyczyno..., resignavit et asscripsit iuxta consuetudinem terrestrem

(1440) 1566, KodWP X, 197 ./.

zob. J. Rospond Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, s. 310 przerośla 'większe zarośla'

A. Bańkowski, Etymologiczny słownik j. pol., t. 2, s. 898 przerośl 'coś przerośniętego'

Przerywać +

Nam qua se medio trudunt de cortice gemme et tenues rumpunt, przerywagyu, tunicas, angustus in ipso fit nodo sinus

Xvex. VergGeorg 76

Przeskakować

Przeskakujący transsiliens

(wur. kat.: strzelający)

(manufakt mikułowski: przeskakuje)

ca 1470 Hamburg 1450

~~MPKy 7 K 47~~

(ecce venit saliens in montibus, transiliens colles Cant 2,8)

Przestrach

Propter timorem id est dla prze-
strach<u>

(370)

ca 1500 RRp XLVII, k. 234

rkps 2394

X

Przesuszać 'pozbawiać wilgoci'

Et reficiebant recia a przesvszaly szyeczy

reficio ('naprawiać')

XV p. post. GlKazB IV 134

PRZESZRZULA → PRZEŚCIRADŁO

ścirke płótno powslinta
in sudario w sczyrke, w przescyradło

K. 390 v

XV p. post. GlKazB III 105

Przetrzeć

Cum Manases rex... dum maczyl Ysayam prophetam, demum (?) fecit eum pylą lignea per medium przetrzecz

GlKazB I 69

ca 1500 ~~JARp X 166r~~

Przewodne †

Absolventes kmethones... villae memoratae... ab omnibus aliis angariis et praeangariis... et coeteris omnibus gravaminibus..., videlicet (a porco, vacca et ariete, przewodne, nesthane

(1383) 1552 DokPPoz I 80

Przewoźnica +

Sed ne hec navis... mergeretur, faciendum est, sicut naute, przewoznicze, faciunt, cum tempestas insurgunt

XV med. GlKar B III 37

przewróciciel ac. sg.

Fecit Saulum, gl. sc. ipsum persecutorem przewroczyczela, ut strauit, gl. deposuit, Paulum, gl. sc. talem appostolum fidelem

1425 PFRp V 33

rkps BJ 2012 k. 53r

'ten kto kogoś lub coś niewoczy, prześladuje, prześladowca'

v. ę. f. +

przewyborny

Sdrowa matko ſyna | boſſego
ſdrowa crolewſtwa nebeſkego |
matuchno boſſa |
Gdyſſ czebyc gabriel poſdrowyl
nagle czan duch ſſw{y}anty ſaſſczyczyl
ſwan ſſwyanto | moczo
Stworzyczel gen ſtworzyl
nyebyoſa y ſeman
ten | czo ſobye matko wyſwolyl |
1a oprzewyborno
Maria ſſwyatla roſſa
wſpomoſſ acz naſ | nyepoſſrze
pyeklo
Oczyſſcz | naſ odgrzechu
ſbaw naſ | ſſweczſkego ſmyechu
amen |

rkps IV F 186 k. 3a

1409 ŚlPolW 19

(o Matce Boskiej) 'wspaniała, znakomita'

v. ff. f. +

przewyborny

Amycz ssø | raduyemy tobye
slussocz saw|sse bogv ytobye
oprzewybor|na
Sdrowa yssess porodzy|la czysta
pres porussenya
Oprze|ssczodra dawcza
wssech vbo|gych ssyroth
pomoss nam wssem | cubogu przyyczy
omyłossczywa |
Maria sswyatka (sic) rosa ut supra |

1409 ŚlPolW 20

rkps IV F 186 k. 3b

Przezdzięczno

Quintus, qui circa hoc fuit:
Taco mi † [[Jaco to ſzwathczimi]] Jaco | micolay marczin ÿmaczeÿ Nÿebili opye|kadlniczi panyeÿ Margorzati anÿ yeÿ | [[ſſwego domu]] zamąſz dali any ſzyeÿ geÿ przeſzdzączno nÿgednim racogem|ſtwem obwÿazali [[doÿad zamąſzem]] doyąd ſzluba nÿebrala
Et alii in testimonium.

1426 Rt Kon
nr 462

Przezmózgowiec

v. sg.

I Supl

Qui autem dixerit fratri suo racha, *gl.* rachą <u>przesmosg<o>wcze</u> zapamathaly w roszvme, reus erit concilio (Mat 5, 22)

XV med. GlWroc 61v: trocz
XV p. post. R XXV 173: racha vlg. naszmyewstwo
R XXIV 84 racha szalencze ca 1420
XV ex. racha. nektore slowo mirzone, naszmewaią są s nego
(R XXIV 74:)

XV p. pr. GlKazB IV 63

I Supl. Rozm 206-7
XV med. R Rp XXIV 375 (k. 128r): myerzencze racha, toczvsz aby szye yemu naszmijewal abo sroglywye rzekl
Wuj: Raka
BTys: Raka; dosł. pusta głowa
Komentarz + III 1: głupi
aram. rêkāh głupi nierozumny?

51

Przezpiecznoć

Exemplum dat ne prelati erigantur in superbiam, unde Ambrosius: „Magna sublimitas, magnam dat hinc cautelam [*s.l.:* przespecznocz], quia cui plus creditur, plus ab eo exigitur”.

ca 1425 *CatCodJagRp* IX 344 (rkps BJ 1390, k. 245r)

jest wg KlistRp nr 1390 1424-1425

przezpomocnie ?

Stans ex adverso Vylczek... cepit ponere przespomocznye, dicens et asserens, quod esset lucratus. ~~dicen~~

1439 AGZ XII 73

Przezprzestany

Slusba mą naprzoth ustawiczno, dosko-
nalą, przesprzestaną, panno mą namiley-
sza. ca 1428 PF I 480

przeźć → Prześladowanie
XV med

Hwbostwo, przesla, vragane | R. xxiv, 359.

1 os. * 3. os.
tollam crucem czyrpy skodi[...]klopothi
przeczy hwbostwo przesla vragane

Skonać (Skonany) Przeskonany got

niestający, nieskończący się indefessus - niestrudzony

P S S

przesz skonanyey slusby - indefesso obsequio

c 1455. JA. 14. 489.

nie kończący się niestrudzonej

~~158~~

~~ARCHIWUM XIV str. 489 r. 1455~~

!Przisseyal

non prosensit – ne przisseyal

XV *CatCodJag* VII 197 (BJ 1235, k. 1r)

ac. sg. f.

PRZODUJĄCY

Tunc vidit (sc. Iesus) Matheum hominem sedentem in theolonco. Non videre interdum significat

Alibi significat beneficium prevencionis

dobrodliwocz przoduyǿczǿ...

(beneplacitum aprobacionis...)

rkps Vat lat 14 182 k. 103r

('taki który coś poprzedza, poprzedzający')

dobrotliwość przodująca 'łaska Boża / uprzedzająca'

ca 1430-~~40~~ GlKazB II 25

ac. sj. f.

PRZODUJĄCY

... et per effectum compassionis poszalovana ipsum (sc. Matheum) de statu peccati eripuit (sc. Iesus), et per beneficium dobrocz prevencionis* przodoyancza, ipsum in apostolatum elegit

rkps Vat lat 14 182 k. 103r
'taki który coś poprzedza, poprzedzający'
dobroć przodująca 'łaska (Boża) uprzedzająca'

ca 1430-~~40~~ GlKazB II 25

~ Zob. Sprzodujący.

Przyćma w SłStp VII 245 jako 11. zn. w mylnym rozumieniu... l. zg.

'zmierzch, zmrok'

(pro w przyczmye)

W przyczynye in obscuro (Prov 7, 9)

wat. kat.: kv przyczinye

(ub)

ca 1470 Mam L 135

mamotrekt muzealny: v přitmění

-"- kapituły: v přžitmi

(prope viam domus illius graditur
in obscuro,... in noctis tenebris et caligine
Prov 7, 9)

Przygraniczyć

Quem mansum cum dicto iugere debent granicíis sepire al|as| ogranyczycz seu przygranyczycz ad villam domini praepositi Galemino et ibi erunt perpetuae granicies..., et etiam eundo a Crosczyno ex alia parte granicies debet facere in toto usque ad fluvium vivum et ibi pal debet stare.

(1456) *DokPłoc* I 238

Przyjaźnie +

Nullus fuit ausus nominare Xpm... nec Iohannes... fuit ausus dicere in fauorem, przyyasne, Xpi aliquid

ca 1500 ~~JARp X 31r~~ GlKarz B I 39

(Przyjdący) Przydący Przytrącony (?)

Alye czemu Cayfaschovy nye odpovyedzyal kyedy yego spytal, yesly on syn bozy, slowy przemy[e]nyalymy, rzekącz: tysz povyedzal, alye Pylatovy przytrzc[on]ymy, rzekącz: ty movysch? (Jo 18,37)

Rozm 794

Przyjeżdzić

ẏakom ẏa bil thedi | v pana Oſzwal-
da kẏ̈edi przẏ̈ieſz|dzil poſzel othpa-
na mẏcolaẏ̈a | Crolicowſkẏ̈ego ran-
cząᶇcz ſẏ̈ekẏ̈ri | na panſkẏ̈e ſkazanẏe,
ẏ̈ danẏ̈ | ⟦my⟧ mu thi ẏſte ſẏ̈ekẏ̈ri
przimnẏ̈e | poſlani

1428 RtKon

w 487

PRZYKŁAM (?)   przykła<d>mi?   i. pl.

Crisistomus dicit, quod homo peccator adhuc peior est quam mortuus, quia mortuus licet fetet ad tempus, postea non, sed peccator homo sua mala vita ,przikłami, fetet per quatuor et multos annos   rkps BJ 1619 k. 195c

SXVI: ∅

'kłamstwo, fałsz, obłuda, też szyderstwo, dodawanie jedne do drugich, przez całe życie grzesznika'

XV in. GlKazB II 99

~ Bohemizm? ~ Może należy uzupełnić przikla<d>mi?

zob. GlKazB II s. 70-72, 74

ṕrzyklami?

ṕrzykłam? = kłamstwo (instr. pl.?) GłKazB II 99

ṕeol

peccator homo sua mala vita

(i. e. przyklami) [fetet]ˣ

p̃zklami fetet per quatuor

et multos annos | in. XV | R. XXIV, 66.

Jag. nr. ~~1619~~ Mar. 2 Grod. k. 195v

~~Br. kaz. sw.~~ I 29. fot. spr.

Rozpr. 24 str. 66 pocz. w. XV

u nas liczny brak

495

Może sam p̃zklami t. j. przez kłamy

ˣ skreślone

Z przykra +

Leuauerunt (sc. crucem) in foueam... et demiserunt vehementer s przykra spusczyly

GlKozB I 83

ca 1500 ~~JARp X~~ 208v

Przykróćca +

⟨Nil⟩ radicis egent alie (sc. arbores): summumque putator, przygroczą, ⟨ha⟩ud dubitat terre ferens mandare cacumen

putator – ten, kto przycina drzewa

XVex. VergGeorg 75

(Przylatować) Przyletować

Podobno yest (sc. krolewstwo niebieskie) kv zyarnv gorczycznemv, ktore zyarno vzyavschy czlovyek y vszyeye na svym ogrodzye a rostącz vczyny szye drzevo vyelykye, yze ptaczy nyebyesczy przyleczvyącz (pro przyletvyącz) y odpoczyvaya na[d] yego odroslyach (et volucres coeli requieverunt in ramis eius Luc 13, 19) Rozm 377

+ versuut Mat 13,32, ib. 340: przylyeczącz

(Przylepny)
Grzylipny

n.sg. m.

Unde diabolus contagiosus, przymyothny, przylypny, est ad modum leprosi

XV ex. GlGn 54

Petrus de Pulcovia.
Sermones Thesauri novi de tempore
I Supl.

~~Przyłubnie~~ Przylubować †

na marg.: Przylubnye arridis Iv Met

At vero finalis regula est, ut ibi semper plus timeas ubi tibi plus arridet securitas

XV med. RRp XXIII 279

k. 265

wg Wojasa

Przymiarczek

Secundum agrum etiam damus...,

qui vulgo dicitur <u>na primiarczek</u>

(1409) 1592 Dok Mp V 98

indeks ∅ noty ∅

2. Przymierzyć †

(R XXV 154: przypodobam)

Cui assimilabo, *przymyerzą*, aut cui comparbo, *podobną vcyną*, et adequabo ~~wlga-riter~~ vlg. *przyrownam* ~~[primierim... podobna vcinim...prirovnam P]~~

(por. Marc 4, 30)

1470 GlBPol 22

(Cui comparabo te vel cui adsimilabo te, filia Ierusalem? Cui exaequabo te..., virgo, filia Sion? Thren 2, 13)

Przymieścić imper. 2. sg.

'dopuścić, doprowadzić, dołączyć, umieścić'

(Nam (...) ~~i tese grzesznym sługam twogim~~

~~...~~ thowaristwo racsilby darowacz s two-

gimi swatimy appostoly... medzi gim<i>

('nas') (pro thowaristho)...

esze nasz<w> tow[o]aristwa ~~non estimator~~

~~zaslugy, ale otpusczena~~ proszimi przi-

mescsi

~~sed veniae~~ 1433 Msza XVI

(...) Quaesumus ~~largitor~~ admitte, s.110

Msza III. VI. VIII. XII. XIV: przi- k. 70r

puszczy, IV. VII: przypuscz)

(SIĘ) PRZYMINAĆ +

nyebo y zyemya przemynyą, alye moye slova szye nye przymyną

Mat 24, 35

Rom 485

Przymiotny

n. tg. m.

Unde diabolus contagiosus, przymyothny, przylypny, est ad modum leprosi

XV ex. GlGn 54

Petrus de Palude
Sermones Thesauri novi de tempore.
I Supl.

Przymuszenie

Quapropter compulsi, s przymuszenya, duas oves quotidie sibi (sc, draconi) dabant

ca 1500 GlGn 60

Przynękawać

Tercia pars memoriam stimulat, przypchava, przynąkawa, ad persistendum in bono

XV ex. GlGn 54

przypajać się

+

Alienigena heret *czudczoszemcza

przipagya sze

1424-5 WiślRp nr 1390

k. 246r

Przypchawać pobudzać, naklaniać, † zachęcać

Tercia pars memoriam stimulat przypchava, przynąkawa, ad persistendum in bono

XV ex. GlGn 54

PRZYPŁYNIENIE 'napływ, nadejście,'

Surgit (sc. Maria) mox et cum affluencia, s przyplynyenyym, tante gracie properat ad Elizabeth obsequium exhibitura' XV p. post. GlKorB III 92

u

Przyrastać

Prirastayącz succrescens (Dan 8,3)

1471 MamLat 238

Przyrzutny n. sg. m.

Prima sicut lepra est morbus contagiosus przyrzuthny

XV ex. GlGn 54

I Supl. Petrus de Palude, Sermones

Przystyszeć

Przystyschia expediunt

(non enim omnia omnibus omnibus expediunt Ecclus 37,31)

1471 MamKal 173

Przysochy

Jacussius de Baranowice convenit in terminum concitatum contra Elizabeth uxorem fratris pro peraracione prati et pro **przissochy**.

1423 ArchTerCrac CXCV 195, nr 14

Ustawiać ~~ustawić~~ ~~mpst u w z~~ %

źle odczytanie? : Przystawiać

ustawał ballaszami malowanimy toczonimy bo sz wssch schil gey duche pochodzili rosmagite

Nowe hasło!

sculpsit variis celaturis et torno, que tornatur prompte valentur, sculpsit igitur etc. quia ex omnibus eius potenciis procedebat genus omnimodum honestatis

ca 1461-67. Serm. 415. v.

Sermones r. 1461-67 537

Kapit. Krak. № 1424/108 Mns. karta ~~415 a.~~

Przysukać

Rossy, pany⟨n⟩, swyeczyczku, przysuczyna dratwiczku, yako pyrwe bylo. [redacted] XV/ Cant. (p.pr.

Przysypać †

Si prata, dictorum Spythconis et Joannis ibidem aqua eiusdem piscine inundaverint, ex tunc idem dominus Joannes palatinus ad ipsa prata adsipare alias przysypacz et ea reformare, ita quod ipsa prata non damnarentur per inundacionem aque ipsius piscine

(1446) Sąd Z Kr 223

Przysypać

Joannes palatinus ad eandem borram debet adsipare alias przysypacz

(1446) Sąd 2 Kr 223

Przytwarcie (?) +

Est autem Ierosolimis probatica piscina, que cocnominatur hebraice Bethssayda, quinque porticus przitwarcza habens

XV med. GłKazB III 29

K. 575r

Err porticus 'ganek a. krużganek'

porta, porticula, portica brama

ac. sg. m.

(Przywielkonocny) Przywielikonocny

Przethosz vy<e>dządz myly <Jesus>, ktoremvz nycz nye skryto, y<u>ze przyvyelykonoczny <dzień>, ktoregos myal ydz s tego svyata (ante diem festum Paschae sciens Iesus quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo Jo 13, 1) przez mąka krzyzovą

SlWroc 20v: przed tym<m> dniem swiętym welkynocznym
Rozm 530
(o dniu) 'taki który jest blisko Wielkanocy, tzn: Wielki Piątek'

+

Przyzwoity

Quanto loca secreciera, tanto sibi (sc. carnisprivii) conveniencia przyswoithe

1421 WisłRp nr 1601

s. 300

PSOWANIE +

Pozvanye contumelia

1471 MamKal 169

war. lub. poswanye

mam. mikulowski psovanie

(pro honore et beneficio reddet illi contumeliam Ecclus 29,9)

pro pzovanye

Pstroszyna

Si potest Ethiopus mutare pellem suam aut pardus varietates pstraszynya (*pro* pstroszyna) vel crasza suas (Jer 13, 23)?

XV p. post. GlKazB IV 149

XVI 10

Puchlina

Contra dolorem dencium recipe vaszlek tritici et vade ad fabrum et pone super incude na nakovadlny et fac fabro imponere szynam ad carbones ignites bene [?] igniatur et pone illam szynam scilicet in ferro vel ferrum quedamque ignitum et ponat szynam ~~[ ]~~ ignitam super vaslek ita quod ex illo nodo alias vaszlek profluat oleum et illo oleo pervnge tumorem alias puchlyna et intus gingivasi dzyaszla et cito cessabit.

I Supl. 1463 *CatCodJagRp* VI 23 (BJ 774, k. IIr)

+

pusznik

Dominus Clemens plebanus de Swatha Marza per Johannem Sindram tutorem suum electum resignavit domum suam, ex oppositio claustri Sancte Katherine situatam, cum omni iure, sicud solus tenuit, que domus est situata penes domum Clos Cromar et domum Michaelis *pusznik* partibus ex utrisque, Michaeli kathedrali et Margarethe uxori sue et successoribus legittimis perpetuis temporibus habendam, vendendam etc. Solvit.

1422 KsKaz nr 2494

=1422 KsKaz 312

Puszník ♀

Quam (causam) habet cum domina relicta Michaelis puschnik de Scauina

1421 Crac Art Suppl I 64

Crac Art Suppl I

PUŚCIEJA(?) ~~~ Puszcza-nie! †

'miejsce pustynne'

Caro virginis fuit terra et Christus fuit terr[a] et Christus fuit terra, sed non terra orti porodzenya, sed deserti ,pusczeye, quia ab omni amore concupiscencie fuit arrida... et ideo in deserto ambo habitaverunt, quia carnem clausam et integra[m] nyepokalone habuerunt

k 288a

s. 77 glos

XV in.GlKazB II 108

Puzdernik stp ϕ +

Simek pusdernik cum Stanislao Scrothar libere venientes obligaverunt se solvere manu coniuncta et non invidisa, unus pro alio cernendo, unam sexagenam peccunie communis ad Privium Carnis proximum venturum

1456 ŻydKrak 105
sim. ib. 109
/106.

Pyje

n.sg. pyje

E i od

√ et idem, quod exigeret, adde quadrance tue altitudinis et quae res manebit, altitudo turris erit . hec figura pige comorouo

H

VERTE!

XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 158r)

zapewne nomen proprium, tu w zestawieniu może jako wulgarna nazwa znaku zodiaku; pyje u Giedroycia 'penis'; łacina sprawdzona (LW)

nie! MF

odczytanie FW

Bohemizm

Pytło? Pytel? m. sg.

Pytło czy Pytło
'miara objętości ciał sypkich'

Pytlo artabe

XV p. pr. SkJRp I 308
k. 330 e β

(similae artabae duodecim →
Dan 14, 2) ManLub 241: wyelikych myar, id est
mensure trium modiorum secundum Ysidorum

Pytho zob. Pytlo

Radaczek

Sciendum, quod XXV sunt genera ypocritarum... Tercii vocantur gratacioli, radaczkowye, qui se devotos volentes ostendere, quando audiunt aliquid de deo, quasi gaudendo manus erigunt ad celum a deo, vt videantur deum de celo velle rapere

k. 174 v

ca 1500 WiśTRp nr 2322

Ramky → Nanemnek

SĪ → SĪ

ratuski

(homo praetorialis)

należący do ~~rady miejskiej~~ ratusza

Quidquidem homo praetorialis vulgariter ratussky pannos libere vendet razuramque generalem ad omnes pannos inradendos sine impedimento alicuis textoris [obtin]ebit

1427, KodWP IX, 88

Rzecz

T m b p y | † Jacom nydy Neranczal *mediam* | *nonam marcam* za brath za yana za | ſwego.

1424 KtKon
w 407

Rokosz

Ta mi p b ÿſz † | czogeſm rokoſz[1]
ia mouil gaykowi ne|vſtoy roki
namego bratha bogecz thobe | phe-
nuncze richol da.

[1] *Układ, umowa, spisek.*

1398 RtKon

nr 47

Rokowanie †

Quia tractatus al. rokowanye, quem habeo cum Thoma Tharczy pro hominibus vestris, iam adest

1463 DokStrdlLwsz II/190

! Rostir cf. Kofter II supl.

1445 ZydKrak 93

! Roszwilsilzy forma: ?

Znaczenie: '?'

Ista margarita est Christi anima, quam Spiritus sanctus, qui est ros impingwans, roszwilsilzy√, Christi corpori immisit

ca 1430 GlKazB II 26

√ (wydawcy nie proponuje poprawki: roszwilsilz[]y a. roszwilsilz[y], a. roszwils[il] <a- k. 153 r. pisze >zy)

! roszwye

Penitencia est peccata comissa deplangere et eadem iterum, roszwye, non comittere

XV p. post. GlKazB IV 107

'ponownie, znowu' (?)

rkps BN III 3022
k. 59c

Rośnienie

†

Nam cum angelis participat (*sc.* homo) intellectu..., cum arboribus *gl.* vehetacione rosznenym

XV p. post. GlKazB IV 126

Rowiec?

Andree...

Dedimus et presentibus damus omnimodam facultatem excidendi predictas arbores et rubetum in nostris silvis et nemoribus ac etiam in silvis et nemoribus civitatis nostre Pysdrensis imperpetuum pro reformatione dicti molendini et aggeris et pro reformatione fossatorum al. rowczow

(1347)XVI KodWP VI 165

~~(Rozt…ście)~~ → Rozceście

SI f.

P₀ Roschczescze

Abierunt a via recta, id est a Christo, qui est via, ad exterminium, roschczescze, id est viam ducentem ad dampnacionem

XV in. GlKar B III 77

g. z. f. +

Rozdzielisty

Nullo vero modo discrepare substantiam bycz roszdzyelyszty natury

ca 1500 GlPozn 34

'różny, zróżnicowany, odmienny'

Rozględać
(Rozglądać) V

T m b p y † Jacom nydẏ tego | pofzla fzlal czo ten rok rofzgladal | a nẏ ma wola byla.

1424
1424 RtKon
nr 406

p. oględać
vzględać
zoględać
p. oglądać 'dokonywać wizji prawnej'
ogłądać XVI wiek

SI

Rozgraniczać

Tako | gym pomoſzy etc. yakoſmÿ | [[tho czøſcz]] thego dzelczø bili | gdzeſz panye katharzyne czøſcz zpa- na łabyſkego {ſtroni} dzalem | doſta- la ktorøſmÿ ye podali | athø czøſcz panẏ katharzyna | roſgranyczacz ma a nÿe pan | Jacuſz rinarzewſkẏ *Et alii tres presentes*: yſze przywolil | gdze ſzye comu doſtanye ten J[1] ſobye granycz⟨i⟩. *Et unus in testimonium.*

1430 RtGn

nr 330

Rozmusić

Angustus in ipso fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen includunt udoque docent inolescere, rosz muszu, Libro

XV ex. Verg Georg 76

supl. I

Rozpatrzyć

Diligenciori, *gl.* attenciori pilnyeyszym, ruminacione, *gl.* digestione obaczenym, omnia, *gl.* singula, digeras, *gl.* sc. tu mastices, priusquam, *gl.* antequam, agas, *gl.* perficias, *gl. marg.* rospathrzy

na prawym marginesie b. słabo czytelne rospathrzy (było czytane rospathczy)

XV *med. RRp* XXIII 279 (rkps Czart 1315, k. 250)

(odczyt. F W)

rozprzenie? rozp<ost>renie?

Secundo Xpus traxit peccatores per manuum extensionem ~~na~~ roszprzenye

XV med. RRp XXIV 372
k. 325r

Rkps I F 754

mikrof. P 52

Rozsieknąć

Rivulus vero sive piscina ante rotam eiusdem molendini propter incomoda quoquomodo eveniencia inter nos palis bifurcari debet et distingwi, wlgariter r o s e k n a n c z koli, cuius medietatem nos cum dicto filiastro nostro nostrisque successoribus legitimis tenebimus, reliquam vero medietatem domus Sancti Johannis predicta similiter tenebit et habebit

1389 Kod WP VI 360

+

Roztopiewać

Sic Spiritus sanctus cor hominis inflammat et resoluit rostopyewa, quod fuit congellatum per suggestiones dyaboli

1448 GlKazB IV 76

(o sercu)

'czynić skruszonym, miękkim, wrażliwym'

+

Rozwadźca

'ten kto doprowadza do pojednania, rozjemca, pośrednik'

Qui debet concordare, debet dileccionem cum ambabus partibus habere... Sed ut sepius talibus arbitris vlg. roszwaczczam mala autem contingunt..., sic Iudei fecerunt Christo arbitro

XV med. GlKazB IV 93

SStp: Rozwadzacz 'ten kto doprowadza do pojednania, rozjemca, qui pacem conciliat, arbiter'

Rozwijać

praes. 3. sg. (ind.) +

Ecclesia sancta... incipit hodie plangere et dolere notabiliam mortem patris nostri dilecti, quia gloriam patris non decantant in missa..., sed vexilla passionis Christi exponit roszwya

XV p. post. GlKazB IV 111

'rozkładać, rozpościerać'

Rozwilżać praes. ind. 3. sg.

Dioscorydes doctor narrat, quod in Egypto est quidam ager ... ubi sunt septem fontes. In hoc agro crescit preoptimum balsa[mum] ...

In uno illorum foncium, qui irrigat masztke czyni vlg. rozvylsza illas vites, beata virgo lavit suum filium Iesum Christum

XV p. post. GlKazB IV 153

I Supl.

SI

~~Rozdradzać~~

Rozdradzać (~~Rozradzać~~) tr. przeradzić Rozrzadzić

Rozzdradzać

Iune Mroczko dixit ministeriali: Ecce vide, quod homo veniens ab opole Sandiuogii ad meum opole fraudat ipsum vlg. rosdradza (Piek VI 51: wsdradza) et ipso facto idem Mroczko wellet lucrari. Sed ministerialis recognovit coram iudicio, quod non vidi, nec audivi, istum hominem, qui opole fraudaret vlg. rosdradzal (Piek VI 51: wsdradzal) R401 KsZPozn nr 799

yazany

(Rtęćnik) Irtęćnik

bot. szczyr roczny, Mercurialis annua L.

Irtążcznik atriplex agrestis

1472 Rost nr 641

I Supl. W Słsp wydrukowany jako nieod. hasło !Włóżcznik

Planta culta, hodie subspontanea.
W. ow. hodowano w średnich wiekach powszechnie na jarzynę i sądzę, że na północy Europy zaniknął tylko wskutek tej hodowli!

(Kręcznik) Żyłęcinak kol.
~~!Złączanik~~ Mercurialis annua L.
~~!Żyłączanik~~ szczyr roczny

Żyłącznik glandosinda maior

1472 Rost nr 1697

I Supl.

Rudnica

Jacz | otem
laſ nicz niemowÿa alecz on gechal |
1019 od gwaltem vcolo domeÿ Rudnicze
vmoÿ | hogrod [[gwaltel]] gwaltem
wpÿączinacze | tako dobrich ÿaco
ſam a vedwvdzeſtv | {podleyſzych}

1428 Kal m 1019

Rup

Eciam probis contendere, video quod talpa lincem, quod limax tigridem, quod aquilam in conflictu pravocat scarabeus, gl. vermis equinus, Rup

XV med. Gl Winc 149.

RYCHŁOĆ +

Notandum, quod Christus integre resurrexit cum omnibus membris... et cum quatuor dotibus, qui naturam perficiunt... Tercia dos est corporis agilitas rich<locz>

XV med. GlKarB III 83

RYCHŁOĆ 'szybkość, ruchliwość, zręczność, zwinność' †

Sic fulgebant iusti, ecce claritas, et tanquam scintile, ecce sublilitas..., in arundineto discurrent, ecce agilitas richolcz (pro richlocz) (fulgebant iusti et tan-
XV med. GlKarB III 83
quam scintille in harundineto discurrent Sap 3,7)

rynsztyn

-t

Item statuimus, quod dum aliquis freter post funus ire neglexerit, dum portatur ad minus per canale al. rinsthyn, extunc talis luet penam fraternitati... nullus hominum civium et Iudeorum audeant emere cuttes, tam magnas, quam eciam parvas in loco ipsi fraternitati concesso a canali al. rynsthyn Jandrzychowa usque ad canale Dobek

(1443) 1515, KodWP X, 330-331

RYSIOWY ac. sg. f.

(sc. exactores)

Domini mei fuerunt <per> eos minus [vestros] iuste spoliati vestra in civitate, videlicet telam et unam pellem ryszową

I Suppl.

1489 DokArchWęg III 139

Rzepikowy

Hovi

Contra retencionem menstri: semen agrimunie maioris wlg. rzepykowe contere vel (agrimonie) de bene

1478 Catlod Jag VI s. 20 k. 18v

Lips 1774 wydany przez Kost — są jednak głosy pominięte

I Suppl.

Rzewniwie

Quociens iubilus mentis mee accendit, tociens gemebunde r<z>ewnywe fletu concucior

XV p. post. GlKazB IV 106

~~! Rząk → Brząk~~ (Rzęk) Rząk

(et turbam tumultandem, krzyk a rząk czynyączą) () ?

~~cytat pod Brząk 55 tp~~

qlqn 57

~~Rzask~~ (Rzęk) Rząk

Brzysk albo <u>rza<s>k</u> czynącza tumultuantem

MPKJ V 118 rzak
MamLub 262 rza<s>k
SStp czynić <w>rza<s>k

ca 1470 MamLub 262

Rzezi +

non hostium multitudo non tantus armorum fragor, gl. strepitus, sonus, rzasz. (sc. terret Boleslaum)

XV med. Gl Winc 149

Rzęsić → może raczej Rzęzić czy Rzężyć? †

Hii percrebro candentes admonent, rzaszya, suggestionum prunas.

XV med. Gl Winc 150

rzujny Iso XXI: Ad me clamat ex Seyr interpretatur hircus. Oculi autem hirci propter libidinem tortuose aspiciunt. Et(?),
cuius oculi sunt lascivi, * gl. in
lascivus rzuyni vel yari. * In
Hw
quo ideo per Seijr interpretatur ille,
* Talis debet ad deum clamare,
I Supl. Sermones de tempore Iac. de Vor
k. 1-357 k. 259
XVI w. ∅
1417, SłPolW, ∅ 8

Sadlniczka SStp ∅ +

Bluma ... insinuat contra Jacubowa sadlnyczka

1499 ŻydKrak 235

Sagan zool. 'Taniqnat bielik, Haliaeetus albicilla L.'

Blofus, capus, erodius, falco sagan, sagan

~ Bohemizm

i Supl.

1472 RostRp s. 43

Samarchankowa ~~Samarchankowa~~ ! got.

Suba marchurina samarchankowa 1472
RadKról 101

Szamarynkowy ?

Samarchankowy ? qpt.

Aliud marszczenyecz de pellibus variorum alias popyeliczy <u>samarchankowy</u> dictum dzyky 1472 RachKról 100

samarchankowy ~~szamarchankowy?~~ got.

Dedi subam samarchankowa flavei coloris 1472 RachKról 102

Sądnie

~~Żądnie~~

HAPAKS!!

+

a Żądnie = finaliter [1486] R. XXIII, 277.

sądnie 'na mocy wyroku, orzeczenia sądowego

Qui predictos de tam equo racionis libramine mox disceptancium, gl. litigancium vadzączich, sentencialiter, gl. iudicialiter, decretiue *żądne, diffiniuit dixitque,

libramen - inis 1) równowaga 2) ważenie, waga

wesy

mox wkrótce

disceptator + . spierai się

? Scholnik –

Et specialiter captivi fuerant, videlicet...

David Yonas zon, Mayses mewrer ['murarz'], Yonas Swarcz Jacobs edem ... Salomon ˣscholnik, Satossek ˣscholnik

1495 ŻydKrak 201

Sfora   Zwor ? Zwora ?   got

Mathias de Panthelowicze condampnavit Petrum kmethonem... actorem, quia ipsum libere dimisit pro swora, pro canapis et stramina et sepe et argilla de orto sumpta et pro duabus columpnis et pro omnibus causis, quia ipsum libere dimisit   1444 AG 2 XII 166

Siąpić

Item ad sanandum vulnus, quod ad cerebrum fuerit lesum. Si... movetur circumferencia cerebri, pleva claska, tunc incipe firmare. Quodsi ventuabit (*pro*: ventilabit*?*), pleva **szapy** (*leg.* siąpi), tunc dubium est de vita ipsius et sic tunc incipe quantum ad primum, primo albiginem vel oleum ovorum appone vulnerum.

XV *p. post.* *GlKórn* II 178

Siecidło

szeczidlo pretrum – może być ogólnym rozumieniem łacińskiego pretrum (albo jakiejś formy od rete (bertram) lub retis 'sieć rybacka')

pretrum jest odpow. pol. wyr. dopisanego z lewej strony kolumny bertram.

XV *in. CatCodJagRp* VI 337 (rkp BJ 836, k. 157r)

(odczytanie AZ)

Siecinne

T n p b ysz † iakotho wemi ÿswetczin iako panÿ katherin{a} L. grzÿwen | vszonla szeczinnego kuczemu | prawa nemala.

1398 RtKon

w 68

+

Siedmioraki

Dayą sze wynen, czsos sgreschil przeczywo sedmorakey swąntosczy czerekwe swante

Spow 10

'siedmiu rodzajów'

siedziszcze

Siedzici 'mieszkać'

Siedzisko f. 'siedzibę, posiadłość' ~ zagrodę (pod Siedzenie)
[Słownik]

Agros in tribus locis trium camporum .. dedit ... in tercio campo in Schidiszch alias na schidziszcze iacentibus

Wileński: siedlisko, zgrubiale siedliszcze
siedziba

1444 Sąd Z Kr 214

W Słowniku geogr. notuje się Siedliszcze, Sedliszcze, ale Siedziszcze ∅

siedzibę, zagrodę

res. ∅
Linde ∅
XV w. brak

Sinoć 'siny ślad na skórze po uderzeniu, siniec, livor'

Quid dicit Gregorius: Flagellum virge facit livorem szynocz

XV p. post. GlKazB IV 167

K. 181c.

! Supl. glosa tekstowa

BN IV 3021

Rkps zawiera glosowe kazania

(Siostrzankowy)
siestrzánkowy

Jakom ya ~~[illegible]~~ violal szethuny kop pszes stir- graschy na szestrzankowa czansir

1435 KsRaz IV

nr 1386

part. praes. a. f.   1

Siwieć

Alie (sc. arbores)... sponte sua veniunt... ut molle siler... populusque et glauca canencia szywegaczy fronde salicta

XV ex. Verg Georg 74

60

Abr., albo topole i wierzby siwiejące się modrym listowiem.

Skłon g. j.

√Sin tumulis, szklonu, accliue solum collisque, indulge ordinibus

√ Collibus an plano melius sit ponere vitem, quere prius. Si pinguis agros metabere campi, densa sere...

'wzgórze, pagórek'

XV ex. VergGeorg 83

Sknoblować †

e ? – w indeksie do MSGP jest

Caligam ferream in vtrumque pedem poni iussit et clavis ferreis affigi szknoblowacz, sczysznącz

ca 1500 GlGn 60

Skoczyć cf. Przeskakować

! Supl.
∅ w SStp tego odsyłacza

g. ṡj. †

SKONAŁOŚĆ

(o haśle, wykreślone jako 1. zn. pod Ołoskona Tasieę, poprawka nie umieszczone w wykazie błędów na końcu tomów)

Ecce ego vobiscum sum ad consumacionem, do skonałos(c)zy, seculi (Mat 28,20)

k. 124r

XV med. SKJ V 270

(o świecie) 'czas, w którym przestanie trwać, kres, koniec'

2. Skończenie

Et si villicus iniquitatis istam vocacionem non advertit, ultimatim sczonecznye (*pro* sczonczenye) citabit illum dominus ante se citacione personali, id est morte corporis

XV p. post. GlKazB IV 140

Skrocić → Skroczyć

got.

√ Isbichom seultko dzen... (vesselu (leg. w wiesielu) i) nabosznegstwe gy skroczyly Gn. 14, a.

Bracza..., patrzymy tego dobrze, √

diem hodiernum debemus consumere in gaudio

Zekrwawienie. (skrwawienie)

z głowy szwey czyrnowa coroną
zekrwawyenye

M.W. 78 b.

I Supl.

Panye Jezu... (criskj) kthory... czalosz szwe na rozmagyte czyrpyenye wydal, okruthne obyczowanye,

Skrzypnąć

Crepuerunt fores skrzypnęły drzwy

ca 1500 GlGn 41

!Slecyerz cf. Stojerz II supl

1493 ŻydKrak 179

Słabny

Słabne boki

Item notandum: abortum dicitur ille puer mortuus in utero innatus, qui non potest egredi; et alique mulieres moriuntur nescientes remedium. Modo camomilla, swroyszky romyey, in oleo decocta, optime valet, iuncta ipso(o)notria inflate, id est słabne boky

1475 RostRp s. 105

I Supl.

BJ 1891, k. 186 r (stara numer., jak u Rost.)

†

Szabo

Per nonaginta nouem iustos intelligitur homines iusti stantes stantes in via iusticie sed tamen remisse wlg. szlabo.

PF V 71

rkps 1705 k. 223v (B. PAU i PAN)

Foto ML

Słota

u. sg.

Cui (*sc*. qui fundavit domum suam super petram) non nocet ventus temptacionis nec ymbri szlotha persecucionis, sed stat firmiter in proposito bono

XV p. post. GlKazB IV 112

I Suppl.

słowce X †

Pirwe słowo pokłada post każdego znamonuyą i drugim słowcem

XV in. Vinteł 223

Gl Wintr

51

Słówsko

thocz zyadne szlowszka

XV *p. pr*. *CatCodJag* III 301 (BJ 541, k. IIIr)

Sobolowe 'danina prawa polskiego' X

n. sg.

Absolventes kmethones... villae memoratae ab omnibus nostris solutionibus et tributis..., videlicet... bobrowe, sobolowe, porzeczne

1512

(1383) DokPłoc I 80

Soczny

soczne od soczyć?

~~Złoneczny (?)~~

sociewić?

szroczczne (sic!) (~~szłorzeczczne?~~)

obloquentes ca 1428. Pr. fil. I 492.

k. 446 g

glOssy około r 1428

MAL. Zab j. polsk. №2503 Bibl Jag

Prace Fil. t. 1 str, 492

542

x

Sokole

powinność łowiecka związana z utrzymywaniem sokołów myśliwskich, też z pilnowaniem gniazd sokolich; officium falcones alendi, etiam nidos falconum (servandi)

Incolas eius perpetue ab omnibus solucionibus omnium exactionum universaliter... et aliis quibuslibet vecturis et vexacionibus universis iuris Polonicalis, videlicet obraz, sep, ... poszczne, psarne, socole..., et a ceteris omnibus iuris Polonicalis angariis et preangariis..., ut ad eas perpetuo solvendum nullatenus teneantur

Słstp. Sokolne

(1350) 1506, KodMaz II, ~~s.~~ 307

Spacznica 'gurges' pot.

gurges al. spacznycza

Koziel. Rp. Terr. Cosc. 1434 f. 209

Spacznica ~~cf. Martwica~~ AGZ ~~XVIII 508~~.

= woda stojąca, [illegible] martwa

Tenet aquam dictam Marthvycza seu Spacznyca 1491 AGZ. XVIII, 508

Superius autem ipse Petrus tenet aquam dictam marthvycza seu spacznycza post supra scriptum *pvthoczysky

Cf. Martwica

+

Spajać

Legibus orbem prouida seruet. Stringatque ligans szpayayacz irresoluto singula nexu placet arguto fidibus lentis promere cantu

ca 1500 GlPozn 33

Fragment Boethiusa „Consolatio philosophiae"

(Wspak) got.

-Spak

retro spak

c. 1500, ~~JH, 10, 380,~~ GlKarB I 72

Et sic ipsum (sc. Christum) frahentes cum super spak, gl. retro, proiecerunt quendam lapidem

cf. Pak

Wspak

Cf. Wspak

Spuh af. Wspae

Sparzelina

2 (fikrzja Pac.

Contra sparzyelinam... Recipe herbam, que vocatur vlg. costiwal et coquas eam bene et illo brodio sparzyelinam perfundas et postea conterras lentes et istis pulueribus de lentibus contritis spa- 1475 RostRp s. 96
rzyelinam spargas

I Supl. Rkps BJ 1891 k. 10 r

Wyraz opuszczony przez Rost z nieuwagi.

Sparzelina

Contra sparzelinam

1475 RostRp s. 98

I Suppl. BJ 1891 k. 64r

Sparzelina z feluzję Sac-

Contra sparzyelinam

1475 RostRkp s. 97

I Supl.

Rkps BJ 1891 k. 39r

Szyp I

Spawać

spawagø convexo

XV *in.* *CatCodJag* VI 337 (rkp BJ 836, k. 156v)

(odczytanie AZ)

Spierać = retrahere (got)

Albertus Drya... non audiendo recogniciorem testium wsperl unum testem... dicens: retraho hunc, sspyeram, scabinum, quia... ipse non fuit, dum boves sibi recepti sunt

1460 TymSąd. 141

dec. SU I 1978

Śpiewać cf. Wyśpiewać

SPLĄTAĆ +

Si ergo volumus esse veri villici... faciamus nobis librum consciencie et ibi notemus. Sed aliquando dyobolus, splączye, registrum et librum conscienciae..., unde aliqui taliter distracti,
XV in. GlKarB III 75

zpleceny per multos annos in peccatis manent

Spłonieć

Spłonyeły były (war. Kal.: spełnyły były, mamotrekt czeski: zplanieli były, exacerbantes erant)

III Esdr 6, 15

ca 1470 MamLub 106

Spotuschowaniec +

Spolvstowa<nic>cz Colactaneus eodem lacte nutritus

Act 13,1

Manaen, qui erat Herodis tetrarchae collactaneus

ca 1470 ManLub 299

spomagać

Wspomagać = juvare

got.

Zasczica, spomaga (!) (iuvat omnes) Gn. gl. 102, b.

Iuuat, ~~omnes~~ spomaga, zascica, omnes se manentes (pro seminantes)

Spomagać

Veniunt (*sc.* pater, filius, Spiritus sanctus) subveniendo spomągayacz, dum venimus obediendo

XV p. pr. GlKazB IV 59

Sponiewać cf. Wspomagać

+

Spośród

Palcem ym vkazoval dwanasczye kamyenyow, ktorez byly vzyaly dvanasczye vodzow\ zposrod Yordana (de medio Iordanis), aby ta kvpa byla kamyenya na svądecztwo, yze szvchymy nogamy przez Yordan <przeszli>

\ <ysraelskych>

Rozm 178.

Spracowany

Videns hoc dyabolus illam superbiam, accepit formam pulcerrime mulieris, venit vespere ad ipsum (sc. heremitam) tamquam spraczona <wa> et quasi errans in illo heremo pulsavit, ut sibi apperiatur domum petit circa eum nocturnum

GlSlanB I 41

ca 1500 ~~JARp X~~ 40r

Sprasować

Medicina contra dolorem ventris absintium menta, goczanky plantago al. babka excocta in aceto apponatur super vmblicum calide, ... calide ieiuno stomacho conterendo prius al. sprasowawschy.

ca 1500 *GlGn* 84

Spraszać

Qui habet multos amicos in curia regis et familiares tovarzyssof znanych spraszacz

ca 1500 GlGn 60

Sproszczać

part. praet. pass. n. pl. m.

Apostoli... fuerunt in multis defectibus, in quibus omnibus pro Christo penitencia fuerunt rectificati, sprosczani, sc.~~ilicet~~ a malo purgati et in bono dispositi

XV p. pr. GlKazB IV 60. ~ Bohemicum.

'czynić takim jak należy'

SPRZODUJĄCY - sprodujęcy ? i. sg. f.

(sc. semen)

Ultra terra fructificat, qui preveniente, √ (√° sz produyącze), se gratia mens hominis spontanea ad fructum boni operis surgit

√ szprodującze

√° wydawcyni żyta:

(o łasce Bożej) 'uprzedzająca'

ca 1430-40 GlKazB II 14

cf. Recenzja J. Reinke w JP

Sprzęgąć (Sprzyjał) — inf.

Sdrowa, matko *szczatsna,
matuchno bossa (...)

Przedwyekyss | wybrana
smvtnym vczessenye |
Tobye ta mocz dana
nanyebye | nassemy — nadpisane: narzyemi
genkolyczo sachowa,
tego twe skrzydlo schowa |
kwyeczne radossczy.
Smutek | yego nyenagaba
any pyek|la ogløda,
komvcz raczy sprze|czy — 'być przychylnym'?

1409 ŚlPolW [redacted]-21

rkps BUWr IV F 186 k. 3r, v

X

Srać

condit. 1. sg. m. srał bych

et ~~summa exeunte subtrahatur quantitas vnius lateris cuiusque et medietas totius erit area~~ sral bich ~~se. a prandio~~ sa prawdu – odczyt. LW

IS

XV *in.* CatCodJag IV 299 (RkpBJ nr 613 k. 158v)

I Supl.

u nas hasła brak; polski dopisek nie ma żadnego związku z tekstem łacińskim; łacina sprawdzona (LW) sochi

odczytanie FW

Polska-czes. zalamujemy tekście Quadrans vetus w wolnej cz. kolumny, po skończeniu akapitu.

Srać

cf. Osrać

Sral bich sopraudu

XV in. CatCodJag IV nr 613 s, 255

K. 158v

SROGLIWY +

Ex ista prostracione potranczena istorum maxime timere debemus verbum strenui /szrogliwego/ iudicis

ca 1430 [redacted] GlKazB II 19

(surowy, srogi)

Srokasty

Mittimus... Felicem et Barthossium in certis nostris negociis, et specialiter ad emendum equos al. szrokasthe

1496 Dok Arch Węg III 216

Sromotliwie

Quia venenum, quod gerit (*sc*. homo iracundus) sub lingwa, effundet in te contumeliose srzomotliwe

XV p. post. GlKazB IV 123

SROMOTLIWY

Postquam venerunt ad locum Calvarie golisne... Ibi multa ossa occisorum iacebant et fuit locus ignominiosus ,szromothliue,

upokarzający,
przynoszący niesławę, hańbę.

potrzebne

1430-40 GlKazB II 20

~~Stadniezy (?)~~
Stadnica (~~?~~)

Item eisdem fratribus... eterne damus libere possunt servare duodecim equireas vlg. sthadnycze, ~~(leg. z stadnice?)~~ quas eciam possunt pascere libere in dicta hereditate

(1356) BenLub 248

STAJNIK +

Nam sicut stabularius staynik mundat et purgat stabulum a fimo..., sic Christus hodie natus in stabulo pro nobis, mundat, purgat et abluit conscientias nostras

XV med. GlKar B III 81

agasus - parobek, koniuch, mantalerz

stator[1]+

Ecce ... magnas divicias ostendit ei Xpus, ut eius (sc. mulieris) constanciam, gl. statoca fidei, comprobaret

ca. 1500 glKarB I 30

(Starczony))

Secundo ostenditur per sanctam obediencciam Matheí, quia erat ex|pedita, gl.
Secunda obediencia perfecta, expedita, Vzytecz-na, sztaczona.

rkps Vat Lat 14182 k. 104v

ca 1430-~~40~~ GlKazB II 25

'wystarczający, odpowiedni, właściwy'

STAWA +

Kyedy y cziesch (leg. ji czciesz) (sc. Archelausa) margrabyą, rozumey... podlug domnymanya pospolnego wyrda y tesch podlug yego stavy (secundum sui iactantiam), ktorasz szye stavyl, yszby myal bycz krolem podlug obyetnycze czesarskey.

Rozm 116

STAWIK

Conferimus insuper et tenore praesentium concedimus eidem Roslao plebano et suae ecclesiae piscinam, al. stawik, effodere et aggerem munire in fluvio dicto Dembowica

1418 DokMp VII 13

lp

Sterczeć +

St⟨e⟩rczałą statebat, id est ebuliebat

Job prol.

ca 1470 MamKLub 117

Stępień

su

got.

... ortum invenies schachtam ortio de super clausam, Christo duce invenies ubi quatuor stapyenye quod quaeris DT. LIB. III. 356.

DŁUG. Liber beneficiorum
T. III. str. 356

102

Stepieni cf. Watspeni

Stłupa ?

Circumdabunt te inimici, *gl.* Romani principes, tui vallo ***stlupø**, parkanem, woyskø, tharassowanim (Luc 19, 43)

GlWroc 68v: sranbem, *R* XXIV 368: obleszenim, *ib.* 348: baschthi, *RRp* XXIV 375: nasspem, *MPKJRp* II 326: naspem abo nasuthym plotem neb plankamy, *MamLub* 275: valem, gorą, przecopem

ca 1400 *CatCodJagRp* I 195

Szczęsny got.

<u>IX: Nye stoczonymy włosky = non in tortis crinibus</u>

war B: nye stoczonymy włoszy i.e. kędzierawymy.

(similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se et non in tortis crinibus

1471 chrest Lub 288

cf. Kędzierawy I Tim 2,9)

Stokłosek

„Ve vobis, qui decimatis mentam et anetum” <u>costrzewa, myathca,</u> centispica <u>stoclosek</u>

(Mt 23, 23)

XV *med. CatCodJag* II 101 (BJ 359, k. 193v)

(odczyt. AZ)

x

STOLNICTWO

Magis promptum sibi et eius successori-
bus legittimis montem al. stolnyczstwo una cum
sepo consueto in Wyelyczka

cf. 2. Stolnik

1428 *DokMp* VII 251

~~(Storczypiętka)~~ ołtarzowa? LW ~m. sg.

Storzypiętka

Oporteret quidem interiore pariete, gl. contraria contra ja (~~prima?~~) storzipantka, a mulieribus dissepararari bolwna

Wyd.! I Supl. ca 1500 GlGn 41

(Zwrot ja może znaczyć prima glosa marginalna

Br.: w XVI w. storzypiętką nazywano 'chełpliwego' storzyć się 'wynosić się, chełpić' Słstp storzyć, storzyk, storzanki 'storczyk'

glosa w Homilii in Evang. S. Matthaei Georgii Trapez. unito interprete - Inc. 405

Stotysięczny   nowe hasło

Aliud semen cecidit in terram bonam, id est supra humiles, iustos, et isti afferunt fructum centuplum, alii vero sexagesimum, ut vidue, alii centesimum, ut virgine stothysyaczny   Tes

XV p.post. RRp XXV 175

k.106r

fot sprawdzone

Stron 'obok, pore,' Bohemizm

Wroczyczye sie, abiszczye rosz-
byly stani stroon wloszczy (e regio-
ne) Ffyaroth BZ Ex 14,2

'e regione' 'naprzeciw' Pleziа t. IV

Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej,
t. 15, s. 15

Tob 1,1

post 'z tyłu, poza'

Plezia t. IV

Stron

<T>obyas... z myasta Neptalymowa, gesz lezi... nad tymy myesczcy Naazon stron drogy, iasz wyedze na zapad slunca BZ Tob 1,1

(post viam, quae ducit ad occidentem)

Stron

E regione stron 1470 MamLub 22

Kal sim.

BZ Ex 19,2: w stronę

Stron (BZ: w stronę, Biblia taborske: stran) e regione (castrametati sunt in eodem loco, ibique Israel fixit tentoria e regione montis Ex 19,2) ca 1470 MamLub 22.

Strona

I Par 14, 14

Nye chodzi za nymy, otydzi ot nych a przidzesz przecyw gym strono *gruszewym BZ I Par 14, 14 (ex adverso pyrorum)

BZ: stran hrušovie

Stronę 'obok, blisko

Był Saul Amalecha asz do Eywla, asz przisiedl... na tó myasto Sur, gesz gest stroną egypske zemye (quae est e regione Aegypti) BZ I Reg 15,7

BZ stranu egipske zemie

sygl. T

Straszliwość

i. sg. straszliwością

Contribulati uero et contriti pre admiracione et quodam naturali horrorem, *gl.* straslivosczą, quia naturales vicia horrent mortuos

XV *WisłRp* nr 2247 (k. 221r)

Stróżność Strożność

Doceo, *gl*. informo, igitur, *gl*. ergo, te, *gl*. sc. muscam, quiescere, *gl*. pace manere, moneo, *gl*. sc. promunio ortor, te, *gl*. sc. muscam, cavtela, *gl*. caute provide, procedere, *gl*. congredi proficisci, et, *gl*. insuper, pedem, *gl*. …, ad prouisum terminum, *gl*. id est ad rem provisam, extendere, *gl*. sc. doceo te dilatare

na lewym marginesie na linii wiersza: doceo te dilatare <u>stroznosczą</u>

XV *med. RRp* XXIII 279 (rkps Czart 1315, k. 26p) 5

(odczyt. F W)

Struchleć

Primo homo distemperatur, zamączy są, struchleye, et incipit coqueri de dolore capitis, pedum et manumm

X[V] ex. GlGn 56

(STRUSIOWY)
STRUSOWY

acc. sg. neutr.

Struthio camelus

Salomon... recipiens pullum strucionis wlgariter ,struszowe, et posuit in vitrum

1435 GlKazB II 52

Postilla pewna kazania z Leguicy

STRZEKANIE

Strzekanye

Contra dolores volg. - strzyekanye in ven
tre

1475 RostRp s. 26

! Suppl.
BJ 1891, k. 8 v

Strzekanie

Contra corosiones vlg. strzekanye et ulceraciones in ventre

1475 Rost Rp s. 98

I Supl.
BJ 1891 k. 57v

Strzekanie

Contra dolorem in pedibus al. strzekanye

1475 Rost Rps s. 98

I. Suppl.

By 1891, k. 61 r.

Strzekanie

Contra dolorem maximum in pedibus vlg. strzekanye, grisyenye dnam

1475 Rost Rps s. 98

! Supl
Rkps BJ 1891, k. 64v

Stydać

Impudice nyę stidayacz

ca 1470 ManLub 220

(Stygnąć) praes. ind. 3. sg. +

Stydnąć

Intellectus obscurabitur in cognicione veri

et affectus tepescit, sztydnye, in operacione boni

1448 GlKazB IV 74

'stawać się chłodniejszym, uspokajać się'

Stynkować †

Sicut sine fundamento non fit edificium firmum, nec super fundamento fit pulcrum edificium, si non fit decoratum, stincowano, et depictum, sic sine fide non potest esse salus

XV med. GlKarB III 26

sim. ib. 27

SURKOT cry

SZURKOT

In die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum et lunulas, et torques, et murenulas, szurkothy kabathky

XV p. post. GLKarB III 104

k. 387v

SURKOT ~

SZURKOT

\+

murenulas zurkothy kepathy

XV p. post. GlKarB III 104

k. 390v

Swatek cf. Świątek

Swojski cf. Koper

I Supl.

~~[illegible]~~

Swora cf. Sfora

~~Życzyć~~ → Sycić †

wg p. Brożkowej w tekście łac. jest błąd, zamiast nititur (tak rkps) powinno być inficit, stąd gl. pol. należy czytać

syci 28.V 2002

Cibum nititur fore crudum szyczy pokarm (syr.) ~~I ½ XV~~ ~~Gw~~ III 291.

gl. niecuzyteln XV p. post.

Potus aque sumptus fit edenti valde nocivus, infrigidat stomachumque cibum nititur, szyczy pokarm, fore crudum

tak

k. 285a

Sycić †

Quam gratiam divina largitas ei communicat, szyczyła, quantum fuit possibile communicare pure creature

1493 GlAug 124

Schader -> SZADER +

Item fecimus..., quod rota molendini hereditatis Zelona Dambrowa latitudine et altitudine fieri debet perpetuis temporibus novem stop wlg. nominat<orum> et schader ipsius rote profunditate stabit in aqua mortua, hoc est quando ipsa rota non molabit, quatuor digitorum wlg. na dlony (1421)

1427 KodWp VIII 181.

Szafarka n. rz. a. ż. rz. +

Quia cum esset effecta mater dei, regina celi... et dispensatrix, schafarki √ graciarum dei

√('szafarka'; może należy poprawić na schafarka),

XV med. GlKartB III 19

(o Matce Boskiej) 'ta która coś rozdziela, rozdaje'

~ Bohemizm.

51

Szarpać

Et ecce mulier, cherubini eius aspectu trement [*s.l.:* sarpayø] in celo, angeli metuunt [*s.l.:* boyu sze]_in excelsis et mulier non vertetur in terris, sed loquitur cum eo.

ca 1425 *CatCodJagRp* IX 344 (rkps BJ 1390, k. 246r)

! Scerbyą Szczerba

Quia... Nicolaus... emit equum griseum al. sywy, bellistam integram al. *scerbyą zwpyelnyw et sellam... apud... Iacobum

1486 AGZ XVII 235

supl. I

P

(Szczerupa) Szczerzupa

Nimirum, gl. profecto, ex nature, gl. sc. ipius, prouidencia, gl. ex conspeccione, tuti, gl. securi, corticis, gl. testosi indignacio, comparimenti sczerzuvy, pondere circumquaque, gl. ex omni parte, vallata, gl. sc. testudo circumdata, domum, gl. refugium, murum, gl. defensionem munimentum, et clipeum, gl. scutum

XV *med. RRp* XXIII 279 (rkps Czart 1315, k. 266)

(odczyt. F W)

Szczmielnik cf. Trzmielnik

I Supl.

Szczodrobliwość

Dominus deus servis suis est multum largus szczod<r>oblywosz<cz> retribuitor et liberalis

XV p. post. GlKazB IV 149

+

Szczodrota

Considera homo in beneficio creacionis, quod creavit (*sc.* deus) te sine comodo suo..., sine merito tuo... Considera ergo largitatis szczodroty aministracionem, quanta tibi largitus sit ad sustentacionem, quanta ad erudicionem

1448 GlKazB IV 75

'zarządzanie, udzielanie'
administratio 'składanie rachunku z urzędu'

tak dawać liśmy w Słfp.
↓
Szczotczyce bot. 'centuria pospolita, Erythraea centaurium Pers.'

sczotczicze centaurea

I Supl. W Słfp 2× w pol. szczotki (ze Stanki i z rkp Ard. Zam.)

XV *in. CatCodJagRp* VI 336 (rkp BJ 836, k. IIr)

(odczytanie AZ)

~~Szefelgelt~~ 'opłata, której nazwa związana jest z niemieckim wyrazem Scheffel oznaczającym korzec, korcowe' +

Quibus eciam et pretorium..., pensam waznica wlg. dictam, scheffelglth racione salis proveniens, ... et quoslibet fructus et utilitates... annectimus habenda... ac perpetuo possidenda, tali tamen disposicione, quod memorati consules ab homine, cui dictum pretorium cum suprascriptis omnibus usufructibus... convenire duxerint, omnes huiusmodi census provenientes... tollent et eos pro... reformacione civitatis convertere... tenebuntur 1427 KodWP IX 88

n. zg.

Szkafa

Celox uel celonis welox nauis Carabus caupulus leuibus uel leuibulus Linter uel lintris caudea quia est longa instar caude - na marg. *sczafa*

59

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 70v [k.11]

łacina sprawdzona; na kartce szczafa celox, dlatego dałam cały ten fragment, ale polska glosa na linii wiersza, gdzie jest Linter i pewnie do tego tylko się odnosi; wszystkie nazwy łac. o różnych łodziach; w XVI w. pod łodzią synonim szkafa, dlatego tu takie hasło; u nas, Warsz, Wil brak; łac. śr. lintex czółno; nasz zapis niejasny, może z przepisywania pomyłka w odczytaniu k jako cz, bo to bywa bardzo podobne

odczyt. FW

'rodzaj długiej łódki wydrążonej w pniu drzewa, czółno'

Szkodliwość "cóż co pociąga złe, skutki, niebezpieczne, stwarza jakieś niebezpieczeństwo, niekorzystne rezultaty"

In hys verbis tria principaliter potuimus considerari:... secundo periculum szkodlyvoscz culpe

XV p. pr. GlKazB IV 43

Szlabać (?)

Secunda infirmitas idropisis, scilicet aschites, id est aquosa vlg. wodna, sic quod cum homo paciens talem infirmitatem, modo tamen aqua sonat vlg. slaba in eo, ...manet inter duos membranas etc., cum tamen movet se, tunc aqua sonat in eis vlg. szl<a>ba

XV *med. GlKazB* III 45

!Szofel ?

Gabel ssovel, ssofol 7871

ca 1500 GlGn 85

Uwaga wydawcy: Wyraz ssovel poprawiony został na ssofol

W indeksie: sofel

~~Zusmark~~ (Szoswerk) Szuswark

Jesliby kthori thowarzis swyączil ponyedzialek sswą volyą, thedj then thidzien do svssmarkv nye ma mycz myecz

1491 RKJŁ VII 58

Szpiegacz ~~(szpiegarz?)~~

Nam duodecim apostoli sunt duodecim exploratores *chasząky, przebyeszcze, szpyegacze

pro chasząky

ca 1500 GlGn 139

wywiadowce
(zwiadowca)

Szpotawka

Martinus et Johannes fratres germani de Keblo heredes talem divisionem pro omnibus bonis hereditariis subscrtiptis ... fecisse publice recognoverunt, videlicet itaque tota omnia herilis antiqua et medietas arwi ... necnon tres aree ... cum tribus arwis, ex quibus unus arvus dicitur **kopanina** cum agris dictis **occathky** alterque arvus ... et tertius arvus dictus **spothawka** ibidem in Kyeblo ... cum omni iure et toto dominio utilitatibus, fructibus, proventibus et universis pertinentiis prefato Martino pro sorte et divisione eius perpetualiter cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 379, nr 3

Szpotawka

Martinus et Iohannes fratres uterini de Ky<e>blo perpetuale divisione pro agris herilibus ibidem in Kyeblo, ex qua quidem divisione ipsi Johanni medium arvum agri retro arvum herilem contra viam **grothska** et **oc<a>tky** agri dicta **gnaszdowa brzeszka** et alios arwos dictos Baborowskye inter silwas cessit; et ipsi Martino medium arvum retro curiam antiquam ante viam Kromolowska et alter arvus dicta **kopanyna** cum **okathky** agri, alia **niwca** agri cum **okathky** ex oposito ipsius arwi iacentibus et alter arvus **spotawka** eciam perpetuale cessit.

1429 ArchTerCrac CCCXII 385, nr 13

Szrabojec 'łożysko armaty, basis tormenti bellici'

(GórsArtRp 218: w szrabogycu)

D SZRABOGYEN

Alia machina similis huic minori est in arce al. w basczie, wl szraboygen in lecto PODOL 15.

1494 GórsAktRp ~~[illegible]~~ 218

k. 13 r

propugnaculum

por. Podsiębóje ?

Szrodna → Brodnia +

Insuper propter graciam specialem...
piscatura piscium in lacu nostro
... cum rethe, quod szrodna wlg.
dicitur et hamo nomine wada
wlg. impartimur

(1356) 1550 KodMaz III 8

cum rethe vlg. sz <b>rodna

szrotwerk

(census...) de deposicione cervisie vel vini, Schrotwerc ;ArchB. VIII.

Decernentes omnes et singulos census, qui provenire poterint de omnibus et singulis ortis adiacentibus... civitati Honstath, de camera rasoris panni..., de deposicione cervisie vel vini, schrotwerc, et de institis, quos census eidem civitati damus..., ascribimus et incorporamus perpetuis tem-

Archiwumbernardyńskie T. VIII

DYPLOMAT. przem. kapit. lac

R 1366 str 10

8

poribus duraturis (1366) 1367 AGZ
VIII 10.

? Szubula

Schwedlla Judea insinuat contra Michaelem ...
pro schubula apud eam empta valoris
2 1/2 floreni. Pars respondens dixit, quod
per modum cambii dedit illi schubulam
pro schubula et non tenetur sibi
quitquam, volens obtinere secundum iuris
formam

1500 ŻydKrak 241

? Szubula

Caspar... insinuat contra Moysen... pro eo, quia ipse equitans equis calcario conspersit illi szubulam et uxoris illius pallium harrasiense et vittam

1498 ŻydKrak 2 30

Szup got.

żup?

fabrica ferri Szupp dicta (in Gosczancin) 1357 KodWp. III, 70

COD.DIPLOM.MAJ.Pol
T.III, r 1357 str 70

7

! ~~swata~~ Szwata

Nicolaus Szinowicz de Rogow actor convenit contra Nicolaum de Myanoczice pro Dorka, **szwata** ut discebatur, canibus incitata al. usczwana et comesta, ut dicebatur in Mianoczice.

1427 ArchTerCrac CXCVI 106, 20

Ściągnierz czy Ścięgnierz
Vnde nomen commune bracile et nomen commune bracale et bracarium omnia in eodem sensu sc. lumbare uel lumbale Bracile eciam dicitur cingulum Renum ~~Vnde et bracatus a vm qui habet et qui indutus est bracas~~ Vnde et nomen adiectivum bracata dicitur quedam Gallia sc. que adiacet Reno quia homines ibi vtuntur laxis bracis -- na marg. *Sczyagnyerz*

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k.32r [k. 6]

łacina sprawdzona; na kartce magazynowej 'pas, opaska, przepaska na habicie', nic tego nie potwierdza; ciekawy kontekst wskazuje na to, że tu chodzi o jakiś pas używany w Galii Zaalpejskiej, może właśnie do tych „szerokich spodni"; glosa na marg. na poziomie wiersza z cingulum; odczyt. FW

C

ŚCIE~~KAĆ~~

Inceptae sunt praedictae granicies et limites..., ubi fluvii confluxerunt, al. sciekly, videlicet Lipnicza cum Zarcziczka

1450 *DokMp* VIII 333

por. SStp „ściec się" zn 'zetknąć'

śćiec

Legimus quomodo diversi sancti diversis viis ad regnum celorum pervenerunt, sed omnes iste diverse vie in unam viam concurrerunt, sczekli

XV med. SlKarB III 38

(Ścierka) Ścirka

Sczyrzkom satellionibus

ca 1428 PF I 495

Śledzić +

Cum venator equitat venatum, recipit secum canem, qui sledzy aves et lepores

XV in. GlKazB III 78

K. 234 c

Ślicznie

Oczy yey (*sc*. dziewice Maryjej) svyąte by[a]le *naslyczne podobne (eius erant ouli multum condecentes), barzo krasne, svyatle y dzyvno nadobne

Rozm 20

Śmiłdziewie

~~!Smyldzewe~~

bot. jakaś roślina z rodz. Polygonatum lub Peucedanum L.

smyldzewe

! Suppl. czes. smldí, stč. smldie, Psl. smьldь.
glosa polska, bez łac. nad kolumną nazw łac., niemieckich i polskich

XV *in. CatCodJag* VI 336 (rkp BJ 836, k. IIr)

(odczytanie AZ)

+

Śpiejacz

Qui venatori tribuit, non homini donat, sed arti nequissime, gl. venator spyeyacz vel byedzaczy syą XV ex. Glgn 54

~~Spiejacz (?)~~ por. niem. spähen

Spyeyacz

to do Spieg

Qui venatori tribuit, non homini donat, sed arti nequissime, gl. venator spyeyacz vel byedzaczy syą

wróżbita, astrologus ?

prestoić 'spiąty'

XV ex. GlGn 54

serb. dospel, 'doj...'

ros. spjelyj - ts

spähen 'śledzić, obserwować'

venator

3. ten który śledzi, badacz (Sondel)

Ileżna śledzący, badacz

dospiały 'przygotowany do walki'

prospěly

dospělý

rozvinutý

prospění ('znawstwo, doświadczenie')

zkušenost, znalost

(Świętoczarownik)

Świętoczarewnik

Species incantationum: decantatores, gadacze, incantatores, zady<naicze>, lecowny<cy>, augures, ptakoprawczy, arioli, szwyathoczarewnycze, cirurgi, nawyasznyczy, aruspices czassoczarewnyczy

XV ex. GlPozn 39

to do sprawdzenia
z fotografią

~iall. ?

Świętokupiectwo

Hinc nota, quod dominus Iesus primo eiecit oues, id est ypocritas.. Tercio eiecit munv<su>larios, id est campsores pecuniarum, id est

omnes simoniacos vlg. swantho-cupeczstwo et vsurarios omnes, intelligendo seculares et spirituales ~~et ceterat~~

ca 1450 SłOcc XLV 100

↓

w sprawie datowania konieczny kontakt z BN

+

Świętomarskie

Ab omnibus nostris censibus, contributionibus,..., collectis, swantomarske, szep, szatwory ...liberavimus, absolvimus et eximus per praesentes in perpetuum

(1466) *DokPłoc* I 264

opłata składana od posiadłości ziemskich na święto Marii, tu

zatwór na święto Wniebowzięcia N. P. Marii

Świętoprzedajstwo †

Dyabolus enim avaricie, qui mamona appellatur, genuit ex avaricia quatuor filias. Primam, que simonia swąthoprzedaystwo dicitur

XV med. GlKazB IV 97

Tess Ta[2] · przedgl.

+

1348 Taco etc. Jſzem czom wſął | troye cony, voſz yſchekira, tom wſal | wmego pąna vſzapuſcze, gdzyeſta | nykt nyerabi, yednɔ czo vbrodi prze | dawa |

B

(leg. Tę, cc. zapusty)

/ ta zapusta

1430 Pozn ur 1348

tandeta +

H2 Hanus Flanus debet docere met-
tercius cum iuratis de tandeta,
quod Stanislaus tendler dedit sibi
loricam in debito suo

1443 KsŁawŁKr 52

tendeta ~ tandeta +

Dorothea recepit palium in tendeta iure apud Stanislaum..., sed solus dedit fugam

1442 KsgWójtKr 30

taraszowanie

Circumdabunt te inimici, gl. romani principes, tui vallo * stłupǫ, parkanem, woyskǫ, thanassowanim (Luc 19, 43)

ca 1400 CatCodJagRp I 1935

(k. 165v)

Tarnowie

Niwa circa kmethonem Grazel in Raysko, in grodec campum inter viam, que ducit in [...] et in grodec, in chogi[n]ny duos mansos, due stadia in [...] klin, unum campum eciam gagia a nova via Rosniczsca et a scenska via unum stadium circa viam sczenska, agros poniky inter viam a scensca et Rosniczsca ante vola, pro via [...], que transit de grodec usque in Lisa Gora usque in semitam recte ad limites **tarnovia**, exceptis rubetis, et gagia pastna communia utrique parti.

1407 *ArchTerCrac* CCCXI 67, 7

! Tastry

? ho pp. arum

Cura dentur trocisci. Recipe mirre..., lupo-
rum optime tritorum..., foliorum mancham
menthamʔ,
tastry, poley, azofetide aut apium

XV p.post. RRP LIII 62

s. 193 (0 Ir)

Oribasius

Cz. Vac. s. v. Romanusca... asa fetida ... cc:

la fetida, kumolis - [illegible]

UEF

1. asa, assa, asa, foetida, kleiowska, [illegible]

- .... 1. żywica drzewa: { Fera foetida [illegible] ... [illegible] ... COW ... Fer. [illegible] asa foetida

gummi silphii -

....

Do leczenia niech będą użyte pigułki

ofol. K. 22 Asa fetlola, est gumi ... ultra

Zapalenie) mamma

Vlulu (... 9. t. 11) ... (z drzewa) [illegible]

u ... strach, ... tylko ... ale ... [illegible]

... pigułki ma ... [illegible], ... , ...

... i Pekalski.

(Teofania) Teofanija

Przetroyakye zyavenye svyątosczy (pro svyatlosczy) dzyen ten (sc. osvyeczenya Iesucristvsovego) troyakyem ymyęnyem vezvan. Napyrve y (sc. 'go') myenya Epyfanya, yesz szye stalo przez gvyazdą..., vtore zową *Teophonya, yesz szye stalo przy krzscye bozem

Rozm 204

Flora: terebint (Pistacia terebinthus L.)
Kruchiewicz: drzewo terpentynowe

do uzupełnień:

(Terebint) Terabint ~~terebinthus~~ bot. 'drzewo terpentynowe, terebint, Pistacia terebinthus L.'

BZ Gen 35,4

Tedy ony dały jemu ... nausznyce, czso bili na gich vszu. Tedy ge on pokopał pod terabyntem (infodit ea subter terebinthum) BZ Gen 35,4

Wuj: pod terebintem | Jung.: terebinthus 1. drzewo terpentynowe podobne do dębu, odmiana pistacji

B. Tys.: zakopał pod dębem, tak też w „Zielonej Biblii" {zakopał Jakub} pod dębem More

Katol. komentarz biblijny: Wizerunki obcych bogów i „kolczyki" zostały zakopane pod terebintem (LXX „dębem")

Orgelb; terpentynicowate, Sumakowe, (Terebinthaceae, Anacardiaceae), rodzina roślin dwuliściennych, mająca nast. cechy: kielich 3-5 szczepny, płatki w tejże liczbie..; owoc zazwyczaj pestkowaty, rzadko orzeszkowaty. Należą tu drzewa lub krzewy o liściach naprzemianległych... Znanych jest około 60 gat. w krajach zwrotnikowych.

4-tom. encykl. Terpentynowe drzewo, terpentynowiec, terebint, pistacja terpentynowa, Pistacia terebinthus, krzew lub drzewko z rodzaju pistacja, występuje w obszarze śródziemnym, uprawiane także oraz w Chinach; gałązki jasnozielone wonne, liście zimotrwałe, nieparzystopierzaste; drewno twarde dość ciężkie, na drobną galanterię. Przez nacięcia kory otrzymuje się pachnącą terpentynę

TEREBINT

Terabint, ~~ta~~ terebint - terebinthus

(sc. náušnice) Jakob

Tedi ge ~~on~~ pokopal pod Terabyntem. BZ Gen. 35, 4.

~~Natypal gy pod terebyntem ib. III Reg. 13, 14.~~

ysto gest za mnyastem Sichem

(at ille infodit ea subter terebinthum)

8001

Vinj: pod Terebintem

BTyp. pod olebem, terBPam

Terebint

Gdisz osyodlaly wsyadl y gechal za męszem bosim y nalyazl gy pod terebyntem

132 III Reg 13, 14

(invenit eum sedentem subtus terebinthum)

Wuj: pod therebintem

B Tys. pod dużym drzewem, B Pozn. pod terebintem

Terebint ~ z fleksją łacińską. x

Żatim syę tak Saul a lyvdze israhelsci sebraly na tem *wdolyv terebynti (in vallem terebinthi)

wyj: do doliny Therebintu
B Tys: w Dolinie Terebintu
Ziel Bib.: — " —
B Pozn: w Dolinie Terebintów

BZ I Reg 17, 2

B Tys: terebint – drzewo przypominające swoim wyglądem dąb
B Pozn: dolina Terebintów – dziś Wadi es-Sand – n. arabska
B Ziel: Saul... rozbił obóz w Wadi es-Sant, czyli biblijnym Ela. Hebr. słowo 'ēlāh znaczy prawdop.: „wielki dąb" lub „wielki terebint". Toż-samo zn. ma także nazwa arabska Wadi es-Sânt. Es-Sant zn.

mimosa albo lepiej - akacja. A więc Ela — to dolina olch lub akacji —

Terebiński 'związany z terebintem, porośnięty terebintami' ✓

Oto myecz Golyata fylystinskego, gegosz zabyl na wdoly terebynskem (in valle terebinthi)

wsp: w dolinie terebintu
BTys: w Dolinie Terebintu

BZ I Reg 21,9

Tęgi

+

xv Flecte ramos arbor alta, tensa

Ir laxa viscera et rigor lentescat

ille, sklon rosgi, a drzewo wischoke

xv tęge oslap trzewa, gyodrzoscz

sgipczeye

XV p. pr. Gl Jag 82

51

Tęgi

v. sg. neutr. tęgie

Et ideo crux Xc [Christi] fuit inventa et exaltata, ut esset exemplar per caritatem. Xc et eius membra fuerunt in cruce ad orientalem porcionem [?] loci distenta, sicut canit ecclesia: Flecte, *gl.* sklon, ramos, *gl.* rosgi, arbor, *gl.* *dyewo, alta, *gl.* wischoke, tensa, *gl.* tøge, laxa, *gl.* spusczi, oslap, viscera, *gl.* trzewa, et rigor, *gl.* gyødrzoscz, lentescat, *gl.* sgipczeye, ille, quem dedit nativitas

XV *WisłRp* nr 2247 (k. 599r)

u nas hasła brak; glosa nadpisana

Tęgoć u. sg. T

Notandum, quod 7rs

Christus integre resurrexit cum omnibus membris ... et cum quattuor dotibus, [qui naturam perficiunt et non transmutant] ... Tercia dos est corporis agilitas, rich<tocz>...; quarta subtilitas, niegruboscz, ~~thogocz~~, quia nihil, *thogocz, ei resistere potest, sed omnia corpore quantumcumque grossa sine diminucione penetrat

XV med. GlKar B III 83

Tekst z rkp. por LW

! Supl.

Tkaczka   bitp ∅   +

Zophia tkaczka recognovit, quod invadiavit nomine Barbare ... tres tunicas

1497 Żydkrak. 218

(Toparcha) Toparka †

Abagarus krol, Natanyeysky szyn, teopharconow, dobremv Jesucri-stvszovy, zbavyczelovy svego svyatha, patriarsche vyelykyemv v zyemy ierosolymskey

Rozm 226

Topoli

'związany z topolą, zrobiony z liści, kwiatów czy innych części drzewa topolowego'

Populus nigra L. używana na wrzody

Item Vngentum de populo al. topolya mascz est ruptum morbi (sc. apostematis)

k. 107v

XV p. post. GlKorn II 180

+

traczowa

Katherina *traczowa* tenetur solvere Dobrikin pecuniam querulatam super tercia parte orti Martini pie memorie, et est prima ad acceptandum pecunias. Si Rutchin non docuerit metseptimus, quod sibi tenebatur eciam prefatus Martinus, sed si docuerit, ipse est primus.

1420 KsKaz nr 2223

Tranik †

Diuise patrie, sola India nigrum fert ha̶benum, thranmjk, solis est thurea virga sabeis

ǰe

x vex. Verg Georg 78

Truchnąć +

Memoria, pamyęczą, memor, ero et tabescet, będze truchnącz in me anima mea

k. 276 r

XV med. GlKarB III 82

(Trunek) Trunk

gl.

Hic emistes species est poculi quod vno spiritu bibitur -- na marg. *trunk*

59

XV p.post. CatCodJag III (nr 463 k.72v [k. 12])

łacina sprawdzona; u nas hasła brak; ciekawe znaczenie

odczytanie FW

TRYCERSTWO

Conquirimur super ipsum (sc. Petrum)..., quod debuisset solvere exaccionem pro eis al. tryczersthwo. quod tamen minime fecit

1/1

1463 Dok Mochl II 89/94

Jrycetnik

Jrycętnik

Rogamus..., ut velint (sc. Dymitr et Doman-
kusz) restituere huic homini Voythan omnia
predicta sua, que recepta sibi sunt, quia
dum equitare debuit, spopondit sibi
prefato Voythan Mathyasch tricrathnyk
vestre civitatis DokArchWęg III 167, sin. ib.
1491

Tryczętnik

Nicolaus... ad forum nundinarum civitatis vestre ceram ad vendendum apportavit..., que cera per dominos exactores al. triczathnyky ibi in vestra civitate est recepta 1455

DokArchWęg III 236.

Tryceţnik

Quem (sc. Johannem) homines vestri... investigaverunt dicti tryczathnyczie 1481

DokArchVeg III 8.

Trycetnik

trycza thrnycza

T...

'poborca trzecizny'

Jacobus... cum mercibus suis... introivisset, mox theolonatores al. tryczathrnycza invite eundem detinuerunt

1487 DokArchWęg III 89

cf. Trzyciętnik

Trzycz̨etnik } Trycetnik

Expono super dominum exactorem al. na tricza[t]thnyka, qui sua voluntate in via pacifica... hominem Yadrzeyko... depredavit, spoliavit r [y]

1499 Dok Archlwsg III 239

exactor 'poborca podatków'

~~Trzyciętnik~~ Trycetnik

Conquesto... super dominos al. trzyczathnyky, quia ipsi meo homini non habentes causam aliquam receperunt subam

1492 Dok Archlόsg III 196

~~sim. 1499 ib. 236~~

~~Trzyciętnik~~ ? Trycetnik +

Propter ipsos equos ego inaudeo Hungariam visitare, quia triczatnyky minantur michi, quod ipsos preter velle ipsorum abduxi

1489 Dok Ard Węg III 135

Trycetnik

~~Trzycietnik~~

XVI w. cetnik 'towarzysz'

tricenarius

Dmytr... querelatim deposuit, quamodo theoloneatores al. Trziczethnyczi civitatis vestre eundem sine culpa detinuerunt

1488 Dok Arch Węg III 118

centnarka

Cętnarowy sól cetnarowe

sal centenariatum

celnik

theoloneatores - celnik

(Trycętnik)

~~Trzycietnik~~ Trzycętnik 1

Prudentibus dominis proconsuli dicto richtarz et consulibus necnon [...] trziczathnyk civitatis Bardeyow

1481 Dok Arch Węg III 9

~~sim. ib. 1491 ib. 167~~

~~Trzycietnik~~ **Trycetnik**

Propono... et protestor erga exactores vestros al. triczathnyky, quare... domini mei fuerunt <per> istos minus iuste spoliati vestra in civitate

1489 DokArchLitw III 139

~~Trzycięstnik~~ Trzycetnik

Quem (sc. Johannem) homines vestri voluentes et apprehendentes investigaverunt ~~isti~~ trzyczathnycze dicti

1481 DokArchWg III 9

TRYCERNIK   Pod hasłem Trycełnik

Ibi coram exactore idem homo noster dixit se habere triginta et duas stubas neti q. d. przandre, ex ipsius autem in- duccione exactor trycernik venit et accepit illas triginta stubas

1463 Dok Arch Łsg II/95

Trycernik Pod hasłem Trycetnik

Conquirimur super ipsum (sc. Petrum), ~~quia~~ quod debuisset solvere exaccionem pro eis al. tryczersthwo, quod tamen minime fecit et adhuc commovit exactorem trycernyka contra nostros homines

1463 Dok Ardel IV 89/94

(Trzmielnik) Szczmielnik

Melissa ~~uel~~ vero dictur myodonka alias sczmyelnyk, buglossa similis ter voraginis similiter. Ista coquantur,

1463 *RostRp* s. 71

I Supl Rkps 774 k. 190v

Pod hasło Trzycięcznisto
trzeczyacznycis

Petimus vestras famositates, tanquam amicos et vicinos, quatinus homini nostro vestre famositates iusticiam facerent hominemque nostrum eisdem trzeczyacznycis opprimere non darent

quatenus, quatinus (ciebz?) 1489 Dok Arch Węg III 138

trzyczaycznyszczy trzyciężnisko 1

Insinuavit nobis civis noster..., quomodo familia trzyczaycznyszczy eundem vestras ad famositates acceperunt

1489 DokArchLwg III 138

trzeczyacznyczszth Trzydziesta

Insinuavit nobis civis noster..., quomodo familia trzyczacznyszczy eundem vestras ad famositates acceperunt, nominantes super ipsum vestris coram famositatibus, quomodo minus iuste trzeczyacznyczszth ipse extraderet

1489 DokArchWg III 138

Tłuszcz 'rozchodnik ostry, Sedum acre L.' [x]

Crassula minor rozchodnyk alias tłuszcz vel murzyk

1478 Rost nr 2198

spr[awdzone] w rkpsie

W Sstp. tylko pod h. **murzyk** crassula minor, pod rozchodnik ∅, tłuszcz ∅ (na szczęście)

Tućże

†

A thu, [illegible] gdze w szamyey glowye,
thuczszem poraymbal drzewye
do yedney dolyny, aby nykth
nye posnal

DrLB III 354

Turkowski +

pro eclesia ibidem in Grzmischewo et eiusdem eclesie plebanys seu rectoribus... de quolibet kmethone agrum in dicta villa collente singulis annis... duo siliginis et duo avene quartalia mensure equalis et non exagitate, videlicet mensure dicte <u>turkowschich</u> korcow... recipiet

1443 KodWp X 1280

ubranie

†

Tertio, habet caput discoopertum, id est non habet armaturam, obra-nya, dei, quae consistit in virtutibus infusis et donis spiritus sancti

XV p.pr. WrżKp nr 2645

k. 194r

Ubranie

Nam, ut patet Levitici 14, leproso existenti in lepra
quoque precipiebantur facere: Primo, ut recederet
a socie<ta>te hominum, secundo, ut ponaret
vestita dissuta, et haberet cap<u>d discoopertum,
et haberet os tectum, et ut clamaret se immundus.
Omnia haec competunt peccatori. Nam peccator
haec quoque mala per peccatum incurrit. Primo
enim separatur a deo et a socie<ta>te angelorum
et sanctorum et a socie<ta>te fidelium... Tertio
habet caput discoopertum (habebit... caput nudum
Lev 13,45), id est non habet armaturam, vbranya,
dei, quae consistit in virtutibus infusis et donis
spiritus sancti

XV p. pr. WislRp nr 2645

? ~~Uścielić~~ ! UCZCLĄ +

Vczc<ie>lą tobą prosternent

MamKal: polozą

MamLub 275

sI

Ufanie (*?*)

Et nota quod omnis confidencia de seipso fallax est. [*in mg.* : multis confidencia secundum Mauricium in „Distinctionibus” suis: tocufanye (*leg.* toczu ufanie *?*)

XV *in. CatCodJag* VI 421 (rkp 1183, k. 182v)

(odczytanie AZ)

(var. doufanye)

(UHANBIENIE)
Uganibienie

Sermo de natiuitate Christi...: Et bene dicitur hodie, quoniam in hoc benedicto die deus primo ab hominibus abstulit obprobrium vganbyenye a prechacze, ~~demonum~~ demonum

XV med. GlKarB III 81

UKOJONY

Ista est domus gracie dobroczi et misericordie ...Hec domus fecit novum leonem, id est Christum, placabilem, vkoyonego, et mansuetum laskavego ...Hic leo egressus est de domo virginali et factus est agnus mansuetus laskavi

przebaczający, przynoszący pokój

domus to Tomo Slawyi

XV in.GlKazB II 83

jest pod Ukoić Wzn. 1 s. 363

([illegible])

Ukoronowanie

gotowe

O Jezv..., racz vtłomycz pichę we mnyje przes twe vkoronovanye

ca 1500 SłOcc XII
162

Nałożenie na głowę wieńca (tu z cierni) rzekomo na znak nadania godności królewskiej, actus coronam spineam capiti imponendi (quasi diadema regium)

inw.

Ulecz(e)nie

Omnis inquisitio, pytanye, et omnis curacio, vleczenye, que a divinis et magicis... in ydolorum culture expetitur mors pocius est dicenda quam vite

XV p. post. ElKarB III 92

Ulichwić

Vlichwy dwogyako (war. lub.: w lychwa dawa) feneratur (faeneratur Domino, qui miseretur pauperis Prov 19, 17)

1471 MamKal 137

Ułagodzić 'uspokoić', tu 'uśpić czujność'

Ammonet nos... apostolus surgere de somno spirituali: Surgite non tardentes omnes pigri et accidiosi de consuetudine peccati... [Ita dyabolus vos in eis mansuescerat vlagodzyl, quod non aliud a deo expectatis, quam ignem eternum]

XV p. post. GlKazB IV 101

pigritia 'opieszałość, lenistwo'
accidiosus 'zobojętniały'
consuetudo 'przyzwyczajenie'

Ułowienie

gotowe

Duc in altum et laxate recia vestra in capturam na vlowyenye piscium (Luc 5, 4)

XV p. post. GlKazB IV 134

*Wmyrzacz Umirzacz czy Wmirzacz †

Ubitamen pro sed coniunctio aduersatiua wmyrzacz ~~(Gen 15,14)~~

ca 1470 MamLub 9

Unorzyć (Unurzyć) MK +

Non pudet te, carissime fili, ita viuere dissolute, sicut *Nacta, homo Romanus, qui consumpsit omnem patrimonium in lascivia? Et non mirum, quod ita *Nacta dissolute viuebat. Nam sic fuit profundatus, vnorzon, viciis, quod nesciebat iam discernere inter virtutem et vicium

XV med. R XX III 269

a słp dopisane hasło
Unoszyć. — raczej Unurzyć
Niewykreślony przykład
Zamiast Wnurzyć

upotulać +

Vbogyego ducha albo dusche gest ten, ... gen syą scham schobye ny wszem. nye podoba any chfali, ale syą nyząącz (leg. nizacz) na wschem ma [syą] przed bogyem yako zebrak przed krolem, vtopulayącz (pro vpotulayącz) syą syercem y mową, y vczinkyem XV med. R XXII 235

k. 219r (wg. „R XXII",

na kartach st. druku i w „Chrestomatii" inna numeracja: ta karta to 221r)

Uprzednie

Sed dicens apostolus I-a ad Thimotheum 1[1], dicit: Wlt Deus omnes homines ~~saluos~~ saluos fieri, et ad agnitionem sui nominis venire; et I-a Petri 3-o[2]: Non wlt aliquem perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti. Quomodo ergo hunc saluat et illum dampnat? Responsio est multiplex doctorum. Albertus tamen unam tangit... dicens, quod illa verba apostolorum allegata debent intelligi sic: Wlt Deus omnes homines salvos fieri antecedenter, vprzednye, et hoc in duobus intelligitur, quorum vnum est ex parte Dei, quia equaliter se omnibus exhibet... Aliud, vnde hoc intelligitur, est ex parte nostra, quia Deus omnibus naturam rationalem indidit

[1] w rzeczywistości I Tim 2,4
[2] — " — II Pet 3,9

k. 63v

XV p. post. GlKazB III 88

Uprzestrzeniony Uprzestrzenić

Lata et spaciosa, *gl.* spaciosa *vprzestrzonona, via est, que ducit ad mortem (Mat 7,13)

XV in. GlKazB IV 42

Urosłek

Dominus … misericordia motus super ea dixit illi: noli flere, et accessit et tetigit loculum. Hii autem, qui portebant, steterunt et ait: adolescens, <u>vroszlek,</u> tibi dico surge (Łk 7, 14)

ca 1450 *CatCodJagRp* VIII 183 (BJ 1300, k. 142r)

~~Brydki~~? Urzytka?

IV

At siquos haud vlla virosz, Urzytka, vigilancia fugit, ante locum similem exquirunt, ubi prima paretur

XVex. VergGeorg 83

Usieczny

Jaco to swatcimi, aczby czo Micolay Paulovi vczinil, to vczinil za yego poczanthkem, isz mv pirzveyq Pauel *wfszucną ranq dal

1415 Kal nr 496

(Ustka)

Ustcy ~~czy Ustki~~

Decem sunt signa, per que cognoscitur infirmus utrum cito morietur corporaliter... Quartum signum est, si nasus contrahitur vel si labia contrahuntur vstczi ssyą czyenczeyą

ca 1500 GlPozn 40

Ustka
Sciendum, quod
(XXV sunt genera ypocritarum...
Tredecimi dicuntur mel in bucca, myodkowe vszthka, qui vt angeli videantur et dicuntur, vtuntur verbis dulcibus et mansuetis et tamen servant venenum in corde

k. 175 r

ca 1500 WisTRp nr 2322

I
+

Ustraszyć się †

Povyedzyano yemv, yze v koszyelye wschyczy balvanovye spadly y lyczą na podlodze koszyelney zlamany, s tego Affrodoszius wyelmy szye lyeknye a taky<ego> dzyw naszylnye vstraschy

Rozm 93

†

Uszlachcać się *czy* Uślachcać się

Quando aliqua puella assumitur in sponsam regis, non solum ipsa nobilitatur vszlachcza <się>, sed eciam eius fratres... et propago

1448 GlKazB IV 68

†

Utonienie

Navis liberat homines a submersione vtonyenya maris

XV p. post. GlKazB IV 149

(Mwiçolty) Hmwiçolty n. sg. m.

Marceo, id est putrere, hwyęzdnęcz, et est florum. Inde marciolus et comparatur. Unde hec marciolitas et marciolulus aliquantum marciolus, hwiçolti; et marciolo

XV p. post. CatCodJag III 32

I Supl. BJ 460 k. 176v

Wrotą r° A praedicto vero fossato [transivit Wroth per ventobynam usque ad agros villae penes agros remanendo, duntaxat extremitates agrorum a. wrothy villae praedictae (1464) Tyn. 466.

(Kod)

r° Nobilis Petrus de Tylyna..., noster camerarius .. renovavit granicies...

f ¢

V Smyerdzaca, innitendo pratis, penes agros remanendo, duntaxat extremitates agrorum, aliter wrothy ville praedictae Smyerdzaca usque ad scopulum

Uzdrawiący

Ty yes swatlosz newidzøcich, vkrop grzechow smiwayøcich, lekarz wszech ran * vsdrawayonchich, laczných pokarm zandayøczich

XV p. pr. JA XV 535

Uzet

In die illa auferet Dominus... olofactoriales <u>wfsly,</u> pismo <et> inaures Koluszka v vszv, <et> annulos pyersczencze

XV p. post. SlKazB III 104

Uzeł

In die illa auferet Dominus... olofactoriales wszły, inaures kołuszka w wszu, gemmas perły

XV p.post. GlKazB III 105

~~Uszkadzać (?)~~ [Urgadzać?] brak takiego hasła ~~[illegible]~~.

cf.! Vszkaca – takie haseł abs

quantumcunque ei diligentius serviet

i. [id est] vszkaca

ca1500 R XLVII 368

paleograf. tylko rozwiązać skrót

W St. z tej rodziny: Rozgodzić, Rozgadzać i in.
ozdobić,
Ugodzić, ugadzać

Sgor: Servire – ugadzać czyjejś słowności – (aetatis... servire)
– tu leksem z podwójnym przedrostkiem.

Użełny n. sg. f.

(var.: oszełna)

Et tophus, gl. ille lapis, usszełna terra, scaber, gl. asper, et nigris exesa chelidris Certat (pro creta), gl. alba terra, negant alios eque serpentibus agros dulcem ferre cibum

Kor.: 73: Grunt od tufu chropawy, kredowy też, czarnych zaskrońców podziurawiony norami.

Czern.: W tufie szorstkim i w kredzie przeżartej.

I Supl.

XV ex. Verg Georg 81

Użgały ? jest artykuł słownikowy ! Wszgąle
([illegible] oprac. hasła)

Hic vir et ille senex, invidie perflata
genis ignita, gl. accensum sgorzale
wszgąle, doloris flamine fax iuuenem
torquet honore senis

1466 R XXII 17

k. 225

~~Wrzgały~~
~~Wrzjąć~~

† 225

Sgårzale, wszgąle = ignita (1466) R. XXII, 17.

Invidie perflata genis ignita,

gl. accensum sgarzale, wszgąle
doloris fflamine fax
iuvenem torquet honore
senis
zapewne błąd zam. wszgle 'wigle'

s.v. Podurzewane

użynkowy ←

Tacogemu pomofzi bog {†} etc. |
⟨iaco⟩m newfzanl fzita vrzincouego |
⟨...⟩cofze a⟨...⟩o fzapouedzal

antyku! Vrzincouego (?)

1407 RtGn
w 182

! Vochy

gotowe

Item transmissa ad Nouam Ciuitatem ad apparatum d. regis in curru proprio, primo: sex Vochy in quibus continentur XII perne lardi et VII parne cum XIII szoldri.

lardum – słonina
perna – szynka

1394 *RachKrólW* 80

! Vsczonecz got.

Item Prandotha posuit seu statuit judicium suum coram subjudice pro quodam porco erga Andream Jarnosky. Andreas vero dixit: aliud jus

Vszonecz ducit et debuit adducere jus

1424 Czrs 299

kartka na końcu magazynu

VSMARZE

Śmiara

Tu jest z pewnością wyraz śmiara bez oznaczenia miękkości mordacitate

got

vsmarze (?) morditate peccati 1434 PrFil. V, 32.

~~Łośb. I N 50~~

Br. ś r. st. p. str. 32.

mordent ujadają

Brückner Prfil 5 32 r 1434

mordent, vgadayą, morditate peccati
vsmarze

13

zC

mordicium - morsus · ilugzz...

mordicatus - actio morsibus, veluti forcipibus laniandi

mordridatus · mordrum = murdrum · zalzjchu'

!Vyeczczienye

vyeczczienye

(var. lub.: vyvyeczczye, manuskrypt Marchesiniego: eventilent id est descutiant et investigent)

investigent

1471 MamKal 100

pro vy<v>eczczienye leg. wywiedzenie [?]

Vyeczczienye

cf.

Wywiedzieć

5I -> 5II

! Vyeszdam mv gotowe

Fructus autem spiritus est caritas: milosz, gaudium, vyesszele, pax, pokoy, paciencia, cyrzpyeslivoscz, longanimitas ostavicznoscz, bonitas ˆ vyeszdammo othplatha (Gal 5,22)

K. 168r 1435 GlKazB II 54

Waleczmica

Tu (sc. Maria) bellatrix, wąlyecznycza, egregia, omnis ante faciem tuam milicia spiritualium nequiciarum in fugam est conversa. Fugiamus ergo fratres ad auxilium matris Domini in omnibus vexacionibus et impugnacionibus dyaboli.

~~REF~~

XV med. PF V 71

gotowe

warman

Katherina... iure acquisivit do-
mum... contra Barthkonem, quia in
termino longiori non statuit suum
intercessorem vlg. warman, aput
quem ipse dictam domum emerat

1419 Ks Kaz ~~X~~ 257

†

Wartogłówstwo

Multi nostrum, dum male facimus, velud illi infirmitate vesanie varthoglowst<w>em percussi, qui dum ad mortem vel ad aliquam penam transeunt, rident

XV med. GlKazB IV 97

Wat[illegible]

Concedimus eciam eidem Nicolao et suis he-
redibus in nostro lacu piscacionem cum
gulgustis... et cum parvo rethe, quod
w a t h nuncupatur

(I333)XV KodWP VI I29

(Wątpliwie) Wątpiwie

Sacra scriptura exponitur sex modis... amphibologice vątpywye vel wątpiwym rozume<m>

XV ex. GlPozn 70

gotowe

(Wątpliwy) Wątpiwy

Iudicium potest fieri VII modis... Sextum iudicium est in operibus indifferentibus mediis wątpiwi

1

ca 1500 GlPozn 40

a. = dwuznaczny, niejasny (w mowie)

(Wątpliwy) Wątpiwy

Sacra scriptura exponitur sex modis... amphibologice vątpywye vel wątpiwym rozume<m>

XV ex. GlPozn 70

Wbiegać

Alii autem currunt (*sc.* domum dei) vbyegaya albo vlascha per largicionem elemosinarum

XV p. post. GlKazB IV 132

~~Wdać,~~ Wdając

Cum iam percipit peccatum per contricionem et confessionem et accipit eum (*sc.* Christus peccatorem) in filium suum, tunc vocatur misericordia infusa [~~wdącza~~] wdayącza

XV med. GlKazB IV 99

infundo - Dec. Łac. śr. s. 580-1:B1

Wdawać

Sed sic intelligendum est secundum Augustinum, quia facit inspirando, wdawaiancz, [zandliwość,] nobis affectum, ut gemamus

XV p. post. GlKarB III 90

Słkacki inspiro II 12

Wejndhak

Fabro pro veyndhac, pro banthi, kylow...

I marcam 1403 RachNKorcz 432.

Werwać się

Cum autem audissent clamores in pomerio famuli domus, // irruerunt *verwaly szye* per posticum, ut viderent, quidnam esset (Dan 13,26)

XV p.post.GlBPol 29

[illegible]: [illegible]... [illegible]
BŁ: przybieżeli

gorze

Weskrzmienie

Pres twe swete weschrznene

XIV p. post. Michsit

zob. H. Wydra, [illegible] [illegible] [illegible] s. 12-18 218

J. Woronczak, Pam. lit. XLVI z. 3-4, s. [illegible]-143.

Wpśredni
~~Wyżśredni~~

(gotowe)

~~<Kon>~~
~~[Kon]~~ (Vrony Jvnochodnyk vyeszredny

1471 Górs Jaz 270.

Kon...

------------------------10d

Plowy Copynyczy wyelky ladrowany Wylczek kopynyczy wyrzedny kopynyk nanym zupelna sbroya kopynycza Wrony Ivnochodnyk vyeszredny sbroya zupelna kopynycza Zwronapleszny wy kopynyczy zredny sbroya zupelna kopynycza /77v/ Rokoschowsky equitum Comitiua Rokosowsky cuius dies ostensionis feria sexta in Vigilia Invencionis sancte Crucis Anno domini Millesimo IIIILXX primo Rokoschowsky viginti quatuor Equi Kon vylczasthy kopynyczy wyeszrzedny pothpacholaczem zbaga tharanthowatha

----

GórsJaz 270 k.77

wyśniedni → rowne wyrzedni

---------------------------10d

Plowy Sopynyczy wyelky ladrowany Wylczek kopynyczy wyrzedny kopynyk nanym zupelna sbroya kopynycza Wrony Ivnochodnyk vyeszredny sbroya zupelna kopynycza Zwronapleszny wy kopynyczy zredny sbroya zupelna kopynycza /77v/ Rokoschowsky equitum Comitiua Rokosowsky cuius dies ostensionis feria sexta in Vigilia Invencionis sancte Crucis Anno domini Millesimo IIIILXX primo Rokoschowsky viginti quatuor Equi Kon vylczasthy kopynyczy wyeszrzedny pothpacholaczem zbaga tharanthowatha

wyeśrzedni

GórsJaz 270 k.77v

--------------------------10c

Item Smyothanka in summa habet centum triginta octo equos Rokosowsky Equitum Comitiua Rokosowsky cuius dies ostensionis feria sexta in vigilia Invencionis sancte Crucis Anno domini 147 primo Rokosowsky viginti quatuor equi Vylczasthy kopynyczy wyeszredny pothpacholacyem zgaba taranthowatha Srydza plesznywy wyeszredny kopynyczy pothpacholacyem Myschasthy kopynyczy pothpacholacyem dobrj Ridzy kopynycz vyeszredny podpacholacyem

Wyśrzedni

GórsJaz 270 k.77r

--------------------------10c

Item Smyothanka in summa habet centum triginta octo equos Rokosowsky Equitum Comitius Rokosowsky cuius dies ostensionis feria sexta in vigilia Invencionis sancte Crucis Anno domini 147 primo Rokosowsky viginti quatuor equi Vylczasthy kopynyczy wyeszredny pothpacholacyem zgaba taranthowatha Srydza pleszynywy wyeszredny kopynyczy pothpacholacyem Myschasthy kopynyczy pothpacholacyem dobrj Ridzy kopynycz vyeszredny podpacholacyem

----

GórsJaz 270 k.77r

Wyżśredni

-------------------------10c

Item Smyothanka in summa habet centum triginta octo equos Rokosowsky Equitum Comitiua Rokosowsky cuius dies ostensionis feria sexta in vigilia Invencionis sancte Crucis Anno domini 147 primo Rokosowsky viginti quatuor equi Vylczasthy kopynyczy wyeszredny pothpacholacyem zgaba taranthowatha Srydza pleszny wy wyeszredny kopynyczy pothpacholacyem Myschasthy kopynyczy pothpacholacyem dobrj Ridzy kopynycz vyeszredny podpacholacyem

----

GórsJaz 270 k.77r

Wyeszredni

---------------------------12d

Walach nyewyelky strelcy
panczers oboyczek schamost-
rel Gnyady strelcy dobrj
panczers melan oboyczek pl-
ech cyrny lepka cystha sch-
amostrel Chelmsky quatu-
or Equi Sywy kopynyczy z-
czarnymynogamy kopynyczy
zrzedny pothpacholacyem
Ridzy kopynyczy wyeszred-
ny zproboymy sbroya zupel-
na kopynycza Walach wyl-
czasthy strelczy rowny pan-
czers kaschy oboyczek kapa-
lyn cysthy schamostrel Z-
wronapleznywy panczers obo-
yczek schamostrel Zalesz-
ky octo Equi

GórsJaz 271 k.79r

Wyśredni

~~wyjśredni~~

<Kon>

Ridzy wyeszredny

1471 Górs Jar 271.

-------------------------11a

Kon srydza plesznyvy wyesz-
rzedny copynyczy pothpacho-
laczem Myschasty kopyny-
czy podpacholacziem dobrj
Rydzy kopynyczy vyeszrzed-
ny podpacholaczyem Plowy
copynyczy vyelky ładrovany
Wylczek kopynyczy przedny
kopynyk nanyem zupelna sbr-
oia copynycza Vrony Ivno-
chodnyk vyeszrodny sbroya
supelna kopynycza Zwrona-
plesznywy kopynyczy sryedz-
ny sbroya supelna kopyny-
cza Kon podkopynykyem vr-
ony rowny sbroya supelna
copynycza

GórsJaz 270 k.77v

Wyjśredni

--------------------------11a

Kon srydza pleszyvy wyesz-
rzedny copynyczy pothpacho-
laczem Myschasty kopyny-
czy podpacholacziem dobrj
 Rydzy kopynyczy vyeszrzed-
ny podpacholaczyem Plowy
copynyczy vyelky ladrovany
 Wylczek kopynyczy przedny
kopynyk nanyem zupelna sbr-
oia copynycza Vrony Ivno-
chodnyk vyeszrodny sbroya
supelna kopynycza Zwrona-
pleszynywy kopynyczy sryedz-
ny sbroya supelna kopyny-
cza Kon podkopynykyem vr-
ony rowny sbroya supelna
copynycza-----------------

GórsJaz 270   k.77v

wyżśredni

--------------------------10d

Plowy Copynyczy wyelky la-
drowany Wylczek kopyny-
czy wyrzedny kopynyk nanym
zupelna sbroya kopynycza
Wrony Ivnochodnyk vyeszre-
dny sbroya zupelna kopyny-
cza Zwronaplesznywy kopy-
nyczy zredny sbroya zupel-
na kopynycza /77v/ Rokosch-
owsky equitum Comitiua
Rokosowsky cuius dies oste-
nsionis feria sexta in Vi-
gilia Invencionis sancte
Crucis Anno domini Millesi-
mo IIIILXX primo Rokosch-
owsky viginti quatuor Equi
[Kon vylczasthy kopynyczy
wyemszrzedny pothpacholacz-
em zbaga tharanthowatha

GórsJaz 270   k.77v

wyéśrzedni

~~Wesrzedni~~ [illegible] według ustalenia J. [illegible]
Wyśsredni

Kon Vylczasthy kopynyczy wyesz-
rzedny

1471 Górs Jaz 270

-------------------------11a
Kon srydza plesznyvy wyeszrzedny copyniczy pothpacholaczem Myschasty kopynyczy podpacholacziem dobrj Rydzy kopynyczy vyeszrzedny podpacholaczyem Plowy copynyczy vyelky ladrovany Wylczek kopynyczy przedny kopynyk nanyem zupelna sbroia copynycza Vrony Ivnochodnyk vyeszrodny sbroya supelna kopynycza Zwronaplesznywy kopynyczy sryedzny sbroya supelna kopynycza Kon podkopynykyem vrony rowny sbroya supelna copynycza
----
GórsJaz 270 k.77v

Wyśredni

z Kis...

--------------------------13b

Sywy strelcy schkaschym o-
gonem plech cysthy oboycz-
ek Srydza plesznywy nye-
wyelky plech lepka schamo-
strel PEtri Napruzowsky
Wrony kopynyczy wyezred-
ny poth pacholacyem Sry-
dza plesznywy kopynyczy
rowny sbroya zupelna Bya-
ly strelcy crothky ogon
mą panczers obogyek lepka
plechowycze schamostrel
Walach sthrakathy gyasz-
kyer maly panczers keroth-
ky oboyczek lepka cyrną
myschka cyrna schamostrel

GórsJaz 271 k.79v

wyezsredni

Zrydzaplesznywy kaszy kopy-
nyczy weyzredny pothpacho-
lacyem Zrydzapleznywy ko-
pynyczy weyzredny znoga by-
ela kopynycza sbroya zupel-
na Zrydzapleznywy kopyny-
czy weyzredny znoga byela
Zrydzaplesznywy strelcy
panczers oboyczek schamost-
rel Walach wrony strelcy
panczers kaszy oboyczek
schamostrel Ridzy Ivno-
chodnyk zbyelanoga zadnya
panczers capalin cyrny sch-
amostrel Walach zrydza-
pleznywy panczers oboyczek
lepka cyrna schamostrel

GórsJaz 271 k.79r

Zrydzaplesznywy kaszy kopy-
nyczy weyzredny pothpacho-
lacyem Zrydzapleznywy ko-
pynyczy weyzredny znoga by-
ela kopynycza sbroya zupel-
na Zrydzapleznywy kopyny-
czy weyzredny znoga byela
Zrydzaplesznywy strelcy
panczers oboyczek schamost-
rel Walach wrony strelcy
panczers kaszy oboyczek
schamostrel Ridzy Ivno-
chodnyk zbyelanoga zadnya
panczers capalin cyrny sch-
amostrel Walach zrydza-
pleznywy panczers oboyczek
lepka cyrna schamostrel

GórsJaz 271 k.79r

-----------------------------13a

Zrydzapleszny wy kaszy kopynyczy weyzredny pothpacholacyem Zrydzapleznywy kopynyczy weyzredny znoga byela kopynycza sbroya zupelna Zrydzaypleznywy kopynyczy weyzredny znoga byela Zrydzapleszny wy strelcy panczers oboyczek schamostrel Walach wrony strelcy panczers kaszy oboyczek schamostrel Ridzy Ivnochodnyk zbyelanoga zadnya panczers capalin cyrny schamostrel Walach zrydzapleznywy panczers oboyczek lepka cyrna schamostrel

GórsJaz 271 k.79r

wyśrzedni

-------------------------13d

Sywy strelcy dobrj plech
szadny yprzedny oboyczek
lepka cystha schamostrel
Ian Myslyborsky Item plo-
wy lyszy kopynyczy pod pa-
cholecem Item zwranaples-
nyvy westrzedny kopynyczy
zbroya spelna /k80r/ Walach wro-
ny strzelczy dobry pancze-
rz oboyczek lepka cyrna
schamostrel Item wylczas-
ty zkrothkym ogonem strzel-
czy zaslaponi ma gy wkaza-
cz panczerz oboyczek lepka
czysta Ivrek Zebrzydowsky
Item wrony kopynyczy noga
byela zadnya pod pacholecem
powlucza noga zadnya

Wyźrzedni

GórsJaz 272 k.79v-80r

~~Wzezwać~~ Wezrwać - SU (got)

~~Wezdrowało~~

Wezdrywać cf.

Vesdrwolo (wezdrwało) - prorumpat.

(1413. JA. ~~14~~ XIV. 503. (4)

808

~~ARCHTOMXIV str.506r~~ . r. ~~1413~~

WIĄĆ
Wziąć

Jsz

(Wocrzech kazal vpner gege ludzem Borzislauini listi

1393 Pozn nr 139
Lehsz I nr 1369
Hube 6 nr 201

(gotowe)

WIAƷ

Wziąć

147 Jakos mi przitem bili | ⟨iſz⟩ Petraſz rønczil Grzimkoui ſza kme|cza ſto grziue[n] ſtego gi ne wiprauil *Et duo in testimonium:*

Jako to swaczimi | Jako woczech vønl{mne}[me] y meym towarzis⟨zom⟩[1]) | pønczenaſcze grziue[n] butinku. *Alter iurabit:*

Jaco voczech[2]) vzøl wocze⟨chowi⟩ ẏgego towarziſzom 15 grziue[n] butinku

1393 Pozn nr 147

Lehsz I nr 1449

Hube 26 nr 210

wiązć

wściąć

193. Jakom petrowi ne vøl kona przefz | prawa {ani fdzil} fza dzefzøncz grziuin

1396 Pozn nr 193

Lehr I nr 2183

HubeZb nr 278

JA IV 186

wiązć

Wziąć

225. Jaco to ſwaczimi ifz ſwanthoſlaf yal do czepankowa y vønl kon przeſpraua y chlopa.

1397 Pozn nr 225
Lehr I nr 2560

WIAĆ

wwiązć

344 ⟨Czſo⟩ Maczeӱ przetho do[mi]nicoui woli vanl ifz | ne obranczil ſza nigedna vpraviſzna.

1397 Pozn nr 344
Lek I nr 2299

wlać

Wziąć

218. Jako voczech[1]) ne wanl ſzeczi chanſzebnø | rzecza[1]) Janowi, vgego domu ani tego vzitka ma.

1397 Pozn nr 218
Lekcz I nr 2399

Wziąć WIĄĆ

Jaco Thomasz <u>wal</u> szekirą Jacuszewÿ na gego *dzedziną

1413 Pyzdr nr 404

wiąć

Wziąć

195 Jako to ſwaczimi [ia] ſiſze Szechna ne | vøla otſwe Bracze nigednich penøndzi | za konarſzke ẏ ſza cze-czowo²) ani ſzø | knẏm mala wicz

1396 Pozn nr 195
Lekn I nr 2186
Hube Zb nr 281
JA IV 184

wźięć wziąć

Jaco Andrey ne bil Ondrzege-
wy człowek wtenczas, kedi gi
gwałtem wźęł s czedziną, prawo
ne zdaiø

1402 Pyzdr ur 17.4

Wziąć WZIĄĆ

Jako Zofszka ne vøla 20 griven dziedziczn(ych) {przenøndzi po szmerczi} swe(go mężo)

1393 Pozn nr 154
Lehr I nr 1480 Hubesb nr 218

1

wiąć

Wziąć

192 Jako Szoffzka ne vøla 20 griuem | dzedzicznich penøndzi po fzmerczi fwego | mønfza ani gich vfzitka ma.

1396 Pozn nr 192

Lekcz! nr 2178

Hube 76 nr 277

WIĄĆ

Wkiąć

c.d. Jako Szofzka[2]) ne vøla 20 griuen | czinfzowich[1]) penøndzi po fmerczi | fwego møfza ani gich vfzitka ma

1396 Pozn [ ] nr 192
Lekcz! nr 2178
Hubez6 nr 277

WIĄZ C

Wziąć

Jedi mu ti vini dani przepiszane ...

[ottego] ottego | voli
szobe rok gini do vtroszina[5]) | ne-
c.d. schodno gich listom. Jako do Vtro |-
szina szobustroni[6]) przigeli tako
rzecli | gednacze pana hinczkoui

1395 Pozn. nr 187
Lelesz I nr 2059
JA IV 182

WIĄĆ

Wziąć

Jakom Dobrogostowi ne slubowala sza nigedna *schodø kedim kazala vønez pomeszczi

1393 Pozn nr 170

Lekszo I nr 1543 Hube 26 nr 235

Widomo

Secundo deus comparavit animam fidelem templo propter consecracionem templi, quam facit episcopus, nam quod in una (*sc*. in templo) exterius vidomo gerit, hoc in altera (*sc*. in anima) interius designatur

XV p. post. GlKazB IV 151

praes. ind. 3. sg.

Wieczerzyć się

Ipse se finxit, poloszyl, longius ire et coegerunt, przynąkali, illum dicentes: Mane nobiscum quoniam advesperascit, issche ius vyeczerzy, et inclinata est iam dies (Łk Luc 24, 28-29)

V (vaw.: vyeczyrzy)

I Supl.

trach. waw. do advesperascit; Wyj.: bać się ma ku wieczoru

ca 1450 *CatCodJag* VIII 183 (BJ 1300, k. 194r)

I

Wielgoświęty
Sciendum, quod

XXV sunt genera ypocritarum... Secundi vocantur magnasancti, wjelgoswyaczy, qui frequenter osculantur imagines sanctorum, quasi videantur eas velle comedere

k. 174 v

ca 1500 WisTRp nr 2322

(Wierzchowany) Wirzchowany

Tercio describit premium quantum ad plenitudinem: „et confertam" [*cf. Luc. 6, 38; s.l.:* wyrzchowana], id est plenam.

XV *in. CatCodJag* IX 474 (BJ 1419, k. 165r)

(odczyt. A. Z.)

Wilkojedziec m.sg

Vylkogeodzecz tragelafus

1472 RostRkp s. 15

Wismut cf. Bismut

Wkoło

Nye vyem, czocz my sza slego stalo,
glova my sza wkolo toczy

De morte 192

w. 370

!wlossyech

Iudicium decreuit Mathie de Zary testes producere pro IIII-or stadiis agri, quos ararie sunt, ibidem in Zari iacentibus, na **wlossyech**, quos producere non potuit.

1432 *ArchTerCrac* X 70 nr 19

Włazić

Alii autem currunt (*sc.* domum dei) vbyegaya albo vlascha per largicionem elemosinarum

XV p. post. GlKazB IV 132

~~Włośnik~~ |WŁOŚNIK| (nie ma jus) +

zapisdz, ← Cirographum, id est concionem,

Włosnikow, vynopaczczew — (debitorum)

1471 ~~MPKJ V 129~~ MamKal 288

var. lub.: zapysz włoszny do pyekla ..

np Wg - źle zrozumiane nesłuve: man. ml... napis vłoziemy (= ułożeniy)

delens, quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis

Col 2, 14

| pod wł- wł- we wydmkowanie

Wnęcić †

Hodie namque dyabolus homines ad hoc peccatum (sc. ebrietatem) tam dulciter induxit, wnączył, quod iam, heu, non pro vicio, sed pro virtute tenetur

XV p. post. GlKazB IV 169

sim. ib. 132

EB czyta 'unęcić' (w indeksie).

Wojszcze cf. Łowojszcze

~~5I~~ → 5I

†

Wolnik

Nullus vicinus et advena potest emere magnas et parvas cutes, nec sepum circa cutes, sed in alia parte circuli tam vicini, quam sutores, libere et benevole possunt emere, ubi invenient... Vicini possunt emere cutes tam magnas, quam parvas et sepum apud lanifices et liberos wolnikow

(1430) 1564-1565 *KodWP* IX 210

lanificus - sukiennik

+

Wprawiać się

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium (Mat 7, 15)... Tales namque ingerunt se wmy<a>thayą <się> wprawyayą <się> ad docendum populum

XV p. post. GlKazB IV 137

oferować się, narzucać się
polecać się

~~Wróżny czy~~ wróżni

Ut in omnibus prosperis et adversis recurramus ad salvatorem nec ad superstitiosos vlg. na wrószni homines ad investigandum futura

XV p. pr. GlKazB IV 56

było pod ?narwóżny w absentia
zob. przypis Elżbiety

Wrzeciążek +

Dedit sibi scribere imaginem patris sui in lamina blasche aurea et portavit eam in collo in cathena wreczansku aurea

k. 246 v

XV med. GlKarB III 19

wspanile

Barzo wspanylie

XV w. pyr. AMP XIII s. XXVIII

+

! Włączník cf. Rtęcínik

I supl.

†

Wtrzymywać

Non credo viro, qui diligit mulierum colloquia, ut possit continens vtrzymuyaczy esse, quia ferreas mentes libido domat et subinfert

XV p. post. GlKazB IV 120

Wujkowizna *może* Ujkowizna +

najpierw 'spuścizna (odziedziczony) po wujku, bona ab avunculo hereditate relicta';

Nobilis Hanulo ... vendidit totam suam evanculitatem (*pro* avunculitatem) al. boykovyzną (*pro* wykovyzną, lege wujkowiznę vel ujkowiznę) et matrimonium fratri suo patrueli

1491 *AGZ* XVIII 309

wić jakiego m. zakresu wpisi w posiadanie niemożności

~~Łojawat~~ y Wwić się?

Quod dominus capitaneus fecit termi-
neum inter... Sandiwogium... et Wincen-
cium... a festo s. Bartholomei proxi-
mum venturo ad octo dies pro equi-
taturis vlg. zayasti. Et inter isti
equitaturis homines ex utraque parte
non debent se intromittere vlg. wicz
(leg. wwić?) się 1402 Ks 2 Pozn nr
1032

equitatura 'ujazd, objazd granic'

wić - żadnego znaczenia wstępnego z najistotniejszym

wnić - ostatnie ~~znaczenie~~

wkręcić

Też intromisji - wsunąć, wepchnąć, ze swej nieruchomości, wsunąć się

synonim wsunąć się

St. tarcz. red. wsunąć się, wlec się, wepchnąć się

wkręcić ([illegible])

WWODNICA

SI

Wwodzić, Wwodzić się? → Wwodnica

Elizabet eciam fuisset inducta al. woduncza (*leg*. wwodząca?) in bona Stanislai Czwyostek

1482 DecrMCrac II nr 35

Wwodzień †

Quomodo inter partes, videlicet Annam..., Katherinam et Petrum fratrem ipsarum ex una et Florianum partibus ab altera, pro occasione domus in Myechow coram venerabili Nicolao... fuerunt verbales altricaciones, deinde predictus dominus prepositus (sc. Nicolaus) ad vestrum iudicium remisit iudicandum nulli parcium volens abreviare; ibi vero coram vobis proposicione predicte Anne, Katherine et Petri per vos exaudita pro eadem domo,

VERTE!

propositio 'pretensie'. Lr,

post Margaretham Culma derelicta, ibique in sua proposicione dixerunt, quendam Swentoslaum maritum ipsius Margarethe esse introductorem al. wwodzen, quo mortuo filio suo est admortuus, si iuris aliquid habuerit, et postea filius moriens matri Margarethe in sinum est admortuus

admortuus 'posiadany tytułem spadku'

introductor '

1464 DecrM Crac. nr 568

Wwodzień +

Quod ex quo Petrus dicit in sua proposicione, quod ista bona hereditaria essent matrimonium ipsius, et pater ipsius fuit introductor al. wwodzen in bona eadem

1464 Decr M Crac nr 627

Wwodzień

+

Stanislaus... fuerit inductus al. wodzyen in bona huiusmodi, quod actor testibus probavit iuramento eorum mediante, et nunc idem actor querit in hec bona intromissionem, allegans eciam eundem inductum nulla bona, ad que fuerit inductus, hereditare posse

1478 Decr M Crac nr 1500

Wwadzień

†

Stanislaus... fuit inductus al. wodzyen in bona uxoris sue

1478 Decr M Crac nr 1482 sim. ib.

+

Wwodzień

Quod si molendinator fuit intrusor al. wodzyen in patrimonium et matrimonium Ursule

1489 DecrMCrac II nr 352

Wybora (?)

Nequa eleccio [*s.l.*: scilicet ipsa vybora] opinio potest esse quia non possumus eligere impossibile sed possumus opinari de solis enim possibilibus consiliamur, quod pocius eligitur. Item circa uerum et falsum opinio uersatur, per eleccionem utile ab inutile separatur.

ca 1460 *WisłRp* nr 1957 (k. 114r)

I

Wybora (?)

Sed nequa eleccio [*s.l.:* scilicet ipsa vybora] est uoluntas quoaniam eleccio non est sine iudicio racionis, voluntas quo non semper est cum iudicio racionis, non enim sit eleccio sine mora *[s.l.* sine deliberatione przesz rosvaszenya] sed quandoque sit voluntas subito sine mora et cum impetu [*s.l.* uiolente, gwalthem] ut in ira

ca 1460 *WisłRp* nr 1957 (k. 113v)

Wydąć

Efflavit (*sc.* Christus) wydął enim sapienciam huius mundi et legum ventuosam loquacitatem, elegit enim non reges, non senatores..., sed simplices et pauperes

1448 GlKazB IV 79

Wydławić

Kon czo gyą k zem [...]n gesm ya wydlawi[...]

1396 RtKon nr 15

Wykazać +

Owa dzyeczye moye myle, ktoregożem wybral..., trzy (pro trsczy 'trzciny') ˣpodrzyvayączey szye nye złomy a rąba gorayączego albo kvrzączego nye zgaszy, aly vykaze kv vyczyąstwo svoy sąd

Rozm 329

Wykładny

Gloza interlinearis vykladna

XV p. post. GlKazB IV 139

†

fodio 'kopać, przekopać'

Wykopawać

contritio 1/ zniszczenie, zepsucie 2) skrucha

Fodere est conscienciam nostram ligone contricionis extirpare vykopawacz

conscientia 'sumienie'

XV p. post. GlKazB IV 142

~~Wyszywać~~ Wykrawać ?

Wyszywać

+

Płaszcze y kożuchy ~~albo~~ [maja] myczi bez konlerzow vy[~~szy~~]wanych rozporzysthe

1484 ~~Rpsp.~~ Reg. II 709

H <kra>

+

Wypazroczyć

Nullus potest ita invenire et indagari vipasroczicz melius conscienciam tuam nisi predicacio

XV p. pr. GlKazB IV 64

wypilować
~~Pilsiłować~~

Qui in letis tuis successibus lateri tuo ~~n~~ititun- [in]
tur, gl. satagunt ~~w~~ypylvyą, tamquam individuum √°
coherere|is

√° gl. inseparabile nyeroszdzelne,

1466 RRp XXII 12

k. 143

v/g Ferz.

Wyprzykrywać

Tegmen habet capiti: vestigia nuda
sinistri instituere czyrzyły pedis: crudus
tegit nyevyprprzycrival altera pero.

ca 1500 Gl Du 78

Wergiliusz, Eneida (księga VII w. 689-690)

+

Wytknąć

Quando equs erigit pedem al. vythknye.

GlKórn II 179

Wytłuc

+

Pulverem pedum vestrorum excutite wytluczcze

XV med. GlKazB III 20

†

Wywiązanie 'pozbawienie funkcji, odwołanie z ~~urzędu~~ zarządzania czyjś,

Iste villicus iniquus... magis timuit suam deposicionem vivazana de villicacione

XV p. post. GlKazB IV 142

Wywinienie oczu.

Contra przynyoth. Recipe kozelek cum claro ovi, conterre et appone ad ulmus .contraversum przez vyvynyenye

XV p. post. Gl Kórn II 179

Gł. polskie jest tłumaczeniem łac. przysł. contraversum (Knapski, Łac. Mączyńska Thesaurus l. lat., Jougan, Al. Słownik).

Wyd. odczyt. tekst łac. z kiezeymi błędami.

2. Wyżąć

Tunc effunde illum acetum de fragis et terge has fragas manibus in olla et exprime vlg. wiszmy per panniculum

ca 1430 ArsKow 172

n. zg.

Wzbór

Tercium ovile est ecclesia sancta militans et communio wzbor fidelium

XV p. post. GlKazB IV 128

'wspólnota wiernych, ogół chrześcijan' w Mosc bohemizm zamontyczny.

WZGLĄDCA
względca

Singula enim sunt celesti dulcedine redundancia plena, si tamen habeant inspectorem, wszglødczø, qui sugere noverit mel de petra

1438 WislRps nr 2339
k. 258v

~~Wzgardzić~~ (?) (brojoś)

Wz*(ʃ)*ʃardzieć

∅ w Sstp.

*(*ʃwardzely*)[6]

Quinto quia alios spernebant et seipsos exaltabant

pr. 22[1] XV med. GlWroc 61 r

[6] Tak w rkps, prawdopodobnie zam. wʃhardzely

Służ I 145

~~Zwignica~~ ~~Zwięnicza~~

(Wziągnica) Żwiąnica

186. **Jakom nekaſał mẏm ludzeẏ ia-chacz | na ſteppanowø dzedzinø czinicz gwalt | ẏſwønicza** *et non super crucem.*

1395 Pozn nr 186

Leksz I nr 1963

Wnętrz Wnątrz

R XXV 166: wznatrz wsdycha, lka

(Rom 8,22)

Twnątrz robotuye o chwale wyecznyey, wznatrz wsdycha, lka do smerczy

1449 R XXV 166

(Wzrząd)

Wzdrząd

Abhominacio dicitur ab a, quod est sine, et hominis nacio, quasi sine hominis nacione vel quasi abusus humane racionis. Et potest sic wlgariter apropriari abhominacio ganyebnoscz wsdrząd rosumv albo wsdrządliwoscz

XV med. GlKazB IV 101

(Wzrządliwość)

Wzdrządliwość

Abhominacio dicitur ab a, quod est sine, et hominis nacio, quasi sine hominis nacione vel quasi abusus humane racionis. Et potest sic wlgariter apropriari abhominacio ganyebnoscz wsdrząd rosumv albo wsdrządliwoscz

XV med. GlKazB IV 101

wzwiastowanie

{Et sic serpenti obediverunt} Iam audistis annunciacionem dampnacionis generis humani Grzeſſcze[12] ſlyſſe ktora prziczina bila potąpienia rodzagyv czloweczego {zet} przez wzwaſtowanię dyabelſke ſie to {ſtal⟨o⟩} Zaprawdu bilo take podobno[13] poczutku [ta] zbawiena [rz] naſſeho ze {od} oczcza[14] nebeſkyego angel myan bil[15] poſlan ku niewieſcze k oney wielebney pannye ktora Syna bozego myela porodicz Et quia femina portam vite clauserat necesse fuit[16] nostre saluti ut femina viceversa ipsam portam reseraret Et cum venit plenitudo id est beata virgo immaculata ...

XV med, ŚlPolW 12

Zabiti

Dostoyen yesth zley smyerczy zabyley

Rozm 718

+

Zabudować

Quicumque evisce, takyego, uestigacionis, doszyęgnyenya, iter, drogę, incedere, podyącz, nititur, chcze, continuo uia illi omnis obcluditur, natichmmyast byva gemv zakryta zabudovana, et ante se nihil nisi deserta, pusta, loca et inuia, drogy nyemayącza, conspicit.

XV *p. post. CatCodJag* IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

(Zacieniać) Zaciniać +

Aczcole duscha y czyalo caszdi grzech masze a comudzi a od Boga y gego poznanya otczisko, osobnye czyelna myeczistoscz, ta proszczye rozum wiqimuqe a ˣzaczinya XV med. R XXII 241

Cf. Sstp. było pod: Zaćniać, Zaciniać (inne odczyt.)

(zaczerniać) zaczyrniać

gl. obtenebrat
Obnubilat

obfuscat zaczyrnya

Tunc corius adiunxit vt quid hec facere voluisti an forte putabas me nimis

XV med. RRp XXIII 279 k. 262 w. 15

Zadość

Liquet igitur esse beatitudinem statum bonorum amnium congregatione perfectum, *gl.* completum zadoszcz

ca 1500 GlPozn 33

3.

+

Zagarnąć

Secundam, scilicet humilitatem, docet... beatus Petrus in figura, quando in piscando comprehendit zagarnał multitudinem piscium

XV p. post. GlKazB IV 133

Zagata

Pyotrk nye wyednal sza
sz kmeczem o krowa...) yansz
kmyecz v nyego zabithą nalaszl
w zagacze

1420 Kal m 985

Zagata

Et nomen commne capedo dinis id est ingenium uel studium uel spacium vnde per composicionem nomen commune intercapedo distancia localis ut inter duos parietes - na marg. *zagatha*

59

XV p.post. CatCodJag III nr 463 k. 38r [k. 9]

łacina sprawdzona; u nas, u Lindego brak, Warsz zagata 'zagacenie, obłożenie budynku [...] słomą, mchem [...]'

odczytanie FW

+

Zajazdka

Praefato... domino Joanni... et ipsius posteritati adiudicavimus..., quod debet pisare pisces cum rethi dicto vlg. zaiastka cum una cimba navigando d. zaiezdzoiz per octo annos... et ibi non debent fieri stramina nec alia instrumenta dicta klepi, solum prout spectat ad dictum rethe zaiazdka

(1437) XVI, KodWP X, 72

~~! Szegesda~~ Zajezda +

Sedentem in theoloneo, id est in domo vel yn loco, ubi publica vectigalia yawno szegesda szegeschano congregantur

ca 1430 GlKarB II 25

K. 103 r

zajeżdżać †

jeździć 'poruszać się po ziemi i po wodzie (hasło jeżdżący) XVI wiek

navigare 'jeździć po morzu XVI wiek

jeżdżący 'omnis qui in lacum navigat'

Praefato... domino Joanni... et ipsius posteritati adiudicavimus..., quod debet piscare pisces cum rethi dicto vlg. zajastkа cum una cimba navigando al. (1437) XVI w., KodWP X, 72 zaieżdżacz

!~~Szegeschanę~~ Zajeżdżana +

Sedentem in theoloneo, id est in domo vel in loco, ubi publica vectigalia yawna szegesda szegeschanę congregantur

ca 1430 GlKarB II 25

k. 103 r

(I suplement) g. sj.

Zakała

Multi tamen de quolibet statu negligunt surgere, quod contingit ex tribus: primo ex fomitis infeccione zakali (*leg.* z zakały) ganyebny

XV med. GlKazB IV 98

'grzech pierworodny'

Sstp: Zakał

Zakaszenie

Morsus zakazenye

XV med. R XXIV 373

zakole [2]:

+

stayanko roley swey, ktora lyezi
naschokolu podlya Janowicz
niw Konczem

Krak. 1475 Sffff II w 4175

zakrawać +

calceus - trzewik

Item idem frater cum iam calceos prefatos incidere debet al. zakrawacz, extunc eodem tempore debet statuere fratribus duo mensalia cervisie al. czwyerczy pywa

(1443) 1515, Kod WP X, 330

Zalccejs ~~Zalctejs~~ 7

(census de...)

de stacione salis in vlg. Zalez-
teys ;ArchB. VIII.

Decernentes omnes et singulos census,
qui provenire poterint de omnibus et
singulis ortis adiacentibus ... civitati Hon-
stath

statio (urząd fiskalny) Soudel

Archiwum bernardyńskie t. VIII

DYPLOMAT. przem. kapit łac 7

R 1366 str 10

Zalecować

Zaleczuya transmigrans

(Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum) Prov 27, 8

ca 1470 Mam Lub 140

MPKJ V 5
za'leczuyą

~~Żałować~~ Żalubować (pokochać†)

Żal⟨ub⟩owałem

spod Żalować wyrwano zw

VIII: Żalowałem a zamyślowałem = zelatus sum

~~B { war. lub.: zamiłowałem sum~~

(haec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno Zach 8,2)

14M ~~MPKJ.V.110~~ MamKol ~~ym~~ 256

Zach 8,2

Wyj: niałłem [illegible]

(Zamierzchnienie) Zamirzknienie

Sexto tempore obscuritatis et claritatis Christus circa opera insinuatur, cum dicitur: haec in proverbiis locutus sum. Quod obscuritas, *gl.* zaszmurzilo zamirzknene, et claritas potest... considerari, primo comparando Vetus Testamentum ad Novum, quia in Vetere Testamento omnia sunt praefigurata in quadam nube et caligine, *gl.* mgla

XV *p. pr.* *WisłRp* nr 2645, k. 278v

(Zaniedbać) Niezadbać

⊙ trzeczyą spytal barzo pylnye, yze szye bal, by nyezagnal (pro nyezadbal 'by zaniedbał'; ib. 776: boyącz szye ..., aby nye zamyeskal), aczby myloscziwye nye vypytal ˣgr⟨z⟩ech naraze-nya czeszarskey vyelebnosczy

Rozm 792

Zaplecny

Zaplecny *czy* Zapleczny (świadek) zaplecny †

i. pl. (z) zaplecnemi

Actor querulavit cum testibus al. zaplecznemy

i. 'świadek strony, która go powołała na potwierdzenie swoich racji'

1492 DecrMCrac II nr 433

actor m. in. 'powód'

p. hasło Plecy i. v. za plecami mieć kogoś 'za sobą, po swojej stronie mieć kogoś'

part. praes. act. adv.†

Zapłoszać

Secundum malum in statu culpe est ipsa pena, a quo eciam liberamini per ministerium angelicum, et hoc tripliciter: primo confortando..., secundo prelia minando, *gl.* minando zaganayøcz zaploszayøcz zapądzayøcz, sicut patet Dan III

XV in. GlKazB IV 40

angelus... Domini... excussit flammam ignis de fornace Dan 3, 49, R XXV 179: wypadzył, R XXIV 359: *whyparzil, MansZub 236: 'odpędzać, wypędzać, oddalać' (wyparzył

n. sg. m.†

Zapomniały

Per istum mutum significatur peccator obstinatus zapomnyali et peccatis induratus

XV p. pr. GlKazB IV 49

'taki który zapomniał się w tym co robi, uporczywie coś robiący, zapamiętały, '

~~Zarzucać~~ Zarzucić

Ne vobis capreas si libeat sequi Tyrrhena captatis vada szarzuczączy roszlane

ca 1500 GlPozn 34

cf. Boethius De cons. III 8c

Zarzyca

Zarze, zar<z>ycze, trzy szyestr<z>ycze.

Item: Poszla mathka bozą po morzw szbyrayacz zlothe pyanky, podkal yą szwanthy Yan: A gdze gydzesz mathwchno? Ydą szynaczka swego leczycz. Sic medetur pueros.

Item: Rwszkyego (var. *Pwszkyego) masla, yako przesz thego lwdzye (var. livdzye) bycz nye moga, thako aby thy nye byl p<r>zesz (var. przesz) mnye.

ca 1500 R XXIV 332

← verte

zawołanie magiczne „Zarzu, Zarzyce" było również znane w XIX wieku w dwóch wersjach: 1) „Zorze, zorznice"
2) „zorzyczki, zorzyczeńki"
(zob. St. Czernik, Trzy zorze dziewicze, Łódź 1984, s. 75n.)

por. też zapis z XIX w.:
„Poszła była miła Panna Maryja, czekał ją sam Syn Boży. Gdzie idziesz, Matuchno moja miła? Idę, mój miły synu, zamawiać tego złodzieja, który uczynił złość tej to pani."

(St. Czernik, op. cit., s. 92)

57

Zasłowie (*?*)

Qui respondens ait: „Non est bonum sumere panem filliorum et mittere canibus", *gl.* Christus non directe, ne proscze ale szaslouye, quasi dicens: Hoc esset contra ordinem iuris et nature sumere panem id est verbum Dei vel panem, id est miraculorum operacionem et sanitatis restitucionem; Ecci. XV[9]: „cibabit illum pane vite et intellectus", id est lumen Dei.

ca 1425 *CatCodJagRp* IX 344 (rkps BJ 1390, k. 246r

---

[9] Syr. 15, 3.

Zasmurzyć

Sexto tempore obscuritatis et claritatis Christus circa opera insinuatur, cum dicitur: haec in proverbiis locutus sum. Quod obscuritas, *gl.* zaszmurzilo zamirzknene, et claritas potest... considerari, primo comparando Vetus Testamentum ad Novum, quia in Vetere Testamento omnia sunt praefigurata in quadam nube et caligine, *gl.* mgla

XV *p. pr.* *WisłRp* nr 2645, k. 278v

Zategoż

Weszmyely woyth na kym wynacz myeszprawnye, albo vczylyny (pro vczynyly) komu krzywdą, thedy maya Zathegosz zalowacz nany przed szadzyą, czo gyest wyszy nad nym, ten tho ma szadzycz, yako yest prawo

K. 27v

OrtMac 64

zator

Quos palos... in... memoriam perpetuam habendam... infiximus. In casu vero, quo contingerit palum unum vel plures..., extunc sub... pena vallata centum marcarum... alios inponent sexta die ante Purificacionem VM et non alio tempore mensurando

1430, KodWP IX, 252 super una virgo, octo ulnarum aut pranth a profunditate incipiendo, que vlg. dicitur zathor

Zawianie

Quo euadis miser, quis unquam hoc uidit, quis audiuit ut puluis modicus fragilis in pelagus descenderit ad perscrutandum omne maris profundum? Qui leni flatu uentorum, ktory puch lekkym (*?*) zavyanym, ubique dispergitur substantiam non habens neque uirtutem uentorum uel tenuissimo flatui resistendi?

XV *p. post. CatCodJag* IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

Zawojszcze

Sic eciam nos sumus in loco belli, na s<a>woysczu, quia pugnamus cum mundo, carne propria et dyabolo

XV *in*. *GlKazB* III 78.

S I

zbrzydać

Verrius Sevicia que eorum abhominaretur, *gl.* sbrzydana, ab ominibus passiue dixit Orbilius Que vix ab hominibus consequi, *gl.* nabythy, possunt

XV med. CatCodJag V s. 217

RkpBJ nr 729 k. 211r

odczytanie FW

Zdali +

Zdaly nam nye powyessz
nonne indicabis nobis
Ezech 37, 18

war. kal.: azali
mamotrekt czeski: zdali

ca 1470 MamLub 231

Zdychanie

Contra sdychanye pedum. Contra infirmitatem pedum vlg. zdychanye accipe flores, qui in piscinis crescunt albi vlg. narzaſszye et sicca bene et asparge super loca infirma

1475 RostRp s. 105

I Supl. BJ 1891, k. 147r.

Zdziałanie

De~~nim~~ de eum dicit „cum uenisset” ergo ponitur primorum et nouissimorum commissionis, polecenya, execucio zdzalanye

.

H im

1414 *CatCodJag* IX 480 (BJ 1421, k. 299v)

(odczyt. A. Z.)

Zec-ejze

Johanni fabro pro bantis, gunfis, pro XII kathenis et pro zoczeyze (pro zeczeyze) XVI scotos 1403 RachNKorcz 430.

Zełwica

Veni enim separare hominem aduersus patrem suum et filiam adversus matrem suam et nurum, szeluicza, aduersus socrum suam (Mt 10, 35)

ca 1450 *CatCodJag* VIII 183 (BJ 1300, k. 24r)

zetkanie
~~Zrzetkanie~~ got

na <u>sszethanyv</u> in obviacione

ca ~~1500, JH, 10, 3??~~

glKarB I 37

Secundum servicium vel honorem exibuerunt ei in obviacione, na sszethka nyv, honesta

(nawiązanie do wskrzeszenia Łazarza)

Zgarstka

Zyw gest pan bog twoy, ysze nye mam chleba, geno zgarstkø møki we ssødzc

n̄ 387 BZ III Reg 17, 12

Zgniłość

Quis talia unquam audiuit aut quis aspexit curata uulnera, po vleczonych ranach, annis plurimis, vyele lat, putrida, w zgnylosczy bądączich, ipsum uero sanatum, yszby vleczony z nych, per summam, vyelką szalonoszczą, uesaniam in medicum fuisse contumeliosum, vpornye povstal

XV *p. post. CatCodJag* Rp/ IX 405 (BJ 1404, k. 119v)

bot. n. sg.

(Złotowierzb) Złotowirzb

slotovirzb laurus

Cresc. XVI w: Wiśniowa też albo jako drudzy zową koiklina albo młodnicina; drzewko jest małe liściem złotowierz- bowiem podobne...

opis k. 119 v — szp. a, góra 24 wiersz szp. c

XV *in. CatCodJagRp* VI 337 (rkp BJ 836, k. 157r)

(odczytanie AZ)

K. 135 v Rampinus

w SStp Złotowierzba z odp. łac. radix, species salicis

Złotowirzb cf. Zdołowierzb

I Supl

Smarzłek n. sg.

Item gelu conveniunt cum cado et hoc gelicidium, smarslek (var.: smarslak), id est gelu cadens

XV p. post. CatCodJag III 59

czyt. LW

I Supl. BJ 463 k. 96 v.
Hug. de Pisa, Liber derivationum

(Zmyślenosć)
Zmyśleność

Quantum me vel sententiarum szmyszlenoszczy pondere

ca 1500 GlPozn 33

Znamienny

Iudicium potest fieri VII modis... Tertium iudicium est quod contingit ex leuibus signis znamyenni

ca 1500 GlPozn 40

Znany

~~Znao~~

+

Vczinon iesm... boiazn znanim (Put: znayomym) mogim (notis meis)

Fl 30,14

Znany

~~Znać~~

†

Daleco verinil ies znane mole (notos meos) ote mne

Fl 87,8, ~~sim. Puł,~~

~~sim. Fl i Puł 87,48~~

Znany = notus

Józef... zezwawszy swoje znane a sąsiady swoje powiedział im o swoim wróceniu [notos et vicinos suos cunctos convocavit] Rozm. 117.

~~Znać~~ Znany †

Znany = notus

O wszechmocności, gdzie jest wielmożeństwo twoje?... Zwolennicy uciekają, znani i przyjaciele precz bieżą! Rom. 660.

~~Znać~~
znany

Qui habet multos amicos in curia regis et familiares tovarzyssof, znanych spraszacz

ca 1500 GlGn 60

znany

Dalyeko vczynyl yes znane moye ode[y]mnye

PuL 87,8

znany

Oddalił ies odeymne przyacela yblisznego moiego yznane moie

Fl 87,19

znany

+

Oddalył yes odemnye przyyacele y blysszego y znane moye

Puł 87,19

Zstały (wydrukowano pod 2. stały, sstały, s. 410)

Ale eze caszdi, gen gest w zeli zlego dopusczonego a sstołego, ten ządzą ma ku dobremu.

XV med. R XXII 238

222, 29

Kazanie praskie

Związka

Legibus orbem prouida seruet. Stringatque ligans irresoluto singula nexu szvyaszka placet arguto fidibus lentis promere cantu

ca 1500 GlPozn 33

~~Świecić (?)~~ a. od wieczór 'vesper'??
(świectorny)?
świeczerzny

Vesper... vesperus... vesperugo nomina sunt unius eiusdemque stelle, que in nocte post solem apparet et in mane ante solem. Unde in mane dicitur vel phosphorus, gl. dicitur mane yvtrzena gwyaszda, dicitur nocte *swyeczarza (n) (~~pro swyeczacza?~~) gwyaszda

ca 1500 GlGn 65

W indeksie: świeczarza (gwiazda)

Zwonecznik cf. Dzwonecznik

I Szypl.

(źreb)

~~Szyep~~ 2. Źreb

Demum prefata bona eorum... libertamus et absolvimus ab omnibus nostris regalibus dacionibus et iuribus, ut puta a solucione contribucionum, dacionum nostrarum regalium, necnon szyep, porco, bove, vacca, ove, stanowe

(1367) 1512 KodPol II 751

wyraz w inned. WT jako nieodczytane abrev. LW

Żabinek

Szabinek herba quod calcias militis insuentis contra glaciam videlicet in Polonico

XV in. CatCodJagRp VI 256

I Supl. BJ 818 k. 90v odczyt. Rysz. Toka-rzyński

Thomas de Wratislavia, Regimen sanitatis; g. marginea; glosa Macieja z Kob

Żabinek

gith ad quod nigella szabinek [...]

XV *in. CatCodJagRp* VI 337 (rkp BJ 836, k. 157r)

(odczytanie AZ)

bot. 'kąkol polny, Agrostemma githago L.'

Żabinek

szabinek nigella

u Rost. pod tym gat. jest łac. gith, githis i 5x nigella

XV *in. CatCodJagRp* VI 337 (rkp BJ 836, k. 157r)

łac. i pol. (odczytanie AZ)

glosę (dopisane w wolnym miejscu między kolumnami indeksu c i d w górnej części

Żarzyna

continet rurs<um>

<...> uxorem suam <...> dicte dotis septem ar<wos> <.>[sye]dlysska sui assignat *unum aream in graniciem residuam [?] <...>mens; secundum arwm magn<um in vi>lla wlg. przez dzal, que [continet rurs<um>] <..> <ad> villam et finem wlg. **zzarzyne** (*ib. gl.* **zzarzynø**); <tert>ium arwm in superiori wlg. dzalowe ad graniciem in Gnoynik et wlg. <in> Stawysska, que Stawyssko est in fin<e> dicte arwy wlg. nywy; quartum arw<um> magnum in et super Lopussna que distat [?] a granicie in poramba et tum situm hoc usque wlg. od wyssokego dzalu; quintum <a>rwm wlg. u yedli quod arwm <...>nsit terra metas [?] Nicolai Przybra<ne>cz; sextum arwm wlg. u yedly na dlugosthowsskem dec..... [?]; septimum arwm wlg. w brzezczu super, quo arwo in granicie lapis est terra Symkonis limitem wlg. medzø

1428 ArchTerCzchov III 40, nr 8

Żebraczek †

Sciendum, quod

XXV sunt genera ypocritarum...

Duodecimi dicuntur powerelli, szebraczkowye, qui maximam paupertatem pretendunt in vestitu. Cum tamen ullam indigenciam paciantur, omnia videntur contempnere, vt omnia habeant. Alios hortantur ad contemptum verum, vt eis dispensentur

k. 175r

ca 1500 WisTRp nr 2322